MILAN ŽEPIĆ

LATINSKE I HRVATSKE ZADAĆE

O SKLADNJI LATINSKOGA JEZIKA

I. i II. DIO

Ovaj udžbenik za srednje škole odobren je na osnovu mišljenja Glavnog Prosvetnog Saveta S. br. 1006 od 22. Oktobra 1929. i odlukom g. Ministra Prosvete SN br. 41632 od 4. Novembra 1929.

TISAK I NAKLADA ST. KUGLI, KNJIŽARA KRALJEVSKOGA SVEUČILIŠTA I JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE, ZAGREB, ILICA 30

Br. 989-990

26445

Galzinski Vitold

LATINSKE I HRVATSKE ZADAĆE

O SKLADNJI LATINSKOGA JEZIKA

I. DIO

(O PADEŽIMA)

ŠESTO IZDANJE

PRIPRAVIO

MILAN ŽEPIĆ

RAVNATELJ KR. VELIKE REALNE GIMNAZIJE KARLOVAČKE

TISAK I NAKLADA SVEUČILIŠNE KNJIŽARE ST. KUGLI, ZAGREB, ILICA 30

IZ PREDGOVORA K PETOMU IZDANJU.

Pozivi na sintaktičke i stilističke dodatke udešeni su tako, da su na početku knjige dosta česti, a što dalje, to bivaju rjeđi, dok su u zadnjem dijelu knjige ograničeni samo na one slučajeve, koji učeniku još nijesu poznati. U vježbama i u latinsko-hrvatskom rječniku u svim je latinskim riječima svaki po naravi dugi vokal označen. Svi dakle neoznačeni vokali jesu kratki. Nadalje su nekoja suvisla štiva kao suvišna izbačena. Napokon je i rječnik sasvim preraden i skraćen.

U Zagrebu, mjeseca kolovoza 1903.

M. Žepić.

PREDGOVOR K ŠESTOMU IZDANJU.

Ovo je izdanje udešeno prema novoj školskoj gramatici od Golika. I pravopis vlastitih imena proveden je dosljedno prema školskom pravopisu (Broz-Boranićevu) §§. 274.—277. u tekstu, dok to nije moguće bilo u ječniku, jer je ostalo još vrlo mnogo primjeraka petoga izdanja, koje se poradi prevelikih troškova nije moglo cijelo uništiti, te se tako samo prvih pet araka nanovo štampalo. Razlike su međutim vrlo neznatne te ne će nimalo smetati kod upotrebljavanja ove knjige, jer su ograničene samo na grčka vlastita imena (gdje se u tekstu nalazi n. pr. Eson, dok je u rječniku Ezon) i kod onih latinskih riječi, koje imadu pred s slovo n ili r (na pr. konzul, rječnik: konsul).

U Zagrebu, mjeseca kolovoza 1910.

M. Žepić.

Maleno slovo nad riječima u vježbama upućuje na isto slovo na kraju vježbe. — Riječi označene sa ° ne prevode se. — Maleni brojevi upućuju na sintaktički i stilistički dodatak na kraju knjige.

LATINSKE I HRVATSKE ZADAĆE.

§ 1. Subjekt i predikat.

(Gram. § 114.—116.)

1. Agricola arat. — 2. Tempus fugit. — 3. Sapiēns nōn īrāscitur. — 4. Sēsē omnēs amant. — 5. Nunquam immodica dūrārunt. — 6. Trēs faciunt collēgium. — 7. Cecidērunt mīlitum tria mīlia trēcentī. — 8. Hīc niger est. — 9. Quis vēnit? — 10. Socium fallere turpissimum est. — 11. Laudārī et dīligī iūcundum est. — 12. Nōn laudātum esse saepe ūtile erat. — 13. Quī mentītur, fallit. — 14. Deum esse cōnstat[27a]. — 15. Hieme ningit, aestāte grandinat. — 16. Pluet hodie. — 17. A aut longum est aut breve. — 18. Ventum est ad templum Vestae. — 19. Sī valēs, bene est; ego valeō. — 20. Ego aiō, tū negās. — 21. Nōn melior vir fuit Scīpiōne Africānō. — 22. Hominēs pereunt, hūmānitās permanet. — 23. Mercūrius nuntius erat Iovis et deōrum. — 24. Consuētūdō quasi altera nātūra est. — 25. Corpus est mortāle, animus immortālis. — 26. Quot hominēs, tot sententiae.

1. Sreća[a] je ohola. — 2. Iskustvo poučava razborita čovjeka[0]. — 3. Ime Galâ bijaše dugo strahovito. — 4. Odvažan se ne boji nikakve pogibli[b]. — 5. Sve je nesigurno, ako si se udaljio od prava. — 6. Svatko[c] neka pozna[d] narav svojega tijela. — 7. Jedan neka govori[26], ostali neka šute. — 8. Tko govori ovdje? — 9. Većma ugađa ono[0], što[0] se želi (= željeno), nego ono[0], što[0] se neprestano uživa (= uživano). — 10. Mi živimo u miru, a[0] vi u ratu. — 11. Bogu nije ništa skrovito. — 12. Što je odviše, škodljivo je. — 13. Bez perja letjeti nije[e] lako. — 14. Pametnije (= bolje) je nadati se nego bojati se. — 15. Kad će doći ono »sutra«, na[f] koje ti sve odgađaš? — 16. Znamo[27b], da je zemlja okrugla. — 17. Ljeti sijeva i grmi. — 18. Prvo štovanje Boga jest vjerovati u[0] Boga. — 19. Podimo[26]! — 20. Ovdje se dobro živi. — 21. Kažu[27b], da je prvi rimski kralj bio Romul. — 22. Da[0] ste mi zdravo! — 23. Ima ljudi, koji ne vjeruju[22b] u[0] Boga. — 24. Godine prolaze. — 25. Romul bijaše prvi kralj rimski. — 26. Demosten i Ciceron bili su glasoviti besjednici. — 27. Ne može svaki dan dobro biti. — 28. Svuda bijaše Adherbal sigurniji nego u kraljevstvu svojem.

[a] **felicitās, ātis**, f. — [b] akuz. — [c] **quisque.** — [d] **nōvī** (konj.). — [e] **ne = haud.** — [f] **in.**

§ 2. Predikat uz jedan subjekt.

(Gram. §. 117., 118., 2.)

1. Fortūna caeca est. — 2. Carthāgo a Scīpiōne dēlēta est. — 3. Verba consulis haec fuērunt. — 4. Nātūra optima dux est. — 5. Nōn māgna laus est vītāre vitium. — 6. Aquila est rēgīna avium. — 7. Usus est optimus magister. — 8. Athēnae omnium artium inventrīcēs fuērunt. — 9. Historia est testis temporum, lux vēritātis, vīta memoriae, magistra vītae, nuntia vetustātis. — 10. Errāre hūmānum est. — 11. Mihi pergrātum est, quod vēnistī. — 12. Alius alium cohortātī in hostem sē ruērunt. — 13. Pars gladiōs stringunt, pars missile ferrum corripiunt. — 14. Capita coniūrātiōnis virgīs caesī ac secūrī percussī sunt. — 15. Elephantus est omnium bēluārum māximus. Māxima omnium beluārum est elephantus. — 16. Tria mīlia hostium captī sunt. — 17. Quot hominēs, tot sententiae. — 18. Multī cīvēs Cicerōnī obviam ivērunt. — 19. Centum vīgintī trēs mīlitēs periērunt. — 20. In proeliō ad Cannās septuāgintā mīlia Rōmānōrum aut caesī aut captī sunt.

1. Dječak bijaše čedan. — 2. Majka mi je najdraža. — 3. Rijeka je široka. — 4. Tabor je neprijateljski zauzet. — 5. Bogatstvo Korinćana bijaše veliko. — 6. Zavist je pratilica slave. — 7. Nasladama se podavati početak je svih opačina. — 8. Nada je posljednja utjeha u nesreći. — 9. Atena je nekoć bila glavni grad Grčke. — 10. Furije su osvetnice zločinstavâ i bezbožnosti. — 11. Pravednost je kraljica svih kreposti. — 12. Sramotno je lagati. — 13. Veliko mnoštvo nevaljalih ljudi i pustaija bješe se u[a] gradu venetskom sastalo. — 14. Jedan[o] dio bacaše zublje na kućarice slamom pokrivene, a[o] drugi[o] dio posjede vrata, da[13] se zapriječi[b] bježanje. — 15. Razbor je gospodar i kralj svega. — 16. Bit će mi ugodno, ako dođeš[4]. — 17. Tarkviniji bijahu grad u Italiji. — 18. Semproniju su dali[c] saveznici 16000 pješaka i 1800 konjanika. — 19. Unovačeno je 24000 pješaka rimskih. — 20. Mnogi ljudi nijesu zadovoljni svojom sudbinom. — 21. Pet stotina konjanika helvetskih natjeralo je u bijeg mnogo[d] veći broj konjanika rimskih. — 22. U našem gradu živi više ljudi nego u vašem.

[a] **in** (s akuz.). — [b] zapriječiti **interclūdō ūsī, ūsum** 3. — [c] pas. — [d] **multō.**

§ 3 Dva nominativa.

(Gram. §. 116., 1 i 2; 118., 1.)

1. Nēmo dīves nāscitur. — 2. Multī in calamitāte ex amīcīs inimīcī existunt. — 3. Multī moriuntur pauperēs. — 4. Herculēs et Rōmulus ex hominibus dii factī sunt. — 5. Silentium vidētur confessiō. — 6. In rēbus adversīs animōsus atque fortis appārē. — 7. Gyges rēx exortus est Lydiae. — 8. Exercitus integer mānsit. — 9. Furiae etiam Eumenidēs dicuntur. — 10. Mūsae ā poētis etiam Pieridēs solent appellārī. — 11. Stellae cincinnātae, quae ā Graecīs comētae vocantur, māgnārum habēbantur calamitātum praenuntiae. — 12. M. Fūrius Camillus tribūnus mīlitum creātus est. — 13. Cicero centuriīs cunctīs renuntiātus est praetor. — 14. L. Quinctius Cincinnātus consēnsū omnium dictātor dictus est. — 15. Nullum bellum iūstum habētur nisi indictum. — 16. Catilīna hostis patriae iūdicātus est. — 17. Mīnos post mortem iūdex inferōrum coeptus est habērī ob māgnam iūstitiam. — 18. Nēmo clēmentior Nerōne vidēbātur initiō[a] imperii sui. — 19. Aristidēs cognōmine iūstus appellātus est. — 20. T. Pompōnius Atticus nōn minus bonus pater familiās habitus est quam cīvis.

[a] u početku.

1. Junije Brut pojavi se kao branitelj slobode rimske. — 2. Svijet ne ostaje isti. — 3. Ne mogahu svi, koji slušahu retora Apolonija, postati govornici. — 4. Nijesu uvijek sretni oni, koji se drugima čine sretni. — 5. Euripid, slavni pjesnik tragedija, rodio se siromašan i neznatan. — 6. Tužaljke zvahu se kod Grkâ nenije. — 7. Sicilija se u staro doba[a] zvaše Trinakrija. — 8. Tko od[o] smrtnikâ ne želi postati star[b]? — 9. L. Antonije, brat Marka Antonija, bi prozvan gladijatorom azijskim. — 10. Sve, što se sada drži za vrlo staro[c], nekada je bilo novo. — 11. Poslije Romula bi Numa Pompilije izabran kraljem. — 12. Iz[o] početka[d] birahu se kod Rimljana po dva[e] pučka tribuna; onda biše dodana dva, a[o] napokon ih[o] bi načinjeno deset. — 13. Veoma mnogi[c] gradani bili su od Augusta i Antonija proskribirani i proglašeni neprijateljima domovine. — 14. Papirije Kurzor bi dvaput diktatorom imenovan[f]. — 15. Marko Tulije i Gaj Antonije bili su izabrani[g] konzulima protiv Katiline. — 16. Kad[21d] se Cezar, pobijedivši[h] sinove[31] Pompejeve, u grad Rim vratio, bio je imenovan[f] doživotnim diktatorom i nazvan imperatorom. — 17. Kod Rimljana držaše se plesanje[i] sramotnim. — 18. Zlo, koje se krije, drži se za veće.

[a] u staro doba **antiquitus.** — [b] **senex is.** — [c] superl. — [d] abl. — [e] po dva **bīnī, ae, a.** — [f] **dīcor, dictus sum,** 3. — [g] **dēclāro,** 1. — [h] **dēvincō, vīcī, victum,** 3. — [i] **saltāre.**

§ 4. Predikat uz više subjekata.

(Gram. § 119.)

1. Corinthus et Carthāgō ā Rōmānīs eōdem annō dīrutae sunt. — 2. C. Laelius et P. Africānus imprīmīs ēloquentēs fuērunt. — 3. Pater et avus mortuī sunt. — 4. Māter et fīlia mortuae sunt. — 5. Mīlitēs et signa mīli-

tāria nātūrā locī obscūrātī sunt. — 6. Iūstitia et amīcitia per sē ipsae expetendae[36] sunt. — 7. Volumnia uxor ac līberī Coriolānum amplexī sunt. — 8. Pigritia[a] et dēspērātio in omnium vultū ēminēbat[b]. — 9. Harmodius in ōre omnium et Aristogītō, Lacedaemonius Leōnidās, Thēbānus Epamīnōndās vīget. — 10. Senātus populusque Rōmānus intellegit[27b] bellum necessārium esse. — 11. Legiōnēs ipse dictātor, magister equitum suōs equitēs dūcit. — 12. Rēx rēgiaque classis ūnā profectī sunt. — 13. Cum essem domī ōtiōsus, M. ad mē Brūtus cum T. Pompōniō vēnerat. — 14. Vīsae sunt nocturnō tempore ab occidente facēs ardorque caelī. — 15. Ego et tū simplicissimē[37] inter nōs hodie colloquēmur. — 16. Sī tū et Tullia, lux[c] nostra, valētis, bene est; ego et suāvissimus Cicero valēmus.

[a] nehajstvo. — [b] **ēmineō** 2. vidjeti se. — [c] ovdje znači: zlato.

1. Aristid i Temistoklo bili su zaslužni za državu atensku. — 2. Dobročinstvo i zahvalnost vezovi su sloge. — 3. Zlato, srebro i mjed[39] kovine su. — 4. Jelom i pilom utažuje se glad i žeđa. — 5. Štovanje i ljubav najčvršće su obrane života. — 6. Katul i Marije stekoše slavu cimbarskoga rata. — 7. Strah, srdžba, neobuzdana požuda i[a] ostale strasti ne dolikuju[b] mudracu. — 8. Junona i Minerva bile su neprijateljice Troji. — 9. Apolon i Dijana rodili su se na otoku Delu. — 10. Dobročinstvo i uvreda protivno je među sobom. — 11. Kartaga, Korint, Numancija i[a] mnogi drugi gradovi biše od Rimljana razoreni. — 12. Muškarci, žene i[o] djeca biše od Perzijanaca u sužanjstvo odvučeni. — 13. Ni novci ni krasne kuće[c] ni zapovjedništva ni naslade ne smiju[o] se brojiti[36] među dobra. — 14. Pompeju je senat i narod rimski vrlo ugledne[d] darove dosudio. — 15. Moj Ciceron bijaše u[o] Formijanu, a[o] Terencija i Tulija u[o] Rimu. — 16. Kći Orgetorigova i jedan od[e] njegovih sinova bili su od Rimljana zasužnjeni. — 17. Da[f] ste ti i otac tvoj zdravi, radujem se; ja i otac moj zdravi smo. — 18. Ja i ti iskusili smo promjenu sreće. — 19. Ja i moja Tulija veoma te ljubimo, Atiče! — 20. Mi i vaši roditelji nikada nijesmo propustili davati vam ponuke na[o] krepost i mudrost[g].

[a] **que.** — [b] **cado** 3. **in** (s akuz.). — [c] kuća **tectum, i.** — [d] **amplus** (superl.). — [e] **ex.** — [f] **quod.** — [g] genit.

§ 5. Atribut i apozicija.

(Gram. §. 121.—123.)

1. Stellae omnēs et sīdera moventur. — 2. Omittō[a] Graeciam atque illā omnium doctrīnārum inventrīcēs Athēnās. — 3. Urbs Syrācūsae ā Corinthiīs condita est. — 4. Duōs Scīpiōnēs, fortissimōs et optimōs virōs, in Hispāniā Poenus oppressit. — 5. Concordia, artissimum atque optimum in omnī rē pūblicā vinculum incolumitātis, sine iūstitiā nullō pactō potest esse.

— 6. Audīvī omnium ēloquentissimōs Tiberium et Gāium Semprōniōs. — 7. In librīs Hērodotī, patris historiae, multae fābulae inveniuntur. — 8. Rōmānī cum Tigrāne, Armeniōrum rēge, grave bellum gessērunt. — 9. Alcibiadem trēs historicī gravissimī summīs laudibus extulērunt: Thūcȳdides, Theopompus, Tīmaeus. — 10. Volsiniī, oppidum Tuscōrum opulentissimum, concremātum est fulmine. — 11. Rēgēs Rōmulus et Tullus Hostilius bellicōsissimī fuērunt. — 12. Caesar in flūmine Rhēnō pontem fēcit. — 13. Athēnae, omnium artium inventrīcēs, multōs et ēgregiōs poētas tulērunt[b]. — 14. Hamilcar fīlium suum Hannibalem, puerum novem annōrum, sēcum dūxit in Hispāniam.

[a] **omittō, īsī, issum** 3. mučati o. — [b] **ferō** 3. roditi.

1. Neprijatelji zapališe sva sela i dvorce[a]. — 2. Komu su od vas govornici M. Kras i M. Antonije nepoznati? — 3. Grad[b] Koriole osvojio[a] je mladi[c] Gaj Marcije. — 4. Apiole, grad[d] latinski, osvoji[a] kralj Takvinije. — 5. Kv. Katul, M. Antonije i[39] Kv. Scevola, dike države, biše ubiti[e]. — 6. Sirakusa, krasni onaj grad sicilski, bio je od Marcela, veoma hrabra[f] vojvode rimskoga, dugo opsjedan i napokon osvojen. — 7. Perzijanci popališe[a] Atenu, najslavniji grad grčki (= Grčke). — 8. Marcel objesi oružje ubitoga kralja Viridomara u hramu Jupitera Feretrija. — 9. Prijazan svjetine, nerazborita hvaliteljica pogrješaka, često izopači[g] značaj ljudima[h]. — 10. Kamil razori[a] Veje, grad etrurski. — 11. Hamilkar povrati[i] domovini Utiku i Hipon, najsilnije gradove svekolike Afrike. — 12. Rimljani zauzeše Sirakusu, najveći grad Sicilije. — 13. Cara Tita ljubljahu svi[a]. — 14. Smrt Sokrata, najmudrijega čovjeka, mnogi su Atenjani žalili.

[a] **pas.** — [b] **oppidum.** — [c] **adulescēns.** — [d] **urbs.** — [e] **ubiti exstinguō, nxī, nctum, 3.** — [f] superl. — [g] perf. — [h] genit. — [i] **restituō, uī, ūtum, 3.**

6. Potpumbeni predikat.

(Gram. § 124.)

1. Cato adulescēns Q. Māximum senem ita dīlexit ut aequālem. — 2. Catōnem senem litterās Graecās dīdicisse constat[27a]. — 3. Ti. Gracchus tribūnus plēbis lēgem tulit, ut[13] pecūnia Attalī, rēgis Pergamēnī, plēbī distribuerētur. — 4. Metellus lēgātīs persuādēbat[a], ut Iugurtham vīvum aut mortuum sibi[b] trāderent. — 5. Mīlitēs frequentēs in praetōrium conveniunt. — 6. Priōrī Remō augurium vēnisse fertur[29], sex vulturēs. — 7. Laetor, quod absēns omnia ēs consecūtus. — 8. Scaevola sōlōs novem mensēs Asiae praefuit. — 9. Sapiēns sōlus beātus est. — 10. Hostēs rārī sē ostendere coepērunt.

[a] nastojaše nagovoriti. — [b] mu.

1. Gaj Junije Bubulko hram Spasa, koji bješe kao konzul zavjetovao[3], sagradi[a] kao cenzor, a[0] posveti[b] kao diktator. — 2. Poznato je[27a], da je Ciceron kao konzul otkrio Katilininu urotu. — 3. Odlični Rimljani običavahu kao dječaci učiti se grčki. — 4. Cezar se u odsutnosti natjecao za[0] konzulat. — 5. Tko hotice griješi, mnogo[c] se teže popravlja, nego tko nehotice griješi. — 6. Cezar opazi[27b], kako[0] Sekvanci tužno[d] u[0] zemlju gledaju. — 7. Gaj je poduzeo protiv svoje volje dosadno putovanje. — 8. Razboriti ljudi[0] vole od svoje volje nego protiv volje činiti ono, što je nužno. — 9. Hispanija je bila od[0] svih provincija posljednja svladana (= ukrođena). — 10. Tko će vas koriti, ako koga nehotice uvrijedite? — 11. Temistoklo bi u odsutnosti optužen za[0] izdajstvo[e]. — 12. Očekujem smrt kao svršetak nevolja. — 13. Kod starih se pjesnici kao službenici i tumači bogova pobožno štovahu.

[a] **locō** 1. — [b] **dēdicō** 1. — [c] **multō.** — [d] **tristis, e.** — [e] genit.

§ 7. Sročnost zamjenica.

(Gram. § 125.)

1. Tanta vīs probitātis est, ut eam in īīs, quos nunquam vīdimus, vel, quod māius est, in hoste etiam dīligāmus. — 2. Nōn lubet mihi dēplōrāre vītam, quod multī et īī[a] doctī saepe fēcērunt. — 3. Otium atque dīvitiae, quae prīma mortālēs putant, hominum animōs effeminant. — 4. Caesar cum legiōnibus tribus ad flūmen Scaldim, quod influit in Mosam, īre constituit. — 5. Caesar omnem equitātum praemittit, qui[22a] videant, quās in partēs hostēs iter faciant[25a]. — 6. Nōn sumus īī[b], quī[22b] mortis periculō terreāmur, — 7. Tū nōn is[b] es, quī[22b] quid sīs[25a], nēsciās. — 8. Quae harmonia ā mūsicīs dīcitur in cantū, ea est in cīvitāte concordia. — 9. Hiero quaesīvit dē Simōnide, quid deus esset[25a]. — 10. Pompēius, quod (ili id quod) mihi summō dolōrī est[c], mortem obiit. — 11. Dionȳsius Siculus minimē fuit libidinōsus, id quod in tyrannō nōn facile reperītur. — 12. Haec est nōbilis ad Trasimēnum pugna. — 13. Quae est causa tristitiae tuae? — 14. Quae[d] amīcitia potest esse inter malōs? — 15. Thēbae ipsae, quod Boeōtiae caput est, in māgnō mōtū erant.

[a] **et is** i to. — [b] **is** takav. — [c] **est mihi aliqu'd dolōrī** nešto mi zadaje bol. — — [d] kakav.

1. Onaj je u istinu plemenit, koga vlastita (= svoja) vrlina oplemenjuje. — 2. Atik življaše u najtješnjem prijateljstvu s M. Ciceronom i Kv. Hortenzijem, ljudima, koji u[0] ona vremena[a] zauzimahu prva mjesta u rječitosti. — 3. Od Mumija bi razoren Korint, grad, što ga je Ciceron nazvao dikom svekolike Grčke. — 4. Pravo raditi, to je najsigurniji put k pravoj i trajnoj slavi. — 5. Razorivši[31] Sagunt pobi Hanibal svu odraslu čeljad: to bijaše okrutno, ali se činjaše potrebno. — 6. Za[b] kralja Aleksandra Velikoga dođoše Macedonci do velike slave, što se prije nikad ne bješe[37] dogodilo[c]. — 7. Gemfi, koji su grad tesalski, bili su od Cezara opsjednuti i razoreni. — 8. Mnoge su se države od Cira odmetnule, koji je događaj[d] bio uzrok mnogim ratovima[e]. — 9. Bijaše u[0] Sirakusi tamnica od Dionisija sagrađena[f], koja se Lautumije zvaše. — 10. Mi nijesmo takovi[g], da[22b] bismo se dali[0] zastrašiti[1] prijetnjama. — 11. To je ugodna hvala, koja od hvaljenih ljudi dolazi[h]. — 12. Što je među dobrima prijateljstvo, to je među zlima ortaštvo. — 13. Svi, koje uznemirivaše sramotno djelo, oskudica ili zla savjest, to bijahu najpouzdaniji[i] prijatelji[i] i drugovi[i] Katilinini. — 14. Što je pobožnost? — Pravednost prema[k] Bogu. — 15. Što je pravo i jednostavno, hvali se.

[a] abl. — [b] **sub.** — [c] **fierī.** — [d] **rēs.** — [e] genit. — [f] **factus.** — [g] takav, da **is, quī** (s konj.). — [h] **proficīscor** 3. — [i] **proximi familiārēsque.** — [k] **in** (s akuz.).

§ 8. Nominativ s infinitivom[29].

(Gram. § 200.)

1. Urbs vidētur dolō capta esse. — 2. Athēniēnsēs adversus Sōcratem iniūstī vidēntur fuisse. — 3. Intelleximus[27b] ducem hostium, quī improbus et crūdēlis esse vidēbātur, iūstum et clēmentem esse. — 4. Tū, Plance, omnia summa vidēris cōnsecūtus esse. — 5. Homērus caecus fuisse dīcitur. — 6. Sōcrates omnium Graecōrum sapientissimus esse existimābātur. — 7. Inter philosophōs Graecōs Plato et Aristotelēs doctissimī fuisse dīcuntur. — 8. Rōmulus Amūlium rēgem interēmisse fertur. — 9. M. Manlius et Spūrius Maelius regnum occupāre voluisse dictī sunt. — 10. Rōmulus deōrum in numerō[a] collocātus[a] esse putābātur.

[a] **in numerō collocō** 1. uvrstiti među.

1. Na[a] Alcibijadu, čini se, da je priroda pokušala, što može[25a] učiniti. 2. Oprezni i mudri čini se smionomu strašiv i neodvažan. — 3. Svima se čini, da smo pravo uradili, što smo stvar[b] svojih prijatelja branili. — 4. Marcel, čini se, da je pravo rekao[27b], da[0] je Kapua bila Kana za[0] Hanibala[c]. — 5. Što se nekim ljudima čini[0] tvrdoglavost, to[0] se isto može drugima činiti postojanost. — 6. Čini se, da ste više postigli[d] budalaštinom i nepostojanošću svojih[0] protivnika negoli svojom moću i oružjem[e]. — 7. Kaže se, da su Sirani ribe, a[0] Egipćani mačke i druge životinje kao[f] bogove[f] štovali. — 8. Pripovijeda se, da su oltari bogova u[g] starih Grka bili utočišta nesretnikâ i progonjenikâ. — 9. Vjerovaše se, da će Cezar ili[h] prema[i] Kapui ili[h] prema Luceriji krenuti. — 10. Kažu, da je u Peoniji kraljevao najprije (= prvi) Pelegon. — 11. Macedonija, pripovijeda se, da je po[k] imenu kralja Emationa najprije bila nazvana Ematijom.

a) **in** (s abl.). — b) **causa, ae.** — c) dat. — d) više postići **plūs prōficiō, fēcī, fectum,** 3. — e) moć i oružje **opēs (um) atque arma (ōrum).** — f) **deōrum vice.** — g) **apud.** — h) **vel** — **vel.** — i) **ad.** — k) **ex.**

§ 9. Herkul i Ifiklo[38].

Herkul i Ifiklo ležahu kao blizanci u kolijevci. Evo domilješe dvi[a] zmije, koje bješe Junona poslala[3], da Herkula proždru. Ali[a] se onda pokazala različna[c] ćud, koju je priroda dječacima dala: Ifiklo se nain[a] dolaskom nemani tako prestraši, da[15] je svojom[o] vriskom roditelje o[a] sna probudio; Herkul naprotiv bez straha[d] spopade zmije i zadavi ih[o].

a) **tum vērō.** — c) **diversus** 3. — d) bez straha **impavidus** 3.

§ 10. Plūton i Proserpina[38].

Pluton, sin Saturnov, bog podzemnoga svijeta, slikaše se sjedeći na prijestolju, mrka pogleda[a] i[o] držeći vijenac od ebanovine i žezlo u[o] ruci[a]. Žena mu (=njegova) bijaše Proserpina, kći Jupiterova i Cererina, koju bješe ugrabio, k a d[o] je[o] jednom u svetom nekom[b] lugu b r a l a[c] cvijeće. Mati njezina[o], obuzeta bolju, zapali zublje na[o] ognju[d] gore Etne pa proputova, noseći ih pred[e] sobom, savkolik svijet. Na tom putu[f] nauči narode, kojima (= ka kojima) je došla, ratarstvu[g]. Napokon je doznala[27b], da je njezina[h] kći Plutonova žena i kraljica podzemnoga svijeta. Onda izmoli mnogim molbama u[i] Jupitera, da smije[o] Proserpina po šest mjeseci boraviti kod svoga muža u Orku, i isto toliko[k] mjeseci u Olimpu ili na zemlji.

a) abl. — b) **quīdam, quaedam, quoddam.** — c) part. prez. — d) abl. plur. — e) **prae.** — f) **iter, itineris,** n. — g) akuz. — h) **suus** 3. — i) **ā, ab.** — k) isto toliko **totidem.**

§ 11. Friks i Hela.

Friks i Hela bijahu djeca Atamanta, kralja beotskoga, i Nefele. Kad je ova[40] umrla, radila im je maćeha Inona o glavi[a]. Da[b] dakle ne[b] zaglave, sjedoše na velika ovna, u koga (= kojemu) bijaše runo zlatno, te pobjegoše[c] zrakom[d] iz Grčke u Aziju. Kad[21d] su pak došli k morskom tijesnu, koje je među Europom i Azijom, spadne Hela, zaplašena uzburkanim morem, i dade Helespontu ime. No Friks, stigavši[e] zdravo[f] ka Kolšanima, žrtvova ovna Jupiteru, a (= i) zlatno runo njegovo posveti u nekom lugu Martu, gdje ga čuvaše budan zmaj[g]. To runo, kažu, da je poslije Jason, sin Esonov, donio natrag u Grčku.

a) = napadaše se njihov život od... **alicūius vītam insidiīs appetō īvi, ītum** 3. (pas.). — b) da ne **nē.** — c) **aufugiō, fūgī,** 3. — d) = kroz **(per)** zrak. — e) **dēlātus,** 3. — f) **incolumis.** — g) pas.

§ 12. Koriolan.

Gaj Marcije nazvan Koriolanom po[a] gradu volščanskom Koriolima koji bješe u[o] ratu[b] osvojio, omrazi se svojom[o] ohološću puku (= navuče na se mržnju puka). Kad je bio zato iz grada prognan, pođe k Volščanima, najljućim neprijateljima Rimljana. Bivši[o] od njih[40] vođom izabran krene se s vojskom na svoj rodni grad. Već bješe došao do petoga miljokaza gradskoga te[c] se ne[c] mogaše skloniti na povratak nikakvim[c] poslanstvima sugrađana svojih[o]. Napokon dođoše mati njegova Veturija i žena Volumnija iz grada k njemu, i njihove suze i molbe tako mu (= njegovo) srce ganuše[d], da se rata okanio i vojsku svoju[o] natrag odveo. Nato[e], kažu[27 ili 29], da je bio od Volščana za[o] izdaju[f] optužen i ubijen. Naprotiv u Fabija, vrlo stara pisca, nalazimo, da je Koriolan do[g] duboke starosti živio.

a) **ab.** — b) abl. — c) **nec ullus.** — d) pas. — e) **quō factō.** — f) genit. — g) **usque ad.**

§. 13. VOKATIV.

(Gram. § 127.)

1. Quousque tandem abūtēre, Catilīna, patientiā nostrā? — 2. Tē ōrō et obsecrō, T. Pompōnī, ut Quintum frātrem, Terentiam līberōsque tueāre. — 3. Illud, mī Tīrō, tē rōgō, ut valētūdinem tuam quam dīligentissimē cūrēs. — 4. Caesar prōlāpsus in ēgressū[a] nāvis: Teneō tē, inquit, Africa! — 5. Imperātor Titus recordātus quondam super[b] cēnam, nihil sē cuīquam[c] tōtō diē praestitisse, memorābilem illam vōcem ēdidit: Amīcī, diem perdidī!

a) **ēgressus (ūs) nāvis** izlaz iz lađe. — b) za, kod. — c) **quisquam** itko, nitko.

1. Dragi[o] moj sine Marko, već godinu dana (= jednu godinu) slušaš filozofa Kratipa. — 2. Ostaj[a] zbogom[a], moj Tirone, i budi zdravo! — 3. Nijeste, bogovi, sve jednomu[b] istomu dali! — 4. Romul, potiskivan[c] od[c] ljudi[c], koji[c] su[c] bježali[c], podiže oružje k nebu pa reče: »Jupitere! na[d] poziv[d] tvojih[d] ptica[d] udario sam ovdje na Palaciju prvi temelj gradu. Već drže[e] Sabinci tvrđavu kupljenu zločinom. Odanle nahrupljuju ovamo. **Ali[f]**, oče bogova i ljudi, uzdrži bar odavle neprijatelje, oduzmi Rimljanima strah, ustavi sramotan bijeg. — 5. Sinko moj, slušaj naloge[g] roditeljâ i učiteljâ!

a) **valē.** — b) jedan isti **īdem, eadem, idem.** — c) **turbā fugientium actus.** — d) **tuīs avibus iussus.** — e) **habeō** 2. — f) **at.** — g) dat.

AKUZATIV.

§ 14. Akuzativ uz glagole, uz koje obično stoji u hrvatskom jeziku koji drugi padež.

(Gram. §. 130.)

1. Metellus spērābat negōtiātōrēs exercitum suum commeātū esse iuvātūrōs. — 2. Elephantus equōrum vēlōcitātem aequāre non potest. —

3. Peditēs Germānōrum cursum equōrum adaequābant. — 4. Nēmo mortem effugere potest. — 5. In hōc sumus sapientēs, quod nātūram optimam ducem sequimur eīque pārēmus. — 6. Tarquinius Priscus in omnī genere populī Rōmānī consuētūdinem imitātus esse vidētur. — 7. Hannibal Numidās, quī insidiātī sunt eī, nōn sōlum effūgit, sed etiam oppressit. — 8. Glōria virtūtem tamquam umbra sequitur. — 9. Quid vōs, mīlitēs, hanc tenuem sectāminī praedam!

1. Dužnost nam propisuje, da pomažemo onima, koji su nama pomogli (p r e v.: od kojih smo mi pomoženi). — 2. Temistoklo nije utekao zavisti svojih sugrađana. — 3. Vojnici su se ugledali u primjer prehrabroga[a] vođe. — 4. I[b] Grke izdade (= ostavi) kadšto njihovo[c] vlastito[c] oružje: razboritost i razumnost. — 5. Ciceron priznaje, da nije ni[d] od[o] čega[d] toliko[e] zazirao[f], koliko[e] od gradanskih ratova. — 6. Tragički pjesnici krive Uliksa, da je hotio izmaći vojničkoj službi tim, što se gradio mahnitim (p r e v.: izlikom mahnitosti). — 7. Aleksandar Veliki nastojaše u[o] slavi[g] ravan postati Herkulu i Liberu, s kojima se takmio. — 8. Vrlo pitomi[a] psi umiljavaju se često i tatu. — 9. Kurcije pripovijeda, da je Aleksandar Veliki za rasipnim gozbama hlepio. — 10. S[o] konjanikom ne mogu najbrži pješaci u[o] trku[g] jednaka koraka držati[h]. — 11. Atik se nije iz[o] lijenosti[g] nego iz[o] osvjedočenja[i] uklanjao državnoj službi. — 12. Metel opomenu vojnike, da ne klonu duhom. — 13. Induciomar pokuša umaći iz ruku Labijenu[k], ali bi zatečen i ubit.

[a] superl. — [b] **etiam.** — [c] njihov vlastit **suus (3) ipsōrum.** — [d] **nihil.** — [e] toliko — koliko **tam — quam.** — [f] **fugiō, fūgī, 3.** — [g] abl. — [h] jednak korak držati **aequō** 1. — [i] **iūdicium** (abl.). — [k] gen.

§ 15. Akuzativ uz glagole fallit etc.; decet, dedecet; piget etc.

(Gram. § 131., 132.)

1. Nunquam mē poenitēbit māxima perīcula prō patriā subīre. — 2. Quod virum decet, id puerum saepe dēdecet. Quae virum decent, ea puerum saepe dēdecent. — 3. Iūre interfectum Clītum esse Macedonēs dīcēbant, quo[16] minus caedis pudēret Alexandrum. — 4. Nēminem decet apud mensam verēcundārī. — 5. Post mortem Sōcratis Athēniensēs crūdēlitātis suae paenituit. — 6. Pudeat vōs negligentiae vestrae! — 7. Misereat tē pauperum! — 8. Dionȳsium tyrannum nōn fugiēbat, quantopere Carthāginiensēs Diōnem essent admīrātī. — 9. Nōn tē, Crasse, fallit, quam multa sint et quam varia genera dīcendī[33a]. — 10. Spēs hostēs dē expugnandō[33d] oppidō[34] fefellit. — 11. Gallī saepe consilia ineunt, quōrum eōs in vestigiō paenitēre necesse[27a] est.

1. Poslije ubistva Cezarova Ciceronu je život omrzao. — 2. Smilovat ću se na one, koji se iskreno kaju za svoje grijehe. — 3. Nijedan se Rimljanin ne stiđaše svoju[o] ženu na[a] gozbu voditi. — 4. Cimon bi kažnjen progonom na[o] deset godina[b]; za[o] taj[40] čin pokajaše se ipak[40] Atenjani brže nego on (= sam). — 5. Pompeja, e mrzilo i žao mu[o] je bilo, što se s Cezarom i Krasom združio. — 6. Pošto[o] bješe Kartaga pobijeđena[31], ne stiđaše se nitko biti pobijeđen od Rimljana. — 7. Aleksandar ubi Klita na[a] gozbi; no[c] kad[c] bješe na[a] mjesto srdžbe nastupilo razmišljanje[d], poče se kajati za taj čin. — 8. Kajite se za grijehe svoje! — 9. Imadu[e] mnoge riječi i vrste kretnjâ[f], koje glumcu dolikuju, a[o] ne govorniku. — 10. Adherbal reče u senatu: »Jugurta, komu je to najmanje dolikovalo, oteo je mojemu bratu život.« — 11. Mnoge stvari otmu se neopreznomu čovjeku, koje opreznomu pomognu. — 12. Kad su Talesa upitali[g], da li[h] su djelovanja ljudska bogovima sakrivena[i], odgovori: da[o], ni[k] misli. — 13. Nije mi nepoznato, koliko se hvali od Cicerona kratkoća Filistova govora. — 14. Ako[11] me sve ne vara, Pompej će Domicija ostaviti na cjedilu.

[a] **in.** — [b] genit. — [c] **sed cum.** — [d] **aestimātiō, ōnis.** — [e] **esse.** — [f] **vultus, ūs** (sing.). — [g] pas. — [h] da li **num.** — [i] **fallĕre, fugĕre.** — [k] **nē — quidem.**

§ 16. Akuzativ uz verba affectuum.

(Gram. § 133.)

1. Na sve, što nas boli, ne možemo se s[o] jednakim pravom tužiti. — 2. Besjednik Eshin koraše Demostena, što je svoju mrtvu kćer odviše žalio[a]. — 3. Eduanci tužili su se na nepravde Helvećanâ. — 4. Sparćanke ne oplakivahu svojih sinova, koje bjehu u[o] ratu[b] izgubile. — 5. Pjesnik Ovidije podsmijeva se glupim Getama. — 6. Mnogi nijesu žalili smrt Julija Cezara, nego čestitahu[c] sebi[c] radi propasti[d] tirana. — 7. Pjesnik Menandar divio se najvećma Euripidu te se i za njim povodio. — 8. Poglavice Treverâ uvjeravahu[27b], da[o] se ne će odmetnuti od prijateljstva naroda rimskoga. — 9. Rimskim je vojnicima često nedostajalo[e] ne samo silâ, već i strijelâ[f].

[a] koni. — [b] abl. — [c] **congrātulārī inter sē.** — [d] = uništenoga **(oppressus)** tir. — [e] nedostajati **dēficiō** 3. — [f] **tela, ōrum.**

§ 17. Primjeri za neprelazne glagole, koji postaju prelazni, kad se slože s prijedlozima.

(Gram. § 134. i 135.)

1. Hannibal Alpēs trānsgressus est. — 2. Bactrus amnis praeterit[a] moenia; is urbī et regiōnī dedit nōmen. — 3. Gordium arantem avēs omnis

generis circumvolāre coepērunt. — 4. Tīmotheus Peloponnēsum circumvectus classem Lacedaemoniōrum fugāvit. — 5. Militēs Rōmānī, ut hostēs impedītōs aggrederentur, parātī in armīs erant. — 6. Fāma est Remum novōs trānsiluisse murōs et ob id ipsum[b] ā Rōmulō interfectum esse. — 7. Sulla prīmus urbem Rōmam armātus ingressus est. — 8. Et ad subeundum[33c] perīculum[34] et ad vītandum multum fortūna valet. — 9. Caesar per explōrātōrēs certior factus est trēs cōpiārum partēs Helvētiōs flūmen Ararim trādūxisse. — 10. Ubi Caesarem ōrābant, ut exercitum Rhēnum trānsportāret. — 11. Caesar māgnās cōpiās Rhēnum trāicere constituit. — 12. Belgae ōlim Rhēnum trāductī sunt.

a) **praetereo** 4. teći mimo. — b) **ipse, a, um** baš.

1. Ren teče pokraj mnogih gradova i ubavih poljana. — 2. Prije vremena Ariovistovih nije nijedna vojska naroda rimskoga prekoračila provincije. — 3. Tisaferne se odmetnuo od prijateljstva kralja perzijskoga te je sklopio savez s Lacedemonjanima. — 4. Pompejevi konjanici počeše bojni red Cezarov s (= od) otvorena boka opkoljavati. — 5. Pripovijedaju, da Pitagora nije samo Egipat proputovao, nego i perzijske mage posjetio. — 6. Jugurta navali iznenada s velikom četom na rimski òkô. — 7. Kad je Timoleon umr'o[a], pokopaše ga Sirakušani u gimnaziji o državnom trošku[b]. — 8. U[0] petoj godini drugoga punskoga rata nastupi L. Fabije Maksim četvrti konzulat. — 9. Agesilaj preveze s velikom brzinom svoje[0] čete preko Helesponta, da pomogne svojoj[0] domovini. — 10. Hanibal je, kako[0] se kaže[29], 90.000 pješaka i[0] 10.000 konjanika preko Ibera prevezao[c]. — 11. Pompej zakrči vrata[d], da vojnici Cezarovi ne bi mogli u grad prodrijeti. — 12. Rimski je narod sklopio savez s Masinisom, kraljem numidskim. — 13. Aleksandar Veliki pohodio je vrlo mnoge gradove i narode. — 14. Nemoj[26] se izvrgavati pogiblima bez nužde.

a) **dies suprēmus — obeō, obiī,** 4. — b) pas. — c) **trādūco, xī, ctum,** 3. — d) plur.

§ 18. Eksklamativni akuzativ. Akuzativ unutrašnjega objekta.

(Gram. § 136. i 137.)

1. O miserās hominum mentēs, ō pectora caeca! — 2. O virum simplicem, quī[22b] nōs nihil cēlet. — 3. Heu mē infelīcem! — 4. Ecce tuae litterae! — 5. En illa, illa libertās. — 6. Vae illīs virgīs miserīs, quae hodie in tergō morientur meō.

1. O mene nesretna! kamo da[0] se okrenem[9c], kamo da[0] zaputim[9c]?! — 2. O sretne one zemlje, koja ugosti[a] Milona, najvaljanijega građanina! O nezahvalne li[0] ove, ako ga protjera[a]; o nesretne, ako ga izgubi[a]! —

3. Eno[e] moga Terencija, gdje ide[e] preda[e] me[e]. — 4. O kukavna li[b] starca, koji[22c] u tako dugom životu nije spoznao, da[0] se smrt ima[36] prezirati. — 5. Kod Farsala bijahu Rimljani težak bojak, iz kojega napokon Cezar izađe kao pobjednik. — 6. Ja sam se, oče, vazda pokoravao[d] tvojim nalozima. — 7. Za častima ne žeđam, a i[e] na slavu ne težim. — 8. Kloni se onih ljudi, koji zaudaraju zlobom i podmuklošću. — 9. Većma se hvale pomasti, koje na vosak nego koje na šafran zaudaraju.

a) fut. eks. — b) ecce. — c) **obviam sum alicui.** — d) **servitūtem servio** 4. — e) **a i ne nec.**

§ 19. Dva akuzativa (objekta i predikata) uz glagole zvati, držati itd.

(Gram. § 138.

1. Frūgēs Cererem, vīnum Liberum dīcimus. — 2. Post Tullī mortem Ancum Marcium rēgem populus creāvit. — 3. Militēs in locō proelii Tiberium imperātōrem salūtavērunt. — 4. Caesar Cominium cōnsulem renuntiāvit. — 5. Ea certissima putābō, quae ex tē cognōverō[4]. — 6. Carthāginiēnsēs Hannibalem exsulem iūdicāvērunt. — 7. Rōmānī lēgātōs ad Antiochum mīsērunt, quī[22a] Hannibalem suspectum invīsumque redderent rēgī. — 8. Cicero Trebātium rogāvit, ut sē dē ratiōne Gallicī bellī faceret certiōrem. — 9. Helvētiī Boiōs recēpērunt ad sē sociōsque sibi ascivērunt. — 10. Epamīnōndās philosophiae praeceptōrem habuit Lysim Tarentīnum. — 11. Cognōvī tē hominem optimum grātissimumque. — 12. Attalus, rēx Asiae, hērēdem populum Rōmānum relīquit. — 13. Rogō, ut tē senātuī bonīsque[a] omnibus auctōrem, principem, ducem praebeās. — 14. Brūtus sē prōpugnātōrem reī pūblicae praestitit. — 15. Rōmulus urbem, quam condiderat, ex nōmine suō Rōmam vocāvit.

a) **bonus,** i rodoljub.

1. M. Katon nazivaše Siciliju hraniteljicom puka rimskoga. — 2. Temistoklo učini Atenjane vrlo vještima u[0] pomorskom ratu[a]. — 3. Ciceron je imao za druga Gaja Antonija. — 4. Dionisije se pokazao u sreći oholim. — 5. Sve strasti duše nazivaju mudraci bolestima. — 6. Romul i Rem sagradiše uz[b] Tiber grad i nazvaše ga Rimom. — 7. Senat je Katilinu i Manlija nazvao veleizdajnicima i proglasio neprijateljima domovine. — 8. Što se mnogima čini krasno i odlično, ono mudrac često drži za maleno i neznatno. — 9. Mnogi drže tmaste oblake, bure i[0] vihare za bogove. — 10. Pučki tribuni obavijestiše Cezara o svim namjerama Pompeja i senata. — 11. Sreća čini obično slijepe one[0], koje zagrli[c]. — 12. Da[12] su Rimljani kod[b] Kane imali Marcela za konzula, bila bi sudbina ne samo države nego i državljana bolja. — 13. Lacedemonjani dobiše nekoć od Atenjana Tirteja za vođu protiv Mesenjana. — 14. Pitija zapovjedi[d] Atenjanima, da Miltijada

za vojvodu uzmu. — 15. Alcibijad je imao Sokrata za učitelja i prijatelja. — 16. Rutilije postavi narod rimski skrbnikom svojih sinova. — 17. Pokažite se takovi, kakove smo vas doslije poznavali.

a) genit. — b) ad. — c) perf. — d) **praecipiō, cēpī, ceptum, 3.**

§ 20. Dva akuzativa uz glagole, koji znače učiti, tajiti, zahtijevati, moliti itd.

(Gram. § 139.)

1. Patrem subitam filii mortem cēlāre nōn potuī. Dē subitā filiī morte pater cēlārī nōn potuit. — 2. Dionȳsius mūsicam docuit Epamīnōndam. — 3. Nōn dēbēs existimāre tē māximīs dē rēbus ā frātre esse cēlātum. — 4. Jugurtha, quae parābantur, ā perfugis ēdoctus, māgnīs itineribus Metellum antevēnit. — 5. Illud ūnum vōs ōrō, amīcī, nē in perīculō patriam dēserātis. — 6. Amīcum ōrāvī, ut ad mē veniret. — 7. Hōc tē vehementer rogō, ut mihi ignoscās. — 8. Jugurtha ā Metellō per lēgātōs pācem petīvit. — 9. Dux hostium clāvēs portārum magistrātūs poposcit. — 10. Illud, mī Tīro, tē rogō, ut valētūdinem tuam cūrēs dīligentissimē. — 11. Acarnānēs auxilia Attalum rēgem ōrābant. — 12. Artaxerxēs Iphicratem ab Athēniensibus ducem petīvit. — 13. Nōlī[26] ab amīcīs, quod rectum nōn est, postulāre. — 14. Caesar quaerit ex Liscō ea, quae in conventū dīxerat. Eadem secrētō ab aliīs quaerit. — 15. Is, quī in senātū prīmus sententiam rogābātur, princeps senātūs appellābātur.

1. Adherbal posla poslanike u Rim, da (= koji)[22a] obavijeste[a] senat o umorstvu brata njegova Hijempsala. — 2. Bog je ljude mnogo naučio, vrlo mnogo toga[o] pak mudro od njih sakrio. — 3. Perzijanci učahu svoje sinove troje[b]: jahati, strijeljati i[39] istinu govoriti. — 4. Zašto da[o] od tebe sakrivam[9c] poslove[c] rimske? — 5. Često nam tajite najvažnije stvari[d]. — 6. Molim te, da se vazda družiš s vrlim ljudima. — 7. Cezar zapita[e] prebjege za uzrok, zašto su neprijatelji ostavili brežuljak, koji[23] su zapremljen[f] držali[f]. — 8. Odgovorite ono, što vas pitam[g]. — 9. Tebe, Marko Fanije, i vas, suci, molimo[h], da bezbožnim djelima[i] opakih ljudi što[k] brže[k] sudite[l]. — 10. Isto sam zamolio[m] prijatelja, što je otac mene zamolio[3]. — 11. Odgovori, učeniče, na[n] ono, što sam te zapitao[g]. — 12. Konzul Racilije pitao[m] je u senatu najprije[o] Cicerona za mnijenje. — 13. P. Lentul Spinter zamoli[h] senat za preturu azijsku (= Azije). — 14. Pravi prijatelj ne će nikada prijatelja ni za što moliti[m], što je nepošteno. — 15. Poslanici tarentski zamoliše[p] Pira, kralja epirskoga, za pomoć protiv Rimljana. — 16. Cezar zahtijevaše od Eduanaca žito, koje bjehu u ime države obećali.

a) **ēdoceō 2.** — b) **tria.** — c) **rēs.** — d) pas. — e) **quaerō, quaesīvī, quaesītum, 3.** — f) **teneō 2.** — g) **interrogō, 1.** — h) **petō, petīvī, petītum, 3.** — i) akuz. — k) **quam celerrime.** — l) **vindicō 1.** — m) **rogō 1.** — n) **ad.** — o) **prīmus 3.** — p) **poscō, poposcī, 3.**

§ 21. Tantal.

Tantal, kralj frigijski, bijaše bogovima tako drag, da ga je Jupiter pripuštao gozbama bogova te mu svoje[o] tajne namjere povjeravao. No Tantal običavaše razgovore i zaključke bogova smrtnicima prokazivati. Ova se nevjera ne ote Jupiteru. Srdžbom raspaljen baci grješnoga čovjeka u podzemni svijet, gdje se, u vodi stojeći[a], neprestance muči gladom i žeđom; jer kadgod[b] hoće[o] da[o] gucne[35] vode, uzmaknu najedamput[c] valovi. Isto tako vise najljepše jabuke nad glavom njegovom; no kadgod[b] hoće[o] koju (= ih) da[o] ubere[35], dignu[d] se uvis.

a) **collocātus, 3.** — b) kadgod **quotiēns.** — c) **repente.** — d) dići uvis **sublīmē tollō (sustulī, sublātum) 3**

§ 22. Rimski car Nerva.

Poslije smrti cara Domicijana proglasiše[a] vojnici od tjelesne straže carem Nervu, čovjeka istina vremešna, ali mnogim vrlinama odlična. On se s[o] pravom[b] broji[c] među dobre vladare. Pokazao se naime tako pravedan i prijazan prema građanstvu, da je vazda držao svetima prava senata i naroda. Budući da[21a] se činilo, da se povodi za Titom Vespazijanom, kojega narod nazivaše ljubavlju i slašću roda ljudskoga, obasipaše građanstvo dobročinstvima. Svoju ljubav prema narodu i državi dokaza[e] tim[e], što[e] je posinio Trajana, kojega smatraše najsposobnijim (= najboljim) čovjekom, da[f] preuzme[33c] državne poslove[24]. Nakon[g] smrti Nervine postade Trajan carem.

a) **consalūtō 1.** — b) **meritō.** — c) brojiti među **habēre in numerō alicūius.** — d) **in.** — e) **hāc rē probō (1), quod** (s ind.). — f) **ad.** — g) **post.**

§ 23. Hanibalove pobjede u gornjoj Italiji.

Poslije[o] razorenja[31] Sagunta ostavi Hanibal brata Hazdrubala kao vrhovnoga zapovjednika u Hispaniji, a sam prijeđe s mnogobrojnom vojskom preko Pireneja i Alpi, da navali na Rimljane u Italiji samoj. Kaže se, da je 80.000 pješaka, 20.000 konjanika i[o] 37 slonova u Italiju sa sobom poveo. Prvi, koji[o] se s njim neprijateljski sukobio[a], bijaše[o] P. Kornelije Scipion, koji bi u[o] zametnutom zatim boju[b] kod rijeke Ticina svladan, ranjen i[o] u oko natrag donesen. Onda se s njim boraše Sempronije Grakho kod rijeke Trebije. I[c] on[c] bi pobijeđen. Otud pođe Hanibal dalje te naide

na konzula Flaminija. U bici, koja se nato zametnula kod Trazumenskoga jezera, ubi konzula, vojsku njegovu natjera u bijeg, a⁰ 15.000 momaka isiječe.

a) neprijateljski se sukobiti s kim **infestus occurrō (rrī, rsum 3.)** ili **infestus obvius sum alicuī.** — b) abl. — c) **is quoque.**

§ 24. Anaksimen i Aleksandar.

Aleksandar Veliki srdaše se veoma[a] na⁰ Lampsačane[b] te odluči grad njihov razoriti. Življaše pak u Lampsaku u⁰ ono vrijeme[c] filozof Anaksimen, kojega bješe Aleksandar imao za učitelja i kojega veoma[d] štovaše, jer mu nikada nije laskao. Kad je dakle kralj sa svojom vojskom protiv grada stupao, a[e] filozof iz njega na čelu (= kao prvak) poslanstva izlazio, zakle se Aleksandar, da ne će učiniti ono, za što ga[f] on zamoli[g], jer bijaše očito, da će srdžbi kraljevoj svoje molbe nasuprot postaviti. Anaksimen pak, pošto je čuo riječi Aleksandrove, reče: »Molim te, kralju, da Lampsak razoriš.« Tom mudrom domisli[h] bi slavni grad od propasti sačuvan (= oslobođen).

a) **vehementer.** — b) dat. — c) abl. — d) **māgnopere.** — e) **et.** — f) **sē.** — g) konj. pluskv. — h) mudra domisao **sagācitās, ātis, f.**

§ 25. Bitka kod[a] Salamine[a].

I.

Kad je Kserkse došao u Atiku, ostaviše Atenjani svoj grad. Samo malo ljudi ostalo je u gradu. Ovi su više dana grad hrabro branili. Napokon bude grad ipak od neprijatelja zauzet i spaljen. Sveta uljika, koja je zajedno s hramom Ateninim[b] izgorjela[3], kažu, da je drugi[c] dan[d] potjerala mladicu. Grčko je brodovlje bilo sakupljeno kod Salamine. Prestrašeni uspjesima Kserksovim svjetovale su mnoge vođe grčkoga brodovlja, da se ostavi Salamina i brani Peloponez.

a) **Salamīnius** 3. — b) gen. — c) **proximus.** — d) abl.

II.

Samo[a] Temistoklo opiraše se osnovi ostalih i jedva nagovori Euribijada[b], koji je svemu brodovlju bio na čelu, da ostane i da⁰ se spremi za bitku. Ali budući da[21a] su Peloponešani još[c] i[c] sada[c] oklijevali, pošalje Temistoklo potajno Sicina, vrlo vjerna roba, zapovjednicima[d] perzijskoga brodovlja. Taj im reče otprilike[e] ovo: »Mene šalje vojskovođa atenski, koji je kralju veoma odan, da vam javim[27b], da⁰ se zastrašeni Grci hoće da⁰ raziđu. Ako odmah na njih navalite[4], za⁰ malo[f] ćete ih sati[g] sve[h] uništiti; ali ćete morati mnogo mjeseci voditi rat, ako budete prisiljeni[4] progoniti pojedine.« Skoro[i] zatim[i] donese prognani Aristid Temistoklu vijest[27b], da⁰ je otok Salamina od Perzijanaca opkoljen.

a) **sōlus** 3. — b) dat. — c) **etiam tunc.** — d) = k **(ad)** zap. — e) **fere.** — f) **paucī, ae, a.** — g) abl. — h) svi **ūniversī, ōrum.** — i) **paulō post.**

III.

Tako biše Peloponešani protiv svoje volje prisiljeni na odlučni boj. Ali morsko tijesno, u kojem je bila bitka, bijaše za⁰ Grke[a] veoma zgodno, nasuprot za⁰ barbare[a] veoma nezgodno. Perzijske naime lađe nijesu se mogle razviti poradi svoga mnoštva i veličine, ali su⁰ se⁰ vrlo dobro razvile⁰ malene lađe Grkâ, koje su bile međusobno rastavljene dosta velikim razmacima. Grci potopiše mnoge ratne lađe neprijateljske, druge osvojiše zajedno sa momčadma[b], a⁰ ostale natjeraše u bijeg. Za[c] bitke oteo je Aristid s malom četom teškooružanih vojnika Perzijancima otok Psitaleju, koja je od Salamine udaljena otprilike[d] 2000 koraka. Iza te bitke vratio se Kserkse s velikim dijelom svoje vojske u Perziju.

a) dat. — b) momčad **mīlitēs** ili **hominēs.** — c) **inter.** — d) **circiter.**

DATIV OBJEKTA.

§ 26. Dativ uz glagole.

(Gram. § 140., 1. 2.)

1. Vir bonus ne bēstiīs quidem nocet. — 2. Libenter imitāmur eōs, quibus favēmus. — 3. Displicēbat veteribus Rōmanīs vel laudārī quemquam in scēnā vīvum vel vituperārī. — 4. Tīmoleōn pārēre lēgibus quam imperāre patriae satius duxit. — 5. Damatēs rēgis voluntāti mōrem gessit. — 6. Iūstitia praecipit, ut suum cuīque reddās. — 7. Rex Tarquinius iussit populum Servīō Tullīō dictō audientem esse. — 8. Discordia Graecīs plūrimum nocuit. — 9. Venus Cypria, quae Astartē vocātur, Adōnidī nupsisse prōditur. — 10. Irascī patriae nefas est. — 11. Quamdiu in Italiā fuit Hannibal, nēmo eī in aciē restitit.

1. Duh zapovijeda tijelu, a⁰ razum strasti. — 2. Kako[a] biva[a], da[15] ti drugima savjete daješ, a⁰ sam sebi ne možeš pomoći[b]? — 3. Miltijad je bio u broju onih, kojima bi povjereno čuvanje mosta. — 4. Sreća obećava mnogima mnogo, daje[c] pak⁰ rijetkima. — 5. Odviše velika sloboda škodi ne samo narodima, nego i pojedincima[d]. — 6. Budući da nijesu Atenjani kod Egospotama svojih vojvoda slušali[e], dođoše[f] neprijateljima[g] u ruke (= vlast). — 7. Gaj Sulpicije bavio se od svih plemića najvećma književnošću grčkom. — 8. Sestra Atikova udala se za Kv. Tulija Cicerona. —

9. Grijeh[h] je srditi se na one, koje moramo ljubiti. — 10. Svetim zakonima domovine rado se pokoravamo[i].

[a] quī iit. — [b] auxilior 1. — [c] praestō 1. — [d] prīvātus, i. — [e] dictō audiēns sum. — [f] veniō, vēni, ventum, 4. — [g] genit. — [h] nefas. — [i] absequor 3.

§ 27. Dativ uz pridjeve.

(Gram. § 140., 3.)

1. Hannibal nōminī[a] Rōmānō inimīcissimus fuit. — 2. Hominum generī ūniversō cultūra agrōrum est salūtāris. — 3. Minimē sibi quisque nōtus est. — 4. Nōnne lupus canī similis est? — 5. Deum ōrō, ut vītae tuae fīlius superstes sit. — 6. Vetus prōverbium hōc est: Commūnia esse amīcōrum inter sē omnia. — 7. Innumerābilēs artēs ad victum et ad vītam necessāriae sunt. — 8. Epicūrus putat deōs hominum similēs esse. — 9. Aura[b] est omnibus commūnis. — 10. Quem hominem inveniēmus ad omnem rem aptum atque ūtilem? — 11. Multī ita sunt imbecillī senēs, ut nullum vītae mūnus exsequī possint. At id quidem nōn proprium senectūtis vitium est, sed valētūdinis. — 12. Nihil mihi cārius est quam patria.

[a] **nōmen, inis,** n. ime; narod. — [b] zrak.

1. Sicilijanci bijahu Veru neprijateljski i zlohotni. — 2. Lacedemonjani gledahu[a] većma[b] na[0] to, što bijaše po njih same negoli po svukoliku Grčku korisno. — 3. Tri su stvari[0] svim živim stvorovima potrebite: san, jelo i pilo. — 4. Tuzi je strah srodan[c]. — 5. Pristojno je ono, što se s vrlinom čovječjom slaže[d]. — 6. Glumci ne izbiraju najbolje nego za se najprikladnije uloge. — 7. Smrt je svim dobima zajednička. — 8. Ništa nije smrti sličnije nego san. — 9. Tolika je sila prirode, da čovjek samo[e] čovjeku hoće sličan da[0] bude[f]. — 10. Znaj[g], da imaju[h] mnogi meni jednaki u našoj državi. — 11. Mnoge su stvari[0] građanima međusobno zajedničke: trg, hramovi, trijemovi, ceste, zakoni, prava, sudovi, glasovanje[i], osim toga običaji i pouzdana prijateljstva. — 12. Stupnjevi su časti za najviše i najniže ljude jednaki[k], a[0] stupnjevi slave nejednaki[k]. — 13. Tiberije zvaše sretnim Prijama, što je sve svoje nadživio. — 14. Čovjeku osobito pripada[l] istraživanje i ispitivanje istine (= istinitoga).

[a] **intueor, itus sum,** 2. — [b] većma na to **id potius.** — [c] **fīnitimus** 3. — [d] slagati se **consentāneum esse alicuī reī.** — [e] = nikome osim **(nēmo nisi).** — [f] inf. — [g] **scītō.** — [h] **esse.** — [i] plur. — [k] **par (paris) — dispar (aris).** — [l] **proprium esse.**

§ 28. Glagoli, koji se u latinskom jeziku slažu s dativom, a u hrvatskom s kojim drugim padežom.

(Gram. § 207.)

1. Epicūrus Phaedōnī Sōcraticō turpissimē maledīxit. — 2. Hostēs nōn mulieribus, nōn infantibus pepercērunt. Nōn mulieribus, nōn infantibus temperātum est. — 3. Hannibal Antiochō persuāsit, ut cum exercitibus in Italiam proficīscerētur. — 4. Caesar, ut facilius inopiae frūmentāriae medērī posset, legiōnēs in plūrēs cīvitātēs distribuere cōnstituit. — 5. Tiberius adeō obtrectāvit Germānicō, ut glōriōsissimās ēius victōriās tamquam damnōsās reī pūblicae increpāret. — 6. Veterēs Germānī ā parvulīs labōrī ac dūritiae[a] studēbant. — 7. Nōlī versārī cum illō, cuī ā probīs maledīcitur. — 8. Post Ariovistī clādem nullī cīvitātī Germānōrum persuadērī potuit, ut Rhēnum transīrent.

[a] **dūritia, ae,** strog život.

1. Vrijeme najbolje liječi tugu i žalost. — 2. Svi ljudi od[0] prirode[a] teže[b] na slobodu i mrze na sudbinu ropstva. — 3. Da li[(25b)] rasipnik svoj[0] dobar[0] glas ili svoje novce manje štedi, ne mogu reći. — 4. Ciceron je Cezara silno molio za Ligarija. — 5. Nevaljao čovjek ogovara sve poštenjake, jer mu nijesu slični. — 6. Pravično je, da građani sugrađane štede. — 7. Budi uvjeren, da se čovjeku valja najvećma bojati[c] krivde i grijeha. — 8. Vino liječi žalost i zatire skrbi. — 9. Kad je Ksekse osvojio Atenu, nijesu bili pošteđeni ni sami[0] hramovi bogova. — 10. Cezar nagovori nekoga[d] od galskih konjanika, da odnese[e] list Kvintu[f] Ciceronu. — 11. Temistoklo ponizivaše pohvalna djela Aristidova. — 12. Pausanija reče prijatelju, koji ga koraše, što je grdio nekoga liječnika ne prokušavši[g] ga: »Da[(12)] sam ga prokušao, ne bih sada živio.« — 13. Ostaj[h] zbogom[h] i budi uvjeren, da mi ništa nije niti je ikada[i] bilo milije i draže nego ti (= od tebe). — 14. Temistoklo nagovori Atenjane, da sagrade veliko brodovlje. — 15. Zauzevši[(31)] Troju nijesu Grci mnogo Trojanaca poštedjeli. — 16. Sreća štedi mnoge za[k] kaznu.

[a] abl. — [b] **studeō** 2. — [c] **pertimescō** 3. — [d] **quidam.** — [e] **dēferre.** — [f] = ka **(ad)** Kv. — [g] part. perf. nom. sing. — [h] **valē.** — [i] niti ikada **nec unquam.** — [k] **in** (s akuz.).

§ 29. Glagoli, koji zahtijevaju dativ, kad su složeni s prijedlozima.

(Gram. § 142.)

1. Ancus Marcius Aventīnum et Caelium montem adiunxit urbī. — 2. Ritē beātī praedicantur, quōrum virtūtī fortūna coniuncta est. — 3. Quibusdam bestiīs onera, quibusdam iuga impōnimus. — 4. Rēx cōnsulit[a] ut parēns populō conservatque eōs, quibus est praepositus. — 5. Caesar, nē graviōrī bellō occurreret, mātūrius quam consuērat ad exercitum profectus est. — 6. Dux cohortātur mīlitēs, nē labōrī succumbant. — 7. Hannibal Magiō Deciō, hominī Campānō, catēnās inicī iussit. — 8. Coniungite salūtem vestram cum commūnī salūte. — 9. In tē, in mē, in vōbīs omnibus inest

animus immortālis. — 10. Dēest mihi homo, quōcum omnia, quae mē cūrā aliquā afficiunt[b], ūnā commūnicem.

[a] brinuti se za. — [b] **aliquid me curā afficit** nešto mi zadaje brigu.

1. Zloba zlo pred dobro postavlja. — 2. Metela položiše na lomaču poslije njegove smrti sinovi, kćeri, unuci i unuke. — 3. Darije postavi Datida i Artaferna na čelo vojsci, koju je slao na Grke. — 4. Semiramida je i Etiopiju dodala svomu kraljevstvu i zaratila se s Indijom. — 5. Sicilija, kažu, da se nekoć Italije držala[a]. — 6. Kod Indijanaca nošaše se slika Herkulova pred vojskom. — 7. Aristid je bio u pomorskoj bici kod[b] Salamine. — 8. Molim vas, suci, da nevinosti pomognete[c] i bezbožnost kaznite. — 9. Vercingetorig doda k najvećoj[d] pomnji najveću[d] strogost zapovjedništva. — 10. Prosta svjetina u stisci postavlja tuđi savjet pred svoj. — 11. Dok ti se sreća bude nasmiješivala, brojit ćeš mnogo prijatelja. — 12. Antioh, kralj sirski, zavojšti na Rimljane, ali bi u° pomorskoj bici[c], kojoj bješe na čelo stavio Hanibala, svladan od Emilija Regila. — 13. Jadno je bolima podleći i malodušno ih podnositi. — 14. Hanibal zahvali Kampancima, što su postavili[f] njegovo prijateljstvo pred savezništvo rimsko. — 15. Pri[g] osvojenju Kapue biše u lance ókovani oni kampanski senatori, koji su u rimski oko došli. — 16. U ovom životu ima[h] mnogo nevolja. — 17. Kakova je razlika među prijateljem i ulizicom? — 18. Ima razlika među radom[i] i bolju. — 19. Tko srdit ka kazni pristupa[k], ne će nikad udariti onim srednjim putem, koji je između odviše i premalo. — 20. Neki dodaju zaslugama[l], koje su od svojih otaca primili, još i svoje.

[a] držati se čega **adhaereō, haesī, haesum,** 2. — [b] **ad.** — [c] **succurrō, currī, cursum,** 3. — [d] **summus** 3. — [e] abl. — [f] konj. — [g] **in.** — [h] **inesse.** — [i] **labor, ōris.** — [k] pristupati ka **accēdō (ssī, ssum** 3.) **ad.** — [l] **laudēs, um,** f.

§ 30. Glagoli, koji se na dva načina slažu (circumdo, dono)

(Gram. § 143.)

1. Alexander rēgem Pōrum ampliōre rēgnō dōnāvit quam tenuit. — 2. Dionȳsius tyrannus lātam fossam lectō suō circumdedit. — 3. Stultissimus est, quī hominem ex[a] veste, quae modo[b] eī circumdata est, aestimat. — 4. Alexander purpureum diadēma capitī circumdedit mōrēsque Persārum induit. — 5. Carnem minuitō et aspergitō sale. — 6. Ariovistus Caesarem commeātū interclūdere cōnātus est. — 7. Cicerōnī aquā et ignī interdictum est.

[a] po. — [b] baš.

1. Pompej je Teofana Mitilenjanina, pisca svojih djela, obdario u vojničkoj skupštini gradanskim pravom. — 2. Jugurta je zidine cirtske nasipom i opkopom opasao, kule sagradio i[a] vojskom[b] ih posio[b]. — 3. M. Katon prebaci M. Fulviju Nobilioru, što je vojnike svoje° obdario[c] vijencima za[d] najneznatnije povode. — 4. Manlije bi od sugrađanâ nazvan kapitolskim obraniteljem i nadaren žitom. — 5. Pitagora ne htjede Apolonu prikazati[e] žrtve[e], da žrtvenik krvlju ne pokropi. — 6. Onaj se govor dopada, kojemu se i dosjetke dodaju[f]. — 7. Rimljani prisiliše narod hispanski, da° opet primi jaram, koji bješe otresao[b]. — 8. Kad° proljeće nastaje[a1], zaodijevaju se polja usjevima, livade cvijećem i travkama, drveće lišćem. — 9. Bog je duh tijelom okružio i spolja zaodio. — 10. Atík bi poučen[i] u° svim znanostima[k], koje se običavaju podavati mladahnoj dobi. — 11. Voda zapriječi neprijateljima dovoz hrane. — 12. Atenjani su često najčestitije sugrađane prognali (= vodu im i vatru zakratili).

[a] **que.** — [b] **praesidiīs, firmāre.** — [c] konj. — [d] **ex.** — [e] **immolō** (1.) **hostiam.** [f] **aspergō, rsī, rsum,** 3. — [g] inf. — [h] **exuō, uī, ūtum,** 3. — [i] **ērudiō** 4. — [k] **doctrīna. ae.**

DATIV INTERESA.

§ 31. Dativus commodi i incommodi. Dativus ethicus.

(Gram. § 144. i 145.)

1. Homo nōn sibi sōlī nātus est, sed patriae, sed suīs. — 2. Quidquid peccāmus, nōbīs peccāmus. — 3. Locūtus est prō principibus cīvitātum Dīviciācus Aeduus. — 4. Est nōbīs in manibus Cicerōnis ōrātio prō Milōne. — 5. Hīc mihi quisquam mānsuētūdinem nōminat!

1. Lacedemonjani su za se zahtijevali zapovjedništvo u° ratu[a]. — 2. Vojnici se bore[b] za domovinu i slavu. — 3. Solon je napisao zakone za Atenjane, a° Likurg za Spartance. — 4. Pisistrat je svladao Megarane za se, a° ne za domovinu. — 5. Ne ćemo za se da° budemo[c] bogati nego za svoju djecu, za rođake, prijatelje, a najvećma[d] za državu. — 6. Ništa nije ljepše[e] za čovjeka nego domovinu od pogibli osloboditi. — 7. Eduanci su molili za[f] Belovačane. — 8. Evo ti dođe glas.

[a] gen. — [b] **mīlitō** 1. — [c] inf. — [d] a najvećma **māximēque.** — [e] **praestābilis, ē.** — [f] **prō.**

§ 32. Glagoli, koji mijenjaju značenje prema tomu, s kojim se padežom slažu.

(Gram. § 146.)

1. Nōn ūniversō generī hominum sōlum, sed etiam singulis dīi immortālēs cōnsulunt et prōvident. — 2. Tullus Hostīlius dē imperiō suō populum cōnsuluit cūriātim. — 3. Crūdēliter ā decemvirīs cōnsulēbātur in humiliōrēs. —

4. Cum in Africam vēnissem, nihil mihi fuit potius quam ut Masinissam convenīrem rēgem. — 5. Quod cavēre possis, stultum admittere est. — 6. Caesar tribūnōs mīlitum hortātur, ut ab ēruptiōnibus caveant. — 7. Athēniēnsēs vehementer lībertātī timēbant. — 8. Existimābat Caesar Germānōs sibi nōn temperātūrōs, quin[18] in prōvinciam exīrent atque inde in Italiam contenderent.

1. Arverni su zaklinjali[a] Vercingetoriga, da za svoj opstanak, za svoj život i svoj imutak[b] skrbi. — 2. Atenjani otpraviše poslanike u Delfe, da[22a] za savjet pitaju Apolona, koga da[0] naseljenici u Hersonesu uzmu za vođu. — 3. Parmenion opomenu Aleksandra, da se čuva zasjeda. — 4. Atenjanin Klisten, budući da se bojao za svoj imutak[c], povjeri[d] Junoni samskoj miraz svojih kćeri. — 5. Ciceron je vidio mnogo naprijed, što se poslije dogodilo. — 6. Tko svoje srdžbe ne uspregne[4], poslije će se kajati. — 7. Kotis, kralj trački, postupaše strogo sa svojim podanicima te[e] ne štedaše nikoga[e]. — 8. Čuvajte se od udvorica i laskanja željnih ljudi[0]. — 9. Mladići, kad se budu htjeli[4] predati zabavi, neka se čuvaju neumjerenosti. — 10. Liječnik svojim oštroumljem vidi naprijed rastuću bolest, vojvoda zasjede, krmar bure. — 11. Budući da su neprijatelji na tijesnim mjestima stajali[f], bijahu zabrinuti[g] za uzmak te uzeše naskoro bježati. — 12. Uzdržavajte se od nepravda. — 13. Cezar ostavi Labijena, da oko brani i za živež skrbi[h].

a) **obsecrō** 1. — b) **fortūnae, ārum.** — c) **rēs** (plur.). — d) **crēdo, didī, ditum,** 3. — e) te nitko **neque quisquam.** — f) **cōnsistō, stitī, stitum,** 3. (pluskv.). — g) zabrinut sam **timeō** 2. — h) **prōvideō, vīdī, vīsum,** 2.

§ 33. Dativus possessivus. Est mihi nomen etc. Dativ uz gerundiv.

(Gram. §. 147.—149.)

1. Nullus aditus erat mercātōribus ad Nervīōs. — 2. Cum ad rēgem Persārum dē Datamis dēfectiōne esset dēlātum, intellegēbat sibi cum virō fortī ac strēnuō negōtium esse. — 3. Iam Trōicīs temporibus[a] erat honōs ēloquentiae. — 4. Duo sunt Roscīi, quōrum alterī Capitōni cōgnōmen est. — 5. Est urbs in Phrygiā, cuī Gordium nōmen est; ea habēbat nōbilem quondam Midae rēgiam. — 6. Urbs Coriolī māximē virtūte C. Marcii capta est, cuī postea cōgnōmen fuit Coriolānus. — 7. Iuvenī parandum, senī ūtendum est.

a) prevedi s prijedl. u

1. Svaki živi stvor ima sjetila. — 2. Kitovi i dupini nemaju nikakovih škrga. — 3. Prvi rat imao je Filip, kralj macedonski, s Atenjanima. — 4. Macedonci su imali neprestane bojeve[a] s Tračanima i Ilircima. — 5. Oni

su bogati, koji imaju toliki imutak, da ništa više ne žele. — 6. Narod rimski nije imao toliko[b] mnoštvo pisaca kao[b] Grci. — 7. Samnićani pobjegoše u Malevent, kojemu je gradu sada ime Benevent. — 8. Tarkviniju, posljednjemu kralju rimskomu, bi dan nadimak »Oholi«. — 9. Već od početka imadijaše Faustul nadu, da se dječaci kraljevskoga roda kod njega[c] odgajaju. — 10. Gelije slušaše u Ateni filozofa Peregrina, koji je kasnije imao nadimak Protej. — 11. Apije Klaudije imadijaše nadimak »Caudex«, jer je na ribarskom čamcu preplovio[d] preko morskoga tijesna na Siciliju. — 12. U naroda tebanskoga bijaše[e] više tjelesne snage nego uma. — 13. Ne želi, što drugima pripada (= je drugih)! — 14. U Atika bijaše[e] uljudnosti, darežljivosti i najveće prijaznosti. — 15. Kod Pitagore valjalo je učenicima pet godina mučati. — 16. Govornik mora gledati, što se pristoji, ne samo u izrekama nego i riječima.

a) **certāmen, inis,** n. — b) tolik — kao **is — quī.** — c) **suī, sibi, sē.** — d) **trāiciō, iēcī, iectum,** 3. — e) **inesse.**

§ 34. Dativus finalis. Dativ kao predikat.

(Gram. § 150., 151.)

1. Vercingetorix multīs levīōre dē[a] causā aurēs dēsecuit eōsque domum remīsit, ut essent reliquīs documentō. — 2. Māgnō fuit Germānīs dolōrī Ariovistī mōrs et Rōmānōrum victōriae. — 3. Hannibal multa peditum mīlia ex Hispāniā mīsit in Africam, ut Carthāginī praesidiō essent. — 4. Idne[24a] alterī crīminī dabis, quod eōdem tempore tū ipse fēcistī? — 5. Nōlīte mihi vitiō vertere, quod āfuī ā patriā. — 6. Virtūtēs hominibus decorī gloriaeque sunt. — 7. Timotheus Ariobarzānī, praefectō Lydiae, simul cum Agesilāō prōfectus est auxiliō. — 8. Dux receptuī signum darī iussit. — 9. Virtūs sōla neque datur dōnō neque accipitur. — 10. Periclēs agrōs suōs reī pūblicae dōnō dedit.

a) s, zbog.

1. Odviše velika smjelost vodi (= služi) često k velikoj nesreći. — 2. Tvrdice se ne mogu uputiti, da im je novac većma za kaznu nego za korist. — 3. Micipsa naloži na samrti svojim sinovima, da se trse u miru i u ratu korisni[a] biti narodu rimskomu. — 4. Lacedemonjanima se zamjeravaše, što su tebansku tvrđavu u[0] vrijeme[b] primirja posjeli[c]. — 5. Velika je kuća često gospodaru na sramotu, ako je u njoj pusto. — 6. Katonu bijaše i upornost njegova[d] na slavu. — 7. U[0] Salustijevo doba[b] bilo je u Rimu bogatstvo na čast, a[0] uboštvo na sramotu. — 8. Pelopida nagovori Tebance, da dođu Tesalcima u pomoć. — 9. Pausanija je više rođaka kralja perzijskoga, koje bješe zarobio u Bitiniji, njemu na dar poslao. — 10. Rimljani bijahu Cimbrima s[0] početka[b] na ruglo. — 11. Poslanicima Atala i Rođana

odgovoreno, da će pokrajina Azija biti na srcu[e] senatu. — 12. Rasipnost je cijelim državama i pojedinim ljudima na propast.

[a] = biti na korist (**ūsus, ūs**). — [b] abl. — [c] konj. — [d] **suus** 3. — [e] **cūra, ae.**

§ 35. Miješoviti primjeri za ponavljanje dativa.

1. Konzuli su u[o] Rimu nazvani otud[a], što su se morali najviše za državu brinuti[b]. — 2. Ariovist je imao dvije kćeri, od kojih bi jedna ubita, a[o] druga zasužnjena. — 3. Činilo se, da su Krećani bili Mitridatu na ruku; odlučeno[c] bi dakle[o] to oružjem kazniti (osvetiti). — 4. Tri su bila govornika, koji su svi imali isto ime »Isokrat«[d]. — 5. Marko Antonije pokuša o[o] Luperkalijama[e] Juliju Cezaru metnuti krunu na glavu. — 6. Poncije Telezin oteo[f] je kod Kaudinskoga klanca Rimljanima oružje pa ih pod jaram poslao. — 7. Kvincije Cincinat bi od konzula Minucija i njegove vojske, koju bješe od[o] opsade[e] oslobodio, obdaren zlatnom opsadnom krunom. — 8. Semiramida nije hrabrošću nadvisivala samo žene nego i muževe. — 9. Heliogabal bijaše prijateljima za ruglo, neprijateljima za mržnju. — 10. Starci skrbe[g] često za drugo stoljeće, jer katkada sade drveće, koje će tek njihovu potomstvu korist[h] nositi. — 11. Nioba se bješe udala za Amfiona, utemeljitelja grada[o] Tebe. — 12. Čuvajte se onih ljudi, koji se ne mogu obuzdati[i]. — 13. Habrija upropasti[k] u savezničkom ratu sam sebe. — 14. Kao što lijek liječi bolesti tjelesne, tako liječi filozofija bolesti duševne. — 15. Svih slučajeva zakonodavci ne mogu naprijed vidjeti. — 16. Cezar se tim manje bojaše za brodove, koje bješe na obali Britanije ostavio, što ih štićaše ista[l] priroda mjesta (= bila im na zaštitu). — 17. Ako te slabiji[m] uvrijedi, poštedi njega, ako li silniji, sebe. — 18. Nevaljalost nekolicine često je nesreća za sve.

[a] **inde.** — [b] **cōnsulō, luī, ltum,** 3. — c) **placuit.** — [d] **Isocrātes.** — [e] abl. — [f] **exuō, uī, ūtum,** 3. — [g] **prōspiciō, pexī, pectum,** 3. — [h] korist nositi **prodesse.** — [i] **sibi temperāre.** — [k] = bio je na propast (**perniciēs, ēī**). — [l] **ipse.** — [m] **slab imbecillus.**

§ 36. Vrač.

U pučkoj skupštini proricaše nekoć nasred trga neki vrač onima[o], koji[o] su ga[o] pitali[a], kakav[b] udes[c] koga (= svakoga) čeka[d]. Evo bahnu pred[o] njega[o] bezbrižna glasonoša, koji javi, da su tati kroz otvoren prozor u njegovu kuću provalili i odnijeli sve stvari, koje bijahu[(23)] u njoj. Odmah izmaknu on[e] brzim[f] korakom otud kući. Ali[g] netko između[h] puka vikao je za njim: »Zašto ti, koji si drugima udes proricao, nijesi naprijed vidio štete, koja[o] je[o] tebi samom prijetila[i]?« Tko sam sebi mudar nije, onoga ne drže[k] za mudraca.

[a] part. prez. — [b] **quī.** — [c] **fātum, ī** (plur.). — [d] **maneō, nsī, nsum,** 2. — [e] **ille.** — [f] **citātus** 3. — [g] **at.** — [h] **dē.** — [i] **instāns, ntis.** — [k] pas.

§ 37. Mudrac je malim[a] zadovoljan.

Kako je malim mudrac zadovoljan, kako se malo siromaštva boji, tomu[o] je za primjer među[b] drugima i Scićanin Anaharsis. Od[o] njega ima[c] pismo, koje[o] je pisao[d] Kartažaninu Hanonu[e]. Sadržaj mu[f] je ovaj: »Anarhasis pozdravlja Hanona. Za odijelo imam[g] kao drugi Scićani kožu zvjerinju, za obuću tvrdu kožu tabanju; za ložnicu zemlju; za prismok glad; za jelo mlijeka, sira i mesa[h]. Zato one darove, koje hoćeš meni da pošalješ[(35)], daj ili[i] svojim sugrađanima ili[i] besmrtnim bogovima.« — I filozof Diogen, kojega je uzdržanje poznato, običavaše tvrditi[k], koliko srećom nadvisuje kralja perzijskoga, jer njemu[l] ničega nedostaje[m], a on ne će nikada dosta imati[m].

[a] **paucus,** 3. — [b] **in.** — [c] **fertur.** — d) part. perf. pas. — [e] = ka (**ad**) K. H. [f] **ēius.** — [g] **esse.** — [h] nom. — [i] vel. — [k] **disputō** 1. — [l] **sibi.** — [m] akuz s inf.

§ 38. Samnitski rat.

Godine 433.[a] od sagradenja Rima ratovahu Rimljani sa Samnićanima. Na njih biše poslani konzuli Tit Veturije i Spurije Postumije. Ti biše od neprijatéljâ u tjesnac[b], kojemu je ime Kaudinski[c] klanac[c], dovabljeni[d] pa opkoljeni. Samnićani imali su tada za vodu Gaja Poncija, sina Herenija, čovjeka veoma razborita i uglednа[e]. Kad je rimska vojska tako opkoljena bila, da pobjeći nije mogla, zapita Poncije oca za savjet, što valja[f] s[o] rimskim legijama[g] učiniti. Otac odgovori, da ih valja nepovrijeđene pustiti[(36)]. Ovaj se savjet slabo dopade. Sutradan bivši[o] za isto (= za istu stvar) upitan, odgovori (= reče) Herenije, da valja legije uništiti. Ove protivne odgovore dao je stoga, što je mislio, da se može ili najvećim dobročinstvom prijaznost neprijatéljâ kupiti ili najtežim gubitkom[h] snaga (= sile) njihova satrti. Pobjednici pak ne poslušaše[i] savjeta Herenijeva, nego pustiše Rimljane pod jaram; i[o] ova[(40)] pogrda rimskih vojvoda i vojske bila je poslije Samnićanima na propast.

[a] abl. — [b] **angustiae, ārum.** — [c] **Furculae Caudīnae (ārum).** — [d] **pelliciō, lexi, lectum,** 3. — [e] genit. — [f] **dēbeō** 2. — [g] abl. — [h] **iactūra, ae.** — [i] **pāreō** 2.

§ 39. Vrline Aristidove i uzrok njegova progonstva.

Aristid, sin Lisimahov[a], nadvisivao je sve ostale Atenjane poštenjem[b] i nesebeznalošću tako, da su ga općenito nazivali[c] »pravednim«. Kako je pravedan bio, vidi[d] se iz ove pripovijesti. Kad je jednoć svoga protivnika pozvao na sud i sudije, čuvši[(31)] njegovu optužbu, htjele da[o] glasuju[e], molio ih je i zaklinjao, neka prije saslušaju njegova[o] protivnika. — Kad su Perzijanci, pod[o] vodstvom[f] Datisa i Artaferna, pristali u Atici, bi i on uz[g] drugu devetoricu izabran vodom. Prije bitke na Maratonu predade on prvi svoje

vrhovno zapovjedništvo Miltijadu i nagovori i ostale vođe, da isto učine. Kad je bila krasna pobjeda dobivena, čuvao je vrlo nesebično ogromni plijen. Slijedeće godine bi izabran arhontom. Budući da se on osnovi Temistoklovoj, da° se poveća(33a) brodovlje(34) atensko, vrlo žestoko opirao, nastojao ga je ovaj javno omraziti i na svaki način[b] srušiti[i]. To mu pođe za rukom: Aristid bi naime kažnjen[k] progonstvom na° deset godina[l] (g. 483.).

a) **Lysimăchus.** — b) **innocentia.** — c) pas. — d) **intellegō** 3. — e) glasovati **sententiās dare** (inf.). — f) **dux**(32). — g) **cum.** — h) na svaki način **omnī modō.** — i) **collabefaciō, fēcī, factum** 3. — k) **multō** 1. — l) genit.

§ 40. Aristid bude natrag pozvan i bori se vrlo hrabro kod Salamine i Plateje.

Kao° prognanik živio[a] je Aristid nekoliko godina u Peloponesu i na Egini. Ali[b] on nije morao zakonitu kaznu sasvim pretrpjeti. On se naime vratio skoro[c] iza[c] bitke kod Salamine, pozvan natrag zaključkom narodnim. Već prije te bitke javio je[d], zabrinut za dobro svojih sugrađana, Temistoklu, s kojim je živio u najvećem neprijateljstvu (= s kojim je imao[e] n. n.), da je grčko brodovlje opkoljeno od perzijskih lađa. U samoj je bici posio otok Psitaleju, poubijavši(31) ili pohvatavši mnogo Perzijanaca. Tako se najplemenitije (= najbolje) osvetio za nepravdu, koju su mu sugrađani nanijeli[f]. Bivši° natrag pozvan bio je godine 479.[g] zapovjednik atenskih četa u bici kod Plateje, u kojoj su on sam i Pausanija potpuno potukli vojsku Mardonija i njegovih saveznika.

a) **esse.** — b) ali ne **nequo verō.** — c) **paulō post.** — d) pluskvamperf. — e) **esse.** — f) part. perf. pas. (= nanesenu od sugr.). — g) abl. — h) biti zapovjednik **praeesse.**

§ 41. Aristidove zasluge za Atenjane; njegova smrt.

Izatoga poslaše Atenjani Aristida i Cimona, sina Miltijadova, Lacedemonjanima u pomoć, da dalje ratuju s Perzijancima. Svojom pravednošću i prijaznošću predobio je za se sve saveznike. Nasuprot zamjeravahu s° pravom vrhovnom zapovjedniku Pausaniji, da[a] je bezobziran i silovit i da se brine[b] samo za svoje dobro°, a° ne za zajedničko dobro[c] Grčke. Zato se gotovo sve primorske države pridružiše savezu Atenjana i predadoše im vrhovno zapovjedništvo na moru[d]. Ta promjena položaja[e] bila je Atenjanima vrlo koristonosna (= na veliku korist[f]), a° za° Aristida[g] vrlo časna (= na najveću čast). Sve su države plaćale po° odluci[h] Aristidovoj na godinu 460 talenata za[i] gradnju brodovlja[k] i opremu[l] vojske protiv barbara. Mjestom za° blagajnu bi izabran otok Del. On je sam upravljao[m] tim ogromnim svotama[n] s najvećom nesebeznalošću. Umr'o je g. 476. tako siromašan, da nije ostavio ni čim, da ga zakopaju[o]. Zato bude na državni trošak sahranjen.

a) **quod** (konj.). — b) **brinem se cūrae (cordi) mihi est** (konj.). — c) **salūs, ūtis, f.** — d) **na moru maritimus** 3. — e) promjena položaja **commūtātio (ōnis, f.) rērum.** — f) **commodum.** — g) dat. — h) **auctōritās,** f. (abl.). — i) **ad** (s akuz. gerundiva). — k) plur. — l) **ornō** 1. — m) **praesum.** — n) **rēs** (pl.). — o) čim, da **ga zakopaju quī efferētur.**

GENITIV UZ IMENICE.

42. Genetivus subiectivus i possessivus.

(Gram. § 154.)

1. Tuā gratiā hōc fēcī. — 2. Militēs custōdiae causā captīvōs vēnālēs circumstant. — 3. Dēmosthenēs corōnā aureā dōnātus est virtūtis causā benevolentiaeque, quam ergā populum Athēniēnsium habēbat. — 4. Q. Curium cēnsōrēs ā senātū probrī gratiā āmōverant. — 5. Catōnis ōrātiōnēs nōn minus multae fuērunt quam Lysiae. — 6. Commentārius Aulī Hirtii commentāriīs Caesaris nōn est comparandus. — 7. Verbum ipsum voluptātis nōn habet dignitātem. — 8. Quae mea ūnīus sunt, ea vestra quoque esse cupiō.

1. Afranije posla šest kohorata iz provincije u Gades posade radi. — 2. Čovjek nije stvoren naslade ni igara i šale radi, nego posla radi. — 3. Onoga nazivamo zločestim, koji je samo sebe radi dobar. — 4. Sofisti zvahu se oni, koji se bavljahu filozofijom hvastanja ili dobitka radi. — 5. Nutarnji dio Britanije nastavaše se od onih, koji su plijena radi onamo iz Belgije bili prešli. — 6. Samo ono možemo pokloniti, što nama samima[a] pripada[b]. — 7. Grijeh oholosti već je mnoge upropastio. — 8. Mnogi od[c] govora Ciceronovih vrlo su lijepi. — 9. Ime »kralj« sveto je.

a) ipse (gen. plur.). — b) esse. — c) ex.

§ 43. Predikativna poraba posesivnoga genetiva.

(Gram. § 155.)

1. Petulantia magis est adulescentium quam senum. — 2. Est iūstī hominis et bonī virī pārēre lēgibus. — 3. Improbī hominis est mendāciō fallere. — 4. In periculō patriae tuum est vidēre, quid reī pūblicae sit salūtāre. — 5. Bellō Gallicō praeter Capitōlium atque arcem omnia hostium erant. — 6. In tranquillō procellam optāre dēmentis est. — 7. Quālis sim, nōn meum est dīcere, propterea quod minimē sibi quisque nōtus est. — 8. Dē summā bellī iūdicium est imperātōris. — 9. Virōrum fortium est dolōrem aequō animō patī. — 10. Exspectare, dum hostium cōpiae augērentur, summae dēmentiae esse Caesar iūdicābat.

1. Kuća, koja bijaše nekoć Ciceronova, poslije Cenzorijeva, a (= i) potom Sizenina, stajaše[a] na Kapitolinskom brežuljku. — 2. Svima je po-

znato, da je svojstvo valjanih i plemenitih ljudi ustrpljivo podnositi bol. — 3. Bogatstvo i požude prezirati i za ništa držati znak je velika duha. — 4. Dužnost je ljudi smilovati se na⁰ nesretnike. — 5. Plemenitu i valjanu čovjeku ne dolikuje[a] srditi se na⁰ neprijatelje. — 6. Znak je plemenita srca koristiti i neprijateljima. — 7. Prilikama vremenskim prilagođivati se[b] držalo[c] se uvijek za mudrost (= svojstvom mudraca). — 8. Dužnost je zahvalna naroda nagraditi građane za[d] državu zaslužne. — 9. Mudracu ne dolikuje[a] reći: Nijesam mislio. — 10. Dužnost je sučeva u parbama slijediti istinu (= istinito). — 11. Novci su svojina bogatašâ, krepost pak neka bude[26] svojina svih ljudi. — 12. Gotovo sva Hispanija bijaše nekoć rimska (= svojina Rimljana). — 13. August podijeli veteranima svoje vojske i ona polja, koja ne bijahu njegova. — 14. Samo ono možemo pokloniti, što nama samima[e] pripada[a]. — 15. Dužnost nam (= naša) je mirne duše podnositi nepravde. — 16. Zadaća je vladarâ odupirati se lakoumlju ljudstva. — 17. Dužnost je naša priteći u pomoć siromašnima i ubogima. — 18. Umjerenosti dolikuje[a] strastima duha upravljati i zauzdavati (krotiti) ih⁰. — 19. Poslije prvoga punskoga rata postade rimski (= svojinom Rimljana) onaj dio Sicilije, koji je prije pripadao Kartažanima.

[a] **esse.** — [b] prilag. se **cēdo, cessī, cessum,** 3. — [c] **crēdō, idī, itum.** 3. — [d] **dō.** — [e] **ipse** (gen. plur.).

§ 44. Genetivus obiectivus.

(Gram. § 156.)

1. Numa Pompilius amōrem cīvibus ōtiī et pācis iniēcit. — 2. Sapientibus cōnscientia ipsa factōrum ēgregiōrum virtūtis est praemium. — 3. Iphicratēs ipsō aspectū cuīvis iniēcit admīrātiōnem suī. — 4. Māgnum Rōmulī dēsīderium populum tenuerat. — 5. Quis ignōrat māximam illecebram esse peccandī impūnitātis spem. — 6. Ante Salamīnam ipsam Neptūnus obruet quam Salamīniī tropaeī memoriam. — 7. Athēniēnsēs ōlim māgnō odiō flāgrābant finitimōrum hominum Megarēnsium. — 8. Mīlitēs signum proeliī ab imperātōre poscēbant. — 9. Cupiditās glōriae Pyrrhum commōvit, ut Tarentīnīs contrā Romānōs auxiliō veníret. — 10. Caesar hostēs timōris simulātiōne in suum[a] locum ēlicere cōnātus est.

[a] zgodan.

1. Po⁰ umorstvu[a] Lisandrovu[b] ne imadijahu Lacedemonjani pouzdanja ni u kojega drugoga vođu, osim[c] u Agesilaja. — 2. U najvećim duhovima rađaju se[d] često požude za čašću, vladom, moću i[39] slavom. — 3. Epikur misli, da je misao na buduće zlo luda. — 4. Lukul plamćaše pohlepom za kipovima[e] i slikama[f]. — 5. Kratak nam je život od Boga dan, ali vječna uspomena na dobro proveden život⁰. — 6. Najprije je u rimskoj državi

uzrasla pohlepa za novcima, zatim pohlepa za vladom; i⁰ to bijaše povod svemu zlu[g]. — 7. Filip zauze Tesaliju ne iz⁰ požude[h] za plijenom, nego što hoćaše svojoj vojsci pripojiti[i] jezgru tesalskih konjanika. — 8. Uspomenu na vas, mili prijatelji, vjerno ćemo i neoskvrnjeno čuvati. — 9. Kod Rimljana imađaše otac vlast[k] nad životom i smrću[l] svoje⁰ djece. — 10. Mnogi se ne usuđuju iz⁰ straha[h] od zavisti kazati ono, što misle, pa da[m] je i najbolje. — 11. Iskustvo u svim stvarima nije vam samo na⁰ slavu, nego i na⁰ korist.

[a] **interficiō, fēcī, fectum,** 3. (abl. aps.[31]). — [b] **Lysander, drī.** — [c] **nisi.** — [d] **exsistō, stitī, stitum,** 3. — [e] **signum, i,** n. — [f] **tabula,** f. — [g] plur. — [h] abl. — [i] **adiungō, nxī, nctum,** 3. — [k] **potestās (ātis,** f.) **in aliquem.** — [l] **nex, necis,** f. — [m] pa da **etsi**[20]

§ 45. Genetivus i ablativus qualitatis.

(Gram. § 157.)

1. C. Caesar excellentis ingeniī ac prūdentiae vir fuit. — 2. Philippus, Lysimachī frāter, iuvenis fuit indolis rārae. — 3. Darīus classem quingentārum nāvium comparāvit eīque Datim praefēcit et Artaphernem. — 4. Aristīdes ab Athēniēnsibus exsiliō decem annōrum multātus est. — 5. Hostēs saxa māgnī ponderis in mūro collocābant. — 6. Suēbi hominēs immānī corporum māgnitūdine fuērunt. — 7. Codrus sē in mediōs immīsit hostēs veste famulārī, nē posset agnoscī, sī[12] esset ornātū rēgiō. — 8. Catō in omnibus rēbus singulārī prūdentiā et industriā fuit. — 9. Agēsilāus fuit statūrā humilī et corpore exiguō. — 10. Caesar C. Valērium Procillum, summā virtūte et hūmānitāte adulescentem, ad Ariovistum mīsit.

1. Perzijanci nose haljine vrlo velike vrijednosti. — 2. Atenjani poslaše svoju⁰ vojsku po Ifikratu, mladiću velikih sposobnosti[a], u⁰ pomoć Beočanima. — 3. Dan je vrijeme od dvadeset i četiri ure. — 4. Oblaci su kadšto ognjene boje. — 5. Ljudi svake vrste bjehu zabasali u Katilinino prijateljstvo. — 6. Zid babilonski imađaše širinu od 82 stope. — 7. Krepost je tolike snage[b], da se sama brani. — 8. Cezar i Katon bijahu goleme snage duševne, ali različnih značajeva. — 9. L. Katilina bijaše čovjek velike duševne i tjelesne snage, ali zle i opake ćudi[c]. — 10. Miltijad uživaše[d] među stanovnicima hersoneskima kraljevsku čast. — 11. Uliksa je pratio u rat Euribat, čovjek crne kože i kuštrave glave. — 12. Ugodnost dobra zdravlja ne običavaju visoko[e] cijeniti oni, koji nijesu nikad imali[d] bolesna tijela. — 13. Katon imađaše veoma umna[f] sina, kojega je izgubio preranom smrću.

[a] **indolēs, is** f. (sing.). — [b] **vīres, ium,** f. — [c] **ingenium.** — [d] **esse.** — [e] **māgnī.** — [f] = veoma velika uma **(summum ingenium).**

§ 46. Genetivus partitivus.

(Gram. § 158.)

I.

1. Indus māgnam vim sēminum frūmentī (dat.) **similium dīcitur dēportāre. — 2. Carthāginiēnsēs quotannīs populō Rōmānō dabant centum pondo argentī pūrī. — 3. Quod aurī, quod argentī, quod ornāmentōrum in urbibus Siciliae fuit, id Verrēs abstulit. — 4. Senectūs auctōritātis habet plūs, labōris minus. — 5. Quod cuīque temporis ad**[33c] **vīvendum datur, eō dēbet esse contentus. — 6. Exercitātiō et temperantia etiam in senectūte cōnservāre aliquid pristinī rōboris potest. — 7. Quoniam id**[a] **temporis**[a] **est, discēdāmus**[26]**. — 8. Ex ōre Tīmoleontis nihil unquam neque insolēns neque glōriōsum exiit. — 9. Rēs pūblica Rōmāna eō māgnitūdinis (= ad eam māgnitūdinem) crēvit, ut vīribus suīs conficerētur.**

[a] toliko sati.

1. Od Herciniona, kralja egipatskoga, bi poslano Lacedemonjanima sto trirema i šezdeset tisuća mjerica žita kao[0] pomoć[a] za[0] pomorski rat. — 2. Kad se kod[b] nekoga svečanog ophoda nošaše veliko mnoštvo zlata i srebra, reče Sokrat: »Kako mnogo ja ne žudim!« — 3. Siromaštvo ima mnogo snage protiv[c] ohola[d] bogatstva. — 4. Onaj se smrti boji, koji se u životu s manje ugodnosti[e] upozna[f]. — 5. Smrt u zgodno vrijeme često ima mnogo dobra. — 6. Aristid odredi[g], koliko[25a] novaca ima svaka država za[33c] sagrađenje[h] brodovlja[34] dati. — 7. Toliko se zakonima mora dati strogosti, koliko se opačine[i] umnože. — 8. Sreća nema nikakve[k] stalnosti. — 9. Velik je dio sigurnosti u[0] tom[0], da[0] nijesi ništa nepravično učinio[l]. — 10. Sicilija davaše (= pružaše) Rimljanima žita u izobilju. — 11. Katilina imađaše[m] dosta rječitosti, ali[0] malo mudrosti. — 12. Atik obdari žitom sve[n] Atenjane tako, da se svakomu[o] dalo po sedam mjerica pšenice. — 13. Toliko valja uživati[p] jela i pila, da se sile oporave, a[0] ne oslabe. — 14. O bogovi besmrtnici! gdje smo na svijetu? u kojem gradu živimo? — 15. Decemvir Apije Klaudije dotjera[r] dotle[r] u svojoj oholosti, te je slobodnu djevicu za ropstvo odredio[g].

[a] **auxilia**, ōrum, n. — [b] **in.** — [c] **adversus** (s akuz.). — [d] **insolēns, ntis.** — [e] **dēliciae**, ārum, f. — [f] perf. — [g] **destīno** 1. — [h] graditi brodovlje **classem aedificō** 1. — [i] **flāgitium.** — [k] **nihil.** — [l] inf. — [m] **esse.** — [n] **ūniversus** 3. — [o] **singulī, ae, a.** — [p] **adhibeo** 2. — [r] dotle dotjerati **eō prōcēdō, cessī, cessum** 3.

II.

1. Critiās et Hippomachus, omnium tyrannōrum saevissimī, in proeliō cecidērunt. — 2. Alexander seniōrēs mīlitum in patriam remīsit. — 3. Fit senātūs consultum, ut Hannibali quattuor milia Numidārum in supplementum mitterentur. — 4. Tīmaeus historicōrum Graecōrum longē ērudītissimus fuit. — 5. Incertum est, quam longa nostrum cūiusque vīta futūra sit. — 6. Iam rēs[a] **Rōmāna adeō valida erat, ut cuīlibet fīnitimārum cīvitātum bellō pār esset. — 7. Fabiī trēcentī sex ad Cremeram periisse dīcuntur. — 8. Quis mortālium sine vitiīs nātus est? — 9. Trāiānus sōlus omnium imperātōrum intrā urbem sepultus est. — 10. Tribūnī plēbis lēgem tulērunt, ut alter consulum ex plēbe creārētur. — 11. Unus ex (dē) centuriōnibus quartae legiōnis incolumis in castra rediit. — 12. Inter omnēs cīvitātēs Graeciae fortissimī fuērunt Athēniēnsēs et Lacedaemoniī.**

[a] res f. država.

1. Ciru Mlađemu, kad je ratovao[a] s bratom Artakserksom, dođe deset tisuća Grka u[0] pomoć. — 2. Koji od svih govornika grčkih bješe rječitiji od Demostena? — 3. Pripovijeda se, da je Ksenokrat bio od svih filozofa najozbiljniji i upravo[b] poradi toga svojstva (= stvari) velik i glasovit. — 4. U bici kanskoj bi jedan od dvaju[0] rimskih vojvoda ubit, a drugi pobježe[c]. — 5. Dva ulaska vode (= jesu) iz Sirije u Ciliciju; svaki se od njih može poradi klanca zatvoriti[d] malim posadama. — 6. Katilina povede[e] sa sobom u Manlijev oko samo[0] malo svojih; naprotiv ostavi u gradu drugove **najopasnije**[f] po[0] državu. — 7. Od svih društava nijedno nije krasnije, nego kad su valjani ljudi pouzdanim prijateljstvom združeni. — 8. Od svih dobročinstva najveća su ona[0], koja od roditeljâ primamo, dok[g] to[0] ne znamo. — 9. Deseta legija bijaše Cezaru od svih najvećma[h] odana. — 10. Od vjetrova najstudeniji su oni, koji od sjevera duvaju. — 11. Koga od smrtnika ne dohvati bol i[i] bolest? — 12. Pravih se prijatelja u[0] svim vremenima samo[0] malo nalazi. — 13. Nas tri stotine, najodličniji[k] od rimske omladine, urotilo se[l], da otadžbinu oslobodimo. — 14. Parti bijahu među svim narodima jedini Rimljanima dorasli.

[a] **ratovati bellum inferre.** — [b] **ipse, a, um** (složi sa **rēs**). — [c] **effugiō, fūgī,** 3. — [d] **interclūdō, ūsī, ūsum,** 3. — [e] **ēdūcō, xī, ctum,** 3. — [f] **infestus** 3. — [g] **dum.** — [h] **māximē.** — [i] **que.** — [k] **princeps, ipis.** — [l] koje lice?

§ 47. Genitiv uz pridjeve.

(Gram. § 150.)

1. Gēns Gallōrum avidissima aurī fuit. — 2. Iērunt Fabiī in pugnam īrārum speīque plēnī. — 3. Sōcratēs sē omnium rērum inscium fingēbat et rudem. — 4. Trebātius noster homo est cum plēnus officiī, tum utrīusque nostrum amantissimus[a]**. — 5. Mīlitēs Alexandrī, tenācēs disciplinae suae, mōrēs Persārum āversātī erant. — 6. Nullīus iniūriae mihi cōnscius sum. — 7. Themistoclēs perītissimōs bellī nāvālis fēcit Atheniēnsēs. — 8. Sōlus homo ex tot animalium generibus ratiōnis et ōrātiōnis particeps est. —**

9. in māgnīs subitīsque perīculīs multī sunt nōn inopēs modo consilii, sed vix mentis suae compotēs. — 10. M. Antōnium adulescentulum omninō omnis ērudītiōnis expertem atque ignārum fuisse Cicero dīcit.

a) najveći prijatelj.

1. Epaminonda ne bijaše pohlepan ni za slavom ni za novcima. — 2. Decije Brut pođe pun dobre nade na Masiljane. — 3. Sulini vojnici, sjećajući se starih razbojstva, željahu građanski rat. — 4. Gaj Marije bijaše surov i u znanostima neuk, no u ratu vrlo dobar čovjek. — 5. Jadno[a] je srce zabrinuto za budućnost. — 6. Zenon Elejanin volio je sve pretrpjeti nego prokazati[b] učesnike u uroti protiv tiranina. — 7. Gnej Pompej Veliki bijaše za vlašću veoma pohlepan, bojnoj umjetnosti veoma vješt, držaše se čvrsto prijateljstava, bijaše prost[c] gotovo od svih mana. — 8. Tijelo Katilinino podnošaše[d] glad[e], budnost, studen većma[f] nego[f] je ikomu[g] vjerojatno. — 9. Ciceron je žalio, što je bio izgubio[(3)] Hortenzija, druga i učesnika[h] u preslavnom trudu. — 10. Srdit čovjek[i] nije pri[i] sebi. — 11. Valjan i mudar čovjek, koji se zakonima pokorava i svoju[o] građansku dužnost, kako treba, poznaje[k], skrbi većma za[o] opće dobro nego sam[o] za[o] svoje. — 12. Atika bijaše plodna maslinama, ali oskudna[l] vinom. — 13. Čovjek treba[m] da ljubi[n] istinu.

a) **calamitōsus** 3. — b) **indicō** 1. — c) **expers, rtis.** — d) podnosim **patiēns sum.** — e) **inedia,** f. — f) **suprā quam.** — g) **quisquam.** — h) **cōnsors, rtis.** — i) **compos, otis.** — k) poznajem, kako treba **nōn ignārus sum.** — l) **inops, opis.** — m) **oportet** 2. — n) ljubim **dīligēns (ntis) sum.**

GENITIV UZ GLAGOLE.

§ 48. Genitivus memoriae.

(Gram. § 160.)

1. Rēs adversae admonent nōs fragilitātis hūmānae, cūius nimia in prosperīs rēbus oblīviō est. — 2. Mīlitēs Alexandrī, oblītī coniugum līberōrumque, Persicum aurum et tōtīus orientis opēs iam quasi suam praedam dūcēbant[a], nec bellī perīculōrumque, sed dīvitiārum meminerant. — 3. Homo improbus cum aliquō dolōre flāgitiōrum suōrum recordābitur. — 4. Caesar cohortātus est Aeduōs, ut contrōversiārum ac dissēnsiōnis oblīviscerentur. — 5. Illud vōs admoneō, mīlitēs, ut pristinae fortitūdinis memineritis nēve māgnae virtūtis māiōrum oblīvīscāminī. — 6. Est proprium stultitiae aliōrum vitia cernere, oblīvīscī suōrum. — 7. Dē clāde nostrā vōs invītus admonuī. — 8. Masinissa senex, cum dē Africānō aliquandō loquerētur, nōn facta sōlum ēius, sed etiam dicta meminerat. — 9. Mithridātēs Datamem revocāvit simulāns sē quiddam in colloquiō esse oblītum.

a) smatrati.

1. Dobra se imamo (= moramo) sjećati, a[o] zlo zaboravljati. — 2. Cezar sjeti Ariovista dobročinstava, koja bješe primio od njega (= samoga) i od[o] senata rimskoga. — 3. Trasibul sjeti svoje[o] sugrađane srodstva, zajedničkih zakona i[(39)] štovanja bogova. — 4. Aristid se ne opominjaše nepravda, koje mu bjehu Atenjani učinili. — 5. Na to[a] opominjem učenike, da učitelje svoje isto tako ljube, kao nauke same. — 6. U Ateni bivahu oni, koji bi iz neznanja[b] pogriješili[c], od sudija na svoju dužnost opomenuti. — 7. Meni običavaju često na pamet dolaziti žalosna vremena Sulina. — 8. Cezar ne običavaše ničega tako zaboravljati kao nepravde. — 9 Giga osim Herodota spominje[d] i Arhiloh. — 10. Lijećnik Filip ne presta bolesna Aleksandra sjećati čas[e] matere i sestara, čas[e] bližnje[f] velike pobjede. — 11. Kad se opomenem dobročinstava naroda i senata rimskoga prema Dejatoru, teku[g] mi same riječi. — 12. Katilina sjeti jednoga oskudice, drugoga strasti, više njih pogibli ili sramote, mnoge Suline pobjede, koja im je na korist[h] bila.

a) **hīc, haec, hōc.** — b) **ignārus** 3. — c) indik. pluskvamperf. — d) **meminī.** — e) **modo.** — f) **appropinquō** 1. (part. prez.). — g) teku mi same riječi **non desunt mihi verba.** — h) **praeda** f.

§ 49. Genetivus i ablativus pretii.

(Gram. 161. i 173.)

1. Quantī ista cīvitās aestimanda est, ex quā bonī sapientēsque pelluntur? — 2. Nihil plūris aestimandum est quam vērum. — 3. Alexander inter omnēs amīcōs Hēphaestiōnem plūrimī fēcit. — 4. Māgnī mihi erunt litterae tuae. — 5. Rōmānī, quō[(16)] plūris essent sua olīvēta suaeque vīneae, trānsalpīnās gentēs oleam et vītem serere nōn sīvērunt. — 6. Fabius Māximus minōris invidiam[a] suam[a] quam ūtilitātem reī pūblicae fēcit. — 7. Agrum ēmī talentō, vendidī duplō plūris. — 8. Otium nōn gemmīs vēnāle neque purpurā nec aurō. — 9. Ego hōc a Chrȳsogonō quaerō: prīmum quāre cīvis optimī bona vēnierint, deinde cur tantulō vēnierint? — 10. Māgnō dētrīmentō et multōrum virōrum fortium morte necesse est cōnstāre victōriam. — 11. Darīus mille talentīs interfectōrem Alexandrī emere voluit. — 12. Tantī est istud, quantī fungus pūtidus.

a) to, da ludi na nj mrze.

1. Nikakav imutak, nikakvo mnoštvo[a] zlata ili srebra ne valja[o] više cijeniti[(36)] nego krepost. — 2. Oprezno raditi više vrijedi[b] nego mudro misliti. — 3. Narod rimski mnogo do[o] toga[o] držaše[c], da[o] se kralj Jugurta, najljući njegov neprijatelj, potuče[d]. — 4. Istinito je rečeno[e], da[o] vojska toliko vrijedi[b], koliko vojvoda. — 5. Kuće svoje nijesam tako skupo prodao, kako sam je[o] kupio. — 6. Prosuditi[(36)] valja[o], ne koliko tko[f] koristi, nego koliko tko vrijedi. — 7. Srčani i mudri ljudi za bol ne mare ništa. — 8. Pir, kralj

epirski, cijenjaše Fabricija toliko, da mu je polovicu svoga kraljevstva ponudio. — 9. Nijedno zlo[g] rod ljudski[h] ne stade[i] toliko, kao (= koliko) srdžba. — 10. Trgovci ne prodaju robe[k] po ono, pó što je[o] kupe[l]. — 11. Radujem se, što sam kuću za tako malenu cijenu[o] u najam uzeo. — 12. Kralj Atal kupio je neku[o] sliku tebanskoga slikara Aristida za sto talenata. — 13. Tko ima stan[m] za tisuću sestercija, ne može držati (= hraniti) mnogo robova. — 14. Krotonjani najmiše Zeuksisa, vrlo glasovita slikara, za veliku cijenu[o], da im sliku Heleninu naslika. — 15. Sicilijanski seljaci cijenjahu svoja polja veoma mnogo, jer su Rimljani običavali žito skupo kupovati. — 16. Zauzeće Petelije stade[i] Punjane[h] mnogo krvi i rana. — 17. Parnica Miltijadova bi procijenjena na pedeset talenata; toliki se naime trošak učinio na[n] brodovlje.

[a] **vīs, f.** — [b] **esse.** — [c] **aestimō** 1. — [d] **dēbellō,** 1. (akuz. s inf.). — [e] **prōdō, didī, ditum** 3. — f) **quisque.** — [g] **pestis, is,** f. — [h] dat. — [i] **stō, stetī, stātum,** 1. — [k] plur. — [l] perf. — [m] imati stan **habitō** 1. — [n] **in** (s akuz.).

§ 50. Genitivus criminis.

(Gram. §. 162.)

1. Miltiadēs cum Parum insulam capere nōn potuisset, ab Athēniēnsibus prōditiōnis est accūsātus. — 2. Cicero Verrem nimiae avāritiae coarguit. — 3. Vercingetorix ā cīvibus suīs prōditiōnis insimulātus est. — 4. Haec rēs levitātis et infirmitātis tē convincit. — 5. L. Flāminius multōs eōrum, qui damnātī erant reī[a] capitālis[a], secūrī percutī iussit. — 6. Num semper capite damnātī morte multantur? — 7. Tīberius ā multīs venēficiī insimulābātur. — 8. Ne audācem quidem timōris absolvimus; nē prōdigum quidem līberāmus avāritiā. — 9. Tīberius Fannium Caepiōnem reum māiestātis[b] apud iūdices fēcit et condemnāvit.

[a] **rēs (reī) capitalis (is)** smrtni zločin. — [b] **māiestās, atis,** f. uvreda veličanstva.

1. Pausanija, vojvoda lacedemonski, bivši[o] za izdajstvo optužen ode[a] u progonstvo. — 2. Gnej Pizon krivljaše[b] Germanika raskošnošću i ohološću. — 3. Roscije bivši[o] za ubojstvo oca optužen imao je Cicerona za branitelja[c]. — 4. Atenjani okriviše Sokrata bezbožnošću te osudiše najnevinijega čovjeka na smrt. — 5. Rimljani krivljahu narod punski nevjerom. — 6. Kod Egipćana kaznio bi se[d] onaj, koji bi roba ubio[e], jednako[f] smrću, kao[g] da[g] bi bio slobodna čovjeka ubio[e]. — 7. Atik je okrivljivao[h] Cicerona nemarnošću[i] u[o] pisanju[k] listova[k]. — 8. Lacedemonjani poslaše poslanike k Pausaniji s pismom, u kojem bijaše pisano, da[o] će ga na smrt osuditi, ako se kući ne vrati[l]. — 9. Licinije Lentikula bi za[m] kockanje osuđen. — 10. Tko može rimsku vojsku kod Kane (= kansku) bijediti[n] bježanjem ili strahom, gdje (kad) je toliko tisuća ljudi palo. — 11. Tko se trovanjem obliči[o], krivac[p] je smrti. — 12. Berenika objesi svoju kosu u hramu Venerinu, kad[o] bješe[o] na[o] držanje zavjeta osuđena.

[a] **abeō, iī, itum,** 4. — [b] **incūso** 1. — [c] **patrōnus,** ī. — [d] ind. imperf. pas. — [e] konj. — f) **aeque.** — [g] **ac sī.** — [h] **accūsō** 1. — [i] = s (dē) nem. — [k] pisanje listova **epistulae, ārum.** — [l] konj. pluskvamperf. — [m] **dē.** — [n] **insimulō** 1. — [o] perf. — [p] **reus, ī.**

§ 51. Interest i refert.

(Gram. § 163.)

1. Athēniēnsium plūs interfuit firma tecta in domiciliīs habēre quam Minervae signum ex ebore pulcherrimum. — 2. C. Caesar dīcere solitus est nōn tam suā quam reī pūblicae interesse, ut salvus esset. — 3. Et tuā, mī Tīrō, et meā māximē interest tē valēre. — 4. Permāgnī interest, quemadmodum quaeque rēs dīcātur. — 5. Refert mē mihi atque vōbis timēre. — 6. Magis refert, quī sim, quam ubi sim. — 7. Ad cīvium salūtem plūrimum interest[a], nē quis innocēns condemnētur. — 8. Māgnī meā refert, quid hominēs dē mē iūdicent. — 9. Omnium cīvium māximē interesse dēbet patriam salvam esse. — 10. Nōn multum nostrā interest, utrum[25b] amīcus tuus in Italiā an in Graeciā sit.

[a] znamenito je.

1. Ne samo roditeljima, nego i domovini stalo je veoma mnogo do toga, da se djeca dobro odgajaju. — 2. Nama je vrlo mnogo do toga, da znamo, kako su[a] naši nenazočni prijatelji. — 3. Mnogo je stalo do toga, da li[25b] tko ne će ili ne zna griješiti. — 4. Što se tebe ne tiče[b], za to se ne staraj[26]. — 5. Mnogo nam je do toga, da[o] vidimo svoje prijatelje. — 6. Cezaru bijaše vrlo mnogo stalo do toga, da pobijedi Ariovista. — 7. Veoma mi je mnogo stalo do toga, da ste zdravi. — 8. Ne radi se[b] o[o] tom[o], kako mnoge, nego kako dobre knjige čitamo; mnoštvo knjiga rastresa duh. — 9. Život je kao igrokaz[c]; ne kako dugo, nego kako dobro se prikazivao[d], do toga je stalo. — 10. Svima nama (= od nas) treba[e] da[o] je[f] mnogo stalo do pobijanja[g] i progonjenja[h] praznovjerja. — 11. Za sve je ljude znamenito[i], da se sa zlikovcima strogo postupa. — 12. Državi spartskoj bijaše veoma mnogo stalo do očuvanja[k] Likurgovih zakona.

[a] **sē habēre.** — [b] **refert.** — [c] **fābula,** f. — [d] prikazivati **ago, ēgi, actum,** 3. — [e] **dēbeō** 2. — [f] inf. — [g] pobijati **refellō, fellī,** 3. — [h] progoniti **pellō, pepulī pulsum,** 3. — [i] znamenito je **interest.** — [k] glagol.

§ 52. Mješoviti primjeri o genitivu.

I.

1. Anaksagora izruči sve očinstvo svojima te ne mareći[a] ni[b] za privatne ni[b] za državne poslove (= stvari) ode u Atenu, da se sasvim preda

naucima. — 2. Marko Porcije Katon povede sa° sobom° pjesnika Enija iz Sardinije u Rim, što ne cijenimo manje, nego najslavniji triumf. — 3. Manlije bi nakon svoje diktature pozvan na sud od tribuna M. Pomponija, što je sa sinom svojim, koji nije bio[23] krivac nikakve opačine, kao[c] s robom postupao[d]. — 4. Aristonik zavojšti na one države, koje mu se nijesu htjele predati iz° straha[e] od Rimljana. — 5. Kserkse imađaše brodovlje od 1200 ratnih brodova. — 6. Zadaća je pravedna kralja dobre štititi, a (= i) zločeste progoniti. — 7. Pošto° je Aristonik bio pobijeđen[31], pade[f] Azija sa svim svojim blagom u ruke Rimljanima. — 8. Hvalinsko more hrani zmije ogromne veličine. — 9. Da° se Mitridat i gusari pobijede, do° toga° bijaše Rimljanima vrlo mnogo stalo. — 10. Dužnost je djece pokoravati se[g] svojim roditeljima i učiteljima. — 11. Nije tako mnogo stalo do toga, što se radi ili daje, nego s kakvom (= kojom) namjerom (= srcem). — 12. Vrijedno[h] je truda[h] sjetiti se vjere i radinosti naših starih. — 13. Kad je netko Sokratu[i] rekao: »Atenjani su te na smrt osudili«, odgovori on: »A (= i) njih priroda.« — 14. Car Tiberije običavaše govoriti: Zadaća je dobra pastira ovce strići, a° ne derati.

a) ne mareći **incūriōsus** 3., **neglegēns, ntis.** — b) **et — et.** — c) **tamquam.** — d) konj. — e) abl. — f) pasti u ruke **fierī.** — g) pokoravati se **absequor, cūtus sum,** 3. — h) vrijedno je truda **operae pretium est.** — i) = ka **(ad)** S.

II.

15. Dobar otac drži za svoju dužnost sina priučavati, da° pravo radi[a] svojim[b] nagonom[b]. — 16. Seneka bijaše čovjek izvrsna duha i rijetke učenosti. — 17. Ciceron cijenjaše pohvalu[c] naroda rimskoga toliko, da je onaj dan, kad (= kojega[d]) se iz progona povratio te mu on (narod) svoje potpuno zadovoljstvo izjavio[e], držao za najljepši svoga života. — 18. M. Katon oduze kao cenzor Scipionu Azijskomu konja rugla radi. — 19. Smrtnik valja da teži na vječito ne iz° želje[f] za slavom nego iz° želje° za krepošću. — 20. Darije ne podnošaše[g] nikakva° pametna savjeta. — 21. Sokrat, kud i kamo prvi[h] među grčkim filozofima, bijaše čovjek° tolike čednosti, da se često gradio nevješt i neupućen u svim stvarima i govorio[i], da ništa ne zna. — 22. Mitilenjani dadoše Pitaku, koji se brojaše među[k] sedmoricu mudraca, mnogo tisuća jutara polja[l] na dar. — 23. Kras bijaše pohlepan na partsko zlato, ali je požudu svoju platio porazom od jedanaest legija i životom svojim. — 24. Kad° je Menestej, sin Ifikratov, bio zapitan[m], da li[25b] više cijeni oca ili mater, odgovori: »Mater.« — 25. Mnogo je stalo do toga, koga[n] tko (= svatko) dan na dan kod kuće sluša, s kim[n] od malih°) nogu°) govori. — 26. U onom dijelu Sirakuse, koji se otokom zove, ima izvor slatke vode s° imenom Aretusa, nevjerovane veličine, pun riba. — 27. Mučati i bol duha svoga° u vlasti držati znak je ne malena[n] duha[r].

a) inf. — b) **suā sponte.** — c) **comprobātiō, ōnis,** f. — d) abl. — e) svoje potpuno zadovoljstvo izjaviti **clamōre et vōcibus alicuī astrepō,** 3. — f) **cupiditās, ātis,** f. (abl.). — g) podnosim **patiēns sum.** — h) **princeps, ipis.** — i) **dīco.** — k) **in** (s abl.). — l) **ager, grī.** — m) part. — n) plur. — o) **ā puerō.** — p) **mediocris, e.** — r) **ingenium.**

§ 53. Katon Stariji[38].

Katon Stariji plamćaše pogubnom mržnjom na° Kartagu. Koliko bi god puta o kojoigod stvari u senatu izjavio[a] svoje mnijenje, svaki° bi put° dodao (= običavaše dodavati) ove riječi: »Uostalom[b] mislim, da se Kartaga ima° razoriti[36]. Da pak sve strah od one takmice[c] spopadne[d] i da° se pogibli, koja° im[e] prijeti[f], čuvaju, pokaza jednom[g] vijećnicima (= ocima) u kuriji ranu smokvu iz Afrike pa reče: Pitam vas, kad mislite (= vjerujete) da je ova smokva s (= od) drveta ubrana[h]?« Kad su svi odgovorili, da je svježa[i], reče on: »Pa[k] ipak[k] je prije[l] tri[l] dana[l] u Kartagi ubrana. Tako je blizu[m] naših zidina neprijatelj.« Malo zatim bi poduzet treći punski rat, u° kojem[n] bi Kartaga stubokom razorena.

a) ind. pluskvamperf. — b) **ceterum.** — c) **urbs aemula.** — d) **moveō, mōvī, mōtum,** 2. — e) **sibi.** — f) part. — g) **aliquando.** — h) **dēmō, mpsī, mptum,** 3. — i) **recens, ntis.** — k) **atqui.** — l) **ante diem tertium.** — m) **prope ā** (s abl.). — n) abl.

§ 54. Focionova plemenitost.

Focion bi od Atenjana za izdajstvo optužen, u tamnicu bačen i[a] na smrt osuđen. Kad ga na smrt vođahu[b], srete ga Eufilet, koji mu bijaše dobar prijatelj[c]. Kad je dakle° ovaj[40] plačući uskliknuo: »O kako nedostojno[d] trpiš, Focione,« reče mu on: »Ali ne neočekivano[d]; jer ovaj konac imalo je najviše (= većina) glasovitih ljudi atenskih.« Kad ga pak prijatelji pitahu, da li hoće sinu svomu štogod da° naloži, odgovori: »Dakako[e]; zapovijedam mu naime, da[13] nepravde Atenjana prema meni zaboravi.« Mržnja svjetine na njega bijaše tolika, da ga nitko slobodan nije smio pokopati. I tako[f] bi od robova sahranjen.

a) **que.** — b) pas. — c) **familiāris** (superl.). — d) akuz. — e) **mōximē.** — f) i tako **itaque.**

§ 55. Prometej.

Prometej bijaše sin Japeta, jednoga od Titana. Pripovijeda se za° nj°, da je s pomoću Minervinom u nebo uzišao pa zublju na[a] suncu upalio te vatru i mnogovrsnu njezinu korist ljudima pokazao. Jupiter rasrdivši se nato[b], posla[c] na ljude bezbrojne vrsti bolesti. Prometeja pak dade[28] na Kavkazu za[a] kamen privezati i ujedno postavi do njega orla, da mu (= njegovo) kadikad[d] srce najeda. Ovu tešku kaznu, kaže se, da je Prometej

trideset godina trpio. Napokon ga oslobodi Herkul; ubi naime svojim° strijelama orla pa odriješi okove sužnju[e].

[a] **ad.** — [b] nato **ob eam rem.** — [c] **immittō, mīsī, missum,** 3. **(alicuī).** — [d] kadikad **subinde.** — [e] gen.

§ 56. Mravi i cvrčak.

Mravi sušahu zimi zrnje, koje bjehu pametno[a] ljeti sabrali. Nuto pristupi k njima gladan cvrčak pa moljaše, da mu[b] štogod[c] od svoga° jela udijele[d]. A[e] oni[e] mu rekoše[e]: »Što ti je smetalo, te[17] nijesi ljeti nakupio nikakve° hrane?« — »Nijesam imao[f],« reče[g], »kada (= vremena[h]) misliti[33a] o budućnosti.« — »Da[i] kakav[i] si posao imao?« upitaše[k] oni. — »Tumarah pjevajući po[l] trnju i poljima.« — Nato[m] rekoše[m] oni[m]: »Ako si ti ljeti pjevao, a° ti° de sada zimi pleši!«

[a] **prūdenter.** — [b] **sibi.** — [c] **paululum.** — [d] udijeliti **impertiō** 4. — [e] **cuī illae.** — [f] **esse.** — [g] **inquit.** — [h] **ōtium, ii,** n. — [i] **quidnam.** — [k] **inquiunt.** — [l] **per.** — [m] **tum illae.**

§ 57. Znamenitosti staroga Egipta.

U Egiptu ima[a] mnogo divnih djela i umjetnosti i prirode. Među onima, koja su ljudskom rukom načinjena, odlikuju se osobito piramide, od kojih najveće i najglasovitije stoje (= jesu) na neplodnoj nekoj gori između Memfisa i onoga dijela Egipta, koji se Deltom naziva. Najveću[b] od njih kažu, da je 366.000 ljudi u° dvadeset godina[c] sagradilo. Pred tim piramidama stoji[d] sfinga, nepodoba ogromne veličine. Među čudesima egipatskim spominju se i jezero Meris, Labirint, napokon toranj na otoku Faru, za° koji se pripovijeda da ga° je sagradio Ptolemej, sin Lagov.

[a] **esse.** — [b] velik **amplus** 3. — [c] abl. — [d] stojim **positus sum.**

§ 58. Diogen.

Diogen, čovjek velika duha, koji bi u buretu ležao[a], cijenjaše veoma slabo bogatstvo, koje smatraše bremenom. Kad mu° je pobjegao rob, kojega bješe jedinoga pridržao, ne htjede ga više° vraćati. »Sramota[b] bi bila,« reče[c], »da Manes bez Diogena može živjeti, a° Diogen bez Manesa da ne može.« On[d] se također ljuto[e] podsmijevaše mlitavosti i nebrizi Megarana, kad je vidio, da djece u° lijepim znanostima ne poučavaju[f], ali[g] za° marvu[h] da pomnjivo skrbe[i]. Rekao je naime, da bi volio (= voli) biti ovan nego sin kojega Megaranina.

[a] **cubitō** 1. (imperf.). — [b] sramota bi bila **turpe est** (s akuz i inf.). — [c] **inquit.** — [d] on također **idem.** — [e] **salsō.** — [f] **instruō (xī, ctum,** 3.) **aliquem rē.** — [g] **vērō.** — [h] **pecus, oris** (plur.). — [i] pomnjivo skrbim **habeō** (2.) **dīligenter cūram.** — [k] **aliquis.**

§ 59. Pouzdanje M. Antonija.

Veliki onaj govornik M. Antonije putovaše kao kvestor u Aziju. Na putu bi pismom obaviješten, da je za nekakav prestupak pozvan na sud pred[a] pretora L. Kasija, kojega se sudište zvalo hrid optuženička poradi[b] prevelike strogosti njegove. Premda[20] se Antonije mogao ukloniti parnici[c], koja° mu[d] je prijetila[c], jer je izbivao u[f] drž/vnim poslovima, ipak mu bješe mnogo stalo, da sačuva[g] svoj dobar glas i čast[h]. Stoga ne znajući[i] ni za kakvu krivnju, pohiti u grad te se tako branio, da suci nijesu oklijevali[k] oprostiti ga od objede.

[a] **apud.** — [b] **propter.** — [c] **perīculum, i.** — [d] **sibi.** — [e] part. — [f] **causā.** [g] **servō** 1. — [h] **dignitās, ātis.** — [i] ne znajući ni za kakvu krivnju **nullīus culpae sibi conscius** (3.). — [k] **dubitō** 1.

§ 60. O Epaminondi.

Epaminonda bijaše sin Polimnisa, čovjeka vrlo odlična, ali siromašna. Taj je toliko cijenio znanstveni[a] rad[a], da nije štedio ni troška ni truda, da dade[b] svojega sina poučiti[30] u° svim umjetnostima od najboljih učitelja. Pošto se mladi (= kao mladić) Epaminonda (= Mladoga Epaminondu, pošto se itd.) uvježbao u umjeći čitanja[33a] i pisanja i pjesme Homerove marljivo čitao[c], poučavahu ga° Olimpiodor, Dionisij i Kalifron u frulanju i citaranju, pjevanju i plesanju. Nauci filozofije tako se odao, da je pouzdanije općio s Lisijom[d] Pitagorejcem iz Tarenta, mrkim i strogim starcem, negoli sa svim svojim vršnjacima. Ali te[40] je nadvisivao ne samo u poznavanju filozofije, nego i u drugim umjećama. Kad je bio[c] mladić od 18 godina, vježbao se[f] na rvalištu osobito u° trčanju[33d] i rvanju tako, te[15] je stekao sebi veliku snagu i okretnost. Budući da[21a] mu je bilo vrlo mnogo do toga stalo, da bude u vježbama u oružju vrlo vješt, trošio je na njih mnogo vremena i truda.

[a] **litterārum studia (ōrum).** — [b] **cūro** 1. — [c] marljivo čitati **lectitō** 1. — [d] **Lysias, ae.** — [e] **fiō.** — [f] **corpus exerceō** 2.

II.

Osim te tjelesne jakosti dala je[a] priroda Epaminondi još više duševnih vrlina. Bio je vrlo čedan, razborit i hrabar (= bio je velike čednosti, razboritosti i[39] hrabrosti), a[b] bio je isto tako vješt ratovanju[33a] kao i upravljanju[33a] države[34]. Nadalje[c] je, kako° se kaže[29], ljubio tako istinu, da nije nikada lagao. Bio je blag i rado[d] je zaboravljao na uvrede sebi nanesene. Bio je doduše željan slušanja[33a], ali bi ono°, što° bi° mu[e] povjereno bilo°, vjerno zadržao[f] za° se°. Premda[20] je često bio na čelu države, ipak

je ostao vazda siromašan, jer se brinuo za° tuđu korist, a° ne za° svoju. Sredstva[g] svojih bogatih prijatelja nije nikad upotrebljavao za° se, nego kadšto za° druge. Kad bi naime hotio[l] iskupiti zarobljena sugrađanina ili koju siromašnu djevojku[i] udati[k], obraćao[l] bi se na njih i kupio kod njih novce. Ovi(40) bi mu dali[l] sve, što je zahtijevao, tako rado[m], te(15) se činilo, da im je sve zajedničko.

[a] pluskvamperf. — [b] **īdem.** — [c] **tum.** — [d] **facile.** — [e] **sibi.** — [f] **cēlo 1.** (imperf.). — [g] **opēs, um,** f. — [h] ind. pluskvamperf. — [i] **virgō, inis,** f. — [k] **in matrimōnium collocāre.** — [l] ind. imperf. — [m] **libens, ntis.**

III.

Za° njegovu nesebeznalost[a] ima[b] mnogo primjera, od kojih ću samo° jedan navesti. Diomedon iz Cizika bijaše dobio od kralja Artakserka veliku svotu[c] zlata, da podmiti Epaminondu. U Tebi mu pođe za rukom, da je predobio za se sa° pet talenata Micita, mladića, kojega je Epaminonda vrlo cijenio; njegovim posredovanjem[d] razgovarao se s Epaminondom. Kad je Diomedon tom prilikom ponudio Epaminondi veliku svotu novaca na° dar, odgovori on° (p r e v e d i: Epaminonda, kad mu je..., odgovori): »Ako kralj ono hoće, što je Tebancima na° korist, onda° ću to badava učiniti. Ako li su njegove osnove njima na° propast, onda° on ima premalo bogatstva, da me potkupi; jer dobro[e] moje domovine vrijedi mi više nego sve blago svijeta[f]. Ja ti opraštam, da[g] si me držao sebi[a] sličnim, ali ostavi smjesta grad.« Nato[h] zapovjedi Micitu, da primljenu svotu[i] povrati; a Diomedonu dade pratnju, da sigurno dođe u Atenu. To je učinio više poradi sebe nego Diomedona radi; jer da(12) mu je bilo otet novac, mogao bi bio Epaminonda doći u sumnju(27), da mu ga je on oteo.

[a] gen. — [b] **esse.** — [c] **pondus, eris,** n. — [d] = po (per) njem. — [e] **salus, ūtis,** f. — [f] **orbis (is) terrārum.** — [g] **quod.** — [h] **quō factō.** — [i] **pecūnia**

ABLATIV.

§ 61. Ablativus separationis.

(Gram. § 165.)

1. Caesar exercitum Rhēnum trāiēcit, ut Germānīs metum iniceret et Ubiōs obsidiōne līberāret. — 2. Complūrēs diēs frūmentō caruērunt mīlitēs. — 3. Mīlitēs īis rēbus indigēbant, quae ad oppugnātiōnem castrōrum erant ūsuī. — 4. Aeduī negōtiātōrēs in itinere adortī omnibus impedimentīs exuunt. — 5. Rōbustus animus omnī est līber cūrā et angōre. — 6. Trādita est urbs nūda praesidiō, referta cōpiīs.

1. Sreća oslobodi mnoge od kazni, ali° od straha nikoga. — 2. Temistoklo je pobjedom svojom oslobodio svu Grčku od perzijskoga gospodstva. — 3. Poznato je, da je Trasibul s° izvanrednom smjelošću svoju domovinu od trideset tirana oslobodio. — 4. Smrću se izbavlja duša tjelesnih spona. — 5. Svaki ukor i kazna neka bude prosta[a] od gorčine i pogrde. — 6. Arbak, rodom Medanin, lišio je kralja asirskoga Sardanapala i kraljevstva i života. — 7. Veliki pothvati trebaju[b] velikih pomoćnika. — 8. Ako tko vjeruje, da se Homer slijep rodio, on° je lišen svih sjetila. — 9. Gali su rimsku vojsku kod rijeke Alije potukli, pa onda prazan[c] Rim osvojili. — 10. Tko nikomu ništa ne koristi, lišit će se velike nadade.

[a] **careō 2.** — [b] **egeō 2.** — [c] = bez (vacuus) ljudi.

§ 62. Ablativus separationis (nastavak). Ablativus originis.

(Gram. § 165., 166.)

1. Prōtagorās sophistēs Athēniēnsium iussū urbe atque agrō est exterminātus. — 2. Servī Scythārum dominōs domum reversōs velut advenās fīnibus prōhibuērunt. — 3. Rōmānī Collatīnum innocentem urbe expulērunt. — 4. Scīpiō et Figulus cōnsulēs, cum augurēs iūdicassent eōs vitiō creātōs esse, magistrātū sē abdicāvērunt. — 5. Solōn Athēniēnsis suā sponte patriā cessit. — 6. Animus vīvet, cum omnīnō corpore excesserit. — 7. Sapiēns dē sententiā dēcēdere nōn solet. — 8. Lēgātī missī sunt in Hispāniam, quī Hannibalī dēnuntiārent, ut ā Saguntīnīs, sociīs populī Rōmānī, abstinēret. — 9. Alpēs Italiam ā Galliā sēiungunt. — 10. Atticus plērumque eōs ad cēnam vocābat, quōrum mōrēs ā suīs nōn abhorrēbant. — 11. Venerem aliī Iove generātam dīcunt, alīī spūmā prōcreātam.

1. Mnogi ljudi bili su prisiljeni nevoljama[a] ratnim udaljiti se iz domovine. — 2. Nitko se mirne duše sa svojih posjedovanja otjerati[b] ne da[c]. — 3. Gaj Marije udaljio se od vjere i pravednosti, kad je Metela kod naroda rimskoga obijedio, da[d] rat zavlači (k o n j.). — 4. Cimon opustoši otok Scir te istjera stare stanovnike iz grada. — 5. Salustije bi od cenzora Apija Klaudija Pulhera isključen iz senata. — 6. One ne valja dobrima zvati, koji se iz° straha od kazne od nepravde uzdržavaju. — 7. Dijelimo se od života kao od noćišta. — 8. Značaj Katonov veoma se razlikovaše od značaja Cezarova. — 9. Pravi se prijatelj ne može lako raspoznati od lažljiva. — 10. Zanimljivo je znati, koliko se čovjek° štedljiv razlikuje[e] od lakoma — 11. Pripovijeda se, da je Saturno proždr'o djecu, rođenu od Ree. — 12. Atik bijaše neprestano zadovoljan viteškim staležom, iz kojega bješe potekao.

[a] **calamitās, ātis,** f. — [b] **moveō, mōvi, mōtum, 2.** — [c] **patior, passus sum, 3.** — [d] **quod.** — [e] **discordō 1.**

§ 63. Ablativus limitationis.

(Gram. § 167.)

1. Virtūs imitātiōne dīgna est, nōn invidiā. — 2. Mīlitēs nihil, quod ipsīs esset[a] indīgnum, comittēbant. — 3. Quem hominem nōn pudet, hunc ego nōn reprehēnsiōne sōlum, sed etiam poenā dīgnum putō. — 4. Helvetiī oppida sua omnia, numerō ad duodecim, incendērunt. — 5. Hamilcar, cognōmine Barcās, Hannibalis pater erat. — 6. Rēx Agēsilāus alterō pede claudus erat. — 7. Meō quidem iūdiciō nulla gēns Rōmānōs fortitūdine et cōnstantiā adaequāvit. — 8. Erant in duōbus exercitibus trigeminī frātrēs nec aetāte nec virtūte disparēs. — 9. Ennius poēta fuit maior nātū quam Plautus et Naevius. — 10. In pūgnā ad Zamam et numerō Rōmānus superior erat et animō.

a) bi bilo.

1. Psovke, pogrde, prepirke i zavade čini mi se, da su filozofije nedostojne. — 2. Ništa nije tako ružno[a], ništa čovjeka tako nedostojno kao sramotno djelo. — 3. Sekst Pompej, sin Velikoga, bijaše u znanostima neobrazovan, po govoru barbar, u navali odvažan, u mišljenju[b] hitar, u vjeri od svoga oca sasvim različan[c]. — 4. Nevolje ljudske sudimo[d] ili po smrti ili po boli tjelesnoj ili po tuzi duševnoj. — 5. U sjetilima, kad su zdrava, po mojem je sudu najveća istina. — 6. Ariovist je imao dvije žene, jedna bijaše rodom Suepkinja. — 7. Epaminonda bijaše tako rječit, da mu u rječitosti nijedan Tebanac ne bijaše ravan. — 8. Što je pravo, ne mjeri[e] se ni po veličini ni po broju ni po vremenu. — 9. Hanibal bijaše na jedno oko ćorav. — 10. Pliskavica prestiže brzinom sve ribe. — 11. Po građanskom je pravu onaj, koji je od slobodne matere rođen, slobodan. — 12. Parmenion bijaše kralju Aleksandru po dostojanstvu najbliži. — 13. Marko Tulije bijaše stariji nego brat mu Kvint. — 14. Sva djela najslavnijih kraljeva ne mogu se isporediti s djelima Cezarovima ni po veličini napora[f] ni po broju bitaka ni po brzini izvedbe[g].

a) taeter 3. — b) cōgitātiō, ōnis, f. — c) superl. — d) ponderō 1. — e) aestimō 1. — f) contentiō, ōnis f. — g) conficiō 3. (gen. gerund.).

§ 64. Ablativus comparationis.

(Gram. § 168.)

1. Patria mihi vītā meā cārior est. — 2. Cicerō patriam sibi vītā suā cāriōrem esse dīxit. — 3. Ratiōne et sapientiā nihil est melius. — 4. Caesar datūrum sē operam prōmittit, nē longius trīduō ā castrīs absit. — 5. Negō quicquam laudābilius māgnōque et praeclārō virō dīgnius esse clēmentiā (ili: quam clēmentiam). — 6. Cōnstat nēminem apud Rōmānōs Cicerōne

ili: quam Cicerōnem) ēloquentiōrem fuisse. — 7. Tanta vīs fuit medicāmentī ab Alexandrō sumptī, ut corpus vigōrem suum exspectātiōne celèrius recuperāret. — 8. Iūlium Agricolam divus Vespasiānus prōvinciae Aquitāniae praeposuit, quam ille minus triennium administrāvit. — 9. Metellus mīlitēs docet oppidum Vaccam nōn amplius mille passūs abesse. — 10. Unō diē amplius vigintī urbēs Gallōrum incēnsae sunt.

1. Ništa nije slade nego svjetlost istine. — 2. Boljemu[a] biti od najgorih nije valjanost. — 3. Mir je bolji nego bezbrojni triumfi. — 4. Tomu se treba uklanjati, da se bez povoda ne izlažemo pogiblima; jer[40] ništa ne može biti lude od toga[40] (= od čega ništa itd.). — 5. Lacedemon nije nijednoga[b] boljega ni[c] vrsnijega[d] čovjeka rodio[c] od Likurga. — 6. Poznato je, da M. Ciceronu nitko nije bio miliji i draži od Pomponija Atika. — 7. Preko očekivanja[f] brzo[f] dode Cezar nevoljnima[g] u pomoć. — 8. Između Romula i Augusta bijaše prošlo manje nego osam stotina godina. — 9. Ne manje nego pedeset gradova odmetne se ka kralju Filipu. 10. Ima životinja, koje ne žive više nego jedan dan. — 11. Lacedemonjani življahu više nego sedam stotina godina po istim zakonima. — 12. Ničim (= nijednom stvarju) ne možemo lakše zadobiti ljubav svjetine (mnoštva) nego prijaznošću.

a) akuz. — b) **nēmo.** — c) **aut.** — d) **ūtilis.** — e) **ferre.** — f) upotrijebi konstruk. sa **spēs** i **celeriter**[37]. — g) **labōrāns, ntis.**

INSTRUMENTALNI ABLATIV.

§ 65. Ablativus instrumenti.

(Gram. § 169.)

1. Urbs Alexandrīa condita est ab Alexandrō, rēge Macedonum. — 2. Q. Caecilius Metellus Macedonicus nullum ā fortūnā vulnus accēpit, sed post vītam beātam ā multīs fīliīs nepōtibusque in rogum impositus est. — 3. Sophoclēs ā fīliīs in iūdicium vocātus est. — 4. Brevis ā nātūrā nōbīs vīta data est. — 5. Dentibus manditur atque extenuātur et mollītur cibus. — 6. Nātūra oculōs membrānīs tenuissimīs vestīvit. — 7. Erat māgnī periculī rēs exiguīs cōpiīs inīquō locō dīmicāre. — 8. Epaminōndās cantāre tibiīs ab Olympiodōrō, saltāre ā Calliphrone doctus est. — 9. Masinissa quum ingressus iter pedibus est, in equum omninō nōn ascendit, cum equō, ex equō nōn dēscendit. — 10. Ariovistus multōs mēnsēs castrīs sē ac palūdibus tenēbat. — 11. Multī cīvēs per Pompōnium Atticum aut honōrēs aut dīvitiās cēperant[a]. — 12. Per servum dē adventū amicī certior factus sum. — 13. Cōnsul ducem hostium suā manū occīdit.

a) **capiō, cēpī, captum,** 3 steći.

1. Kažu, da je Himilkonova vojska na Siciliji djelovanjem[a] pogubne zvijezde propala. — 2. Danju ne vidimo zvijezda, jer ih sunčani traci zamračuju[b]. — 3. Cir, kažu, da je od Tomiride, kraljice masagetske, bio u busiju dovabljen i ubit. — 4. Sramotno je rječitost danu ljudima od prirode obraćati[c] na propast poštenjakâ. — 5. Neki su krajevi[d] zemlje neobrađeni, jer se ili od studeni smrzavaju ili od prevelike vrućine izgorijevaju. — 6. Životinje su pokrite koje kožama, koje bodljikama, koje ljuskama, koje perjem. — 7. Izdajnici domovine bijahu se kod Rimljana šibama i pogubljivahu sjekirama, ili se s Tarpejske pećine strmoglavljivahu. — 8. Jedne životinje hvataju jelo zubima, a[o] druge ga[o] grabe noktima. — 9. Jestvine začinjamo solju. — 10. Helvećani zamoliše preko svojih poslanika u Cezara mir. — 11. Cezar dade po onoj legiji, koju je uza[e] se imao, načiniti[f] zid od 16 stopa. — 12. Ekvi se povukoše natrag u gradove[g] te se držahu[h] u zidovima. — 13. Pošto je Timolen izgubio očinji vid, običavaše se voziti na kolima u narodnu skupštinu[i]. — 14. Dječaci se rado igraju lopte. — 15. Konjanici helvetski ne prestadoše rimsku vojsku[l] na putu izazivati na boj. — 16. Etoljani nareditе, da nitko[m] ne prima u grad ili u kuću[n] pobijeđenih u[o] boju[o].

a) **vīs**, f. — b) pas. — c) **convertō (rtī, rsum**, 3.) **ad**. — d) **regiō, ōnis**, f. — e) **cum**. — f) **ducō** 3. — g) **oppidum**. — h) držati se **sē tenēre**. — i) narodna skupština **populī concilium**. — l) vojska na putu **agmen, inis**, n. — m) da nitko **nē quis**. — n) **tectum**. — o) **aciēs, ēī**, f.

§ 66. Ablativus copiae. Ablativ uz afficere.

(Gram. § 170.)

1. Rusticī fossam aquā ex flūmine dērīvātā complēvērunt. — 2. Domus Chrȳsogonī, quī fuit lībertus L. Sullae, vāsīs Corinthiīs referta erat. — 3. Germānōs prīmus Rōmānōrum Caesar māximīs affēcit clādibus. — nōn ex ōre, sed ex pectore. — 5. Boni discipulī ā pārentibus praemiīs affi- nōn ex ōre, sed ex pectore. — 5. Boni discipulī ā pārentibus praemiīs affi- ciuntur. — 6. Fortissimus centuriō gravī vulnere affectus cecidit.

1. Marcel doveze[a] u Rim mnoge kipove[b] i slike, kojima Sirakusa obilovaše. — 2. Tomirida zapovjedi, da se odsječena glava Cirova baci u posudu napunjenu ljudskom krvlju. — 3. Kad je Hanibal došao na Kretu ka Gortinjanima, prevari lakome stanovnike ovako: Više (= mnogo) posuda napuni olovom, ozgo[c] ih[o] pokri zlatom, pa ih u hramu Dijaninu postavi; potom napuni miedene kipove svim svojim novcima pa ih ponamjesti u kućnom prijemu. — 4. Onima se divimo[d], koji sve ostale krepošću nadvisuju. — 5. Sagunćani biše od Hanibala gladu pobijeđeni, zarobljeni i smrtnom kaznom[e] kažnjeni. — 6. Smrt Tulijina zadade[f] Ciceronu najveću

bol. — 7. Oni, koji hoće da[o] uživaju[g] dugotrajan mir[h], valja da su u ratu izvježbani.

a) **dēvehō, xī, ctum**, 3. — b) **sīgnum**. — c) **summus** (acc. pl.), — d) **afficio** 3. (pas.) uz supst. **admīrātiō**. — e) smrtna kazan **poena ultima** (plur.). — f) **afficiō**, 3. — g) inf. — h) abl.

§ 67. Ablativus instrumenti uz utor, fruor itd. Opus est.

(Gram. § 171. i 172.)

1. Pȳthagoricīs interdictum esse putātur, nē fabā vēscerentur. — 2. Cavē, nē potestāte tuā ad quaestum ūtāris. — 3. In caelō beātī aevō sempiternō fruuntur. — 4. Hostēs Rōmānōs impedītōs in agmine adorīrī cogitābant et sine ullō vulnere victōriā potīrī arbitrābantur. — 5. Cōnsiliō tuō nōbīs opus est. — 6. Lēgātī Athēniēnsium dīxērunt celerī auxiliō opus esse. — 7. Quis dubitat, quin corporibus hominum cibō et pōtiōne opus sit. — 8. Atticus, quae amīcīs opus erant, omnia ex suā rē familiārī dabat.

1. Punjani su nekoć ljude žrtvovali i pasjim se mesom hranili. — 2. Atik je imao[a] štedljiva[b] i, kako[c] su tada vremena bila, imućna oca. — 3. Hanibal je znao pobijediti, ali ne koristovati se pobjedom. 4. Helvećani se nadahu, da će s pomoću[d] triju najsilnijih naroda (plemena) svu Galiju osvojiti. — 5. Život, koji uživamo, kratak je, ali je[o] vječna uspomena na[o] dobro proveden život. — 6. Veliko mnoštvo[e] ljudi obavljaše u[o] stara vremena[f] ropsku službu. — 7. Pausanija, vojvoda lacedemonski, provođaše[a] kraljevski život. — 8. Po smrti Augustovoj posvoji Tiberije vrhovnu vlast. — 9. Mladeži je potreban voda i savjetnik. — 10. Svakomu narodu treba poglavarstava, bez razboritosti i budnosti kojih država ne može biti. — 11. Čovjek razborit brzo nađe, što je potrebno. — 12. Mnogo trebam ja, govoraše Ver, mnogi psi moji. — 13. Ni[g] vode ni[g] vatre, vele[h], ne trebamo češće nego prijateljstva.

a) **ūtor, ūsus sum**, 3. — b) **dīligēns, ntis**. — c) **ut**. — d) **per**. — e) **vīs**. — f) abl. — g) **nōn — nōn**. — h) **āiunt**.

§ 68. Ablativus mensurae.

(Gram. 174.)

1. Sōl multō māior est quam terra. — 2. Hibernia dīmidiō minor est quam Britannia. — 3. Multō difficilius est sē ipsum quam hostem superāre. — 4. Caesar paulō suprā eum locum, quō exercitum trāduxerat, pontem facere instituit. — 5. Hominēs quō (quantō) plūra habent, eō (tantō) ampliōra cupiunt. — 6. Hōc ūnō praestāmus vel[a] māximē[a] ferīs, quod

exprimere dīcendō[33d] sēnsa possumus. — 7. Omnēs, quibus paulō longior vīta contigit, et cum multō māiōribus nātū et cum aliquantō minōribus comparantur. — 8. Corpus Alexandrī Māgnī biennīō post mortem Babylōne in Aegyptum trānslātum est. — 9. Fāma est Carthāginem centum trīgintā quattuor annīs ante Rōmam esse conditam. — 10. Quō quis sapientior est, eō modestior esse solet. — 11. Annīs fere quingentīs post Rōmam conditam Livius Andronīcus fābulam dedit[b]. — 12. Q. Fabium — tertiō hīc annō ante cōnsul fuerat — principem in confertōs Veientēs euntem ferox vīribus Tuscus gladiō per pectus trānsfixit.

a) baš najviše. — b) prikazati.

1. Djela Atenjana bijahu velika i preslavna, ali ipak nešto[a] manja nego što[o] se slave[b]. — 2. Matematici tvrđahu nekada, da je sunce više nego za osamnaest dijelova veće od mjeseca. — 3. Dicearh uči, da mnogo više ljudi pogiba silovitošću ljudskom nego kakvom drugom nesrećom. — 4. Što je tko (= svatko) previjaniji i lukaviji, to je mrži i sumnjiviji. — 5. Za koliko narav ljudska prestiže narav ostalih stvorova? — 6. Pompej bješe za dvije godine stariji od Cicerona. — 7. Aristid se odlikovaše[c] u pravednosti daleko pred drugima. — 8. Demosten učini sveudiljnim vježbanjem, te[15] je druge u rječitosti daleko i mnogo prestigao[d]. — 9. Solon je živio[e] mnogo godina prije perzijskih ratova. — 10. Pedeset i šest godina poslije drugoga punskoga rata bi Kartaga razorena. — 11. Što je tko (= svatko) bolji, to manje sluti, da su drugi zločesti[f]. — 12. Numa Pompilije živio[e] je mnogo godina prije nego Pitagora. — 13. Kartaga bi osnovana osamdeset i dvije godine prije nego Rim. — 14. Pošto je Cezar Trevere potukao, dobi nekoliko dana zatim vijest, da Suebi svoje čete skupljaju.

a) **aliquantum, ī, n.** — b) **slaviti se famā ferrī.** — c) **antecellō 3.** — d) **superō 1.** — e) **esse.** — f) **improbus 3.**

§ 69. Ablativ causae.

(Gram. § 175.)

1. Hostēs frūmentī inopiā permōtī (adductī) ducī Rōmānōrum sē tradidērunt. — 2. Servius iniussū populī voluntāte patrum regnāvit. — 3. Hominēs beneficī līberālēsque esse debent amōre et studiō honestātis. — 4. Hominēs laetantur secundīs rēbus et dolent adversīs. — 5. Apud Rōmānōs rēgnum nōn tam rēgnī quam rēgis vitiīs repudiātum est. — 6. Miltiadēs spērābat hostēs vel ferrō vel inopiā interitūrōs esse. — 7. Nātūrā prōpēnsī ad līberālitātem sumus. — 8. Themistoclēs Māgnēsiae morbō mortuus est. — 9. Victī hostēs īrā ardēbant. — 10. Cinna patriae bellum intulit frētus ingentī numerō novōrum cīvium. — 11. Helvetiī suā victōriā insolenter gloriābantur.

1. Od prirode su svi ljudi željni novina. — 2. Mnogi od straha od kazni ne griješe. — 3. Atenjani cijenjahu vrlo mnogo posljednjega svoga kralja Kodra, jer je iz ljubavi k domovini umr'o[a]. — 4. Umjerenim se šalama naslađujemo, na neumjerene se srdimo. — 5. Orgetorig, zaveden pohlepom za vladanjem, učini urotu među[o] plemstvom[b]. — 6. Masiljani pouzdavajući[c] se i u brzinu svojih brodova i u iskustvo krmara podrugivahu[d] se Rimljanima. — 7. Ahilej je tugovao radi smrti prijatelja svoga Patrokla. — 8. Ne pouzdavajte se u prolazna i nestalna dobra ovoga života. — 9. Edila Kotilu bili su državni robovi na zapovijed Antonijevu kod neke[o] gozbe remenjem. — 10. Krepost je za sretno življenje[e] sama sobom zadovoljna. 11. S dvije[o] protivne mane bolovaše država rimska, s lakomosti i raskošnosti. — 12. Znaj[f], Ceparije moj, da me noge bole[g] i da sam u postelji.

a) **mortem oppetō (īvī, ītum, 3.).** — b) genit. — c) **confīsus 3.** — d) **podrugivati se ēlūdō (sī, sum, 3.) aliquem.** — e) **sretno živjeti beātē vīvō (xī, ctum 3.)** — f) **scīto.** — g) **labōrō 1.**

§ 70. Ablativus modi.

(Gram. § 177.)

1. Cum dignitāte potius cadāmus quam cum ignōminiā serviāmus! — 2. Graecī apud Marathōnem summā fortitūdine pūgnāvērunt. — 3. Vir sapiēns aequo animō iniūriam fert. — 4. Iūre prōditor patriae suppliciō affectus est. — 5. Sine virtūte certō nullō modō beātī esse possumus. — 6. Alexander ingentī vēlōcitāte Asiam percucurrit. — 7. Legiōnes Rōmānae alacrī animō inībant proelium. — 8. Massiliēnsēs foedus cum Rōmānīs summā fide custōdīvērunt. — 9. Poētās cum voluptāte audīmus. — 10. Nōn quaerō, iūre an iniūriā sitis inimīcī. — 11. Pisistratus tyrannidem Athēnīs per dolum occupāverat.

1. Konon se ne htjede Artakserksu po perzijskom običaju klanjati. — 2 Ne slažem se s onima, koji na način životinja živu i sve na tjelesnu naslađu svode[a]. — 3. Pompej dovrši pomorski rat s nevjerojatnom brzinom. 4. S bolju i zlovoljom ostavi Hanibal Italiju, s kojom je toliko godina sretno[b] ratovao[c]. — 5. Metel otputova uz veliku nadu sugrađana u Numidiju. — 6. Stari vjerovahu, da labudovi umiru radosno[d] i uz pjevanje. — 7. Ciceron se povratio iz progonstva u Rim na najveću radost svih dobromišljenika. — 8. Pripovijeda se, da su Minturnjani Marija, kad[o] je[o] odlazio[e], pratili[f] zavjetima i suzama. — 9. Emilije Paulo povrati se s velikom sjajnošću u Rim na brodu Persejevu, koji je bio neobične veličine. — 10. Baština je onaj imutak[g], koji po[o] smrti[h] čijoj[i] na[k] koga po pravu prelazi[m]. — 11. Poznato je, da je Ver mnogo skupocjena pokućstva i kipova Siciljanima nasilnim načinom oteo. — 12. Gali su se malo po malo naučili na rimski način

svoj oko utvrđivati. — 13. Tarkvinije Superb osvoji na opak način[n] prijestolje, koje imadijaše (držaše) Servije Tulije. — 14. Po zakonu starih Rimljana ne bijaše dopušteno unutar grada pokopavati mrtve.

[a] svoditi na **referre ad.** — [b] **prosperē.** — [c] **dēbellāre aliquem.** — [d] = s radošću **(voluptās).** — [e] part. — [f] **prosequor, cūtus sum, 3.** — [g] **pecūnia.** — [h] abl. — [i] **aliquis** (gen.). — [k] **ad.** — [l] **quispiam.** — [m] **perveniō 4.** — [n] opak način **scelus, eris,** n.

ODREĐIVANJE MJESTA, PROSTORA I VREMENA.

§ 71. Određivanje mjesta. Imena gradova.

(Gram. § 179. i 180.)

1. Rōmae cōnsulēs, Athēnis archontēs, Carthāgine suffētes vel iūdicēs quotannis creābantur. — 2. Dionȳsius tyrannus, postquam Syrācūsīs expulsus est, Corinthum sē contulit; Corinthī puerōs docēbat. — 3. Amīcus meus in Italiam iter fēcit; cum Rōmae trēs mēnsēs fuisset, Neāpolim prōfectus est; ex hāc urbe Syrācūsās nāvigāvit. — 4. Athēnīs et Spartae līberī eōrum, quī prō patriā pūgnantēs mortuī erant, pūblico sumptū alēbantur. — 5. Varrō pecūniam omnem ex fānō Herculis in oppidum Gādēs contulit. — 6. Curiō in oppidō Uticā praesidium collocāvit. — 7. Vercingetorix expellitur ex oppidō Gergoviā. — 8. Dēmarātus Corinthō Tarquiniōs, in urbem Etrūriae, fūgit. — 9. Alexander Māgnus Babylōne mortuus est; corpus ēius Alexandrīae, (in) urbe Aegyptī, sepultum est. — 10. Dēmarātus, cum tyrannum Cypselum ferre nōn potuisset, Corinthō sē contulit Tarquiniōs, in urbem Etrūriae florentissimam. — 11. Vulcānus Lemnī fabricae trāditur praefuisse. — 12. L. Tarquinius dōna māgnifica Delphōs ad Apollinem mīsit.

1. Pompej bijaše odlučio zimovati u Dirahiju i u Apoloniji. — 2. Filip, otac Aleksandra Velikoga, bi ubit od Pausanije u Egi. — 3. U Kapui, gradu kampanskom, istrošiše se vojnici Hanibalovi raskalašnošću. — 4. Dion ne presta moliti Dionisija, da pozove Platona iz Atene u Sirakusu. — 5. Horacije se rodio u Venuziji, gradiću apulskom. — 6. Didona, da se ukloni zasjedama Pigmalionovim, pobježe iz grada Tira u Afriku i utemelji ondje Kartagu. — 7. Alcibijad se bješe rodio u Ateni, najsjajnijoj državi grčkoj. — 8. U Efesu, sjajnu gradu jonskom, bijaše krasan hram Dijanin. — 9. Po svršetku trojanskoga rata, kažu, da je Teukro otišao[a] na Cipar i ondje utemeljio grad s[o] imenom Salaminu. — 10. Lacedemonjani poslaše Pausaniju s brodovljem na Cipar. — 11. Apolon i Dijana rodiše se na Delu. — 12. Smrt Hijeronova promijenila je sve na Siciliji, i u Sirakusi postalo je mnogo (= više) stranaka. — 13. Uliksu se činjaše probitačnije na Itaci kra-

ljevati i mirno[b] živjeti negoli u rat poći. — 14. Miltijad se s Hersonesa povrati na Lemnos te zaiska, da mu[c] građani grad predadu.

[a] **concēdō, cēssī, cessum, 3.** — [b] **ōtiōsē.** — [c] **sibi.**

§ 72. Konstrukcija riječi: domus, rus, humus.

(Gram. § 181.)

1. L. Quinctius Cincinnātus rurī vītam ēgit. — 2. Heri rure domum rediī; hodie domī manēbō; crās cum amīcō rus proficīscar. — 3. Ariovistus uxōrem et fīliās domō sēcum duxit in Galliam. — 4. Caesaris virtūs domī bellīque (mīlitiaeque) cognita erat. — 5. Mālō sine perīculō domī meae esse quam cum perīculō aliēnae. — 6. Periclēs cīvitātī suae plūrimōs annōs domī et bellī praefuit. — 7. Iacet agricola sub[a] arboris umbrā resupīnus humī. — 8. Alcibiadēs ēducātus est in domō Periclis, ērudītus ā Sōcrate. — 9. Male est parasītīs, cum rus hominēs eunt. — 10. Paullus omnī Macedonum gazā potītus nihil domum suam intulit.

[a] u.

1. Kvint Maksim ne bijaše samo u očima sugrađana vrlo velik nego i kod kuće izvrstan čovjek[o]. — 2. Kad su se Grci poslije razorenja Troje htjeli[(35)] kući vratiti, kažu, da se iz groba Ahilejeva čuo glas, koji ih opominjaše[(13)], da tako[o] hrabra[a] junaka[a] ne ostave nepočašćena. — 3. Marije se hvaljaše, da je u ratu obično na zemlji spavao. — 4. Mnogi ljudi vole stanovati na selu nego u glavnom[o] gradu. — 5. Tit Manlije Torkvat bješe od svoga oca otpravljen na selo. — 6. Mnoge neugodnosti i mnoge pogibli događaše se[b] Ciceronu kod kuće i u ratu. — 7. U[o] najstarija vremena države rimske gojahu[c] se dobri običaji i kod kuće i u ratu. — 8. Ciceron obliči Katilinu, da su on[d] i njegovi drugovi neku[e] noć[f] došli u Lekinu kuću.

[a] **vir fortissimus.** — [b] **esse.** — [c] **colō, coluī, cultum, 3.** — [d] **ipse.** — [e] **quīdam.** — [f] abl.

§ 73. Ablativus loci.

(Gram. § 182.)

1. Miltiadēs idōneō locō castra fēcit. — 2. Caesar hostibus locō aequō pugnandī fēcit potestātem. — 3. Caesar tōtā prōvinciā dīlectum habuit. — 4. Omnibus locīs acriter pugnātum est. — 5. Dēcrēvit senātus, ut dēlectūs tōtā Italiā habērentur et exercitūs cōnscrīberentur. — 6. Dē amīcitiā eō librō dictum est, quī inscrībitur Laelius. — 7. Dextrā laevāque duo maria patent, circā Padus amnis, ā tergō Alpēs urgent. — 8. Multī nōbilium Rōmānōrum adeō luxuriōsī erant, ut vescendī causā terrā marīque omnia

exquīrerent. — 9. Caesar eōdem itinere, quō hostēs ierant, ad eōs contendit. — 10. Mīlitēs portā Collīnā urbem intrāvērunt.

1. Djeca lukanska odgajahu se u šumama među pastirima. — 2. Stari Germani običavahu zimu u podzemnim pećinama sprovoditi. — 3 Prije vremena Aristidovih bijahu Lacedemonjani vrhovne vođe i na moru i na kopnu. — 4. Mitridat dade u° jednom danu[a] po svoj Aziji sve građane rimske poubijati. — 5. Atenjani izvedoše svoje čete iz grada te na zgodnu mjestu stadoše u oko. — 6. Kudiocima filozofije odgovorio je Ciceron u onoj knjizi, u kojoj je filozofiju branio i hvalio[b]. — 7. Ciceron kao prokonzul svojom° pomnjom učini, te se ublažio glad, koji bijaše tada po svoj Aziji. — 8. Desno i lijevo, ovdje kod Kolinskih, ondje kod Nevijskih vrata, ljuto se bijaše boj među Rimljanima i Etrušćanima. — 9. Kojim putem[c] bješe Kserkse došao[d] u Grčku, onim se istim[e] povratio u Aziju. — 10. Kad je Ver bio u Agrigentu, puče glas po svem gradu, da će otadžbinski bogovi biti oplijenjeni. — 11. Vojni tribuni udoše[f] u grad na Kolinska vrata pa hićahu sredinom grada na Aventin. — 12. U knjigama povjesnika Herodota nalaze se bezbrojne bajke.

a) abl. — b) **collaudō** 1. — c) kojim putem **quā.** — d) **iter faciō** 3. — e) onim istim **eādem.** — f) ući u grad **urbem intrāre.**

§ 74. Glagoli, koji se slažu u hrvatskom jeziku s akuz., a u latinskom s abl. i obratno.

(Gram. § 183.)

1. Hostēs omnem spem in celeritāte sociōrum posuērunt. — 2. Aegyptiī et Babylōniī omnem cūram in sīderum cognitiōne posuērunt. — 3. Pittacus numerātur in septem sapientibus. — 4. Quī socium fallit, in virōrum bonōrum numerō habendus nōn est. — 5. Dux iubet in oppida multitūdinem convenīre. — 6. Iugurtha omnēs cōpiās ūnum in locum cōgere statuit. — 7. Quis prīmus Ameriam nuntiāvit Sextum Roscium occīsum esse? — 8. Nec voluptās in bonīs est numeranda, nec in malīs dolor.

1. Kad je Porzena osvojio Janikul, stade u oko u ravnici[a] i na obalama Tibera. — 2. Lukrecija zatjera sebi nož u prsi. — 3. Na koje te mjesto postave[b], ondje° ostani. — 4. Sokrat je prvi filozofiju u gradove presadio[c] i u kuće ljudske uveo. — 5. Dvije imadu umjetnosti, koje mogu čovjeka podići[c] na najviši stepen dostojanstva, jedna umjetnost° vojskovođe, a° druga umjetnost° dobra državnika. — 6. Dobro° stanje stvarî i sreća države osniva se na zakonima. — 7. Ni novci ni krasne kuće[d] ni blago ne smije se brojiti[e] među dobra. — 8. Rimljani su na tako zgodnim mjestima namještali[f] svoja naselja, da se nije činilo. da su gradovi Italiie, nego braništa

države. — 9. Gotovo iz svih gradova sicilskih sastaše se poslanstva u Sirakusi. — 10. U Rim se javilo, da je vojska neprijateljska ametom potučena. — 11. Vojvođe samnitske skupiše sve svoje legije u Luceriji. — 12. Kad je Cezar doznao, da su sve čete belgijanske sakupljene[g] na jednom mjestu i ne daleko od njega udaljene, požuri se svoju vojsku prevesti preko rijeke Aksone te stade na kraju[h] zemlje remske u oko.

a) **plānum.** — b) **collocō** 1(4) (pas.). — c) **locō** 1. — d) **tectum.** — e) **numerō** 1. in. — f) **collocō** 1. — g) **cōgō, coēgī, coactum,** 3. — h) kraj zemlje **extrēmī (ōrum) fīnēs (ium).**

§ 75. Određivanje prostora. Određivanje vremena.

(Gram. §. 184. i 185.)

1. Saguntum, opulentissima Hispāniae cīvitās, mille passūs ā marī aberat. — 2. Mīlitēs fossam vīgintī pedēs longam duxērunt. — 3. Miltiadēs spērābat rēgem Darīum vel hostium ferrō vel inopiā paucīs diēbus interitūrum esse. — 4. Marcus Catō in senectūte Graecās litterās didicisse dīcitur. — 5. Māior glōria est in tempore servasse exercitum quam multa mīlia hostium occīdisse. — 6. Utercque (Caesar et Pompēius) dēbet iūrāre sē trīduō proximō exercitum dīmissūrum esse. — 7. Caesar pontem bīduō perfēcit. — 8. Germānī, quī Rhēnum trānsierant, intrā annōs quattuordecim tecta nōn subiērunt. — 9. Clōdius respondit Milōnem trīduō, ad[a] summum[a] quadriduō peritūrum. — 10. Decem annōs Trōia ā Graecīs oppugnāta est. — 11. Rōmulus septem et trīgintā annōs rēgnāvit. — 12. Catō octōginta quinque annōs nātus ē vītā dēcessit. — 13. Numa Pompilius ūndēquadrāgintā annōs rēgnāvisse dīcitur. — 14. Ennius septuāgintā annōs nātus ita ferēbat, quae māxima putantur onera, paupertātem et senectūtem, ut eīs paene dēlectārī vidērētur.

a) najviše.

1. Među gradom Ilerdom i najbližim brežuljkom bijaše tri stotine koračaja duga ravnica. — 2. Najveća, od Heopa sagrađena, piramida visoka je osam stotina stopa. — 3. Jedan isti dan izvedoše obojica vojsku iz stajaćega tabora, Pompej krišom i noću, a° Cezar javno i danju. — 4. Epaminonda reče Meneklidi, koji ga opadaše: »Što[a] misliš, da se ja takmim s Agamemnonom, varaš se[b]; jer on je sa čitavom[c] Grčkom jedva za deset godina jedan grad osvojio, ja sam pak (= naprotiv) za jedan dan cijelu[d] Grčku oslobodio. — 5. Kod dolaska Lukulova bjehu čete Mitridatove svim (= svima stvarima) opskrbljene. — 6. U° vrijeme° leuktarske bitke bijaše Pelopida voda izabrane čete. — 7. Sekst Roscije za° mnogo godina ne dođe u Rim. — 8. U drugom mesenskom ratu bijaše Aristomen vođa Mesenaca. — 9. Julije Cezar poginu u pedeset i šestoj godini dobi svoje. —

10. Nitko od svih smrtnika nije u svim urama pametan. — 11. U vrijeme Peloponeskoga rata navijestiše Atenjani na prijedlog i savjet Alcibijadov Sirakušanima rat. — 12. Rimsko zemljište[e] bijaše iz početka vrlo neznatno[f]. — 13. Koješta pokušavamo u mladosti, što u starosti pokušati ne možemo. — 14. Plima biva dva puta u vrijeme od dvadeset i četiri sata. — 15. Kamil dođe opsjednutim Rimljanima na vrijeme u pomoć. — 16. Bijah kvestor za konzula Pompeja od sada računajući prije četrnaest godina. — 17. Apije Klaudije bio je mnogo godina slijep. — 18. Lakomce dan i noć[g] muče skrbi[h]. — 19. Kad je Hanibalu bilo[i] devet godina, zakle se pri žrtveniku, da ne će nikada s Rimljanima u prijateljstvu živjeti[k]. — 20. Terencija, Ciceronova žena, kaže se, da je u dobi[i] od sto i tri godine umrla. — 21. Virijat je četrnaest godina sve zemlje s ove i s one strane Ibera i Taga pustošio. — 22. Aleksandar je u dobi[i] od 21 godine oca Filipa naslijedio[l] na prijestolju. — 23. Katon je najprije vojevao kao vojni tribun u dobi[i] od sedamnaest godina.

[a] **quod.** — [b] **fallor** 3. — [c] **ūniversus** 3. — [d] **tōtus** 3. — [e] **ager.** — [f] **exiguus** 3. — [g] plur. — [h] pas. — [i] prevedi s: **nātus.** — [k] **esse.** — [l] **succēdō, cessī, cessum,** 3.

§ 76. Miješoviti primjeri o ablativu.

I.

1. Darije, kralj perzijski, ostavio je oporukom svoje kraljevstvo Artakserksu, svojemu starijemu sinu. — 2. U svakom staležu i u svakom načinu življenja po mom mnijenju treba potpore ljudske. — 3. Platon je u svojim knjigama razgovore Sokratove predao potomstvu, budući da Sokrat sam nije ostavio nijednoga pisana slova. — 4. Car Konstans bijaše na nogama i rukama slab. — 5. One nepravde, koje se štete[a] radi hotomice čine, često dolaze od straha. — 6. Ver, pretor sicilski, nije, kako veli Ciceron, ustegnuo svojih ruku od srebrnoga posuda Sicilijanaca. — 7. Mnogi čine koješta s nekom nerazboritošću, bez razloga[b] i mjere, po nekom iznebušnom nagonu, kao vjetrom poneseni. — 8. Kv. Mucije Scevola, mladić velike srčanosti, zaputi u tabor neprijateljski s tom[c] namjerom, da vođu neprijateljskoga ubije. — 9. Sada mi valja[o] reći, kojim načinima možemo najlakše zadobiti ljubav[d] s poštenjem i pouzdanjem. — 10. Časti, slave i dobrohotnosti sugrađana ne trebaju svi jednako. — 11. Među rimskim vitezovima bijaše vojni tribun A. Kornelije Kos, mladić odlične tjelesne ljepote, srčanošću i snagom[e] jednak Tolumniju, kralju etrurskomu. — 12. Po zločestim težnjama i zločestim načelima propadaju i najsilnije države. — 13. Servije Tulije, rođen od plemenite žene, ali zarobljenice i robinje, preuze vladu po smrti Tarkvinijevoj. — 14. Učite se! godine prolaze poput[f] tekuće

vode. — 15. Oni roditelji zaslužuju[g] ukor, koji ne će da[o] im (= njihova[n]) se djeca[i] obučavaju i odgajaju[i] po strogu zakonu.

[a] **noceō** 2(33a). — [b] **iūdicium.** — [c] **is, ea, id.** — [d] **cāritas, ātis** f, — [e] **vīrēs ium,** f. — [f] padež od **mōs, mōris.** — [g] zaslužujem **dignus sum.** — [h] **suus** 3.— [i] akuz. s inf.

II.

16. Što je veće uzdržanje kraljevâ, to ga većma valja hvaliti. — 17. Sreća ljudi ne osniva se samo na istini, nego i na glasu. — 18. Neka bića imaju[a] razum, druga nemaju dijela u njemu. — 19. Edil Marko Sej davaše za (= u) skupoće žita[b] puku mjericu po as. Tom darežljivošću izbavi sebe velike i zastarjele mržnje. — 20. Emilije Regil potuče zapovjednike kralja Antioha, pošto su se dugo uklanjali boju na kopnu i na moru, u pomorskoj bici, a[o] L. Scipion kralja samoga na kopnu. — 21. U knjigama o dužnostima slijedio je Ciceron Panetija. — 22. Temistoklo nastojaše[o] uvjeriti[c] narod, da se država ne osniva na zgradama, nego na građanima. — 23. Velej drži[d] Hesioda gotovo za sto dvadeset godina mlađim od Homera. — 24. Gradovi afrički nijesu od M. Atilija Regula za gotovo pedeset godina vidjeli nikakve rimske vojske. — 25. Car Tit zanio[e] je sve velikom čežnjom za sobom. — 26. Miltijad bijaše u ono vrijeme, kad je bio optužen za izdajstvo, bolestan od rana, kojih bješe dopao[f] kod[g] opsjedanja otoka Para. — 27. Goveda, koja bješe Herkul oteo Gerionu, bijahu divne ljepote[h]. — 28. U zlu su najodvažnije odluke najsigurnije. — 29. U[o] Africi su isprva stanovali[i] Getuli i Libijci, surov i neobrazovan narod, koji se hranjahu divljači i biljem zemaljskim, a ne vladaše se njima (= ne bijahu vladani) ni po običaju ni po zakonima. — 30. Velik je onaj, koji se zemljanim posuđem isto tako služi kao i srebrom.

[a] **ūtor** 3. — [b] **annōna, ae,** f. — [c] imperf. — [d] **faciō** 3. — [e] **afficiō** 3. — [f] **accipiō** 3. — [g] **in** (s abl. gerund.). — [h] **speciēs, ēī,** f. — [i] **habeō** 2.

§ 77. Nešto o Epaminondi.

Tebljani naložiše[a] Epaminondi pogrde radi[b] skrb za[o] popločivanje i čišćenje ulica u gradu; ova se naime služba kod njih držaše za veoma nečasnu. Epaminonda pak preuze posao tobože nizak bez ikakva[c] oklijevanja te uvjeravaše, da će se što većma truditi[d], da bude taj[o] posao[o] za kratko vrijeme držan za veoma ugledan[e]. I doista[f] ga nada ne prevari. Jer svojom izvrsnom[g] upravom[h] učini, te se služba u Tebi tako prezirana[i] držala za veoma odličnu i upravo zato od mnogih iskala. Otud se dakle razbira, koliko je stalo do[o] toga[o], kako tko službu obavlja[k].

[a] **mandō** 1. — [b] **causā.** — [c] **ullus** 3. — [d] što većma se truditi **māximam operam dare.** — [e] **speciōsus** 3. — [f] i doista ne **nec vērō.** — [g] **insignis.** — [h] **prōcūrātiō, onis,** f. — [i] **abiectus** 3. — [k] **perfungor, functus sum,** 3.

§ 78. Primjeri čestitosti.

I.

Poslije pobjede, koju bjehu Grci održali nad Perzijancima kod Salamine, reče Temistoklo u pučkoj skupštini: »Imam po državu probitačnu osnovu, ali nije potrebno, da se ona[a] dozna[b]. Dajte mi dakle nekoga, komu bi je otkriti mogao[o].« Narod mu[o] dade Aristida. Njemu reče[o] on[c], da se brodovlje lacedemonsko, koje stoji[d] kod[e] Giteja, može potajno zapaliti, čim[f] bi se morala[g] satrti moć Lacedemonjana. Kad je Aristid to čuo, dođe uz veliko očekivanje u skupštinu pa[h] reče, da je osnova Temistoklova doduše veoma probitačna[i], ali podnipošto poštena. Tada su Atenjani po[o] nagovoru[k] Aristidovu zabacili čitavu osnovu[l], koje ni čuli nijesu.

[a] **is, ea, id.** — [b] **sciō 4.** — [c] **ille.** — [d] = je na kopno povučeno **(subductus 3.).** — [e] **ad.** — [f] **quō factō.** — [g] **necesse est.** — [h] **que.** — [i] veoma probitačan **perūtilis.** — [k] **auctor, ōris**[32]. — [l] **rēs.**

II.

Kad je Pir, kralj epirski, kod Askula s pomoću slonova po drugi put[a] Rimljane pobijedio, bi Fabricije, čovjek prave[o] rimske vrline, izabran konzulom i poslan s vojskom, da Pira odbije od rimskih međa. Na povoljnu mjestu, nedaleko od neprijateljâ, stade u oko. Ovamo dođe k njemu liječnik kraljev te obeća, da će Pira otrovati[b], ako mu[c] Fabricije dade[d] kakvu nagradu. Ali on se od tolikoga zločina zgrozi te dade liječnika vezana k neprijatelju natrag otpraviti. Tada[e], kažu, da je Pir od čuda[f] uskliknuo: »To[g] je Fabricije, koji se može odvratiti teže od čestitosti nego sunce od svojega tijeka.«

[a] **iterum.** — [b] **venēnō nēcāre.** — [c] **sibi.** — [d] **prōpōnō, posuī, positum 3.** konj. plusv.[23]). — [e] **tunc.** — [f] spoji: **mōtus 3. i admirātiō, ōnis,** f. — [g] **ille.**

III.

Sličan primjer poštena mišljenja[a] dade i P. Rutilije, čovjek tako mudar i hrabar, da se ne može kazati, da li mu (= njegove) riječi ili djela valja više cijeniti. Kad se naime usprotivio nepravednoj molbi[b] nekoga prijatelja i onaj s[c] najvećim negodovanjem rekao: »Čemu[d] mi treba tvojega prijateljstva, ako ne činiš, za što te molim?« — odgovori on: »Nasuprot[e], čemu meni treba tvojega, ako mi tebe radi valja nešto nepošteno[f] učiniti?« — Nijesu li ovi primjeri čestitosti vrijedni najveće hvale i nasljedovanja? Jer što je nečasno, to nikad ne može biti korisno, da ni[g] onda, kad postigneš[h] ono, što za korisno držiš.

[a] **voluntās, ātis,** f. — [b] **rōgātiō, ōnis,** f. — [c] **cum.** — [d] **quid.** — [e] **immō.** — [f] **inhonestē.** — [g] da ni **ne — quidem.** — [h] **assequor, cūtus sum,** 3. (ne prezent!).

§ 79. Razum i govor.

Ničim (= nijednom stvarju) nije Bog ljude od ostalih živih stvorova većma odlučio nego darom govora. Vidimo doduše, da nas one[a] nijeme životinje prestižu veličinom, ustrajnošću, brzinom, da manje trebaju spolja tražene pomoći; jer već od prirode mogu ne samo prije[b] hoditi nego i pasti i[o] preko voda plivati[c]. Također ih je najviše svojim tijelom odjevenc protiv studeni, neko im je oružje prirođeno i[o] gotovo sama po sebi pruža[d] im se hrana, koju je čovjeku mučno pribavljati. Naprotiv dao je Bog čovjeku razum, od kojega nije ništa izvrsnije[e]. No razum sam niti bi nam toliko[f] pomagao, niti bi u nas bio tako očit, kad[12] ne bismo mogli govorom izricati[g] ono, što mislimo[h]. Govor je dakle najveće dobro čovječje i ništa nije njege i truda dostojnije od njega (= od[o] kojega nije ništa itd.).

[a] **ille.** — [b] **citius.** — [c] **aquās trānāre.** — [d] **obvium esse.** — [e] **praestāns (ntis)** ili **praestābilis.** — [f] **tam.** — [g] govorom izricati **loquendō prōmō (mpsī, mptum, 3.).** — [h] **mente concipiō (cēpī, ceptum) 3.**

§ 80. Herkul i Antej.

Antej, kralj Libije, sin Neptuna i Zemlje, bijaše čovjek veoma visoka stasa i goleme jakosti tjelesne. Pošto je mnogo godina sve, koji bjehu prestupili libijske granice, prisilio, da[o] se s njim[a] biju[b] i lako ih[o] svladao, izazva na boj i[c] Herkula, koji[o] je onamo došao[d]. I neko vrijeme[e] ne podleže Antej ni[f] snazi i hrabrosti toga junaka. Jer koliko bi god puta od borbe umoran bio[g], učinio[h] bi se, da[o] pada, a onda bi se dodirom s materom zemljom novim silama okrijepljen srčanije osvio[i]. Kad je pak Herkul to[k] opazio, digne ga uvis, i kad[o] u zraku višaše[l], pritisnu[m] ga tako silno na[o] svoje prsi, da mu[o] je grkljan istisnuo[31] i[o] zadavio ga.

[a] **sēcum.** — [b] inf. — [c] **quoque.** — [d] part. prez. — [e] neko vrijeme **aliquamdiu.** — [f] **ne — quidem.** — [g] ind. pluskvamperf. — [h] učiniti se **iingō, nxī, ctum,** 3. (ind. imperf. s akuz. i inf.). — [i] ind. imperf. — [k] kad pak to **quod cum**[40]. — [l] part. prez. — [m] tako silno pritisnuti **tam artē adstringō, nxī, ctum,** 3.

PADEŽI S PRIJEDLOZIMA.

§ 81. Prijedlozi s akuzativom.

(Gram. § 110., 1.)

1. Marije se pobio[a] s Teutonima s one strane Alpi oko Akve Sekstije. — 2. Pravo poslaničko drži se kod svih naroda za sveto. — 3. Kad je Romul držao skupštinu kod bare Kapre, bi odnesen ljudima[b] ispred očiju. — 4. Poslije farsalske bitke ležahu na tlima trupla mnogih odličnih Rimljana.

koji bjehu u boju pali. — 5. Protiv sile ne može se bez sile ništa učiniti. — 6. Svaka je smrtna kazan nepravedna, koja se ne ovrši po zakonu. — 7. Kod starih Germana ne držahu se za sramotna ona razbojstva, koja se događahu izvan granica. — 8. Aleksandar je za malo godina čitavu Aziju sebi pokorio. — 9. Naša dobrohotnost prema prijateljima valja da jednakim načinom odgovara njihovoj dobrohotnosti prema nama. — 10. Protiv udaraca sudbine mudrac je oružan u svako vrijeme. — 11. Dok je Hanibal bio u Italiji, nitko poslije bitke kod Kane ne stade u oko protiv njega. — 12. Prema svim ljudima valja nam pokazivati neko štovanje. — 13. O prijateljstvu svi do[c] jednoga isto misle. — 14. Ciceron je ostavio pod zimu pokrajinu Ciciliju, kojom bješe upravljao kao prokonzul. — 15. Sve su kreposti među sobom skopčane i spojene. — 16. Poznato je, da se narav dječaka kod[d] igre[e] slobodnije otkriva. — 17. Pod mjesecom sve je prolazno i smrtno, a[o] nad mjesecom sve je[o] vječito. — 18. Za vremena Herkulovih bijaše u nekom[f] dijelu Hispanije kraljevska vlada u Geriona. — 19. Atik bi pokopan uz Apijevu cestu. — 20. Krepost valja željeti poradi njezina dostojanstva, a[o] ne poradi probitaka, koji slijede. — 21. Puk rimski ustavi se jednoć blizu obale rijeke Anijene pa posjede goru, koja se zove sveta[g]. — 22. Priroda je oči veoma prozračnim opnicama zaodjela, da se kroz njih vidjeti može. — 23. Besmrtnim[h] bogovima zaklinjem vas, suci, da nevinost štitite i bezbožnost bogomrskoga čovjeka kaznite. — 24. Čuvajte se, da u[i] srdžbi ne učinite štogod, za što biste se poslije mogli[k] kajati. — 25. Onima[o], koji[o] stanuju[l] na Siciliji, Azija je prema istoku, Afrika prema jugu, Amerika prema zapadu, Europa prema sjeveru. — 26. Blizu[m] Sicilije su otoci, koji se zovu Vulkanski. — 27. Cezar vođaše šest legija uzduž rijeke ka gradu Gergoviji. — 28. Cezar raširi granice rimske države preko Rena. — 29. Otok je Atlantida bio nasuprot gori od Atlantu. — 30. Podneblje, a[o] ne ćud (mišljenje) mijenjaju oni, koji preko mora brode. — 31. Ganges, odličan mimo[n] ostale rijeke azijske, teče[o] prema[c] jugu. — 32. Aleksandar Veliki običavaše svoja djela do neba dizati.

[a] **conflīgō, xī, ctum**, 3. — [b] genit. — [c] **ad.** — [d] **inter.** — e) **lūdō, lūsī, lūsum**, 3. (akuz. gerund.). — [f] **quīdam.** — [g] **sacer.** — [h] prevedi prijedlogom: **per.** — [i] **per.** — [k] konj. — [l] part. — [m] **propter.** — [n] **ante.** — [o] **dēcurrō** 3.

§ 82. Prijedlozi a) s ablativom; b) s akuz. i abl.

(Gram. § 110. 2 i 3.)

1. Panetije je najtemeljitije raspravljao o dužnostima. — 2. Čulji[a] smo od učenih ljudi, da od više zala izabrati najmanja. — 3. Aleksandar skine umirući prsten s prsta svoga, pa ga predade Perdiki. — 4. Vojvoda treba da se od zasjede brani. — 5. Cezar zapovjedi legatu Gaju Fabiju, da s leđa na neprijatelja navali. — 6. Ciceron stajaše u građanskom ratu uz Pompeja. — 7. Epaminonda je pred (= u nazočnosti) veoma mnogobrojnim zborom dokazao jasno tiranstvo Lacedemonjana. — 8. Domicije je kradom[b] od[b] svojih vojnika tražio[c] spas svoj u[o] bijegu. — 9. Sirakušani postaviše od mjedi načinjen kip Marcelov u kuriji. — 10. Cezar namjesti[d] jednu[o] legiju pred[e] svojim okolom, da se ne bi mogla dogoditi[f] iznenadna navala od neprijateljskoga pješačtva. — 11. Kadšto provale suze isto tako od radosti kao i[o] od tuge. — 12. Borimo se za kralja, za domovinu, za život! — 13. Jugurta je molio vojnike, da ga[g] od rimske lakomosti brane. — 14. Zajedno sa životom gube se i sjetila. — 15. Divicijak zagrli Cezara gorko plačući (= uz mnoge suze) te ga[o] moljaše, da ne postupa odviše strogo s njegovim bratom. — 16. Druži se s onima, koji te hoće učiniti boljim. — 17. Čuvaj se, da ne govoriš s nevaljalim čovjekom. — 18. Helvećani mišljahu, da imadu tijesne granice prema mnoštvu ljudstva i bojnoj slavi svojoj i hrabrosti. — 19. Najviše ptica krije u[h] snu glavu pod krila. — 20. Orlovi se gnijezde na visokim stablima i stijenama. — 21. Timotej spravi otok Korciru pod vlast Atenjana. — 22. Sokrat je bio trideset dana u tamnici i u očekivanju smrti. — 23. Brodom došao[i] je prvi Cekrop iz Egipta u Grčku. — 24. Kod Kaudinskoga klanca biše rimske legije od Samnićana pobijeđene i pod jaram poslane. — 25. Herkul bi poslije smrti među[k] bogove uvršten. — 26. To[l] hvalimo u vas, što ne činite ništa nepromišljeno. — 27. Veći dio Azije bijaše nekada pod vlašću perzijskom. — 28. Katilina i njegovi drugovi dovedoše državu rimsku u veliku pogibao.

[a] **accipiō** 3. — [b] **clam.** — [c] **petō** 3. — [d] **cōnstituō** 3. — [e] **prō.** — [f] **fierī.** — g) **sē.** — [h] **per.** — [i] **adveniō** 4. — [k] **in.** — [l] **ille.**

§ 83. Osobito upotrebljavanje pridjeva.

(Gram. § 269.—276. i 124. 2.)

1. Nātūra ipsa dē immortālitāte animōrum tacita iūdicat. — 2. Athēniēnsēs et Aetolī bellum, quod iam vīvō Alexandrō mōverant[a], summīs vīribus instruēbant. — 3. Pāvōnem cibī gratiā Rōmae prīmus occīdit ōrātor Hortēnsius. — 4. Urbs haec, quia postrēma aedificāta est, Neāpolis nōminātur. — 5. Legiōnēs scrībit Catō saepe alacrēs in bellum esse profectās. — 6. Sōlī hōc sapientī contingit, ut nihil faciat invītus, nihil coactus. — 7. Cicerōnis ōrātiōnēs Catilināriās nondum lēgimus. — 8. Hannibal Carthāginiēnsis proeliō Cannēnsī exercitum cōnsulārem ad interneciōnem cecīdit.

[a] **moveō** 2. započeti.

1. Poštenu čovjeku ne može se niti za života niti poslije smrti ništa[a] zlo dogoditi[b]. — 2. Antonije odredi[c] Cezaru poslije njegove smrti božanske

počasti. — 3. Samo se mudrima događa, da ništa ne čine preko volje, ništa s boljud). — 4. Katonov govor, što ga bješe govorio protiv zavjere Katilinine, nijesmo nerado[e] čitali. — 5. Krmar sjedi mirno na krmi i drži krmilo. — 6. Ceninjani skočiše najprije na oružje protiv Rimljana. — 7. Marije je konac[f] svoga života[g] okaljao mnogim zločinima i opačinama. — 8. Ne samo (= sâm) ja, nego i ti ćeš, Hrisipe, smrti podleći. — 9. Decije Mus zavjetova se Manima pa skoči u sredinu[h] neprijateljâ. — 10. Na kraju[f] lista običavahu Rimljani stavljati riječ »zdravo«. — 11. Stari matematici stavište zemlju u sredinu[h] svemira. — 12. Pobjedom kod[i] Salamine[i] bi čitava Grčka oslobođena od perzijskoga gospodstva. — 13. Nikoja bitka nije slavnija od bitke[o] kod[o] Maratona; jer nikada nije tako mala četa[k] potukla tolike bojne sile. — 14. Poslije bitke kod[o] Kane skrenu[l] Hanibal u Kapuu. — 15. Pošto je Cezar osvojio vrhovnu vlast, odreče se Ciceron državnih poslova te se posve[m] preda filozofiji. — 16. Uhode javiše rimskomu vođi, da onaj, koji posjedne[n] klance, može vrlo lako uzbiti neprijatelja. — 17. Afrikanac običavaše uvijek u rukama imati Sokratovca Ksenofona. — 18. Trijesak[o] vrlo često udara u[o] vrhunce gorske[p]. — 19. Prava slava pripada[r] samo[s] kreposti.

a) **quicquam.** — b) **ēvēniō 4.** — c) **dēcernō, crēvī, crētum, 3.** — d) **dolēns, ntis.** — e) **invītus 3.** — f) **extrēmus 3.** — g) **aetās, ātis.** — h) **medius 3.** — i) **Salamīnius 3.** — k) **manus, ūs, f.** — l) skrenuti iter flectō (xī, xum) 3. — m) **tōtus 3.** — n) koñj. pluskvamperf. — o) plur. — p) pas. — r) pripadati **dēbeor 2.** — s) **ūnus 3.**

§ 84. Nastavak.

1. Philōtās Alexandrō Māgnō prīmus aperuit Asiam. — 2. Cn. Pompēius Māgnus extrēmā hieme apparāvit bellum, mediā aestāte confēcit. — 3. Prīmā lūce tria mīlia et septingentī peditēs profectī sunt. — 4. Sermō in convīviō plerumque est līberior. — 5. Aemilii contiō vērior fuit quam grātior populō. — 6. Minucius, magister equitum, ferōcius quam cōnsultius rem gessit. — 7. Asia dītiōrēs quam fortiōrēs faciēbat exercitūs Rōmānōs. — 8. Nioba dīcit: Māior sum, quam cuī (= ut[15] mihi) possit nocēre fortūna. — 9. Mīlitēs tantummodo umerīs et summō pectore exstābant ex aquīs. — 10. Caesar quam māximīs potest itineribus in Galliam contendit.

1. Bogati[a] Korint postade plijen Mumija i Rimljana. — 2. Čitava Azija bi pokorena od Aleksandra, kralja macedonskoga. — 3. Među liječnicima, koji bjehu pošli s Aleksandrom Velikim iz Macedonije u Aziju, bijaše i slavni liječnik Filip, rodom Akarnanac. — 4. Među zadnjom četom helvetskom i prednjom četom Cezarovom ne bijaše[b] više nego po pet ili po šest tisuća koraka. — 5. Osvitkom dana[c] posjede Labijen na zapovijed Cezarovu vrhunac[d] gore. — 6. O ponoći posla Cezar numidske strijelce i balearske pračare svojima u pomoć. — 7. Zakon nalaže što[o] je[o] časno, a[o] brani[e] protivno. — 8. Probitačnije je, da pravednik[f] bude oprošten, nego da krivac ne bude optužen. — 9. Mudar čovjek[o] pokušava sve prije riječima negoli oružjem. — 10. Što svi bolesnici ne bivaju[g] zdravi, da li zato liječništvo nije nikakva umjetnost? — 11. Kuća pravoznanca je proročište čitave općine. — 12. Učenjak svoje blago uvijek sa sobom nosi. — 13. Spoljašnost Agrikolina bijaše većma plemenita negoli dostojanstvena. — 14. Atenjani su dvije godine na Siciliji ratovali većma žestoko nego sretno. 15. Aristida, veoma hrabra i ujedno[h] veoma pravedna čovjeka, protjeraše Atenjani iz grada.

a) **opulentus 3.** — b) biti među **interesse inter.** — c) osvitak dana **prīma lūx.** — d) **summus 3.** — e) **prohibeō 2.** — f) **innocēns.** — g) **fierī.** — h) **īdem, eadem, idem** (akuz.).

§ 85. Osobito upotrebljavanje zamjenica.

(Gram. § 277.—288.)

1. Senēs nōn īisdem sunt vīribus quibus iuvenēs. — 2. Cursus est certus aetātis et ūna via nātūrae eaque simplex. — 3. Nōtum est illud[a] Solōnis: Nēmo ante obitum fēlix. — 4. Unō atque eō facilī proeliō caesī sunt ad Antium hostēs. — 5. Omnium populōrum, quōs supra[b] dīximus, fortissimī Belgae fuērunt. — 6. Quae mea est cōnsuētūdō (= prō meā cōnsuētūdine) breviter dīcam. — 7. Vōs, quī rēgālis corporis custōdiās agitis, vigilāte. — 8. Est, Catilīna, imāgō avī tuī, clārissimī virī, quī amāvit ūnicē patriam et cīvēs suōs, quae quidem (imāgō) tē ā tantō scelere etiam mūta revocāre potuit. — 9. Alexander tertiō et trīcēsimō annō mortem obiit, quae est aetās nostrīs lēgibus minor quam cōnsulāris.

a) ona riječ. — b) gore.

1. U nas je um, i to božanski. — 2. U[o] jednoj i to teškoj bici bili su Rimljani od Germana pobijeđeni. — 3. Konon zaputi k Farnabazu, satrapu jonskomu i lidskomu i zajedno[a] zetu kraljevu. — 4. Lisandar bijaše istoga mišljenja kao i Alcibijad. — 5. Ne možemo s[o] istom lakoćom razumjeti grčke pisce kao latinske. — 6. Miltijad se povrati u Atenu s[o] isto toliko brodova, s koliko bješe otputovao. — 7. Naprijed pomenuti Remi ne htjedoše se jedini od svih Belgijanaca zavjeriti protiv Rimljana. — 8. Po svojoj razboritosti (= kakva je tvoja razboritost), lako ćeš vidjeti[b], što valja činiti u tako nepovoljnim prilikama. — 9. Timej veli u svojoj[o] povijesnici, da je one iste noći, koje se bješe Aleksandar Veliki rodio, izgorio hram efeske Dijane. — 10. Julije Cezar, kako bijaše plemenite duše (= kakova bijaše plemeni-

nitost njegove duše), hoćaše pošto se domogao najveće vlasti, poštedjeti svoje lične neprijatelje.

a) īdem. — b) videō 2.

§ 86. Nastavak.

1. Conōn et praetor pedestribus exercitibus praefuit et praefectus classis māgnās rēs marī gessit. Quās ob causās praecipuus eī honor habitus est. — 2. Māgnās opēs habuit Viriāthus Lūsītānus; cuī quidem etiam Rōmānī exercitūs imperātōrēsque cessērunt. — 3. Arātus Sicyōnius ā scriptōribus laudātur. Quī cum ēius cīvitās quinquāgintā annōs ā tyrannīs tenerētur, profectus Argīs Sicyōnem clandestinō introitū urbe est potītus. — 4. Dēforme est dē sē ipsum praedicāre, falsa praesertim. — 5. Pythius piscātōrēs ad sē convocāvit et ab hīs petīvit, ut ante suōs hortulōs postrīdie piscārentur. — 6. Sua cuīque virtūtī laus prōpria dēbētur[a]. — 7. Suum quisque noscat ingenium. — 8. Māximae cuīque fortūnae minimē credendum est. — 9. Caesar mīlitēs incusāvit, cūr dē suā virtūte aut dē ipsīus dīligentiā dēspērārent. — 10. Placet Stoicīs hominēs hominum causā esse generātōs, ut ipsī inter sē alīī alīīs prodesse possent. — 11. Ouae nostra ipsōrum sunt, ea etiam amicōrum sint oportet.

a) debeor 2. pripadati.

1. Knjige Ksenofontove za mnoge su stvari prekorisne; čitajte ih[30] dakle[o], molimo, marljivo. — 2. Svi od naravi sami sebe ljube. — 3. Onaj vojvoda ne može vladati[a] vojskom, koji sam sobom ne vlada. — 4. Ne smiješ drugima ništa[o] zapovijedati[b], što prije sam sebi ne zapovjediš[c]. — 5. Vladaru, kojemu je sve dopušteno, upravo[d] stoga[d] koješta nije slobodno. — 6. Kod Homera govori[e] stari Nestor na sva usta o svojim vrlinama; pa[f] se ipak[o] ne činjaše odviše brbljav, jer mu[g] s (= iz) jezika tecijaše besjeda slađa od meda. — 7. Darije, kralj perzijski, bijaše odredio[h], da ga od njegovih sinova najstariji, Artakserkse, naslijedi[i] na prijestolu. — 8. Metel metnu[k] posade u one gradove, koji se bjehu k njemu odmetnuli. — 9. Helvećani mišljahu, da će nagovoriti Alobrožane, da im dopuste[l] svojom zemljom[m] proći[n]. — 10. Svatko je sam[o] sebi najmanje poznat i svatko sam o sebi najteže sudi[o]. — 11. Na[o] najstariji[p] list svaki put[r] najprije odgovara[s]. — 12. Čitali smo, da su se Aristid i Temistoklo među sobom opadali. — 13. Često se oni ljudi, koji se sami sebi najvećma[t] dopadaju, drugima najvećma mraze. — 14. Svatko je svojom vlastitom[o] sudbinom nezadovoljan[u]. — 15. Ciceron se svečano zakleo, da je država i grad Rim jedino[v] njegovim nastojanjem spasen. — 16. Ne sebe samoga radi, nego domovine radi pošao sam u tolike pogibli[z].

a) **continēo** 2. (s akuz.). — b) **imperō** 1. — c) fut. eks. — d) složi: **hīc ipse i causa** i **propter.** — e) govoriti na sva usta **praedicō** 1. — f) pa ne **nec.** — g) genit. — h) **ēdīcō** 3. — i) **succēdō (cessī, cessum, 3.) alicuī.** — k) **impōnō (posuī, positum, 3.) in** (s abl.). — l) **patior** 3. — m) **fīnes, ium,** m. — n) **īre per.** — o) **sentiō, sēnsī, sēnsum,** 4. — p) **antīquus** 3. — r) **quisque** (spoji s **epistula**): — s) imper. drugi. — t) **māximē.** — u) **poenitet mē.** — v) **ūnus** 3. — z) poći u pogibli **offerre sē perīculīs** ili **subīre perīcula.**

§ 87. Mješoviti primjeri o osobitom upotrebljavanju pridjeva i zamjenica.

1. Uliks bijaše većma lukav nego hrabar. — 2. Tantal se bradom dotiče površine[a] vodene[a], ali ga ipak muči[b] žeđa. — 3. U velikim pogiblima države senat se u velikom broju (= mnogobrojan) sastaje. — 4. Indijski mudraci daju[o] se često živi spaliti[1]. — 5. Pelopida Tebljanin poznat je većma povjesničarima negoli općinstvu. — 6. Bizantij stoji u krajnjem[c] dijelu Europe. — 7. Sokrat dozva najprije filozofiju s[d] neba i presadi[e] je u gradove i uvede je i u kuće. — 8. Kleon Atenjanin osvoji u Peloponeskom ratu otok Sfakteriju te odvede građane spartske, koji bijahu[f] otoku za posadu, kao zarobljenike u Atenu. — 9. Mudrac drži sve čovječanstvo za manje[g] vrijedno[g] od kreposti. — 10. Rimljani pobijediše susjedne i to vrlo bojevne narode. — 11. Pompej se nadaše, da će prema bojnoj[h] slavi[h] svojoj i u miru biti prvi muž države. — 12. Aleksandar običavaše govoriti, da zavidni ljudi nijesu ništa nego sami svoji mučitelji. — 13. Nikoga ne preziru drugi[b], ako se prije sam ne prezre. — 14. Mnogi krepošću samom ne će toliko[i] nadareni da[o] budu, koliko[i] da[o] se čine[k]. — 15. Jednima se dopada ovo, drugima ono. — 16. Svatko neka ostane unutar svoga staleža[l]. — 17. Svakoga svoj zločin[m] lišava[n] zdrava razuma[p]. — 18. Jedna ruka drugu pere (= ruka ruku pere). — 19. Jedan dan potiskuje drugi. — 20. Mila je i draga ocima sloga sinova, ako se među sobom paze, ako jedan drugoga štuje i ljubi. — 21. Lentul se hvaljaše, da će biti drugi Sula. — 22. Onaj je mudrac uzalud mudar, koji sam sebi koristiti ne može. — 23. Timoleon izvede upravo na svoj rođendan najsretnija djela. — 24. U Galiji bijahu dvije vrste štovanih ljudi, jedna Druida, a[o] druga vitezova.

a) **summa aqua.** — b) pas. — c) krajnji dio **extrēmus** 3. — d) **ex.** — e) **collocō** 1. — f) **esse.** — g) **inferior.** — h) **rei mīlitāris laus.** — i) toliko — koliko **tam — quam.** — k) inf. — l) **fortūna.** — m) **fraus (dis),** f. — n) **dēturbāre aliquem rē.** — p) zdrav razum **sānitās ac mēns.**

§ 88. Vuk i jagnje.

Vuk i jagnje bjehu, natjerani žeđom, došli na jedan isti izvor. Vuk stajaše više[a], a[o] jagnje mnogo[b] niže[a]. Tada[c] reče hulja od razbojnika, tražeći[d] **povoda kavzi:** »Što si mi, dok[o] pijem[e], vodu zamutilo?« Jagnje

reče uplašeno: »Ta[f] kako mogu ja to učiniti, na što se tužiš[g]? Voda teče[h] od tebe k meni.« Vuk, uzbijen[i] silom istine, reče: »Prije ovo[k] šest mjeseci grdilo si me.« — »U ono vrijeme,« odgovori jagnje, »još se nijesam ni rodilo[l].« — »Bog[m] i duša,« reče vuk, »tvoj je otac govorio zlo o meni.« I tako[n] on spopade jagnje te ga razdere.

a) **superior — inferior.** — b) **longē.** — c) **tunc.** — d) **inferre.** — e) part. — f) ta kako **quī, quaesō.** — g) **queror (questus sum, 3.) aliquid.** — h) **dēcurrō** 3. — i) **repellō, pulī, pulsum,** 3. — k) **hīc, haec, hōc.** — l) pluskvamperf. — m) Bog i duša **hercle.** — n) i tako **atque ita.**

§ 89. Aleksandar i oslar.

Aleksandar upita nekoć proročište. Odgovorilo[a] mu se, da ubije onoga, koga najprije sretne[b]. Slučajno se dogodi, te se[d] prije[c] svih srete[d] s nekim oslarom. Aleksandar dakle zapovjedi, da njega na smrt vode[e]. Jadni se čovjek poče tužiti i jaukati; napokon[f] obrati se ka kralju i[e] reče[g]: »Ta[h] što[h] sam skrivio, te[i] me cijeniš vrijednim smrti?« Aleksandar navede nalog proročišta. Nato reče on: »Ako je tomu[k] tako, proročište nije mene nego nekoga[o] drugoga za[o] smrt[l] odredilo; osao naime, kojega sam pred[c] sobom gonio, sreo te je najprije[m].« Aleksandar se nasladivao lukavim odgovorom oslarevim te mu[n] je poštedio život pa[o] dao[28] životinju ubiti.

a) **respondeō** 2. — b) **occurrō** 3. **alicuī** (konj. pluskv.)[23]. — c) **ante.** — d) **obviam fierī alicuī.** — e) **rapiō** 3. **ad** (pas.). — f) **postrēmum.** — g) part. — h) **quid tandem.** — i) **quod.** — k) tomu je tako **rēs sē ita habet.** — l) dat. — m) **prior.** — n) **eius.**

§ 90. Euklid.

Atenjani plamćahu pogubnom mržnjom na svoje susjede Megarane. Odlukom dakle **utvrdiše**[a], ako koji građanin megarski nogom u Atenu **stupi**[b], da se on smrću **kazni**[c]. Tada[d] Euklid, koji bijaše građanin megarski i koji se već prije ove odluke običavaše[e] u Ateni baviti i Sokrata slušati, hodaše[f] po noći[g], zaodjeven dugom ženskom haljinom i šarenim plaštem, iz svoje kuće iz Megare u Atenu k Sokratu, da barem[h] neko[i] vrijeme bude dionik razgovorâ tako mudroga čovjeka, a prije osvitka vraćaše se u[o] isto odijelo zamotan[k] nešto preko[l] dvadeset tisuća koraka daleko[o] u Megaru.

a) **sanciō** 4. — b) **pedem inferre** (konj. pluskv.). — c) **suppliciō afficiō** 3. — d) **tum vērō.** — e) običajem **consuēvī.** — f) **commeō** 1. — g) spoji **prīmus** 3. i **nox.** — h) **certē.** — i) **aliquid.** — k) **tectus** 3. — l) **paullō amplius.**

Dodatak.

SLOBODNE ZADAĆE.

§ 91. Herkul i Cerber.

Cerber, troglavi ili, kako drugi vele, stoglavi, od (= iz) Hidre rođeni[a] zmijodlaki pas, bijaše strašni čuvar Orka. Njega ukroti Herkul, kad je u[b] podzemni svijet sišao, da Teseja otud[c] natrag dovede, te izvuče[d] tu nepodobu lancima sapetu na gornji svijet. Kad je svjetlost ugledala, baci iz ždrijela[e] pjenu, od (= iz) koje kažu da je postala otrovna biljka, kojoj je i ne nalijep.

a) **generātus** 3. — b) **ad.** — c) **inde.** — d) **ēdūcō** 3. **(ad).** — e) **ōs, ōris.** —

§ 92. Danaide.

Danaj, kralj egipatski, imađaše pedeset kćeri, a (= i) brat njegov Egipat isto toliko sinova. Kad je Egipat kćeri brata svojega zaprosio[a] za[o] sinove svoje, pobježe Danaj, budući da je od proročišta odgovor dobio, da će ga zet ubiti[b], sa svojim[o] kćerima u Grčku te preotē ondje vladu nad Argom. Kako[c] Egipat to dozna, zapovjedi[c] svojim sinovima, da idu za stricem u potjeru. Kad oni[10] stigoše u Argos, obeća Danaj, silom prisiljen, da će se njihovoj volji pokoriti, ali zajedno naloži[c] djevicama, da svaka svoga muža noću smakne. Sve poslušaše oca do[d] Hipermnestre, koja pošteđi, milosrdem ganuta, svomu zaručniku[e] život. Za ovaj toliki zločin biše Danaide u[f] podzemnom svijetu tako kažnjene, da su probušeno bure morale[g] neprestance vodom puniti.

a) **in mātrimōnium postulō** 1. — b) pas. — c) **imperō** 1. **(ut.).** — d) **praeter.** — e) gen. — f) **apud.** — g) **iubērī.**

§ 93. Ifigenija.

Kad je brodovlje Grka udruženih protiv Troje stajalo osidrano kod Aulide, grada beotskoga, ubi Agamemnon, vrhovni voda grčki, košutu Dijaninu u lovu[a] i suviše još[b] govoraše ponešto ohlolo protiv[c] božice same. Pošto[o] su[o] protivnim vjetrovima bili[o] dugo zaustavljeni, čuše Grci od vrača

Kalhanta, kojega bjehu upitali, da valja Dijanu krvlju Agamemnonovom pomiriti. Ulikse, najlukaviji vođa među Grcima, bi dakle poslan u Micenu, da Ifigeniju, kćer Agamemnonovu, od matere odvede; što mu i[0] prijevarom, da[d)] valja da se Ifigenija za Ahileja uda[e)], sretno za rukom pođe. — I već stajaše djevica pri[f)] žrtveniku, na kojem je trebalo da bude žrtvovana, kadno božica, ganuta milosrđem, podmetne na njezino mjesto košutu, nju pak samu prenese na taurski Hersones, gdje bi Ifigenija predana kralju scitskomu Toantu i učinjena svećenicom hrama Dijanina.

[a)] **vēnātus, ūs.** — [b)] **etiam.** — [c)] **in.** — [d)] **ut.** — [e)] **nuptiīs iungō 3. (alicuī ili cum aliquō).** — [f)] **ante.**

§ 94. Maratonski bik.

Minos, sin Jupiterov i Europin, kralj kretski, hoteći[0] jednom[a)] žrtvovati[b)] ocu svojemu, zamoli ga[0], da mu žrtvu oltara dostojnu daruje[c)]. Iznenada se[d)] ukaza[d)] bik osobite ljepote i sjajne bjeline[e)], kojemu se Minos tako divio, da ga je, zaboravivši na žrtvu, vođom svojemu govedskomu stadu[f)] učinio. Jupiter zlovoljan[g)] budući[0] stoga[0], što je bio od sina prezren[h)] posla na bika bjesnoću[i)], kojom raspaljen[k)] pustošaše daleko i široko polja kretska. Napokon ga Herkul ukroti pa ukrođena odvede u Argos, gdjeno ga Euristej, kralj argivski, posveti Junoni. Junona pak, nepomirljiva neprijateljica Herkulova, prezre dar te otjera bika u Atiku, gdje ga je kod Maratona Tesej[l)] ubio, i stoga se maratonskim prozvao.

[a)] **aliquandō.** — [b)] particip futura. — [c)] **praebeō 2.** — [d)] **appāreō 2.** — [e)] sjajna bjel. **candor.** — [f)] gen. — [g)] **indignātus 3.** — [h)] **contemnō 3.** (konjukt.). — [i)] poslati na koga bjesnoću **furōrem alicuī iniciō 3.** — [k)] **incitō 1.** — [l)] **Theseus.**

§ 95. Mida.

Mida, kralj frigijski, bješe jednoć gostoljubivo primio Silena, skitačkoga odgojitelja i pratioca Bakhova[a)] i natrag ga odveo k Bakhu, koji tada bijaše u Lidiji. Bakho veseo, što mu[0] je opet naden hranitelj (= s opet nađena hranitelja), dopusti Midi, da[0] želi, što hoće[b)]. Mida zamoli, da bi se sve[c)], čega[c)] bi se god[c)] dotaknuo[b)], pretvorilo u zlato. Bog ispuni želju preludoga čovjeka, premda mu bijaše žao, što Mida nije ništa bolje zamolio[b)]. Odmah sjaše sve, što bijaše naokolo, zlatom; ista se jela pretvarahu[d)] u zlato. Isprva[e)] istina Mida poigravaše od radosti. Ali kad ga je mučio[f)] glad i žeđa te on s[g)] novoga bogatstva bijaše veoma nesretan, podigne ruke k nebu pa uskliknu: »Oprosti mi[0], oče Bakho, sagriješio[h)] sam. Pomiluj me, molim[m)] te[0], izvadi me iz ove sjajne[k)] bijede!« I nije uzalud molio[i)] Bakho mu naime zapovjedi, da ide k rijeci Paktolu, da uroni u valovje i da se

umije, Mida se pokori nalogu božjemu i zlato prijeđe s[g)] njegova tijela u rijeku.

[a)] **Bacchus, i.** — [b)] konj. — [c)] **quidquid.** — [d)] **convertō 3.** — [e)] **prīmō.** — [f)] pas. — [g)] **ex.** — [h)] **peccō 1.** — [i)] **precor 1.** — [k)] **speciōsus 3.**

§ 96. Orfej.

Orfej, kojega je, kako[0] se kaže, Musa Kaliopa rodila, gibaše[a)] sladošću svoga[0] pjevanja drveta s[0] njihova[0] mjesta[a)], zaustavljaše tijek rijeka i pitomljaše divlje zvijeri. On je imao za ženu Euridiku, koja je ujedom zmijinim život izgubila. Orfej, obuzet čeznućem za ženom svojom, odluči sići u[b)] podzemni svijet pa Euridiku odanle povratiti u život. Pluton, ganut njegovim molbama i udaranjem citare, vrati mu Euridiku, ali s tim[c)] uvjetom, da se Orfej ne ogleda[d)] na nju, dok se ne povrati[c)] na[b)] gornji svijet. Ali Orfej pobojavši se, da[f)] Pluton ne će održati riječi, svrnu očima natrag, kad[g)] ali[g)] ona[h)] iščeznu.

[a)] **locō moveō 2.** — [b)] **ad.** — [c)] **is, ea, id.** — [d)] **respiciō 3. (aliquem).** — [e)] konj. pluskvamperf. — [f)] da ne **ut.** — [g)] **cum** (s indik. perf.). — [h)] **ille, illa, illud.**

§ 97. Atlant.

Atlant je bio sin Titana Iapeta i Klimene, brat Prometejev. Na[0] svojim plećima kažu, da je nebo nosio[a)] i stoga bio od obližnjih stanovnika prozvan stup nebeski. Opisuje se kao div goleme[b)] veličine; glava mu je oblacima okružena pa vjetru i kiši izložena, čupava mu se brada koči snijegom i ledom, s podbratka mu padaju[c)] rijeke. Hesiod pripovijeda, da je Atlant bio vođa Titanima[d)], koji su na Olimpljane zavojštili. Pošto su ih pak Jupiter i ostali bogovi pobijedili[e)], bi nebeski svod Atlantu na pleći metnut, da trpi kaznu dostojnu bezboštva svoga. Od njega, kaže se, da je i neka[f)] gora u Africi i Atlantsko more ime dobilo.

[a)] **sustineō 2.** — [b)] **vastus 3.** — [c)] **praecipitō 1.** — [d)] gen. — [e)] pas. — [f)] **quīdam.**

§ 98. Jan.

Jan bijaše bog godine, raskršća i vrata. Kažu, da je on bio kralj italski i da je osnovao grad, koji bi po njegovu imenu Janikul nazvan. Njegovo štovanje bijaše u Latinā i Rimljana veoma staro. Pripovijedahu se čudnovate stvari o njemu, i on[0] se prikazivaše kao bog s dva lica[a)]. Numa mu sagradi hram, koji bi otvoren pokazivao[b)], da je država[c)] pod[d)] oružjem, a[0] zatvoren, da je mir učinjen. Bijaše pak ovaj hram za[e)] 700 godina samo[0] tri puta zatvoren: najprije za kraljevanja[f)] Numina, onda poslije prvoga

punskoga rata, napokon poslije bitke kod Akcija[g] za vladanja[h] Cezara Oktavijana. Od Jana, pripovijeda se, da je mjesec januar dobio ime.

[a] s dva lica **bifrōns (tis).** — [b] konj. imperf. — [c] **cīvitās.** — [d] **in.** — [e] **intrā.** [f] **regno** 1.[31]. — [g] **pugna Actiaca.** — [h] **imperō** 1.

§ 99. Kodro, posljednji kralj atenski.

Dorani i Atenjani življahu među sobom u starom neprijateljstvu. Doparani, koji se hoćahu[35] ratom osvetiti, zapitaše proročište o uspjehu bitke. Bog (Apolon) im odgovori, da će Dorani biti dobitnici, ako kralj atenski ostane[23] živ. Kad je dakle buknuo[a] rat, bi vojnicima nada[b] sve zapovjeđeno[c], da štede kralja atenskoga. Atenjani imadijahu u to doba Kodra za kralja. Kad je dakle on doznao[d] odgovor proročišta i što je vojnicima naloženo, skide[e] kraljevsko odijelo pa zaputi otrcan i pruće noseći u tabor neprijateljski. Ondje bi ubit od vojnika, s kojim bješe kavgu započeo i ranio ga[o]. Kako su Dorani upoznali tijelo kraljevo, odu bez borbe. Tako biše Atenjani junačkim[f] žrtvovanjem[f] svojega kralja, koji je dobro domovine postavio pred smrt, oslobođeni od rata.

[a] **exorior** 4. — [b] **ante.** — [c] **praecipiō** 3. — [d] **cognōscō** 3. — [e] **exuō** 3. — [f] **virtus.**

§ 100. Solon, zakonodavac atenski.

Po smrti Kodrovoj nije bilo u Ateni nikakva kralja. Uprava državna bi povjerena činovnicima, koji se zvahu arhonti. Ali država nemaše[a] tada još nikakvih[b] zakona, jer bijaše pusta volja[c] kraljevâ mjesto[d] zakonâ. Izabran bi dakle Solon, čovjek odličan[e] pravednošću, da dade[f] državi zgodne zakone. Ovu zadaću obavi[g] Solon tako, da se i kod puka[h] i kod plemstva umilio. Među mnogim izvrsnim djelima toga čovjeka vrijedno je spomena i ovo: Između Atenjana i Megarana bješe se o otok Salaminu, koji prisvajahu oba naroda, ratovao dugotrajan rat. Pošto su Atenjani mnogo puta poraženi bili, odrede[i], da nitko ne smije[o] zakona o preotimanju otoka predložiti (= ne predloži). Solon dakle pobojavši se, da[14] će mučanjem[k] škoditi državi, učini se najedamput ludim, pohiti na ulicu pa poče uz[l] veliku nalogu ljudi svjetovati Atenjanima, da ponove rat na Megarane. Srca svih raspališe se tako, da bi rat smjesta zaključen, i pošto[o] su neprijatelji bili pobijeđeni[31], bi otok spravljen pod oblast Atenjana.

[a] **esse.** — [b] još nikakav **nullusdum, nullaḍum, nullumḍum.** — [c] plur. — [d] **prō.** — [e] **insignis, e.** — [f] **constituō** 3. — [g] **iungor** 3. — [h] **plebs.** — [i] **sanciō, sanxī, sanctum,** 4. — [k] **taceō** 2. — [l] **inter.**

§ 101. Vojna Kresova na Cira.

Kad je Cir postao kraljem, razmišljavaše[a] Kres[b], kralj lidijski, bi li[c] na nj zavojštio[d], prije negoli postane[e] (Cir) presilan. Budući da[21a] mu se od[o] svih proročišta činilo delfsko najvrednijim pouzdanja[g], upita[h] ga, bi li[c] se zaratio[25a] s Cirom. Proročište je, kaže se, odgovorilo: »Ako prijeđeš[4] Halis, razorit ćeš veliku državu.« Premda[20] je taj odgovor bio dvoličan, zarati se ipak Kres s njim. Kad su se vojske sukobile na Halisu, ostade bitka neodlučna; u drugoj pak bici, koja se bila pod zidovima Sarda, ostade pobjednikom kralj perzijski i zatvori neprijatelja svoga u grad.

[a] **sēcum reputō,** 1. — [b] **Croesus.** — [c] **num.** — [d] konj. imperf. — [e] konj. pluskvamperf. — [f] komp. — [g] abl. — [h] **consulō (uī, tum** 3.) **aliquem.**

II.

Još nije zdvajao Kres, jer mu se činilo, da se taj grad ne može zauzeti. Ali slučajem se otkrilo, da je moguće[a] popeti se na[o] tvrdavu. Na jednom je naime vrlo strmom mjestu, koje nije bilo straženo, jer se činilo posve sigurnim, sišao jednoć jedan od[b] Lidana, da pođe po svoju kacigu, koja mu se ondje bila skotrljala[3]. Kako[6] je to opazio jedan od[b] neprijatelja, odabere one od svojih drugova[c], koji su mu se činili najsmioniji, i pope se s njima na istom mjestu na[o] tvrđavu. Tako su bile Sarde osvojene, a stanovnici zajedno sa svojim kraljem od Perzijanaca zarobljeni.

[a] **posse.** — [b] **ex.** — [c] **commīlitō, ōnis.**

III.

Cir zapovjedi[28], da se Kres spali. Kad je Kres već na lomači stajao, činilo mu se, da je Solon najmudriji od svih ljudi. On mu je naime jednom rekao, da se nitko ne smije[o] smatrati[36] sretnim prije svoje[o] smrti. Razmišljavajući to u sebi, zazove tri puta ime »Solon«[a]. Čim[6] se to[40] javilo Ciru, zapovjedi[28] on Kresu, da sađe s lomače. Kad je ovaj[40] pripovjedio[27b] Ciru, da se Solonu nitko nije činio sretnim, koji nije imao[23] sretan svršetak života, učini se Ciru, da je sve[b] ljudsko[b] nepostojano. Zato poštedi život pobijeđenomu[a] i umoli ga, da[13] mu[c] bude i ostane prijatelj.

genit. — [b] **rēs (rērum) hūmānae.** — [c] **sibi.**

§ 102. Kres i Solon.

Kad je jednom Solon, jedan od[a] sedam slavnih mudraca, došao Kresu[b], kralju lidijskomu, zapovjedi[28] on svojim slugama, da[o] otvore riznice. Pošto[6] je gost vidio blago od[o] zlata i srebra i dragocjeno posuđe, progo-

vori Kres, misleći[c], da[o] je on najsretniji od[o] svih ljudi: »Atenjani, a (= i) osobito ti, na glasu[d] su sa[o] svoga razbora[e]. Osim toga poznati su tebi, koji si mnoge zemlje proputovao, mnogi gradovi i ljudi. Reci mi zato[f], tko ti se čini(25a) najsretnijim od[o] svih ljudi. Solon odgovori: »Tel Atenjanin. Bogovi mu naime dadoše[g] zdravo tijelo i zdravu dušu, veliko bogatstvo i dobru djecu. Njegovi[o] mu sugrađani dadoše[h] službe i časti; a (= i) nakon duga i sretna života umr'o je junački za domovinu.«

[a] **ex.** — [b] = ka **(ad)** Kr. (Croesus). — [c] **ratus** (part. od **reor**). — [d] na glasu sam **clārus sum.** — [e] **cōnsilium** (abl.). — [f] **proinde.** — [g] pas. — [h] **dēferre alicuī** (pas.).

II.

Kad ga je nato Kres zapitao, ko mu se iza Tela čini(25a) najsretniji, reče on: »Argivci Kleobis i Biton. Oni su naime imali dosta za[a] život, a bili su tolike tjelesne jakosti, da(15) su često u natjecanjima bili pobjednici. Osim toga dogodilo im se ovo: Kad jednom nije bilo kod kuće goveda, koja su obično[b] vukla u hram njihovu majku, svećenicu Herinu, vozili su sinovi kola do stepenica hrama. Zato su njih same i njihovu mater Argivci držali[c] sretnima. Veselo[d] se pomoli svećenica boginji, da (12) njezinoj[e] djeci to dade, što je(23) za[o] ljude najbolje. Kad su nato oni u hramu zaspali, nadoše[f] ih drugi dan[g] mrtve. Argivci pak postaviše kipove njihove u hramu delfiskom.«

[a] **ad.** — [b] obično vukla = običavala **(soleō** 2.) vući. — [c] **praedicō** 1. (pas.). — [d] **laetus** 3. — [e] **suus.** — [f] pas. — [g] abl.

III.

Onda zapita Kres gosta: »Čini li ti se moje bogatstvo i moja moć tako neznatna, da(15) više cijeniš[a] te ljude nego mene, najbogatijega kralja?« Solon odvrati: »Ti i tvoji sad ste doduše vrlo sretni[b]. Ali bogatstvo i časti prolazne su, pa ni[c] onaj, kojemu je sudbina dala bogatstvo, ljepotu i dobru djecu, ne može se nazivati[d] sretnim, ako mu ne pripadne[e] sretan konac života. Zato te ne ću nazivati[d] sretnim, dok ne[f] saznam(4), kakav ste svršetak života imali(25a) ti i tvoji.« — Kad je Kres to čuo, činilo mu se, da je Solon ludo sudio. Ali pošto(6) je iskušao, kako[g] je(25a) sve[h] ljudsko[h] nestalno, uvidio je, da je mudro Solon govorio.

[a] **praeferre aliquem alicuī.** — [b] superl. — [c] **ne — quidem.** — [d] **praedicō** 1. — [e] fut. eks. — [f] dok ne **antequam.** — [g] **quam.** — [h] **rēs humānae.**

§ 103. Bitka kod[a] Maratona[a].

I.

Darije, kralj perzijski, diže vojnu na Grčku. On imadijaše vojsku od 100.000 pješaka i 10.000 konjanika i brodovlje od 500 brodova. Pošto su

njegove vojvode[b] Datis i Artaferno osvojili Eubeju, dovedoše[c] čete svoje u Atiku i stadoše u òkô u ravnici[d] maratonskoj[a]. Atenjani, tako bliskom pogiblju uplašeni, poslaše odmah tekliča u Spartu i zamoliše pomoć u Lacedemonjana. Bijaše pak u Sparti zakon, koji branjaše prije uštapa zaputiti s vojskom. Atenjanima dođoše dakle samo Platejani u pomoć; oni poslaše tisuću vojnika; Atenjani sami imadijahu devet tisuća momaka. Vojvode grčke bijahu iz početka neodlučni, da li bi grad branili ili neprijateljima nasusret[e] pošli[e]. Miltijad pak, jedan od[f] desetorice vojvoda, koji je hrabrošću i bojnom vještinom vrijedio kod svih najviše, nagovori druge, da stanu u òkô i u otvorenoj se bici bore, jer njega bješe toliko pouzdanje obuzelo, da se nadao većoj[g] obrani od[f] brzine negoli od saveznikâ.

[a] **Marathōnius** 3. — [b] **praefectus.** — [c] **dēdūcō** 3. — [d] **campus.** — [e] **obviam eo** 4. — [f] **ex.** — [g] **plūs.**

II.

Atenjani dakle, kojih razigranost bijaše velika, izidoše[a] iz grada u boj. Miltijad prije svega držaše za potrebno, da[o] stanu u òkô na zgodnu mjestu; stoga izabra mjesto, koje, budući[o] da[o] je[o] brežuljicima i zasjekama bilo[o] zaštićeno, ne mogaše obići[b] konjaništvo perzijsko. Kad se nato dao znak boju[c], skočiše Grci brzim[d] trkom na nebrojene neprijatelje. I smjelost[c] njihova nije ostala bez uspjeha; jer se s tolikom hrabrošću vojevalo, te(15) se činilo, da se s ove strane[f] ljudi, a[o] s one[f] ovce bore. Bivši pobijeđeni pobjegoše[g] Perzijanci na svoje brodove, od kojih biše mnogi potopljeni, mnogi zaplijenjeni. Grci osvojiše čitav òkô, koji obilovaše blagom. Od Perzijanaca pade oko 6400 momaka[o], od Atenjana pak sto i devedeset i dva. U tom se boju mogaše vidjeti, koliko je više mogla hrabrost nekolicine negoli silni[h] broj barbarâ; jer je tako malena četa deseterostruki broj Perzijanaca potukla[h]. S pravom se Miltijad držaše za izbavitelja slobode Grčke.

[a] **ēgredior** 3. (ad). — [b] pas. — [c] gen. — [d] **citātus** 3. — [e] = i smjelosti njihovoj nije nedostajalo **(dēesse)** usp. — [f] **hinc — inde.** — [g] **coniugiō** 3. — [h] **ingēns.**

§ 104. Kserksova vojna na Grčku.

Po smrti Darijevoj dođe Kserkse, mlađi sin njegov, do vlade[a]. On odluči naskoro osvetiti sramotu maratonskoga poraza, te poče[b] golemu vojsku spremati[b]. Već bješe milijun vojnika naoružao i brodovlje od 1200 brodova opremio. Ali ovoj tolikoj vojsci nedostajaše vojvode vješta boju. Jer kralj sâm bijaše na bijegu uvijek prvi, a[o] u bici posljednji. Kako[c] dakle

bijaše strašan ulazak njegov u Grčku, tako[e] sramotan i ružan bijaše mu odlazak. Budući naime da je Leonida, kralj spartski, klance termopilske s[d] četom odvažnih ratnika posio i veoma junački branio, bi Kserkse prvi put poražen. Jer premda su Leonida i njegove tri stotine u boju pali, izgubi ipak Kserkse velik dio svoje vojske. Budući da je tako[e] prva bitka[f] na[f] kopnu[f] nesretno (= manje sretno) prošla, odluči Kserkse pokušati sreću na[o] moru[g].

a) **imperium (rēgnum) venit ad aliquem.** — b) **comparō** 1. (imperf.). — c) **quam — tam.** — d) **cum.** — e) **igitur.** — f) **proelium terrestre.** — g) gen.

II.

Međutim se udruženo brodovlje grčko, pošto se kod Artemisija s neodlučnom srećom pobilo[a], po savjetu Temistoklovu sakupilo u Salaminskom tijesnu[b], da ne bude opkoljeno od mnoštva neprijateljskih brodova. Ali budući da je međutim između poglavica pojedinih država grčkih[o] nastao razdor i neki se htjeli okaniti[c] rata[c] i razići se[d], da svoje[e] brane, poruči[f] Temistoklo, da mu (=njegove) bojne sile odlaskom[g] saveznikâ ne oslabe, po vjernu robu Kserksu: »Na jednom je mjestu Grčka sabrana[h]; tu se može[i] najlakše osvojiti. Ako li[k] se države, koje sada (= već) namjeravaju[l] otići[m], raspršе[n], onda[o] bi ih teško bilo[p] pojedince (= pojedine) goniti.« Ovom prijevarom privoli kralja, da dade znak boju[r]. I Grci zabušeni dolaskom neprijateljâ započeše sa sjedinjenim[s] silama bitku. No tijesno mjesto bijaše za[o] brodovlje perzijsko, koje se razviti ne mogaše, veoma nepovoljno, za[o] Grke naprotiv veoma povoljno. I tako[t] biše Perzijanci razbijeni, naskoro sasvim potučeni i[o] u bijeg natjerani. U zabuni biše mnogi brodovi osvojeni, mnogi potopljeni; a ponajviše ih se, bojeći se srdžbe kraljeve ne manje negoli neprijateljâ, rastrka[d] kući. Tako bi pobjeda kod Salamine ne[u] toliko[u] oružjem Grčke, koliko[u] razboritošću Temistoklovom stečena. Kserkse bi prisiljen povratiti se u Aziju.

a) **dubiā victōriā pugnō** 1. — b) **angustiae frētī Salamīniī.** — c) **bellum dēserō** 3. — d) **dīlābor** 3. — e) neutr. — f) **nuntiō** 1. — g) **discessus, ūs.** — h) **contrahō** 3. (in s ak.), ak. s inf. — i) ak. s inf. — k) **quodsi.** — l) konj. — m) **discēdō** 3. — n) **dissipārī** (konj. pluskvpf.). — p) inf. fut. — r) gen. — s) **collātus** 3. — t) **itaque.** — u) **minus — quam.**

Latinsko-hrvatski rječnik

za

I. dio

latinskih i hrvatskih zadaća.

A

ā (pred konsonantima), **ab** (pred vokalima i h), **abs** (pred t), praep. c. abl. od.
abdicō 1. odreći se: sē abdicāre magistrātū odreći se službe, — časti.
ab-horreō, ruī, 2. razlikovati se; nōn abhorrēre ā nc razlikovati se od, slagati se sa.
absēns, ntis, odsutan.
ab-solvō, vī, ūtum, 3. osloboditi, oslobađati.
abstineō, tinuī, tentum, 2. uzdržavati se, štedjeti.
ab-sum, esse, āfuī odsutan biti, izbivati; abesse ā... biti udaljen od.
abundō 1. obilovati.
ab-ūtor, ūsus sum, 3. zlorabiti.
ac i.
Acarnānēs, um, Akarnanci.
accipiō, cēpī, ceptum, 3. primiti; osjećati (vulnus).
aclēs, ēī, f. bojni red.
acriter žestoko.
accūsō 1. tužiti.
ad, praep. c. acc. ka, do, na.
ad-aequō 1. izravnati; porediti; ravan biti; dostići.
adductus 3. prinuđen.
1. **ad-eō**, iī, itum, 4. polaziti, pristupiti; navaliti na.
2. **adeō**, adv. tako, toliko.
aditus, ūs, m. pristup
ad-iungō, nxī, nctum, 3. pripojiti.
ad-ministrō 1. upravljati.
admīrātiō, ōnis, f. (u)divljenje, čuđenje.
ad-mīror 1. diviti se.
ad-mittō, mīsī, missum, 3. dopustiti, pripustiti.
ad-moneō 2. opominjati; sjećati.
Adōnis, is ili idis, Adonis.
ad-orior, ortus sum, 4. navaliti.
ad-surgō, surrexī, surrectum 3. (alicuī) ustajem (pred kim).
adulescēns, ntis, mladić.
adulescentulus, i, mladić.
advena, ae, m. došljak, stranac.
adventus, ūs, m. dolazak.
adversus 3. protivan; res adversae nesreća.
adversus, praep. c. acc. protiv, prema.
aedificō 1. sagraditi.
Aeduus, i, Eduanac.
Aegyptius 3. egipatski; -ius, ii, m. Egipćanin.
Aegyptus, i, f. Egipat.
Aemilius, ii, Emilije.
aequālis, e, jednak, ravan; -is, is, m. vršnjak.
aequō 1. izravnati; dostići.
aequus 3. jednak, ravan; (locus) zgodan; aequō animō ravnodušno.
aestas, ātis, f. ljeto; aestāte ljeti.
aestimō 1. cijeniti.
aetas, ātis, f. dob, život.
Aetōlus 3. etolski; -ī, ōrum, m. Etolci.
aevum, i, n. vijek, život.
afficiō, fēcī, fectum, 3. djelovati na koga; — clāde poraziti; — cūrā zadati brigu; — praemiō nagraditi; — supplicīō (smrću) kazniti; — vulnere raniti.
Africa, ae, f. Afrika.
Africānus 3. afrički; pridjev dvjema Scipionima.

ager, g r ī, m. polje, njiva; zemljište.
Agēsilāus, i, Agesilaj.
agger, e r i s, m. nasip.
aggredior, g r e s s u s s u m, 3. (s akuz.), navaliti (na).
agmen, i n i s, n. put (vojske); vojska (na maršu).
agnōscō, n ō v ī, n i t u m, 3. poznati, prepoznati.
ago, ē g ī, a c t u m, 3. tjerati; činiti, raditi; v i t a m a. sprovoditi život; a. c u s t ō d i a s stražiti.
agricola, a e, m. poljodjelac, težak.
Agricola, a e, Agrikola (ime glasovita Rimljanina).
āiō tvrdim, velim.
alacer, c r i s, c r e, živahan, badar; a l a c r ī a n i m ō vesela srca.
Alcibiadēs, i s, Alcibijad (ime glasov. Grka).
Alexandrīa, a e, f. Aleksandrija (grad).
aliēnus 3. tud.
aliquandō, a d v. nekoć, nekad; ipak jednom.
aliquantum nešto, prilično; abl.: a l i q u a n t ō.
aliquis, q u a, q u i d, netko, nešto.
alius, i a, i u d, drugi; a l i u s — a l i u s jedan — drugi; a l i u s a l i u m jedan drugoga.
alō, a l u ī, a l t u m, 3. hraniti.
Alpēs, i u m, f. Alpe (gore).
alter, a, u m, jedan (od dvojice), drugi.
altus 3. visok.
Amerija, a e, f. Amerija (grad).
amīca, a e, f. prijateljica.
amīcitia, a e, f. prijateljstvo.
amīcus 3. prijazan, prijateljski.
amīcus, i, m. prijatelj.
amnis, i s, m. rijeka.
amō 1. ljubiti.
amor, ō r i s, m. ljubav.
āmoveō, m ō v ī, m ō t u m, 2. odmaknuti, udaljiti; a. s e n ā t ū isključiti iz senata.
amplector, p l e x u s, s u m, 3. obuhvatiti, zagrliti.
amplus 3. prostran; a m p l i u s, a m p l i ō r a (comp. neutr. pl.) više.
Amūlius, i ī, m. Amulije (kralj).
an, u p i t n a č e s t i c a, ili, li, da li; u t r u m — a n da li — ili.
Ancus, ī, m. Anko (ime kralja rimskoga).
Andronīcus, i, m. Andronik (ime rimskoga pisca).
angor, ō r i s, m. stiska, nemir (srca), tjeskoga.
animal, ā l i s, n. živ stvor, životinja.
animōsus 3. srčan.
animus, i, m. duh, duša, srce; srčanost; a l a c r ī a n i m ō vesela srca; a e q u ō a n i m ō ravnodušno.
annus, ī, m. godina.
ante a d v. sprijeda; prije; p r a e p. c. a c c. pred, prije.
ante-veniō, v ē n ī, v e n t u m, 4. (a l i q u e m), preteći (koga).
Antiochus, i, m. Antioh kralj sirski).
Antium, i ī, n. Antij (grad u Laciju).
Antōnius, i ī, m. Antonije (ime glasovita Rimljanina).
aper, p r ī, m. vepar.
aperiō, p e r u ī, pertum, 4. otvoriti.
Apollo, i n i s, m. Apolon (bog rimski).
appāreō 2. pokazivati se.
apparō 1. pripravljati, spremati.
appellō 1. zvati, nazvati.
aptus 3. shodan, prikladan (ad).
apud, p r a e p. c. a c c. kod; pred.
aqua, a e, f. voda.
aquila, a e, f. orao.
Aquitānia, a e, f. Akvitanija (pokrajina u Galiji).
Araris, i s, Arar (rijeka u Galiji).
Arātus, i, Arat (grčki pjesnik).
arbitror 1. misliti, držati.
arbor, o r i s, f. drvo.

archon, n t i s, m. arhon (atenska oblast).
ardeō, a r s ī, a r s u m, 2. gorjeti, plamtjeti, planuti (i r ā od srdžbe).
ardor, ō r i s, m. žega, žar.
argentum, ī, n. srebro.
Argī, ō r u m, m. Argi (grad i pokrajina u Peloponeu).
Ariobarzānēs, i s, m. Ariobarzan (perzijski satrap).
Ariovistus, ī, m. Ariovist (kralj Germana).
Aristīdēs, i s, m. Aristid (glasovit Atenjanin).
Aristogīto, o n i s, m. Aristogiton (mladić atenski).
Aristotelēs, i s, m. Aristotel (grčki mudrac).
arma, ō r u m, m. oružje.
armātus 3. oružan, opremljen.
Armenius 3. armenski; -i u s, ī ī, m. Armenac.
arō 1. orati.
ars, t i s, f. umjetnost, umijeće, vještina.
Artaphernēs, i s, Artaferne (perzijski satrap).
Artaxerxēs, i s, Artakserkso (perzijski kralj).
artus 3. tijesan.
arx, c i s, f. vis, tvrđava, grad.
Ascanius, i ī, Askanije (sin Enejin).
ascendō, n d ī, n s u m, 3. uzlaziti, popeti se (na).
asciscō, s c ī v ī, s c ī t u m, 3. primati (s o c i u m kao saveznika).
Asia, a e, f. Azija.
aspectus, ū s, m. pogled.
aspergō, r s ī, r s u m, 3. poškropiti, posipati, posuti.
Astartē, ē s, f. Astarta (fenička božica).
Athēnae, ā r u m, f. Atena (grad).
Athēniēnsis, e, atenski; — i s, i s, Atenjanin.
atque i, te; a t q u e i s i t o.
Attalus, ī, Atal (kralj pergamski).
Atticus, ī, Atik (pridjev T. Pomponija).
auctor, ō r i s, m. začetnik, savjetnik.
auctōritās, ā t i s, f. ugled.
audax, ā c i s, smion; drzovit.
audiēns s u m d i c t ō slušam (na riječ).
audiō 4. čuti, slušati.
auferō, a b s t u l ī, a b l ā t u m, a u f e r r e, odnijeti, ugrabiti.
augeō, a u x ī, a u c t u m, 2. povećati, umnažati, množiti.
augur, u r i s, m. augur, gatalac.
augurium, i ī, n. paženje znakova; kob, znak, znamenje.
Aulus, ī, m. Aulo (rimsko ime).
aura, a e, f. zrak, vjetar.
aureus 3. zlatan.
auris, i s, f. uho.
aurum, ī, n. zlato.
aut, a d v. ili; a u t — a u t ili — ili.
auxilium, i ī, n. pomoć; -i ō v e n ī r e doći u pomoć; a u x i l i a, ō r u m, pomoćne čete.
avāritia, a e, f. lakomost.
avārus 3. lakom.
Aventīnus, ī, m. Aventin (brežuljak u Rimu).
aversor 1. odbiti, odbaciti od sebe, prezirati.
avidus 3. pohlepan, požudan; lakom.
avis, i s, f. ptica.
avus, ī, m. djed.

B

Babylon, ō n i s, f. Babilon (grad).
Babylōnius 3. babilonski; -i u s, ī ī, Babilonac.
Bactrus, ī, m. Baktar (rijeka).
Barcās, a e, m. Barka (ime kartaško).

beātus 3. sretan, blažen.
Belgae, ārum, m. Belgijanci (narod u sjevernoj Galiji).
Belgium, iī, n. Belgija (zemlja u Galiji).
bellicōsus 3. ratoboran, bojevit.
bellum, ī, n. rat; summa bellī vrhovno zapovjedništvo; domī bellīque u miru i u ratu; bellum inferre alicuī zavojštiti na koga; bellum nāvāle pomorski rat.
bēlua, ae, f. nagrda od životinje, golema životinja, zvijer.
bene, adv. dobro.
beneficus 3. dobrotvoran, dobrostiv.
benevolentia, ae, f. dobrohotnost, dobrostivost.
bēstia, ae, f. životinja, zvijer.
biduum, ī, n. dva dana.
biennium, iī, n. dvije godine.
Boeotia, ae, f. Beotija (pokrajina u srednjoj Grčkoj).
Boi, ōrum, Boji (narod galski).
bonum, ī, n. dobro.
bonus 3. dobar.
brevis, e, kratak; brevī za kratko vrijeme.
breviter, adv. ukratko.
Britannia, ae, Britanija.
Brūtus, ī, Brut (rimsko ime).

C

C. = Caius Gaj.
cadō, cecidī, cāsum, 3. pasti.
Caecilius, iī, Cecilije (ime rimsko).
caecus 3. slijep.
caedēs, is, f. ubijanje, ubojstvo.
caedō, cecīdī, caesum, 3. sjeći, ubijati, potući; c. ad interneciōnem iskorijeniti, posve uništiti.
Caelius, iī, m. Celij (ime plemena rimskoga); C. mōns zove se jedan od brežuljaka u Rimu.
caelum, ī, n. nebo.
Caepiō, ōnis, Cepion (ime rimsko).
Caesar, aris, Cezar (glasovit Rimljanin).
calamitās, ātis, f. šteta, nevolja, nesreća; poraz.
Calliphron, onis, m. Kalifron (grčko ime).
Camillus, ī, Kamil (glasovit Rimljanin).
Campānus 3. kampanski.
canis, is, c. pas; kuja.
Cannae, ārum, f. Kana (grad u Apuliji).
Cannēnsis, e, kanski, kod Kane.
cantō 1. pjevati; c. tibiīs frulati.
cantus, ūs, m. pjevanje.
capiō, cēpī, captum, 3. osvojiti, zauzeti; zarobiti, uhvatiti.
capitālis, e, što se tiče života; rēs capitālis smrtni zločin.
Capito, ōnis, Kapiton (ime rimsko).
Capitōlium, iī, n. Kapitolij.
captīvus 3. zarobljen; kao supst. -us, ī, m. zarobljenik, rob.
caput, itis, n. glava; poglavica; glavni grad; capitis (capite) damnāre osuditi na smrt.
careō 2. biti bez čega, nemati.
caro, rnis, f. meso.
Carthāginiēnsis, e, kartaški; kao supst. -is, is, Kartažanin.
Carthāgo, inis, f. Kartaga (grad).
cārus 3. drag, mio.
castra, ōrum, n. tabor; castra facere graditi tabor, utaboriti se.
catēna, ae, f. lanac, veriga; catēnās inicere alicuī baciti koga u okove.

Catilīna, ae, m. Katilina (zloglasan Rimljanin).
Catilinārius 3. katilinski, Katilinin.
Catō, ōnis, Katon (znamenit Rimljanin).
causa, ae, f. uzrok.
causā, praep. c. gen. radi, poradi.
caveō, cāvī, cautum, 2. čuvat se, biti na oprezu; brinuti se.
cēdō, cessī, cessum, 3. stupati, ići, otići, iseliti se; uzmaknuti.
celer, celeris, celere, brz.
celeritās, ātis, f. brzina.
celeriter, adv. brzo.
cēlō 1. tajiti, skrivati.
cēna, ae, f. ručak, objed.
cēnsor, ōris, m. cenzor.
centum, sto.
centuria, ae, f. centurija.
centuriō, ōnis, m. stotnik, centurijon.
Cerēs, eris, f. Cerera (božica).
cernō, crēvī, crētum, 3. razabirati, vidjeti.
certiōrem facere aliquem obavijestiti koga; certior fiō bivam obaviješten.
certō, adv. zastalno, zacijelo, sigurno.
certus 3. stalan, pouzdan.
Chrysogonus, ī, Hrisogon (ime lica).
cibus, ī, m. hrana, jelo.
Cicero, ōnis, m. Ciceron (rimsko ime).
cincinnātus 3. kovrčast, rudast.
Cincinnātus, ī, Cincinat (glasovit Rimljanin).
Cinna, ae, m. Cina (glasovit Rimljanin).
circa, praep. c. acc. oko, okolo.
circum-dō, dedī, datum, 1. opkoliti, okružiti.
circum-stō, stetī, 1. stajati oko, okruživati; opkoliti.
circum-vehor, vectus sum, 3. voziti se, ploviti oko.
circum-volō 1. letjeti okolo, oblijetati.
cīvis, is, c. građanin; građanka.
cīvitas, ātis, f. građanstvo; država; građansko pravo.
clādēs, is, f. poraz; afficere clade poraziti.
clandestīnus 3. tajan.
clārus 3. sjajan.
classis, is, f. brodovlje.
claudus 3. hrom, šepav.
clāvis, is, f. prijevornica, ključ.
clēmēns, ntis, blag.
clēmentia, ae, f. blagost.
Clītus, ī, Klit (vođa Aleksandrov).
Clōdius, iī, Klodije (glas. Rimljanin).
Cn. = Gnaeus Gnej (rimsko ime).
coactus 3. prinuđen, prisiljen.
coarguō, uī, 3. jasno, nepobitno dokazati, obličiti.
Codrus, ī, Kodar (kralj atenski).
coelum, ī, n. nebo.
coepī, coepisse, počeo sam.
cōgitō 1. misliti.
cognitiō, ōnis, f. poznavanje.
cognōmen, inis, n. pridjevak.
cognōscō, ōvī, itum, 3. poznati, opaziti; doznati.
cōgō, coēgī, coactum, 3. skupljati; siliti.
cohors, rtis, f. kohorta (1/10 legije).
cohortor 1. opominjati, poticati, hrabriti.
Collātīnus 3. Kolatinski.
collēgium, iī, n. zbor, društvo.
Collīnus 3. Kolinski.
collocō 1. smjestiti, metnuti, staviti; c. in numerō uvrstiti među.
colloquium, iī, n. razgovor, dogovor.
colloquor, locūtus sum, 3. razgovarati se.
comētes, ae, m. repatica (zvijezda).

Cominius, iī, Kominije.
commeātus, ūs, m. dovoz žita.
commentārius, iī, m. knjiga spomenica.
committō, mīsī, missum, 3. spojiti; izvršiti, učiniti, počiniti.
commoveō, mōvī, mōtum 2. ganuti, gibati; prinukati.
commūnicō 1. dieliti; aliquid cum aliquō c. priopćiti komu što.
commūnis, e, zajednički.
comparō 1. pripravljati, spremati, skupljati; ispoređivati.
complector, plexus, sum, 3. obujmiti, zagrliti.
compleō, plēvī, plētum, 2. napuniti.
complūrēs, -a, više (njih).
compos, otis. moćan, gospodar; c. mentis pri pameti.
concilium, iī, n. sastanak, skupština.
concordia, ae, f. sloga.
concremō 1. sažeći, spaliti.
condemnō 1. osuditi.
condō, didī, ditum, 3. utemeljiti.
conferō, contulī, collātum, conferre, snositi, prenijeti; se conferre, poći, preseliti se.
confertus 3. zbijen, gust.
confessiō, ōnis, f. priznanje
conficiō, fēcī, fectum, 3. svršiti; uništiti.
coniungō, nxī, nctum, 3. spojiti, svezati.
coniūrātiō, ōnis, f. urota.
coniux, -iugis, c. suprug, muž; supruga, žena.
Conon, ōnis, Konon (atenski vojvoda).
cōnor 1. kušati.
cōnscientia, ae, f. savjest.
cōnscius sum (gen.) svjestan sam (čega), znam (za).
cōnscrībō, scrīpsī, scriptum, 3. popisati, sazvati, skupiti.
cōnsēnsus, ūs, m. sloga, sklad, suglasje.
cōnsequor, secūtus sum, 3. postići.
cōnserō, seruī, sertum, 3. spojiti; c. proelium zametnuti bitku.
cōnservō 1. uzdržati, spasti, sačuvati.
cōnsilium, iī, n. savjet; consilia inīre stvoriti odluke, odlučiti.
cōnstantia, ae, f. ustrajnost, stalnost.
cōnstituō, tuī, tūtum, 3. postaviti; odlučiti.
cōnstō, stitī, 1. stajati (o cijeni); cōnstat stalno je, zna se.
cōnsuētūdo, ĭnis, f. običaj, navada.
cōnsuēvī, cōnsuē(vi)sse vičan sam, običaj mi je.
cōnsul, ulis, m. konzul.
cōnsulāris, e, konzulski.
cōnsulō, suluī, sultum, 3. vijećati; c. alicuī brinuti se za koga; c. aliquem pitati koga (za savjet); c. in aliquem (crūdēliter) (okrutno) postupati s kim.
cōnsultē, adv. promišljeno, oprezno.
cōnsultum, ī, n. zaključak, odluka.
contendō, ndī, ntum, 3. požuriti se, pohitjeti, uputiti se.
contentus 3. zadovoljan.
contingit, contigit, 3. dogada se; c. mihi pada mi u dio.
contiō, ōnis, f. skupština; govor, besjeda.
contrā, praep. c. acc. protiv.
contrōversia, ae, f. raspra, svađa.
conveniō, vēnī, ventum, 4. sakupiti se, sabrati se; c. aliquem pohoditi koga.
conventus, ūs. m. sastanak.

convincō, vīcī, victum, 3. dokazati komu (da je kriv), obličiti koga.
convīvium, iī, n. gozba.
convocō 1. sazvati.
cōpia, ae, f. obilje, mnoštvo, sila; upl. bogatstvo, blago; čete.
Corinthius 3. korintski; kao subst. -ius, iī, Korinćanin.
Corinthus, ī, f. Korint (grad).
Coriolānus, ī, Koriolan (znamenit Rimljanin).
Coriolī, ōrum, m. Korioli (grad volščanski).
cornū, ūs, n. rog; krilo (vojske).
corōna, ae, f. vijenac.
corpus, oris, n. tijelo.
corripiō, ripuī, reptum, 3. pograbiti.
crās, adv. sutra.
Crassus, ī, Kras (glas. Rimljanin).
crēdō, didī, ditum, 3. povjeriti; vjerovati.
Cremera, ae, f. Kremera (rijeka u Etruriji).
creō 1. stvarati; birati; upas. biti izabran.
crescō, crēvī, crētum, 3. rasti.
crīmen, inis, n. osvada, optužba, grijeh; crīmini dare upisati u grijeh.
Critiās, ae, m. Kritija (jedan od 30 tirana u Ateni).
Croesus, ī, m. Kres (lidski kralj).
crūdēlis, e, okrutan.
crūdēlitās, ātis, f. okrutnost.
crūdēliter, adv. okrutno.
cultūra, ae, f. obdjelavanje, obrađivanje.
1. cum (quum), coni. kad; premda; budući da.
2. cum, praep. c. abl. s, sa.
cunctus 3. sav, savkolik.
cupiditās, ātis, f. želja, požuda, pohlepa.
cupiō, īvī, ītum, 3. željeti.
cūr, adv. zašto.
cūra, ae, f. briga.
cūriātim, adv. po kurijama, kuriju po kuriju.
Cūrius, iī, Kurije (glasov. Rimljanin).
cūrō 1. brinuti se, paziti na.
cursus, ūs, m. trčanje, tečaj.
custōdia, ae, f. straža; custōdiās agere stražiti.
custōdiō 4. stražiti, čuvati.
Cypsēlus, ī, Kipsel.
Cyprius 3. kiparski.

D

Damnō 1. osuditi: in metalla d. osuditi na robiju u rudnicima.
damnōsus 3. štetan, poguban.
Darīus, iī, Darije (kralj perzijski).
Datamēs, is, Datam.
Datis, idis, Datis.
dē, praep. c. abl. o.
debeō 2. dugovati, morati; upas. pripadati.
dēcēdō, cessī, cessum, 3. otići; d. (dē) vītā preminuti, umrijeti; (dē sententiā) odstupiti.
decemvir, ī, m. decemvir.
dēcernō, crēvī, crētum, 3. odlučiti.
decet 2. pristoji se.
dēcidō, idī, 3. opadati.
Decius, iī, Decije (ime rimsko).
decus, oris, n. nakit, dika.
dēdecet 2. ne pristoji se.
dēdō, dēdidī, dēditum, 3. predati; sē dēdere, predati se, dati se (na).
dēfectiō, ōnis, f. odmet, otpad.
dēfēnsor, ōris, m. branič, branitelj.
dēferō, tulī, lātum, ferre,

odvesti dolje; dēlātum est došao je glas.
dēficiō, fēcī, fectum, 3. ne dostajati, ne dotjecati.
dēflagrō 1. izgorjeti, sažeći.
dēformis, e, ružan.
deinde coni. zatim.
dēlectō 1. naslađivati, veseliti.
dēleō, ēvī, ētum, 2. uništiti, razoriti.
Delphī, ōrum, m. Delfi (grad u Fokidi).
Dēmarātus, ī, Demarat.
dēmēns, ntis, nerazuman, bezuman.
dēmentia, ae, f. nerazumnost, bezumnost.
Dēmosthenēs, is, Demosten.
dēnuntiō 1. javiti, navijestiti.
dēplōrō 1. oplakivati, tužiti se (na).
dēportō 1. odnijeti, nositi, otpraviti; održati (victōriam).
dērīvō 1. odvratiti, odvesti (vodu).
dēscendō, ndī, nsum, 3. silaziti.
dēsecō, uī, ctum, 1. odsjeći.
dēserō, ruī, rtum, 3. ostaviti (na cjedilu), izdati.
dēsīderium, iī, n. čežnja.
dēspērātiō, ōnis, f. očajanje, zdvojnost.
dēspērō 1. očaja(va)ti, zdvajati.
dēsum, esse, fuī, ne biti tu, nemati, nedostajati.
dētrīmentum, ī, n. gubitak, šteta.
deus, ī, m. bog.
dextrā adv. na desnu stranu, desno.
diadēma, atis, n. dijadem, kruna.
Diāna, ae, f. Dijana (božica).
dīcō, dīxī, dīctum, 3. govoriti; spomenuti; zvati; nadjenuti (nōmen); upas. zvati se.
dictātor, ōris, m. diktator.
dictum, ī, n. riječ; dictō audiēns sum slušam (na riječ).
diēs, ēī, m. (rijetko f.), dan.
differō, distulī, dīlātum, differre raznositi; razlikovati se; differre inter razlikovati se među.
difficilis, e, težak.
dignitās, ātis, f. dostojanstvo, čast.
dignus 3. dostojan, vrijedan.
dīlābor, lapsus sum, 3. raspasti se.
dīlectus, ūs, m. izbor; novačenje; habēre dīlectum novačiti, kupiti novake.
dīligenter adv. marljivo, pomno, brižljivo.
dīligentia, ae, f. pažljivost, pomnja, marljivost.
dīligō, lexi, lectum, 3. štovati, cijeniti, ljubiti.
dimicō 1. boriti se.
dimidium, iī, n. polovica.
dīmittō, mīsī, missum, 3. otpustiti.
Dio, ōnis, Dion (Grk).
Dionȳsius, iī, Dionisije (tiran sirakuški).
dīruō, uī, utum, 3. razoriti, porušiti.
discēdō, cessī, cessum, 3. otići.
disciplīna, ae, f. zapt.
discipulus, ī, m. učenik.
discō, didicī, 3. učiti se.
discordia, ae, f. nesloga.
dispar, aris, f. nejednak, različit.
displiceō 2. ne dopadati se.
dissēnsiō, ōnis, f. nesloga.
distribuō, uī, ūtum, 3. razdijeliti.
dīves, itis, bogat.
Dīviciācus, ī, Divicijak (Eduanac).
dīvīnus 3. božanski.
dīvitiae, ārum, f. bogatstvo.
dīvus 3. božanski.
do, dedī, datum, dare dati; prikazati (fābulam); d. crīminī upisati u grijeh; d. operam (s dat.) nastojati (oko čega).

doceō, uī, ctum, 2. učiti, poučavati.
doctrīna, ae, f. nauk, znanost.
doctus 3. učen.
documentum, ī, n. dokaz; primjer.
dolēns, ntis, žalosteći se, s bolju.
dolor, ōris, m. bol.
dolus, ī, m. varka, lukavština; per dolum lukavo.
domicilium, iī, n. stan, prebivalište.
dominus, ī, m. gospodar.
domus, ūs (ī), f. kuća; domī kod kuće; domum kući; domō iz kuće, od kuće; domī et bellī, domī bellīque, domī mīlitiaeque kod kuće i u ratu.
dōnō 1. darovati, dati.
dōnum, ī, n. dar; dōnō dare dati na dar.
dōs, ōtis, f. miraz, oprema.
dubitō 1. sumnjati, dvojiti.
dūcō, duxī, ductum, 3. voditi, povesti; načiniti, kopati (fossam); misliti, držati.
dum, dok.
duo, duae, duo, dva.
duplum, ī, n. dvostruko, dvojina.
dūritia, ae, f. tvrdoća, tvrd život.
dūrō 1. trajati, izdržati.
dux, ducis, vođa.

E

Ē (samo pred konsonantima), **ex** (pred vokalima i konsonantima) iz; od, između (ex amīcīs); po (ex nōmine); od (ex ebore).
ebur, oris, n. bjelokost.
ecce, evo.
ēdō, ēdidī, ēditum, 3. izdati; izustiti (vōcem).
ēdoceō, uī, ctum, 2. učiti; obavijestiti.
ēducō 1. hraniti, othraniti.
ēdūcō, duxī, ductum, 3. izvesti, izvoditi.
effēminō 1. omekoputiti, razmaziti.
efferō, extulī, ēlātum, efferre iznijeti, iznositi; e. laudibus veličati, slaviti.
efficiō, fēcī, fectum, 3. načiniti, izraditi.
effugiō, fūgī, 3. pobjeći, umaći.
ego, ja.
ēgregius 3. izvrstan.
ēgressus, ūs, m. izlaz.
ēius, njegov, njezin.
elephantus, ī, m. slon.
ēliciō, licuī, licitum, 3. izmamiti, izvabiti, dovabiti.
ēloquēns, ntis, rječit.
ēloquentia, ae, f. rječitost.
ēmineō 2. provirivati, izaći; vidjeti se.
emō, ēmī, emptum, 3. kupovati, kupiti.
en, evo, eto, eno.
Ennius, iī, Enije (rimski pjesnik).
1. **eō,** īvi, itum, īre, ići; eō obviam idem ususret.
2. **eō** adv. tamo, onamo; dotle.
eōrum, eārum, njihov.
Epaminondās, ae, Epaminonda (glasovit Tebanac).
Ephesius 3. efeski; kao subst. -ius, iī, Efešanin.
Epicūrus, ī, Epikur (grčki filozof).
eques, itis, m. konjanik; magister equitum zapovjednik konjaništva.
equitātus, ūs, m. konjaništvo.
equus, ī, m. konj.
erga, praep. c. acc. prema.
ergō, praep. c. gen. poradi.
errō 1. lutati, bluditi; griješiti.
ērudītiō, iōnis, f. odgoj, obrazovanost.
ērudītus 3. učen, obrazovan.
ēruptiō, ōnis, f. provala.

et, i.
etiam, coni. također, i; još.
Etruria, ae, f. Etrurija.
Eumenidēs, um, f. Eumenide.
excēdō, cessī, cessum, 3. izaći, istupiti.
excellēns, ntis, odlikujući se, odličan.
exeō, iī, itum, 4. izaći.
exercitātiō, ōnis, f. vježbanje, vježba.
exercitus, ūs, m. vojska.
exiguus, 3. malen, neznatan.
existimō 1. cijeniti, držati, smatrati; upas. biti držan.
existō v. exsisto.
exorior, ortus sum, 4. izaći, podići se; pojaviti se, postati.
expellō, pulī, pulsum, 3. istjerati, izagnati.
expers, rtis, nemajući, bez.
expetō, petīvī, petītum, 3. željeti, ići za čim.
explōrātor, ōris, m. tražilac, uhoda.
exprimō, pressī, pressum, 3. istisnuti, izraziti.
expugnō 1. svladati, pobijediti, osvojiti.
exquīrō, quīsīvi, quīsītum, 3. istražiti, pretražiti.
exsequor, secūtus sum, 3. izvršivati.
exsilium, iī, n. progonstvo.
exsisto, exstitī, 3. izaći, pojaviti se, postati.
exspectātiō, ōnis, f. očekivanje, čekanje.
exspectō 1. očekivati, čekati.
exstō 1. viriti, provirivati.
exstruō, struxī, structum, 3. naslagati, podići, sagraditi.
exsul, ulis, m. prognanik.
extenuō 1. rastanjivati, drobiti.
exterminō, 1. protjerati, prognati.
extrēmus, 3. krajnji; extrēma hiēms konac zime.
exuō, uī, ūtum, 3. svući, lišiti, oteti, uzeti.

F

Faba, ae, f. bob.
Fabius, iī, Fabije.
fabrica, ae, f. djelaonica, kovačnica.
fābula, ae, f. pripovijest, basna, igrokaz.
facile, adv. lako; nōn facile teško.
facinus, oris, n. čin, djelo, zločin.
faciō, fēcī, factum, 3. činiti; cijeniti; graditi (pontem, castra); f. iter putovati; f. potestatem dati priliku; f. reum tužiti; f. certiōrem obavijestiti.
factum, ī, n, čin, djelo.
fācundia, ae, f. rječitost.
fallō, fefellī, falsum, 3. varati; fallit mē ne znam, nepoznato mi je; vara me, izdaje me (spēs).
falsus 3. lažan.
fāma, ae, f. glas; f. est glasa se, pripovijeda se.
fames, is, f. glad.
familia, ae, f. obitelj; pater familiās otac obitelji.
familiāris, e, spadajući na kuću; rēs f. imutak.
famulāris, e, služinski, ropski.
Fannius, iī, Fanije.
fānum, ī, n. hram.
faveō, fāvī, fautum, 2. prijazan biti, ugađati.
fax, acis, f. luč, baklja; facēs coelī ognjene kugle, repatice.
fēlix, īcis, sretan.
fera, ae, f. zvijer.

fere, adv. otprilike.
ferō, tulī, lātum, ferre, nositi, podnositi; f. lēgem predložiti zakon; fertur kaže se.
ferōciter, adv. srčano, smjelo; divlje, drzovito.
ferox, ōcis, divlji, srčan; drzovit, bijesan.
ferrum, ī, n. željezo; mač; f. missile koplje, strjelica.
fictus, 3. izmišljen, lažljiv.
fīdes, eī, f. vjera, vjernost.
fīdūcia, ae, f. pouzdanje.
Figulus, ī, m. Figul (ime rimsko).
fīlia, ae, f. kći.
fīlius, iī, m. sin.
fingo, finxi, ictum, 3. praviti graditi; graditi se.
fīnis, is, m. međa, granica; pl. zemlja.
fīnitimus 3. susjedan; kao supst. -us, ī, susjed, međaš.
fiō, factus sum, fierī, postati, bivati; učiniti se, stvoriti se (senātūs consultum); fit postaje, biva.
firmus 3. jak, čvrst.
flāgitium, iī, n. opačina, sramotno djelo.
flāgro 1. plamtjeti, gorjeti.
Flāminius, iī, Flaminije.
flōrens, ntis, cvatući, bogat, moguć.
flosculus, ī, m. cvijetak.
flumen, inis, n. rijeka.
foedē, adv. sramotno, ružno.
foedus, eris, n. savez.
fortis, e, jak, hrabar; vir f. junak.
fortitūdō, inis, f. jakost, hrabrost.
fortuitus 3. slučajan.
fortūna, ae, f. sreća.
fossa, ae, f. graba, jarak.
fragilitās, ātis, f. prolaznost, slaboća.
frāter, tris, m. brat.
frequēns, ntis, čest, mnogobrojan.
frētus 3. uzdajući se, ponoseći se.
frūgēs, um, f. poljski plodovi.
frūmentārius 3. žitni; inōpia frūmentāria oskudica žita.
frūmentum, ī, n. žito.
fruor 3. uživati.
fugiō, fugī, 3. bježati; fugit mē ne znam, nepoznato mi je.
fugitīvus 3. utekao; kao supst. -us, ī, bjegunac, uskok.
fugō 1. natjerati u bijeg, razbiti.
fulmen, inis, n. strijela, grom, trijesak.
fungus, ī, m. gljiva.
furia, ae, f. furija, srda.
Fūrius, iī, Furije.

G

Gādēs, ium, f. Gad (grad u Hispaniji).
Gāius, iī, Gaj.
Gallia, ae, f. Galija.
Gallicus 3. galski.
Gallus, ī, m. Gal.
gāza, ae, f. blago, bogatstvo.
gemma, ae, f. dragulj.
generō 1. roditi.
gēns, ntis, f. narod.
genus, eris, n. rod, vrsta; način.
Gergovia, ae, f. Gergovija (grad u Galiji).
Germānia, ae, f. Germanija.
Germānicus 3. germanski.
Germānus 3. germanski; kao supst. -us, ī, German.
gerō, gessī, gestum, 3. nositi; izvoditi (rem.); g. bellum voditi rat; g. mōrem alicuī ugađati, činiti po volji komu, slušati koga.
gladius, iī, m. mač.
glōria, ae, f. slava.
glōrior 1. dičiti se, hvastati se.
glōriōsus 3. slavan; hvastav.

Gordium, i ī, n. Gordij (grad u Frigiji).
Gordius 3. gordijski.
Gracchus, ī, m. Grah.
Graecia, a e, f. Grčka.
Graecus 3. grčki; k a o s u p s t. -u s, ī, Grk.
grandinat 1. tuča pada.
grātiā, p r a e p. c. g e n. radi, poradi.
grātus 3. drag, mio; zahvalan.
gravis, e, težak; znamenit.
Gyges, i s, m. Gig (kralj lidski).

H

Habeō 2. imati, držati; h. d ī l e c t u m novačiti, kupiti novake; h. i n n u m e r ō brojiti među; h. h o n ō r e m iskazujem čast; h a b e o r biti držan, smatran.
Hamilcar, a r i s, Hamilkar.
Hannibal, a l i s, Hanibal.
Harmodius, i ī, Harmodije.
harmonia, a e, f. sklad, suglasje.
Helvetii, ō r u m, Helvećani.
Hēphaestiō, ō n i s, Hefestion (prijatelj Aleksandra Vel.).
Herculēs i s, Herkul.
hērēs, ē d i s, m. nasljednik, baštinik.
heri, a d v. jučer.
Herodotus, ī, Herodot.
heu! jao! vaj!
Hibernia, a e, f. Hibernija (Irska).
1. **hīc,** h a e c. h o c, ovaj.
2. **hīc** a d v. ovdje.
hiēms, e m i s, f. zima; h i e m e zimi.
Hierō, ō n i s Hijeron (tiran sirakuski).
Hippomachus, ī, Hipomah.
Hirtius, i ī, Hircije.
Hispānia, a e, f. Hispanija.
historia, a e, f. povijest.
historicus 3. povjesnički; k a o s u p s t. -u s, ī, povjesnik.
hodie, a d v. danas.
Homērus, ī, Homer.
homo, i n i s, m. čovjek.
honestās, ā t i s, f. čast, ugled, poštenje.
honōs, ō r i s, m. čast, štovanje; h o n ō r e m h a b e o a l i c u ī iskazujem čast komu.
Hortēnsius, i ī, Hortenzije.
hortor 1. bodriti, poticati.
hortulus, ī, m. vrtić, baščica.
Hostīlius, i ī, Hostilije.
hostis, i s, m. neprijatelj.
hūmānitās, ātis, f. čovječanstvo; uljudnost; obrazovanost.
hūmānus 3. ljudski, čovječji.
humilis, e nizak, ponizan, neznatan.
humus, ī, f. zemlja, tlo; h u m ī na zemlji, na zemlju; h u m ō sa zemlje.

I

Iaceō 2. ležati.
iam, a d v. već.
īdem, e a d e m, i d e m, isti.
idōneus 3. zgodan, sposoban, prikladan.
īgnārus 3. nevješt, neznajući.
īgnis, i s, m. vatra, oganj.
īgnōminia a e, f. sramota; c u m ī g n ō m i n i ā sramotno.
īgnōrō 1. ne znati.
īgnōscō, n ō v ī, n ō t u m, 3. opraštati.
ille, i l l a, i l l u d, onaj, on.
illecebra, a e, f. vabilo, dražilo.

imāgō, i n i s, f. slika, prilika.
imbecillus 3. slab, nemoćan.
imitātiō, ō n i s, f. nasljedovanje, oponašanje.
imitor 1. nasljedovati, oponašati, povoditi se za.
immānis, e, neizmjerno velik; strašan, grozan.
immittō, m ī s ī, m i s s u m, 3. pustiti u; s ē i. i n srnuti u.
immodicus 3. neumjeren, razuzdan.
immortālis, e, besmrtan.
immortālitās, ā t i s, f. besmrtnost.
impedimentum, ī, n. zapreka; prtljaga.
impedītus 3. priječen, opterećen prtljagom.
imperātor, ō r i s, m. vojvoda, zapovjednik.
imperium, i ī, n. zapovijed; vlada; vrhovno zapovjedništvo.
imperō 1. zapovijedati, nalagati.
impōnō, p o s u ī, p o s i t u m, 3. staviti, metnuti na.
imprīmīs a d v. prije svega, osobito.
improbus 3. nepošten, nevaljao.
impūnitās, ā t i s, f. beskažnjenost, sigurnost od kazni.
in, p r a e p. c. a c c. i a b l. u, na.
incendō, n d ī, n s u m, 3. zapaliti, užeći.
incertus 3. nesiguran, nestalan.
incolō, u ī, u l t u m, 3. stanovati (gdje), nastavati.
incolumis, e, čitav, zdrav.
incolumitās, ā t i s, f. nepovrijeđenost, sigurnost.
increpō, u ī, i t u m, 1. koriti, psovati, pogrđivati.
incūsō 1. optuživati, tužiti se (na koga).
inde, a d v. odanle, odatle.
indictus 3. oglašen, naviješten.
indigeō, u ī, 2. nemati (čega), trebati (što).
indīgnus 3. nevrijedan, nedostojan.
indolēs, i s, f. duševne sposobnosti, dar.
induō, u ī, ū t u m, 3. odjeti, navući; prisvojiti sebi, uzeti.
Indus ī, m. Ind (rijeka).
industria, a e, f. marljivost.
ineō, i ī, i t u m, 4. ulaziti, unići; i. c ō n s i l i a stvarati odluke; i. p r o e l i u m započinjati boj.
infāns, n t i s, m. (maleno) dijete.
infēlix, ī c i s, nesretan.
inferī, ō r u m, m. podzemnici, podzemni svijet.
inferior, i u s, niži; slabiji, manji.
inferō, t u l ī, l ā t u m, f e r r e, unositi; i. b e l l u m a l i c u i zaratiti se s kim.
infirmitās, ā t i s, f. slaboća; nestalnost.
infl uō, f l u x ī, f l u x u m, 3. utjecati (u što).
ingenium, i ī, n. ćud, narav.
ingēns, n t i s, golem.
ingredior, g r e s s u s s u m, 3. ulaziti (u); i. i t e r nastupiti put.
inicīō, i ē c ī, i e c t u m, 3. baciti, staviti u; zadati (m e t u m); usađivati (a m ō r e m); a d m i r ā t i ō n e m i. a l i c u ī udiviti koga; c a t ē n ā s i. a l i c u ī baciti koga u okove.
inimīcus 3. neprijateljski; k a o s u b s t. -u s, ī, (lični) neprijatelj.
inīquus 3. nepravedan; opasan.
initium, i ī, n. početak; i n i t i ō u početku.
iniūria, a e, f. krivica, nepravda, uvreda; i n i ū r i ā krivo.
iniussū, bez zapovijedi.
iniūstus 3. nepravedan.
innocēns, n t i s, nevin, nedužan.
innumerābilis, e, bezbrojan.
inopia, a e, f. oskudica, bijeda; i. f r ū m e n t ā r i a oskudica žita.

inops, o p i s, bez pomoći, siromašan; i. c ō n s i l i ī ne znajući pomoći sebi.
inquam, velim, kažem.
inscius 3. neznajući, nevješt.
inscrībo, p s ī, p t u m, 3. upisati; l i b e r i n s c r ī b i t u r knjizi je naslov.
insidior 1. zasjedati komu, vrebati na koga, raditi komu o glavi.
insimulō 1. okriviti, potvoriti (koga).
insolēns, n t i s, neobičan; obijestan, ohol.
insolenter, a d v. obijesno, preuzetno.
instituō, u ī, ū t u m, 3. odrediti, odlučiti.
institūtum, ī, n. uredba.
instruō, x ī, c t u m, 3. (sa)graditi, urediti; spremiti se na (b e l l u m).
insula, a e, f. otok.
insum, biti u, nalaziti se u.
integer, g r a, g r u m, neoštećen, zdrav, čitav.
intellegō, l e x ī, l e c t u m, 3. uviđati, razumjeti.
inter, p r a e p. c. a c c. među, između; i n t e r s ē (n ō s, v ō s) međusobno.
interclūdō, c l ū s ī, c l ū s u m, 3. zatvoriti, priječiti; i. c o m m e ā t ū a l i q u e m zapriječiti komu dovoz žita.
interdīcō, d ī x ī, d i c t u m, 3. zabraniti; i. a q u ā e t ī g n ī a l i c u ī prognati koga.
intereō, i ī, i t u m, 4. propasti, poginuti.
interest, f u i t, e s s e, stalo je (do čega); i n t e r e s t i n t e r razlika je među.
interfector, ō r i s, m. ubojica.
interficiō, f ē c ī, f e c t u m, 3. ubiti.
interimō, ē m ī, e m p t u m, 3. ubiti.
interior, i u s, c o m p. unutrašnji.
internecīō, ō n i s, f. poraz, propast; a d i n t e r n e c i ō n e m c a e d e r e iskorijeniti, posve uništiti.
intrā, p r a e p. c. a c c. unutra, za.
intrō 1. unići.
intrōitus, ū s, m. ulaz.
inveniō, v ē n ī, v e n t u m, 4. iznaći, naći.
inventrix, ī c i s, f. izobretnica, iznašasnica.
invideō, v ī d ī, v ī s u m, 2. zavidjeti.
invidia, a e, f. zavist; mržnja, omraženost.
invīsus 3. omražen, mrzak.
invītus 3. nerado, preko volje.
Iphicrates, i s, Ifikrat (atenski vojvoda).
ipse, i p s a, i p s u m, sam.
īra, a e, f. srdžba, gnjev.
īrāscor 3. srditi se, gnjeviti se.
īrātus 3. srdit, gnjevan.
is, e a, i d, on.
ita, a d v. tako.
Italia, a e, f. Italija.
iter, i t i n e r i s, n. put, hod; i. f a c e r e putovati; i. i n g r e d ī nastupiti, započeti put.
iubeō, i u s s ī, i u s s u m, 2. zapovijedati, nalagati.
iūcundus, 3. ugodan.
iūdex, i c i s, m. sudac.
iūdicium, i ī, n. sud; i n i. v o c ā r e zvati na sud.
iūdicō, 1. suditi; misliti; proglasiti (e x s u l e m, h o s t e m a l i q u e m).
iugum, ī, n. jaram.
Iugurtha, a e, m. Jugurta (kralj numidski).
Iūlius, i ī, Julije.
Iuppiter, I o v i s, Jupiter (bog).
iūrō 1. priseći, prisizati.
iūs, i ū r i s, n. pravo; i ū r e s pravom, pravo.
iussū, po zapovijedi.

iūstitia, a e, f. pravednost.
iūstus 3. pravedan.
iuvenis, i s, m. mladić.
iuventūs, ū t i s, f. mladost.
iuvō, i ū v ī, i ū t u m, 1. podupirati, pomagati.

L

L. = L u c i u s Lucije.
labor, ō r i s, m. trud, napor.
lāc, c t i s, n. mlijeko.
Lacedaemonius 3. lakedemonski; k a o s u p s t. -i u s, i ī, Lakedemonac.
lacrima, a e, f. suza.
Laelius, i ī, Lelije.
laetor, 1. radovati se, veseliti se.
laevus, 3. lijevi; l a e v ā nalijevo.
1. lātus 3. širok.
2. latus, e r i s, n. bok, strana.
laudābilis, e, hvale vrijedan.
laudō 1. hvaliti.
laus, d i s, f. hvala, slava.
lectus, ī, m. krevet, postelja.
lēgātus, ī, m. poslanik; legat (general).
legiō, ō n i s, f. legija (odio rimske vojske od 3600 —6000 ljudi).
Lemnus, ī, f. Lemno (otok).
leō, ō n i s, m. lav.
Leōnidās, a e, m. Leonida (spartski kralj).
levis, e, lak; neznatan.
levitās, ā t i s, f. lakoća, lakoumnost.
lēx, l ē g i s, f. zakon; l ē g e m f e r r e predložiti zakon.
libēns, n t i s, voljan, rado.
1. Līber, e r ī, Liber (bog vina).
2. liber, b r ī, m. knjiga, spis.
3. līber, e r a, e r u m slobodan prost (od).
līberālis, e, plemenit, darežljiv.
līberālitās, ā t i s, f. dobrostivost, darežljivost.
līberī, ō r u m, m. djeca.
līberō 1. osloboditi.
lībertās, ā t i s, f. sloboda.
lībīdinōsus 3. strastan, razuzdan.
lingua, a e, f. jezik.
Liscus, ī, Lisko (jedan Gal).
Līvius, i ī, Livije (povjesnik rimski).
littera, a e, f. pisme, slovo; u p l u r. pismo, književnost, jezik.
locus, ī, m. mjesto, kraj (pl. l o c a ō r u m).
longē, a d v. daleko; kud i kamo; l o n g i u s više (t r ī d u ō).
longus 3. dug; dugotrajan.
loquor, l o c ū t u s s u m, 3. govoriti.
lubet, l u b u i t 2. mili se, hoće se.
lupus, ī, m. vuk.
Lūsitānus 3. luzitanski; k a o s u p s t. -u s, ī, Luzitanac.
lūx, l ū c i s, f. svijetlo; zora; p r ī m ā l ū c e zorom.
luxuriōsus 3. raskošan.
Lȳdia, a e, f. Lidija (pokrajina u Maloj Aziji).
Lȳdus, ī, m. Lidanin.
Lysias, a e, m. Lisija (grčki govornik).
Lȳsimachus, ī, Lisimah (vojvoda Aleksandra Velikoga).
Lȳsis, i d i s, m. Lisid (učitelj Epaminondin).

M

M = M a r c u s Marko.
Macedo, o n i s, m. Makedonac.
Macedonicus 3. makedonski.
Maelius, i ī, Melije.
magis, a d v. više.
magister, t r ī, učitelj; vođa; m.

equitum zapovjednik konjaništva.
magistra, a e, f. učiteljica.
magistrātus, ūs, m. poglavarstvo, služba.
Magius, i ī, m. Magije.
Māgnēsia, a e, f. Magnezija.
māgnificus 3. veličanstven veličajan.
māgnitūdō, i n i s, f. veličina.
māgnus 3. velik; m ā g n ī (uz glagole cijeniti) vrlo, visoko; m ā i o r (n ā t ū) stariji.
māiestās, ā t i s, f. uzvišenost, veličanstvo.
māior, k o m p. o d m ā g n u s.
māiōrēs, u m, pređi, oci.
male, a d v. zlo.
maledīcō, d ī x ī, d i c t u m 3. psovati, ružiti.
maleficus, ī. m. zlotvor, zločinac.
malō, m a l u ī, m a l l e, voljeti.
malum, ī, n. zlo.
malus, 3. zao.
mandō, n d ī, n s u m, 3. žvatati.
maneō, n s ī, n s u m 2. ostati; čekati.
Manlius, i ī, Manlije.
mansuetūdō, i n i s, f. blagost.
manus, ū s, f. ruka; šaka, četa.
Marathōn, ō n i s, m. Maraton (mjesto u Atici).
Marcius, i ī, Marcije.
Marcus, ī, m. Marko.
mare, i s, n. more; t e r r ā m a r ī q u e na kopnu i na moru.
Masinissa, a e, m. Masinisa (kralj numidski).
Massiliēnsis, e, masilijski; k a o s u p s t. -i s, i s, Masiljanin.
māter, t r i s, f. mati, majka.
mātrimōnium, i ī, n. ženidba, brak.
mātūrē, a d v. rano.
māximē, a d v. najviše.
Māximus 3. Maksim.
medeor — 2. liječiti; doskočiti (i n o p i a e).
medīcāmentum, ī. n. lijek.
medius 3. srednji; m e d i ā a e s t ā s sredina ljeta.
Megarēnsis, i s, m. Megaranin.
melior, k o m p, o d b o n u s.
membrāna, a e f. kožica, mrena.
meminī, i s s e, sjećam se; mislim na.
memorābilis, e, spomena vrijedan, znamenit.
memoria, a e, f. uspomena.
mendācium, i ī, n. laž.
mēns, n t i s, f. duša, duh; pamet, um; providnost (d ī v ī n a).
mēnsa, a e, f. stol.
mēnsis, is, m. mjesec.
mentior 4. lagati.
mercātor, ō r i s, m. trgovac, veliki trgovac.
Mercurius, i ī, Merkurije (bog).
metallum, ī, n. kov, kovina; rudnik; d a m n ā r e i n m e t a l l a osuditi na robiju u rudnicima.
Metellus, ī, Metel.
metus, ū s, m. strah; m e t u m i n i c e r e zadati strah.
meus 3. moj.
Midās, a e, m. Mida.
mīles, ī t i s, m. vojnik.
mīlitāris, e, vojnički.
mīlitia, a e, f. vojna služba; d o m ī m ī l i t i a e q u e u miru i u ratu.
mille (plur. m i l i a), tisuća, hiljada.
Milo, ō n i s, Milon.
Miltiadēs, i s, Miltijad (atenski vođa).
Minerva, a e, f. Minerva.
mīnimē, a d v. najmanje, ni najmanje.
Mīnos, ō i s, Minoj (kralj kretski).
Minucius, i ī, m. Minucije.
minuo, u ī, ū t u m 3. umanjiti; rasjeći.
minus, a d v. manje; n ō n m i n u s — q u a m ne manje — nego.
miser, e r a, e r u m, nesretan, bijedan.

miseret, — 2. žao mi je koga ili čega (m ē a l i c ū i u s r e ī).
missilis, e, što se baciti može; m i s s i l e (f e r r u m) koplje, strjelica.
mittō, m ī s ī, m i s s u m 3. poslati; bacati; pustiti; izustiti (v ō c e m).
moderor 1. ravnati, upravljati.
modestus 3. umjeren, čedan.
modo, a d v. samo, baš; n ō n m o d o — s e d (e t i a m) ne samo — nego (i).
modus, ī, m. mjera, način; n u l l ō m o d ō nikako.
moenia, u m, n. utvrde, zidine, bedemi.
molliō 4. mekšati.
mōns, n t i s, m. gora, brdo.
morbus, ī, m. bolest.
morior, mortuus sum, 3. umrijeti.
mors, rtis, f. smrt; m o r t e m o b ī r e umrijeti.
morsus, ū s, m. ujed, griz.
mortālis, e, smrtan; k a o s u p s t. -i s, i s, smrtnik.
mortuus, 3. umr'o, **mrtav;** k a o s u p s t. -u u s, ī, **mrtvac.**
mos, ō r i s, m. običaj, navada; pl. ćud, značaj; m ō r e m g e r e r e a l i c u ī slušati koga, ugađati komu.
Mosa, a e, Moza (rijeka u Galiji).
mōtus, ū s, m. gibanje, okret; ustanak, nemir.
moveō, m ō v ī, m ō t u m, 2. gibati, micati.
mulier, e r i s, f. žena.
multitūdō, i n i s, f. mnoštvo, množina.
multō 1. kazniti.
multum, a d v. mnogo; m. v a l ē r e mnogo vrijediti.
multus 3. mnogi.
mundus, ī, m. svijet.
mūnimentum, ī, m. utvrda, zaštita, potpora.
mūnus, e r i s, n. služba, posao; dar.
mūrus, ī, m. zid, stijena.
Mūsa, a e, f. Muza.
mūsica, a e, f. glazba.
mūsicus 3. glazben; k a o s u p s t. -u s, ī, glazbenik.
mūtus 3. nijem.

N

Naevius, i ī, Nevije (rimski pjesnik).
nāscor, n ā t u s s u m, 3. roditi se, postati.
nātu, po porodu; m ā i o r n ā t ū stariji.
nātus 3. rođen; u dobi.
nātūra, a e, narav, priroda; n ā t ū r ā po prirodi.
nāvālis, e, morski; b e l l u m n ā v ā l e pomorski rat.
nāvigō 1. broditi, odbroditi.
nāvis, i s, f. lađa.
ne, c ō n i. da ne; k a o u p i t n a č e s t i c a, k o j a s e z a p o s t a v l j a: li; n e — q u ī d e m niti (n a g l a š e n a r i j e č d o l a z i i z m e đ u **ne** i **quidem**).
Neāpolis, i s, f. Napulj.
nec, a d v. i ne, te ne, niti.
necessārius 3. nuždan, potrebit.
necesse est, nužno je, potrebno je.
nefas, s u b s t. i n d e c l. grijeh, opačina.
neglegentia, a e, f. nemarnost, nehajnost.
negō 1. poričem, niječem, velim, da ne.
negōtiātor, ō r i s, m. trgovac, novčar.
negōtium, i ī, n. posao; m i h i e s t n e g. c u m imam posla sa.

nēmo, nitko.
nepos, ōtis, m. unuk; nećak.
Neptūnus, ī, Neptun (bog).
neque coni. i ne, te ne, niti; neque (nec) — neque (nec) — niti (ni) — niti (ni).
Nerō, ōnis, Neron (rimski car).
Nervīī, ōrum, m. Nervijci (narod u Belgiji).
nesciō 4. ne znati.
nēve = et ne, i ne, te ne.
niger, gra, grum, crn.
nihil, ništa.
nimius 3. prevelik, prekomjeran.
ningit, ninxit, 3. šnijeg pada.
Nioba, ae, f. Nioba.
nisi, ako ne, kad ne, da ne; osim.
nōbilis, e, poznat, slavan, glasovit, znamenit; kao supst. -is, is, plemić.
noceō 2. škoditi.
nocturnus 3. noćni.
nōlō, nōluī, nolle, ne htjeti; nōlī (nōlīte) nemoj (nemojte).
nōmen inis, n. ime; narod (n. Rōmānum); n. dīcere nadjenuti ime; nōmine u ime, kao.
nōminō 1. imenovati, spominjati.
nōn, ne; non sōlum — sed etiam ne samo — nego i; nōn minus — quam ne manje — nego.
nōndum, adv. još ne.
nonne, ne li?
nōs mi.
nōscō, nōvī, nōtum, 3. poznavati.
noster, tra, trum, naš.
nōtus 3. znan, poznat.
novem devet.
novus 3. nov.
nox, ctis, f. noć.
nūbō, nupsī, nuptum, 3. udati se (alicuī).
nūdō, 1. otkriti; svući; lišiti (dēfēnsōribus).
nūdus 3. gol, nag; bez (praesidiō).
nullus 3. nijedan, nikoji; nullō modō nikako.
num, zar?
numerō 1. brojiti, računati (in među, u).
numerus ī, m. broj; numerō na broj; in numerō collocāre uvrstiti među; in numerō habēre brojiti među.
Numida, ae, m. Numiđanin.
nunquam, adv. nikada.
nuntia, ae, f. vjesnica, glasnica.
nuntiō 1. navijestiti, javiti.
nuntius, iī, m. glasnik; glas.

O

Ob, praep. c. acc. radi, poradi.
obeō, iī, itum 4. zalaziti; (mortem) obīre umrijeti.
obitus, ūs, m. zalaz; smrt.
oblīviō, ōnis, f. zaborav.
oblīvīscor, oblītus sum, 3. zaboravljati.
obruō, ruī, rutum, 3. zastrijeti, zasuti, zakopati.
obscūrō 1. potamniti, zamračiti.
obsecrō 1. moliti, zaklinjati.
obsequor, secūtus sum, 3. pokoravati se.
obsidiō, ōnis f. podsjedanje, opsada.
obtrectō 1. opadati, umanjivati.
obviam, adv. nasusret, ususret.
occidēns, ntis, m. zapad; ab occidente sa zapada, na zapadu.
1. **occīdō,** īdī, īsum, 3. ubiti, posjeći.
2. **occidō,** idī, cāsum, 3. srušiti se, pasti, poginuti.
occupō 1. zauzeti, oteti; osvojiti.
occurrō, currī, cursum, 3. susretati, naići na (alicuī).
oculus, ī, m. oko.
odium, iī, n. mržnja.
officium, iī, n. dužnost; uslužnost.
olea, ae, f. maslinka (voće); maslina (stablo).
ōlim, adv. nekoć, negda.
olivētum, ī, n. maslinik.
Olympiodōrus, ī, Olimpiodor.
omittō, mīsī, missum, 3. pustiti, okaniti se.
omnīnō, adv. sasvim, posve.
omnis, e, sav.
onus, eris, n. teret.
opera, ae, f. rad, trud, napor; operam dare alicuī reī nastojati oko čega.
oportet 2. valja, treba.
oppidum, ī, n. (utvrđeni) grad.
oppugnātiō, ōnis, f. navala, jurišanje.
oppūgnō 1. napadati, udarati na što.
opprimō, pressī, pressum, 3. oboriti, svladati; uništiti.
(ops), opis, f. moć, sila; u pl. moć; blago, bogatstvo.
optimus 3. najbolji (superl. od bonus).
optō 1. željeti.
opulentus 3. moguć, bogat.
opus, eris, n. rad, posao, djelo.
opus est, treba, potrebno je.
ōrātiō, ōnis, f. govor, besjeda.
ōrātor, ōris, m. govornik, besjednik.
orīēns, ntis, m. istok.
ornāmentum, ī, n. nakit, ures.
ornātus, ūs, m. nakit; odijelo.
ōrō 1. moliti, prositi.
ōs, ōris, n. usta, lice.
ostendō, ndī, ntum, 3. pružati, pokazivati.
ōtiōsus 3. bez posla, dokolan.
ōtium, iī, n. dokolica, besposlica, mir.

P

P. = Publius Publije.
pactum, ī, n. nagodba, ugovor; nullō pactō ni na kakav način, nikako.
Padus, ī, m. Pad (rijeka u Italiji).
paenē, adv. gotovo, malo ne.
paenitet 2. v. poenitet.
palūs, ūdis, f. močvara.
pār, paris, jednak, ravan, dorastao.
parasītus, ī, m. čankoliz.
parātus, 3. spreman, gotov.
parcō, pepercī, 3. štedjeti.
parēns, ntis, c. roditelj, roditeljka, otac, mati; parentēs, um, m. roditelji.
pāreō 2. pokoravati se, slušati.
parō 1. spremati, pripravljati, snovati; stjecati.
pārs, rtis, f. dio, strana; quās in partēs na koju stranu, kamo.
pārsimōnia, ae, f. štedljivost.
particeps, cipis, dionik, učesnik.
Parus, ī, f. Par (otok).
parvulus 3. (veoma) malen; ā parvulīs od malih nogu.
parvus 3. malen.
passus, ūs, m. korak.
pateō 2. biti otvoren.
pater, tris, otac; patrēs pređi; patriciji; senatori.
patientia, ae, f. strpljivost.
patiēns, ntis, strpljiv, koji lako podnosi.
patior, passus sum, 3. trpjeti, podnositi.
patria, ae f. domovina.

pauper, e r i s, siromašan.
paupertas, ā t i s, f. siromaštvo.
paucus 3. o b i č n o u p l u r. malo (njih), nekoliko (njih).
paulum (p a u l o), malo.
Paulus, ī, Paulo.
pāvō, ō n i s, m. paun.
pāx, p ā c i s, f. mir.
peccō 1. griješiti.
pectus, o r i s, n. prsi, grudi.
pecūnia, a e, f. imovina; novac.
1. **pecus,** o r i s, n. blago, marše.
2. **pecus,** u d i s, f. marše, o s o b. sitno blago, ovca.
pedes, i t i s, m. pješak.
pedester, t r i s, t r e, pješački.
pēius, a d v. gore (k o m p a r. od male).
pellō, p e p u l ī, p u l s u m, 3. goniti, izagnati.
Peloponnēsus, ī, f. Pelopones.
per, p r a e p. c. a c c. po, kroz, preko.
percurrō, c u r r ī, c ū r s u m 3. pretrčati, proći.
percutiō, c u s s ī, c u s s u m 3. probosti, udarati, ubiti.
perdō, d i d ī, d i t u m 3. upropastiti, izgubiti.
pereō, i ī, i t u m 4. nestati, pogibati, propasti.
perficiō, f ē c ī, f e c t u m 3. dovršiti, sagraditi.
perfuga, a e, f. uskok, bjegunac.
Pergamēnus 3. pergamski.
pergrātus 3. preugodan, vrlo mio.
Periclēs, i s, Periklo (znamenit Atenjanin).
perīculum, ī, n. pogibao.
perītus 3. vješt.
permāgnus 3. prevelik, vrlo velik; p e r m ā g n ī i n t e r e s t vrlo mnogo stoji do toga.
permaneō, n s ī, n s u m 2. ostajati.
permōtus 3. sklonjen, prinuđen.
Persa, a e, m. Perzijanac.
Persicus 3. perzijski.
persuādeō, ā s ī, ā s u m 2. nagovarati, uvjeriti, skloniti.
pēs, p e d i s, m. noga; p e d i b u s pješice.
petō, p e t ī v ī (p e t i ī), p e t ī t u m 3. ići, poći; moliti.
petulantia, a e, f. obijest, raspuštenost, razuzdanost.
Phaedon, ō n i s, Fedon (učenik Sokratov).
Pharnabāzus, ī, Farnabaz.
Philippus, ī, Filip (kralj macedonski).
Philōtās, a e, m. Filota.
philosophia, a e, f. filozofija.
philosophus, ī, m. filozof.
Phrygia, a e, Frigija (pokrajina u Maloj Aziji).
Pieridēs, u m, f. Pijeride, Muze.
piget 2. dodijava, dosađuje, mrsko je.
pigritia, a e, f. lijenost.
piscātor, ō r i s, m. ribar.
piscor 1. ribariti.
Pisistratus, ī, m. Pisistrat (atenski tiran).
placeō 2. militi se, sviđati se; p l a c e t (m i h i) pristajem, mislim; odlučujem, zaključujem.
Plancus, ī, Planko.
Platō, ō n i s, Platon (grčki filozof).
Plautus, ī, Plauto (rimski pjesnik).
plēbs, p l ē b i s, f. puk, građanstvo.
plēnus 3. pun.
plērumque, a d v. obično, većinom.
pluit, pluit, 3. kiša pada.
plūrimum najviše (s u p e r l a t i v o d multum).
plūs (p l ū r i s), više (k o m p. o d multum).
poena, a e, f. kazan.
poenitet 2. (m ē) kajem se, žao mi je.
Poenus, ī, Punjanin.
poēta, a e, m. pjesnik.
Pompēius, i ī, Pompej.

Pompōnius, i ī, Pomponije.
pondō, s u b s t. i n d e c l. funta; težinom.
pondus, e r i s, n. uteg, težina.
pōnō, p o s u ī, p o s i t u m 3. staviti, metnuti.
pōns, n t i s, m. most.
populus, ī, m. narod.
porta, a e, f. vrata.
Pōrus, ī, m. Por (kralj u Indiji).
poscō, poposcī — 3. tražiti, zahtijevati.
possum, p o t u ī, p o s s e, moći.
post 1) a d v. straga; poslije. 2) p r a e p. c. a c c. poslije, po.
posteā, a d v. zatim, kasnije.
postrēmus 3. zadnji, posljednji.
postrīdie, a d v. sutradan.
postulō 1. zahtijevati, tražiti.
potestās, ā t i s, f. moć; f a c e r e p o t e s t ā t e m dati priliku.
pōtiō, ō n i s, f. piće, pilo.
potior 4. posvojiti što, domoći se čega, osvojiti.
potius, a d v. pače, prije; m i h i e s t p o t i u s preče mi je.
praebeō 2. pružati, davati; s ē p r a e b ē r e pokazati se.
praeceptor, ō r i s, m. učitelj.
praecipiō, c ē p ī, c e p t u m 3. prije uzimati; zapovijedati; učiti.
praecipuus 3. osobit.
praeclārus 3. sjajan, divan, slavan.
praeda, a e, f. plijen.
praedicō 1. govoriti, nazivati, spominjati, hvaliti, hvalisati se.
praeditus 3. nadaren, obdaren.
praefectus, ī, poglavar, zapovjednik, upravitelj.
praeficiō, f ē c ī, f e c t u m, 3. učiniti zapovjednikom, staviti na čelo.
praemitto, m ī s ī, m i s s u m 3. naprijed poslati.
praemium, i ī, n. nagrada; p r a e m i ō a f f i c e r e nagraditi.
praenuntia, a e, f. glasnica.
praepōnō, p o s u ī, p o s i t u m 3. staviti na čelo.
praesertim, a d v. osobito.
praesidium, i ī, n. zaštita, zaklon; posada.
praestō, s t i t ī, s t i t u m 1. odlikovati se, nadvisivati (a l i c u ī); činiti, izvršiti; s ē p r a e s t ā r e pokazati se.
praesum, f u ī, e s s e, biti na čelu.
praeter, p r a e p. c. a c c. mimo; osim.
praetor, ō r i s, m. pretor; vođa, zapovjednik.
praetōrium, i ī, m. vojvodski stan, vojvodski šator.
prīmum, a d v. prvo, najprije.
prīmus 3. prvi.
princeps, i p i s, prvi; k a o s u p s t. poglavica, prvak.
prior, p r i u s, prvi (od dvojice), odličniji.
Priscus, ī, Prisko.
pristinus 3. prošlašnji, negdašnji.
prō, p r a e p. c. a b l. pred; za; umjesto.
probitas, ā t i s, f. poštenje.
probrum, ī, n. sramotno djelo, sramota, pogrda.
probus 3. dobar, pošten.
procella, a e, f. bura, oluja.
Procillus, ī, Procil.
prōcreō 1. rađati; u p a s. postati.
prōdigus 3. rasipan, rastrošan.
prōditiō, ō n i s, f. izdaja.
prōditor, ō r i s, m. izdajica.
prōdō, p r ō d i d ī, p r ō d i t u m 3. objaviti; p r o d i t u r kaže se.
proelium, i ī, n. bitka, boj; p r. i n ī r e započinjati boj.
proficīscor, p r o f e c t u s s u m 3. putovati, otputovati.
prohibeō 2. priječiti, zabraniti, odbiti.
prōlābor, l ā p s u s s u m, 3. pokliznuti se, pasti.

prōmittō, mīsī, missum 3. obećati.
propēnsus 3. naginjući se, voljan; p. sum ad naginjem na.
proprius 3. svoj, vlastit; proprium est vlastitost, osobitost je.
propterea, adv. stoga, zato.
prōpugnātor, ōris, m. branitelj, zatočnik.
prosper, era, erum, srećan, povoljan; rēs prosperae sreća.
prōsum, prōfuī, prodesse, koristiti.
Protagorās, ae, m. Protagora (grčki filozof).
prōverbium iī, n. poslovica.
prōvideō, vīdī, vīsum, 2. unaprijed vidjeti; brinuti se, skrbiti se.
prōvincia, ae f. pokrajina, provincija.
proximus 3. najbliži.
prūdens, ntis, m. razborit.
prūdentia, ae, f. razboritost.
pūblicus 3. javan, državni rēs pūblica država.
pudet 2. stidjeti se.
puer, eri, m. dječak.
pugna, ae, f. boj, bitka.
pugnō 1. boriti se.
pulcher, chra, chrum, lijep.
purpura, ae, f. grimizna boja, grimiz.
purpureus 3. grimizan.
pūrus 3. čist.
pūtidus 3. gnjio, truo.
putō 1. cijeniti, držati, misliti.
Pyrrhus, ī, Pir (kralj epirski).
Pythagorās, ae, Pitagora (grčki filozof).
Pythius 3. pitijski.

Q

Q. = Quintus, Kvinto.
quadriduum, ī, n. (vrijeme od) četiri dana.
quaerō, quaesīvī, quaesītum 3. tražiti; pitati koga (ā, dē, ex).
quaestus, ūs, m. tečenje, dobivanje, korist.
quālis, e, kakav.
quam, adv. kako, koliko; nego; što (pred superlat.)
quamdiu, adv. kako dugo, dok.
quandō, adv. kad.
quantopere, adv. koliko.
quantus 3. kolik; quantō — tantō koliko — toliko, što — to.
quārē, adv. zašto.
quasi, adv. kao da.
que (zapostavlja se) i, te.
quemadmodum, adv. kako, kao.
quī, quae, quod, koji.
quia, š.o, jer.
quīdam, quaedam, quoddam, neki, nekoji.
quiddam, nešto.
quidem, adv. istina, doduše, bar; često se ne prevodi; ne — quidem niti.
quīlibet, quaelibet, quodlibet (quidlibet), kojigod, svaki.
quīn, pače; coni. da ne, da (s konjunkt.).
Quinctius, iī, Kvinkcije.
Quintus, ī, Kvinto.
quis, quid, tko, što.
quisquam, quicquam, itko, išto.
quisque, quaeque, quodque (quidque) svatko, svaki; koji.
quō (s konjunkt.) da tim; quō — eō što — to, čim — tim.
quod, što, jer.

quondam, adv. nekoć, negda.
quoniam, coni. kad, budući da.
quoque, coni. takodjer, i.
quot, adi. indecl. koliko; quot — tot koliko — toliko.
quotannis, adv. svake godine.
quousque, adv. dokle.
quum v. cum.

R

Rārus 3. rijedak.
ratiō, ōnis, f. računu; razum, razbor; način (bellī).
receptus, ūs, m. uzmak.
recipiō, cēpī, ceptum 3. natrag uzeti, primiti.
recordor 1. pomišljati, imati na pameti.
rectus 3. prav, pravedan.
recuperō 1. opet dobiti.
reddō, didī, ditum 3. vratiti; dati, predati; učiniti.
redeō, iī, itum 4. vratiti se.
refert, referre, stalo je.
refertus 3. pun.
rēgālis, e, kraljevski.
rēgia, ae, f. kraljevski dvor, prijestolnica.
rēgīna, ae, f. kraljica.
regiō, ōnis, f. kraj.
rēgius 3. kraljevski.
rēgnō 1. kraljevati, vladati.
rēgnum, ī, n. kraljevstvo.
regō, rexī, rectum 3. upravljati, vladati.
relinquō, līquī, lictum 3. ostaviti.
reliquus 3. ostali.
remittō, mīsī, missum 3. natrag poslati.
Remus, ī, m. Rem.
renuntiō 1. natrag javljati; kazivati, proglasiti.
reperiō, repperī, repertum 4. naći, saznati.
reprehēnsiō, ōnis, f. ukor, karanje.
repudiō 1. odbijati, zabaciti.
rēs, reī, f. stvar; rēs adversae nesreća; rēs capitālis smrtni zločin; rēs familiāris imutak; rem gerere izvesti stvar; rēs prosperae sreća; rēs pūblica država; rēs secundae sreća.
resistō, restitī, restitum 3. protiviti se, opirati se, odoljeti.
respondeō, ndī, nsum 2. odgovarati.
resupīnus 3. nauznak, na leđima ležeći.
reus, ī, m. okrivljenik, krivac; reum facere optužiti.
revertor, reverti, perf. revertī, vratiti se.
revocō 1. natrag pozvati; odvratiti od (ā).
rēx, rēgis, m. kralj.
Rhēnus, ī, m. Ren (rijeka).
ritē, adv. po običaju, pravo, valjano.
rīvus, ī, m. potok.
rōbur, oris, n. hrastovina; snaga.
rōbustus 3. jak.
rogō 1. pitati (sententiam); moliti.
rogus, ī, m. lomača.
Rōmānus 3. rimski; kao supst. -us, ī, Rimljanin.
Rōmulus, ī, Romul.
Roscius, iī, Roscije.
rudis, e, prost, nevješt.
ruō, ruī, rutum 3. srušiti se, nasrnuti, navaliti.
rus, ruris, n. selo; rurī na selu; rus na selo; rure sa sela.
rusticus 3. seoski; kao supst. -us, ī, seljak.

S

Saepē, adv. često.
saepēs, is, f. plot, ograda.
saevus 3. bijesan, okrutan.
Saguntīnus 3. saguntski; kao supst. -us, ī, Sagunćanin.
Saguntum, ī, n. Sagunt.
sāl, salis, m. sol.
Salamīnius 3. salaminski.
Salamīs, īnis, (akuz. -em ili -a) f. Salamina (otok).
Sallustius, iī, Salustije (rimski povjesničar).
saltō 1. igrati, plesati.
salus, ūtis, f. zdravlje, spas, dobro.
salūtāris, e, dobar, koristan.
salūtō 1. pozdravljati.
salvus 3. čitav, zdrav.
sanctus 3. svet.
sapiēns, ntis, mudar; kao supst. mudrac.
sapientia, ae, f. mudrost.
satius est, bolje je.
saxum, ī, n. pećina, kamen, stijena.
Scaevola, ae, m. Scevola (glasovit Rimljanin).
Scaldis, is, Skaldis (rijeka u Galiji).
scelus, eris, n. zločin.
scēna, ae, f. pozorište.
Scīpiō, ōnis, Scipion (glasovit Rimljanin).
scrībō, scrīpsī, scrīptum 3. pisati.
scrīptor, ōris, m. pisac.
Scytha, ae, Skit.
sēcrētō, adv. potajno.
sector 1. pristajati za kim, slijediti, ići za kim.
secundus 3. drugi; povoljan; rēs secundae sreća.
secūris, is f. sjekira.
sed, ali, nego.
sēiungō, nxī, nctum, 3. rastaviti, razdvojiti.
sēmen, inis, n. sjeme.
sempiternus 3. vječan.
Semprōnius, iī, Sempronije.
senātus, ūs, m. (rimski) senat, vijeće; senātūs cōnsultum zaključak senata.
senectūs, ūtis, f. starost.
senex, is, m. starac.
sententia, ae, f. mišljenje, mnijenje; sententiam rogāre pitati za mišljenje.
senior, stariji.
sēnsum, ī, n. pomišljeno, misao.
sepeliō, pelīvī, pultum, 4. sahraniti, zakopati.
septuāgintā, sedamdeset.
sequor, secūtus sum 3. slijediti, ići, povoditi se za kim.
sermō, ōnis, m. razgovor, govor.
serō, sēvī, satum 3. sijati, saditi.
serviō 4. robovati, služiti.
Servius, iī, Servije.
servō 1. čuvati; obdržavati; spasti, izbaviti.
servus, ī, m. rob.
sex, šest.
Sextus, ī, Seksto (rimsko ime).
sī, coni. ako, da, kad.
Sīcilia, ae, f. Sicilija.
Siculus 3. sicilski; kao supst. -us, ī, Siciljanin.
Sicyon, ōnis, f. Sikion (grad u Peloponesu).
Sicyōnius 3. sikionski.
sīdus, eris, n. zviježđe, zvijezda.
signum, ī, n. znak; zastava (s. mīlitāre); kip.
silentium, iī, n. tišina, šutnja.
similis, e, sličan.
Simōnidēs, is, m. Simonid (grčki pjesnik).
simplex, icis, jednostavan, priprost, bezazlen.
simpliciter, adv. prosto, iskreno.

simul, adv. zajedno, skupa; coni. čim, kako.
simulātiō, ōnis, f. pretvaranje, prijevara.
simulō 1. pretvarati se, hiniti, graditi se (čim).
sine, praep. c. abl. bez.
singulāris, e, poseban, osobit, izvanredan.
singulī, ae, a, po jedan.
sinō, sīvī, situm 3. dopustiti.
socius, iī, m. drug, saveznik.
Sōcratēs, is, Sokrat (grčki mudrac).
Sōcraticus 3. Sokratov; kao supst. -us, ī, Sokratovac.
sōl, sōlis, m. sunce.
soleō, solitus sum, 2. običavati.
Solō(n), ōnis, Solon (grčki mudrac).
sōlum, adv. samo; nōn sōlum — sed etiam ne samo — nego i.
sōlus 3. sam, jedini; samo.
somnus, ī, m. san.
sophistēs, ae, m. sofist.
Sparta, ae, Sparta (glavni grad Lakonije).
Spartānus 3. spartski; kao supst. -us, ī, Spartanac.
spērō 1. nadati se.
spēs, eī, f. nada.
sponte, sam sobom, svojevoljno, (meā, tuā etc. sponte).
spūma, ae, f. pjena.
Spurius, iī, m. Spurije.
statuō, uī, ūtum 3. postaviti, odlučiti.
statūra, ae, f. stas, rast.
stella, ae, f. zvijezda.
stirps, rpis, f. deblo; potomak, dijete.
Stōicus 3. stoički; kao supst. -us, ī, stoički filozof.
strēnuus 3. brz, odlučan, odvažan.
stringō, inxī, ictum 3. nategnuti; povući, trgnuti (gladium).
studeō 2. truditi se, nastojati (oko čega), baviti se (čim).
studium, iī, n. nastojanje, briga, pomnja; ljubav; učenje.
stultitia, ae, f. ludost.
stultus 3. lud.
suāvis, e, drag, mio.
subeō, iī, itum, 4. ići pod, unići (tectum); izvrgavati se (perīcula).
subitus 3. nenadan, nagao.
succumbo, cubuī, cubitum, 3. podleći, klonuti.
Suēbī ōrum, m. Svebi (germansko pleme).
sūfes, ētis, m. sufet, sudac (u Kartagi).
suī (sibi, sē), sebe, sebi, sobom.
Sulla, ae, m. Sula.
sum, fuī, esse, biti; vrijediti.
summa, ae, f. zbroj; summa belli vrhovno zapovjedništvo.
summus 3. najviši, najveći.
sumō, mpsī, mptum 3. uzeti, primiti, prisvojiti.
sumptus, ūs, m. trošak.
super, praep. c. acc. nad, iznad; za, pri (cēnam).
superbia, ae, f. oholost.
superior, ius, viši, jači.
superō 1. nadvladati, nadjačati.
superstes (itis) sum alicuī, nadživjeti koga.
supplēmentum, ī, n. popunjavanje, pomoć.
supplicium, iī, n. smrtna kazan; supplīciō afficere smrću kazniti.
suprā, adv. gore, prije; praep. c. acc. iznad, više, nad.
suprēmus 3. najveći, najviši, krajnji, posljednji.
suspectus 3. sumnjiv.
suus 3. svoj.
Syrācūsae, ārum, f. Sirakusa (grad na Siciliji).

T

T. = Titus, Tit.
tacitus 3. šuteći, mučke.
taedet (2.) mē, gadi mi se, mrzi me, dosađuje mi.
talentum, ī, n. talenat (grčki novac).
tam, adv. tako; tam — quam tako — kako.
tamquam, kao što, kao.
tandem, adv. napokon; ta.
tantulō, za tako malenu cijenu.
tantummodo, adv. samo.
tantus 3. toliki; tantum — quantum toliko — koliko.
Tarentīnus ī, m. Tarenćanin.
Tarquinii, ōrum, m. Tarkviniji (grad u Etruriji).
Tarquinius, iī, Tarkvinije.
taurus, ī, m. bik.
tectum, ī, n. krov; kuća; tectum subīre ući pod krov.
tēlum, ī, n. oružje, strijela.
temperantia, ae, f. umjerenost, trijeznost.
temperō 1. urediti kako valja; ublažiti; utišati; upravljati; vladati, gospodovati; uperf. pas. pošteđen biti; t. sibi moći se uzdržati ili savladati.
templum, ī, n. hram.
tempus, oris, n. vrijeme; prilika; zgoda.
tenax, ācis, (tvrdo) se držeći
teneō, uī, ntum 2. držati, imati, obuzimati; sē tenēre držati se u (castrīs).
tenuis, e, tanak, fin; neznatan (praeda).
Terentia, ae, f. Terencija (žena Ciceronova).
tergum, ī, n. leđa, hrbat; ā tergō ostrag, odzada.
terra, ae, f. zemlja, kraj, okolica; terrā marīque na kopnu i na moru.
terreō 2. strašiti, plašiti.
testis, is, m. svjedok.
Thēbānus 3. tepski, tebanski; kao supst. -us, ī, Tebanac.
Thēbae, ārum, f. Teba (glavni grad u Beotiji).
Themistoclēs, is Temistoklo (glasovit Atenjanin).
Theopompus, ī, Teopomp (grčki povjesničar).
Thūcȳdidēs, is, Tukidid (grčki povjesničar).
Ti. = Tiberius Tiberije.
Tiberius, iī, Tiberije.
tībia, ae, f. frula; tībiīs cantāre frulati.
Tigrānēs, is, Tigran (armenski kralj).
Tīmaeus, ī, Timej.
timeō 2. bojati se (aliquem koga; alicuī za koga).
Tīmoleon, ntis, Timoleont (korintski vojvoda).
timor, ōris, m. strah.
Tīmotheus, ī, Timotej (atenski vojvoda).
Tīrō, ōnis, Tiron.
tot, adi. indecl. toliko; tot — quot toliko — koliko.
tōtus 3. čitav, cio, sav.
trādō, didī, ditum 3. predati (sē tr. predati se); povjeriti; trāditur pripovijeda se.
tradūcō, xī, ctum 3. prevesti preko (Rhēnum).
Trāiānus, ī, Trajan (rimski car).
trāiciō, iēcī, iectum 3. prebaciti, prevesti preko (cōpiās Rhēnum).
tranquillus, 3. miran, tih; supst. -um, ī, tišina.
trānsalpīnus 3. onkraj Alpi, transalpinski.
trānseō, iī, itum 4. prijeći.
trānsferō, tulī, latum, ferre, prenijeti.

trānsfīgō, fīxī, fīxum 3. probosti.
trānsgredior, gressus sum, 3. prestupiti, prijeći.
trānsiliō, luī, — 4. preskočiti.
trānsportō 1. prenijeti, prevesti.
Trasimēnus 3. trazimenski.
Trebātius, iī, Trebacije.
trēcentī, ae, a, tri stotine.
trēs, tria, tri.
tribūnus, ī, m. tribun (plēbis pučki; mīlitum vojnički).
tribuō, uī, ūtum 3. dati; upisiviti u (superbiae).
trīduum, uī, n. (vrijeme od) tri dana.
triennium, iī, n. tri godine, trogodište.
trigeminus 3. troji; trigeminī frātrēs trojci.
tristis, e, tužan, žalostan.
tristitia, ae, f. žalost.
Trōia, ae, f. Troja.
Trōicus 3. trojski.
tropaeum, ī, n. znak pobjede, pobjeda.
tū, ti.
tueor 2. gledati; štititi.
Tullia, ae, f. Tulija.
Tullius, iī, Tulije.
Tullus, ī, Tul.
tum adv. onda, tada; cum — tum kao što — tako, i — i (osobito).
turpitūdō, inis, f. ružnost, sramota, opakost.
turpis, e, ružan, sramotan.
turpiter, adv. ružno, sramotno.
Tuscī, ōrum, m. Tusci (stanovnici Etrurije).
tūtor 1. štititi, čuvati.
tuus 3. tvoj.
tyrannis, idis, f. tiranstvo, samosilje.
tyrannus, ī, m. tiran, silnik.

U

Ubi, adv. gdje.
Ubiī, ōrum, m. Ubijci (germansko pleme).
Ulixēs, is, m. Uliks.
ullus 3. ikoji, ijedan.
ultimus 3. zadnji, posljednji.
umbra, ae, f. sjena.
umerus, ī, n. pleće, rame.
umquam, adv. ikada (uz negaciju: nikada).
ūnā, adv. zajedno, skupa.
ūnicē, adv. osobito.
ūniversus 3. savkolik.
ūnus 3. jedan, jedini.
urbs, bis, f. grad.
urgeō, ursī, — 2. tištiti, navaljivati, zatvarati.
ūsus, ūs, m. poraba; iskustvo, korist; ūsuī esse biti koristan, potreban.
ut, coni. c. coniunct. da, te; adv. kako, kao (što).
uterque, utraque, utrumque obadva, jedan i drugi.
utervis, utravis, utrumvis, kojigod od dvojice.
Utica, ae, f. Utika (grad u Africi).
ūtilis, e, koristan.
ūtilitās, ātis, f. korist.
ūtor, ūsus sum, 3. služiti se, upotrebljavati.
utrum — an, da li — ili.
uxor, ōris, f. žena, supruga.

V

Vacca, a e, f. krava.
Vacca, a e, f. Vaka (grad u Africi).
vae, jao! joj!
valeō 2. jak, zdrav biti; moći; vrijediti (m u l t u m).
Valērius, i ī, Valerije.
valētūdō, i n i s, f. zdravlje.
validus 3. jak.
varius 3. raznovrstan, različit.
Varrō, ō n i s, Varon.
vās, v ā s i s, n. posuda.
vehementer, a d v. veoma.
vehiculum, ī, n. kola; lađa.
Vēiēns, n t i s, Vejenćanin.
vel ili; v e l — v e l ili — ili.
vēlōcitas, ā t i s, f. brzina.
velut, c o n i. kao, kao što.
vēnālis, e, izložen na prodaju; koji se može kupiti.
vendō, d i d ī, d i t u m 3. prodati.
venēficium, i ī, n. trovanje.
vēneō, i ī, v e n d i t u m 4. biti na prodaju, prodavati se.
veniō, v ē n ī, v e n t u m 4. doći, dolaziti; a u x i l i ō v. dolaziti u pomoć.
Venus, e r i s, f. Venera (božica).
verbum, ī, n. riječ.
Vercingetorix, ī g i s, Vercingetorig (glasovit Gal).
verēcundor 1. štovati; bojati se, sramiti se.
vēritās, ā t i s, f. istina.
Verrēs, i s, Ver (jedan Rimljanin).
vērsor 1. kretati se, biti, nalaziti se, općiti.
vertō, v e r t ī, v e r s u m 3. okretati; upisivati (v i t i ō).
vērus 3. istinit.
vescor 3. hraniti se.
Vespasiānus, ī, Vespazijan (car rimski).
Vesta, a e, f. Vesta (božica).
vester, t r a, t r u m, vaš.
vestīgium, i ī, n. trag, stopa; i n v e s t i g i ō smjesta.
vestiō 4. zaodjeti, oblačiti.
vestis, i s, f. odijelo.
vetus, e r i s, star.
vetustās, ā t i s, f. starost, starina.
via, a e, f. put.
victōria, a e, f. pobjeda.
victus, ū s, m. živež, hrana.
videō, v ī d ī, v ī s u m 2. vidjeti; u p a s. činiti se; sviđati se.
vigeō 2. krepak, jak biti; živjeti.
vigilō 1. bdjeti.
vīgintī, dvadeset.
vigor, ō r i s, m. životna snaga, jakost.
vincō, v ī c ī, v i c t u m 3. pobijediti, svladati.
vinculum, ī, n. vez; konop; okovi.
vinea, a e, f. vinograd.
vīnum, ī, n. vino.
vir, ī, m. muž: v i r f o r t i s junak.
virga, a e, f. šiba.
virgō, i n i s, f. djevica, djevojka.
Viriāthus, ī, Virijat (hispanski vođa).
virīlis, e, muški, muževan.
virtūs, ū t i s, f. krepost, hrabrost, vrlina.
vīs (v i m, v ī) f. sila, mnoštvo; v ī r ē s snaga; čete.
vīta, a e, f. život; v ī t a m a g e r e sprovoditi život; d ē c ē d e r e ē v ī t ā umrijeti.
vītis, ī s, f. loza.
vitium, i ī, n. mana, pogrješka.
vītō 1. kloniti se, uklanjati se.
vituperō 1. koriti, kuditi.
vīvō, v i x ī, v i c t u m 3. živjeti.
vīvus 3. živ.
vix, a d v. jedva.
vocō 1. zvati, nazvati; v. i n i ū d i c i u m zvati na sud.
volō, v o l u ī, v e l l e, htjeti.

Volsiniī, ō r u m, m. Volsiniji (grad u Etruriji).
Volumnia, a e, Volumnija (žena Koriolanova).
voluntās, ā t i s, f. volja.
voluptās, ā t i s, f. naslada.
vōs, vi.
vōx, v ō c i s, f. glas; riječ.
Vulcānus, ī, Vulkan (bog).
vulnerō 1. ranjavati.
vulnus, e r i s, n. rana, bol; v u l n e r e a f f i c e r e raniti.
vultur, u r i s, m. jastrijeb.
vultus, ū s, m. lice.

Z

Zama, a e, f. Zama (grad u Numidiji).

Hrvatsko-latinski rječnik

za

I. dio

hrvatsko-latinskih zadaća.

A

A. = **Aulus,** Aulo.
a autem; (= i) et.
Adherbal Adherbal, ălis.
Afranije Afranius.
afrički Africanus 3., i gen. od Africa.
Afrika Africa.
Afrikanac Africanus.
Agamemnon Agamemnon, ŏnis.
Agamemnonov Agamemnonius 3.
Agesilaj Agesilāus.
Agrigent Agrigentum.
Agrikola Agricŏla.
Aheloj Achelōus.
Ahilej Achilles, is.
Akarnanac Acarnan, ānis.
ako si, quodsi; ako li (pak) sin (autem); ako ne nisi; i ako etsi.
Aksona Axŏna.
Akve Sekstije Aquae Sextiae.
Alcibijad Alcibiădes, is.
Aleksandar Alexander, dri.
ali sed, autem, at.
Alija Allia.
Alkibijad, Alcibiădes, is.
Alobrožani Allobrŏges, um (narod u Galiji).
Alpe Alpes, ium, f.
ametom potući fundere (fudi, fusum) fugāreque.
Amfion Amphīon, ŏnis.
Anaharsis Anacharsis, ĭdis.
Anaksagora Anaxagŏras, ae.
Anaksimen Anaximĕnes, is.
Anijen Anio, iēnis, m.
Antej Antaeus.
Antioh Antiŏchus.
Antonije Antonius.
Apije Appius; Apijeva cesta via Appia.
Apiole Apiŏlae, arum.
Apolon Apollo, ĭnis.
Apolonija Apollonia.
Apolonije Apollonius.
apulski gen. od Apulia.
Arbak Arbăces, is.
Aretusa Arethūsa.
Argivac Argīvus.
argivski Argīvus 3.
Argos Argos n. (samo nom. i acc.), Argi, orum.
Arhiloh Archilŏchus.
arhont archon, ontis.
Ariovist Ariovistus.
Aristid Aristīdes, is.
Aristomen Aristomĕnes, is.
Aristonik Aristonīcus.
Artaferno Artaphernes, is.
Artakserkso Artaxerxes, is.
Artemisij Artemisium.
Arverni Arverni, orum.
as as, assis, m.
asirski gen. od Assyrii, orum.
Askul Ascŭlum.
Atal Attălus.
Atamant Athămas, ntis.
Atena (grad) Athēnae, arum; (boginja) Minerva.
Atenjanin Atheniensis, is.
atenski Atheniensis, e.
atički Atticus 3.
Atik Atticus.
Atika Attica.
Atilije Attilius.
Atlant Atlas, antis.
Atlantida Atlantis, ĭdis, f.
Atlantsko more mare (is) Atlanticum.
August Augustus.
Aulida Aulis, ĭdis, f.
Aventin Aventīnus.
Azija Asia.
azijski Asiaticus; i gen. od **Asia.**

B

Babilonski Babylonicus 3.
bacati, baciti iacio (ieci, iactum) 3., conicio (ieci, iectum) 3. (na īm); (u tamnicu) conicio 3.; evŏmo (vomui) 3.; b. u podzemni svijet ad infĕros detrūdo (si, sum) 3.
badava gratis.
bahnuti supervenio (veni, ventum) 4.
bajka fabula.
Bakho Bacchus.
balearski Baleāris, e.
bar saltem.
bara Kapra Căprae palus, ūdis, f.
barbar(in) barbărus.
baš (uz superl.) quisque.
baština heredĭtas, ātis, f.
baviti se (čim) studeo 2. (s dat.), vaco 1. (s dat.); baviti se filozofijom philosŏphor 1.; (= boraviti) esse, moror 1.
Belgija Belgium.
Belgijanac Belga.
Belgijanski gen. pl. od Belga.
Belovačani Belovăci, ōrum.
Benevent Beneventum.
Beoćani Boeōti, ōrum.
beotski gen. od Boeotia.
Berenika Berenīce, es.
besjeda oratio, ōnis, f.
besjednik orator, oris.
besmrtan immortālis, e.
besmrtnik immortālis.
bez sine (s abl.).
bezboštvo scelus (ĕris, n.), facinus (ŏris, n.), impiĕtas, ātis, f. (adversus deum).
bezbožno djelo scelus, ĕris, n.
bezbožnost v. bezboštvo.
bezbrižan secūrus 3.; b. (za što) neglĕgens, ntis (s gen.).
bezbrojan innumerabilis, e.
bezobziran arrōgans, ntis.
biće anĭmans (ntis, m.), animal, ālis, n.
bijeda calamĭtas (atis, f.), malum, res (rerum) adversae.
bijeg fuga; u bijeg natjerati fugo 1., in fugam converto (rti, rsum) 3.
bik taurus.
bilje zemaljsko humi pabulum.
biljka herba.
birati elĭgo (legi, lectum) 3., creo 1.
1. **biti** esse; biti u (bici) interesse (s dat.); biti na čelu praeesse; biti na ruku faveo (favi, fautum) 2.
2. **biti** (tući) caedo (cecīdi, caesum) 3.; biti boj (bitku) (pugnam) pugno 1., pugnam committo (mīsi, missum) 3.; biti se pugno 1., dimĭco 1.; bije se boj pugnatur.
Bitinija Bithynia.
bitka pugna, proelium, certāmen, inis, n.; pomorska b. proelium navāle, pugna navālis.
Biton Bito, ōnis.
bivati fiĕri.
Bizantij Byzantium.
bježanje fuga.
bježati fugio (fugi) 3.
blag mitis (e), clemens, ntis.
blagajna aerarium.
blago opes (um, f.), divitiae (ārum), thesaurus.
blizak propinquus 3.
blizanci (fratres) gemĭni.
blizu prope (s acc.).
bodljika spina.
bog deus; ostaj zbogom! vale!; štovanje bogova sacra, orum, n.
bogat, bogataš dives, itis.
bogatstvo divitiae, arum.
boginja dea.
bogomrzak impius 3., nefarius 3., scelerātus 3.
boj pugna, proelium; biti boj pugnam pugno 1.; izazivati na boj ad certāmen provŏco 1., proelio lacesso (sīvi, sītum) 3.; zametnuti boj proelium committo (misi, missum) 3.; odlučni boj universae rei dimicatio, ōnis, f.; boju vješt belli perītus 3.
boja color, ōris, m.
bojati se timeo 2., extimesco (timui) 3. (čega aliquid).
bojevan bellicōsus 3.
bojni red acies, ei, f.; bojne sile vires, ium, f.; bojna slava belli laus (dis, f.) ili gloria; bojna umjetnost disciplīna militāris, scientia rei militāris; bojna vještina scientia ili peritia rei militāris.
bok latus, ĕris, n.
bol dolor, ōris, m.
bolest morbus.
bolesnik aeger (gri), aegrōtus.
bolestan aeger (gra, um), aegrōtus 3. (od čega aliqua re).
bolovati labōro 1.
boljeti, boli me doleo 2.
boraviti esse, moror 1., dego 3.
borba pugna, proelium, certāmen, ĭnis, n.
boriti se pugno 1., dimĭco 1., certo 1., contendo (ndi, ntum) 3.; boriti se u otvorenoj bici acie decerno (crevi, cretum) 3.
božanski divīnus 3.
božica dea.
božji gen. od deus.
brada barba; (podbradak) mentum.
branište propugnacŭlum.
branitelj propugnātor (ōris), vindex, ĭcis.
braniti defendo (ndi, nsum) 3.; (štititi) tueor (tutātus sum) 2.; (zabranjivati) veto (ui, itum) 1., prohibeo 2.
brat frater, tris.
brati lego (gi, ctum) 3.
brbljav loquax, ācis.
breme onus, ĕris, n.
brežuljak collis, is, m.; Kapitolinski brežuljak clivus Capitolīnus.
brinuti se consŭlo (lui, ltum) 3., provideo (vīdi, visum) 2., prospicio (pexi, pectum) 3. (za koga alicui).
Britanija Britannia.
brod navis, is, f.; ratni brod navis longa.
broditi navĭgo 1.
brodovlje classis, is, f.
broj numerus.
brojiti numero 1. (među in s abl.).
Brut Brutus.
brz celer, ĕris, e.
brzina celĕritas, ātis, f.
brzo celeriter, cito.
Bubulco Bubulcus.
budalaština stultitia.
budan insomnis, e.
budnost vigilantia; vigilia.
budući futūrus 3.; budući da quum.
budućnost futūra, ōrum, n.; tempus (ŏris) futūrum.
bura procella.
bure dolium.
busija insidiae, ārum.

C

Car imperātor, ōris.
Cekrop Cecrops, ŏpis.
Ceninjani Caeninenses, ium
cenzor censor, ōris.
Cenzorije Censorius.
Ceparije Ceparius.
Cerber Cerbĕrus.
Cerera Ceres, ĕris.
cesta via.
Cezar Caesar, ăris.

Ciceron Cicĕro, ōnis.
cijeli totus 3., universus 3
cijeniti aestĭmo 1., facio (feci, factum) 3., duco (xi, ctum) 3.
Cilicija Cilicia.
cimbarski Cimbrĭcus 3.
Cimbri Cimbri, orum.
Cimon Cimon, ōnis.
Cincinat Cincinnātus.
Cipar Cyprus, f.
Cir Cyrus.
cirtski gen. od Cirta.
citaranje cithărā cano (cecĭni, cantatum) 3.
Cizik Cyzĭcus, f.; iz Cizika Cyzicēnus.
cjedilo, ostaviti na cjedilu desĕro (rui, rtum) 3.
crn niger, gra, um.
cvijet flos, ōris, m.; cvijeće flores, um.
cvrčak cicāda.

Č

Čamac scapha.
čast honor, ōris, m.; (kraljevska) dignĭtas, ātis, f.
častan honestus 3.
čedan modestus 3.
čelo frons, ntis, f.; bitina čelu praeesse; postaviti na čelo praepōno (posui, posĭtum) 3., praeficio (feci, fectum) 3.
čeljad odrasla puběres, um.
čestit honestus 3., probus 3.
čestitost honestas, ātis, f.
često saepe; vrlo često saepissime.
četa manus, us, f.; prednja četa agmen (ĭnis) primum; zadnja četa agmen novissimum; čete copiae, arum.
čeznuće, čežnja desiderium (za čim lat. gen.).
čim ut, ubi.
čin factum.
činiti facio (feci, factum) 3., efficio fēci, fectum) 3.; nepravdu činiti inferre iniuriam; činiti koga čim reddo (dĭdi, ditum) 3.; činiti se videor (visus sum) 2.
činovnik magistrātus, us.
čistiti purgo 1.
čitati lego (legi, lectum) 3.
čitav totus 3.
čovječanski humānus 3.
čovječji humānus 3.; i gen. od homo.
čovjek homo, vir.
čuditi se miror 1., admīror 1.
čudnovat mirus 3., mirabilis, e.
čudo miraculum.
čupav horridus 3.
čuti audio 4.; accipio (cepi, ceptum) 3.
čuvanje custodia.
čuvar custos, ōdis.
čuvati custodio 4.; servo 1.; čuvati se čega caveo (cavi, cautum) 2. aliquid.
čvrst firmus 3.

Ć

Ćorav luscus 3.; caecus 3.
ćud ingenium; (mišljenje) animus, mens, ntis, f.

D

Da ut; (= što) quod; si (u uvjetnim rečenicama); da tim quo; da ne ne; ut non; nisi, si non.

dakle igitur.
daleko longe; procul; nedaleko od haud procul ab, non longe ab; daleko i široko longe lateque.
da li -ne, num; da li — ili utrum an.
dalje porro, tum; dalje ratovati s kim bello persĕquor (secūtus sum 3.) aliquem.
dan dies, ei, m.; dan na dan, svaki dan quotidie.
Danaide Danaĭdae, arum.
Danaj Danăus.
danju interdiu.
dar donum, munus, ĕris, n.; dar govora dicendi facultas, ātis, f.
darežljivost liberalĭtas, ātis, f.
Darije Darīus.
dati do (dedi, dătum, dăre); dati znak signum dare; (zapovjediti) iubeo (iussi, iussum) 2. (s acc. i inf.), curo 1. (s acc. gerund.).
Datis Datis, ĭdis.
davati do (dedi, dătum, dăre); (pružati) praebeo 2.
de age, agite.
decemvir decemvir, vĭri.
Decije Decius.
Dejotar Deiotărus.
Del Delos, i, f.
Delfi Delphi, orum.
delfijski, deliski Delphĭcus 3.
Delta Delta.
Demosten Demosthĕnes, is.
derati deglūbo 3.
deseterostruk decemplex, ĭcis.
desetorica decem.
desno i lijevo dextrā laevāque.
devetorica novem.
Dicearh Dicaearchus.
Didona Dido, ōnis.
Dijana Diāna.
dijoliti se discēdo (cessi, cessum) 3.
dignūti (uvis) (alte) tollo (sustŭli, sublātum) 3.; dignuti vojnu na koga bellum alicui inferre.
dika lumen, ĭnis, n.
Dikearh Dicaearchus.
diktator dictātor, ōris.
diktatura dictatūra.
dio pars, rtis, f.; imam dio partĭceps (cĭpis) sum.
Diogen Diogĕnes, is.
Diomedon Diomĕdo, ontis.
Dion Dio(n), ōnis.
dionik partĭceps, cĭpis.
Dionisije Dionysius.
Dirahij Dyrrachium.
div gigas, ntis; (o Atlantu) homo.
divan mirus, mirabilis.
Divicijak Diviciācus.
diviti se miror 1., admīror 1.
divljač caro (rnis) ferīna.
divlji ferus 3.; divlja zvijer fera.
dizati extollo 3.
djeca liběri, orum; pueri, orum.
dječački puerōrum.
dječak puer.
djelo opus, ĕris, n.; (čin) factum; res; bezbožno djelo scelus, ĕris, n.; (junačka) djela res gestae; pohvalna djela laudes, um, f.; sramotno djelo flagitium.
djelovanje actio, ōnis, f.
djevica virgo, ĭnis.
do ad, usque ad (s acc.); do toga je interest, refert.
dob aetas, ātis, f.; mlađahna dob aetas puerīlis, iuventus, ūtis, f.; u dobi od (sedam godina) (septem annos) natus 3.
dobar bonus 3.
dobitak lucrum.
dobiti accipio (cepi, ceptum) 3.; (odgovor) ferre; (pobjedu) reporto 1., pario (pepĕri, partum) 3.
dobitnik victor, ōris; biti dobitnik superiōrem esse.

1. dobro, subst. bonum; (opće) dobro salus, ūtis, f.
2. dobro, adv. bene.
dobročinstvo beneficium.
dobrohotnost benevolentia (prema erga).
dobromišljenik bonus.
doći venio (veni, ventum) 4.; doći u pomoć auxilio venire; doći u sumnju in suspicionem incĭdo (cĭdi) 3.
dodati, dodavati addo (dĭdi, ditum) 3.; adicio (ieci, iectum) 3.
dodir (s čim) contactus, us (s gen.).
doduše quidem.
događati se, dogoditi se fĭĕri, evĕnit (vēnit) 4., accĭdit (cĭdit) 3.; contingit (tĭgit) 3.
dohvatiti tango (tetĭgi, tactum) 3.
dok dum, donec, quamdiu; dok ne antequam.
dokazati doceo (cui, ctum) 2.
dolazak adventus, us.
dolaziti advento 1., venio (veni ventum) 4.; proficiscor (fectus sum) 3.; dolazi napamet in mentem venire.
dolikovati decet 2.
Domicijan Domitiānus.
Domicije Domitius.
domiljeti arrēpo (psi, ptum) 3.
domoći se najveće vlasti rerum potior 4.
domovina patria.
donesti, donijeti afferre (vijest nuntium); d. natrag reporto 1., referre.
dopadati se, dopasti se placeo 2.; slabo se d. displiceo 2.
dopustiti potestatem dare (s gen. gerunda).
dopušteno je licet 2.
Dorani Dorienses, ium.
dorastao (komu) par, paris.
dosadan molestus 3.
dosjetke sales, um, m.
doslije adhuc.
dosta satis.
dostojan dignus 3.
dostojanstven sublīmis, e.
dostojanstvo dignitas, ātis, f.
dosuditi decerno (crevi, cretum) 3.
dotaći se, doticati se tango (tetĭgi, tactum) 3., attingo (tĭgi, tactum) 3. (čega aliquid).
dovabiti perdūco (xi, ctum) 3.
dovesti duco (xi, ctum) 3., perdūco 3., addūco 3.; dovesti natrag redūco 3.
dovoz, zapriječiti dovoz hrane commeātu aliquem interclūdo (si sum) 3.
dovršiti conficio (feci, fectum) 3.
doznati audio 4., cognosco (ōvi, ĭtum) 3., comperio (pĕri, pertum) 4.
dozvati sneba ex caelo avŏco 1.
doživotan perpetuus 3.
drag carus 3.
dragocjen pretiōsus 3.
drug socius; (u službi) collēga.
drugi alius; (od dvojice) alter; (broj) secundus; jedan — drugi alius — alius; (ostali) relĭquus 3., ceteri, ae, a; drugi dan postero die.
Druidi Druĭdes, um.
društvo societas, ātis f.
družiti se versor 1.
drvo arbor, ŏris, f.; drveće arbŏres, um.
držanje, osuditi na držanje zavjeta voti damno 1.
držati teneo 2., habeo 2.; držati skupštinu contiōnem habēre; držati u vlasti in potestāte tenēre; držati se čvrsto tenācem esse; (=hraniti) alo (ui, ltum) 3.; (=smatrati) credo (dĭdi, ditum) 3., puto 1., duco (xi, ctum) 3., habeo 2., existimo 1.; za ništa držati pro nihilo habere.
država civitas, ātis, f.; res publica; imperium, regnum; u ime države publice.
državljanin civis, is.

državni publĭcus 3.; državni poslovi res publica, negotia (orum) publica; državna služba rei publicae procuratio, ōnis, f.; državna uprava rei publicae administratio, ōnis, f.; nadržavni trošak publice.
državnik orator, ōris.
dubok (ostarosti) provectus 3.
dug longus 3.
dugo diu.
dugotrajan diuturnus 3., diutĭnus 3.
duh animus; mens, ntis, f.; (talenat) ingenium; strast duha concitātio (ōnis, f.) ili motus (us) animi; duhom klonuti animo deficio (feci, fectum) 3., animum demitto (mīsi, missum) 3.
duhati flo 1.
dupin delphīnus.
duša animus; mirne duše aequo animo.
duševni animi; duševna snaga animi vis (f.), virtus, ūtis, f.
dužnost officium (građanska civis).
dvaput bis.
dvoličan ambiguus 3.
dvorac aedificium, villa.

E

Ebanovina ebenus, f.; od ebanovine ex ebeno.
edil aedīlis, is.
Eduanac Aeduus.
Efes Ephesus, f.
efeski Ephesius 3.
Ega Aegae, arum.
Egina Aegina.
Egipat Aegyptus, 1) f. zemlja. 2) m. Danajev brat.
egipatski Aegyptius 3.; i gen. od Aegyptus.
Egipćanin Aegyptius.
Egospotam Aegos flumen, ĭnis, n.
Ekvi Aequi, orum.
Elejanin Eleātes, is.
Ematija Emathia.
Emation Emathion, ōnis.
Emilije Aemilius.
Enije Ennius.
Epaminonda Epaminondas, ae.
Epikur Epicūrus.
epirski gen. od Epīrus.
Eshin Aeschĭnes, is.
Eson Aeson, ŏnis.
Etiopija Aethiopia.
Etna Aetna.
Etoljani Aetōli, orum.
etrurski gen. od Etrusci, orum.
Etruščani Etrusci, ōrum.
Eubeja Euboea.
Eufilet Euphilētus.
Euklid Euclīdes, is.
Euribat Eurybātes, is.
Euribijad Eurybiădes, is.
Euridika Eurydĭce, es.
Euripid Euripĭdes, is.
Euristej Eurystheus.
evo ecce.
Evropa Eurōpa.

F

Fabije Fabius; F. Maksim F. Maxĭmus.
Fabricije Fabricius.
Fanije Fannius.
Far Pharos, i, f.
Farnabaz Pharnabazus.
Farsal Pharsālus, f.
farsalski Pharsalĭcus 3.
Faustul Faustŭlus.
Feretrije Feretrius.

Filip Philippus.
Filist Philistus.
filozof philosŏphus.
filozofija philosophia; b a v i t i s e f i l o z o f i j o m philosŏphor 1.
Flaminije Flaminius.
Focion Phocion, ōnis.
Formijan Formiānum.
frigijski g e n. o d Phrygia.
Friks Phrixus.
frulanje cantare tibiis.
Fulvije Fulvius.
furija furia.

G

Gad Gades, ium, f.
Gaj Gaius.
Gali Galli, orum.
Galija Gallia.
galski k o n j a n i c i Galli equites, um.
Ganges Ganges, is, m.
ganuti commoveo (mōvi, mōtum) 2.
gdje ubi; g d j e n a s v i j e t u ubinam gentium.
gdjeno ubi.
Gelije Gellius.
Gemfi Gemphi, ōrum.
Gergovija Gergovia.
Gerion Geryon, ŏnis.
German Germānus.
Germanik Germanĭcus.
Gete Getae, arum.
Getuli Gaetŭli, orum.
Gig Gyges, is.
gimnazija gymnasium.
Gitej Gythēum.
glad fames, is, f.; (podnositi) inedia.
gladan esuriens, ntis.
gladijator gladiātor, ōris.
glas vox, vocis, f.; (vijest) nuntius; (d o b r o i m e) fama; d o b a r g l a s bona fama, bona existimatio, ōnis; p u c a g l a s fama percrebrescit.
glasonoša nuntius.
glasovanje suffragium.
glasovit clarus 3., nobĭlis (e), celeber (bris, e), inclītus 3.
glava caput, ĭtis, n.
glavni grad caput, ĭtis, n.
gledati video (vidi, visum) 2.; intueor 2.
glumac actor, ōris.
glup stolĭdus 3.
Gnej Gnaeus.
gnijezditi se nidŭlor 1.
godina annus; n a g o d i n u quotannis; d v i j e g o d i n e biennium.
golem ingens, ntis.
goniti consector 1.; g o n i t i p r e d s o b o m prae ili ante se agĕre (egi, actum).
gora mons, ntis, m.
gorčina acerbitas, ātis, f.
gornji superior, ius; g o r n j i s v i j e t supĕri, orum; n a g o r n j i s v i j e t od superos.
gorski g e n. p l u r. o d mons.
Gortinjani Gortynii, orum.
gospodar dominus, (domina).
gospodstvo dominatio (ōnis, f.), dominātus (us), imperium, regnum.
gost hospes, ĭtis.
gostoljubivo hospitalĭter (p r i m i t i excipĕre).
gotovo fere, paene.
govedo bos, bŏvis.
govedsko s t a d o armenta, orum.
govor sermo, ōnis, m.; (u m j e t n i) oratio, ōnis, f.; d a r g o v o r a dicendi facultas, ātis, f.; g o v o r i t i g o v o r orationem habeo 2.

govoriti loquor (locūtus sum) 3., dico (xi, ctum) 3., aio; g o v o r g o v o r i t i orationem habeo 2.; z l o g o v o r i t i male loqui.
govornik orātor, ōris.
gozba convivium, epŭlae, ārum.
grabiti comprehendo (ndi, nsum) 3., corripio (ripui, reptum) 3.
grad urbs, bis, f.; oppidum; g l a v n i g r a d caput, ĭtis, n.
gradić oppĭdum.
graditi se simŭlo 1.
gradnja aedifĭcare (g e r u n d).
gradski g e n. o d urbs.
građanin civis, is.
građanski civĭlis, e; g r a đ a n s k i r a t bellum civīle; g r a đ a n s k a d u ž n o s t officium civis; g r a đ a n s k o p r a v o civitas (ātis, f.), ius (iuris) civile.
građanstvo civitas, ātis, f.; p r i j a z a n p r e m a g r a đ a n s t v u civĭlis, e.
Grakho Gracchus.
granica finis, is, m.
Grčka Graecia.
grčki Graecus 3.; i g e n. o d Graecia; a d v. Graece.
grditi maledīco (xi, ctum) 3.
grijeh peccātum; vitium.
griješiti pecco 1.
grješan scelerātus 3.
Grk Graecus.
grkljan fauces, ium, f.; g r k l j a n i s t i s n u t i fauces elīdo (si, sum) 3.
grmjeti tonat (uit) 1.
grob sepulcrum.
gubiti se amīttor (missus sum) 3.
gucnuti haurio (hausi, haustum) 4.
gusar praedo, ōnis.

H

Habrija Chabrias, ae.
Halis Halys, yos, m.
haljina vestis, is, f.; vēstitus, us; ž e n s k a (d o n j a) h a l j i n a tunĭca muliebris.
Hamilkar Hamilcar, ăris.
Hanibal Hannibal, ălis.
Hanon Hanno, ōnis.
Hazdrubal Hasdrubal, ălis.
Hela Helle, es.
Helespont Hellespontus, m.
Heliogabal Heliogabălus.
Helvećani Helvetii, orum.
helvetski g e n. o d Helvetii.
Heop Cheops, ŏpis.
Hercinska šuma Hercȳnia.
Herenije Herennius.
Herin g e n. o d Iuno, ōnis.
Herkul Hercŭles, is.
Herodot Herodŏtus.
Hersones Chersonēsus, f.
hersoneski g e n. o d Chersonēsus.
Hesiod Hesiŏdus.
Hidra Hydra.
Hijempsal Hiempsal, ălis.
Hijeron Hiĕro, ōnis.
hiljada mille.
Himilkon Himilco, ōnis.
Hipermnestra Hypermnestra.
Hipon Hippo, ōnis.
Hispanija Hispania.
hispanski g e n. o d Hispāni, orum
hitar celer, ĕris, e.
hitjeti propĕro 1.
hlepiti sector 1., gestio 4., appĕto (īvī, ītum) 3., expĕto 3.
hoditi ingredior (gressus sum) 3.
Homer Homērus.
Horacije Horatius.
Hortenzije Hortensius.
hotiće, hotimice prudens (ntis), sciens, ntis; de industria.
hrabar fortis, e.
hrabro fortiter.
hrabrost fortitūdo (ĭnis, f.), virtus, ūtis, f.
hram templum; fanum.
hrana cibus, victus, us.

hranitelj altor, ōris.
hraniteljica nutrix, īcis.
hraniti alo (ui, ltum) 3., nutrio 4.; h r a n i t i s e vescor 3.
hrid scopŭlus.
Hrisip Chrysippus.
htjeti velle, cupio (īvi, ītum) 3.; n e h t j e t i nolle.
hulja o d r a z b o j n i k a improbus latro (ōnis).
hvala laus, dis, f.
Hvalinsko m o r e mare Caspium.
hvaliteljica laudātrix, īcis.
hvaliti laudo 1.; h v a l i t i s e glorior 1.
hvastanje ostentatio, ōnis, f.
hvatati capesso (īvi, ītum) 3.

I

I et, atque, ac; -que; (= t a k o đ e r) etiam, quoque; i n e neque, nec.
Iapet Iapĕtus.
Iber Ibērus.
ići ire, proficiscor (fectus sum) 3.; i ć i u p o t j e r u z a k i m aliquem persĕquor (cūtus sum) 3.
Ifigenija Iphigenīa.
Ifiklo Iphĭcles, is.
Ifikrat Iphicrătes, is.
igra ludus.
igrati se ludo (si, sum) 3. (l o p t e pilā).
Ilerda Ilerda.
ili aut, vel; (u p i t a n j u) d a l i — i l i utrum — an.
Ilirci Illyrii, ōrum.
imati habeo 2.; esse (s d a t.); (m o r a t i) debeo 2. i l i p a s. p e r i f r a s t. k o n j u g a c i j a.
ime nomen, ĭnis, n.; u i m e d r ž a v e publice.
imperator imperator, ōris.
imućan opulentus 3.
imutak res familiāris; possessio, ōnis, f.
Indija India.
indijski Indĭcus 3.
Induciomar Indutiomărus.
Ino Ino, ōnis.
ipak tamen.
isjeći concīdo (cīdi, cīsum) 3.
iskati expĕto (īvi, ītum) 3.
isključiti i z s e n a t a senātu moveo (movi, motum) 2.
iskreno sincēre.
iskupiti redĭmo (ēmi, emptum) 3.
iskusiti, iskušati experior (rtus sum) 4.
iskustvo peritia, experientia.
Isokrat Isocrătes, is.
ispitivanje investigatio, ōnis, f.
ispočetka ab initio.
isporediti compăro 1.
ispred o č i j u k o m u o d n i j e t i ex conspectu alicuius auferre.
isprva ab initio.
ispuniti ž e l j u optāto adnuo (ui, ūtum) 3.
isti idem; (s a m) ipse; j e d a n i s t i idem, unus et idem, unus idemque; i s t i — k a o (i) idem — qui.
istina verum; veritas, ātis, f.; u i s t i n u vere, re (vera), profecto; (a d v. = d o d u š e) quidem.
istinit verus 3.
istinito vere.
istisnuti g r k l j a n fauces elīdo (līsi, līsum) 3.
istjerati pello (pepŭli, pulsum) 3.; i s t j e r a t i i z g r a d a ex urbe eicio (ieci, iectum) 3.
isto tako item; i s t o t a k o — k a o (i) aeque — atque (ac), non minus — quam.
isto toliko (n j i h) totĭdem; i s t o t o l i k o — k o l i k o totidem — quot.
istok oriens, ntis, m. (s c. sol).

istraživanje inquisitio, ōnis, f.
istrošiti enervo 1.
iščeznuti e conspectu evolare i l i auferri.
Itaka Ithăca.
Italija Italia.
iz e, ex (s a b l.).
iza post; ex.
izabran delectus 3.; i z a b r a n a č e t a manus (us) delecta.
izabrati, izbirati elĭgo (legi, lectum) 3., delĭgo 3., creo 1.; u p a s. i fĭeri.
izaći k a o p o b j e d n i k superior discēdo (cessi, cessum) 3.
izatoga, deinde, tum.
izazivati, izazvati n a b o j ad certāmen provŏco 1., proelio lacesso (īvi, ītum) 3.
izbavitelj conservātor, ōris; liberātor.
izbaviti, izbavljati lĭbero 1.
izbivati abesse.
izdaja proditio, ōnis, f.
izdajnik prodĭtor, ōris.
izdajstvo proditio, ōnis, f.
izdati (o s t a v i t i) deficio (feci, fectum) 3.
izgorijevati uror (ustus sum) 3.
izgorjeti deflāgro 1.; conflagro 1.
izgubiti amitto (īsi, issum) 3., perdo (dĭdi, dĭtum) 3.
izići v. izaći.
izjaviti dico (xi, ctum) 3.
izlagati se p o g i b l i m a pericula subire.
izlaziti progredior (gressus sum) 3.
izlika simulatio, ōnis, f.
izložiti expōno (posui, positum) 3.
izmaknuti se, izmaći se subterfugio (fugi) 3.; (k u ć i) me proripio (ripui, reptum) 3.
između inter.
izmoliti impetro 1. (o d ab.).
iznebušan repentīnus 3.
iznenada ex improvīso; repente, subito.
iznenadan repentīnus 3.
izobilje, u i z o b i l j u affātim.
izopačiti corrumpo (rupi, ruptum) 3.
izreka sententia.
izručiti committo (mīsi, missum) 3.
izvaditi eripio (ripui, reptum) 3.
izvan extra.
izvanredan singulāris, e; mirus 3.; praeclārus 3.
izvesti edūco (xi, ctum) 3.; i z v e s t i d j e l a res gero (ssi, stum) 3.
izvor fons, ntis, m.
izvrgavati se p o g i b l i periculum subire, periculo se offerre.
izvrstan egregius 3., eximius 3., excellens, ntis.

J

Jabuka pomum.
jadan miser (era, um), miserabĭlis (e), infēlix, īcis.
jadikovati lamentor 1.
jagnje agnus.
jahati equĭto 1.
jakost t j e l e s n a robur (ŏris, n.), vis (i pl.) corpŏris.
Jan Ianus.
Janikul Ianicŭlum.
januar Ianuarius (s c. mensis).
Japet Iapĕtus.
jaram iugum; p u s t i t i p o d j a r a m sub iugum mittere.
jasno aperte.
Jason Iason, ōnis.
javiti nuntio 1.
javno palam, publice; j a v n o o m r a z i t i palam oppugno 1.
jedan unus; (o d d v o j i c e) alter; j e d a n i s t i idem, unus et idem, unus idemque; j e d a n — d r u g i alius — alius, (o d v o j i c i) alter — alter; j e d a n

drugoga alter alterum, inter se.
jedini unus 3., solus 3.
jednak par, paris; simĭlis, e; (isti) idem.
jednako aequaliter, pariter.
jednoć, jednom olim, aliquando.
jednostavan simplex, ĭcis.
jedva vix.
jelo cibus.
jer quia, quoniam; quod; nam, enim (meće se iza riječi).
jestvina cibus.
jezero lacus, us.
jezgra robur, ŏris, n.
jezik lingua.
jonski gen. od Ionia.
još (uz kompar.) etiam; još i etiam; još ne nondum.
jug meridies, ei, f.
Jugurta Jugurtha.
Julije Julius.
junački fortis e; adv. fortiter; junački umrijeti gloriōsa morte occumbo (cubui, cubitum) 3.
junak (polubog) heros, ōis.
Junije Iunius.
Junona Iuno, ōnis.
Jupiter Iuppĭter, Jovis.
jutro (zemlje) iugĕrum (agri).

K

K, ka ad.
kaciga galea.
kad, kada cum (quum); (u pitanju) quando; (u uvjetnim rečenicama) si, kad ne nisi.
kadno cum (quum).
kadšto interdum.
kajati se za što poenitet (2.) me alicuius rei.
kakav qualis, e; qui; (nekakav) quis, aliquis.
kako ut, quomodo; (pred adiect. i adv.) quam; kako skupo quanti; (vezn. = čim) ut, ubi.
kakov v. kakav.
Kalhant Calchas, ntis.
Kalifron Callĭphro, ōnis.
Kaliopa Calliŏpe, es.
kamen saxum.
Kamil Camillus.
kamo quo.
Kampanac Campānus.
kampanski Campānus 3.; i gen. od Campania.
Kana Cannae, arum; bitka kod Kane pugna Cannensis.
kanski Cannensis, e.
kao ut, sicut; tamquam; kao što — tako sicut (ut) — ita; isto tako — kao (i) aeque — atque (ac), non minus — quam; istī — kao i idem — qui; tako — kao tam — quam.
Kapitolinski brežuljak clivus Capitolīnus.
kapitolski Capitolīnus 3.; i gen. od Capitolium.
Kapra, bara Kapra Caprae palus, ūdis, f.
Kapua Capua.
Kartaga Carthāgo, ĭnis, f.
Kartažanin Carthaginiensis, is.
Kasije Cassius.
kasnije postea, posthac.
Katilina Catilīna.
Katilinin Catilinārius 3.; gen. od Catilīna.
katkad(a) interdum.
Katon Cato, ōnis.
Katul Catŭlus.
Kaudinski klanac furculae Caudīnae.
kavga iurgium; kavgu započeti s kim venio (veni, ventum, 4.) in certāmen cum aliquo.
Kavkaz Caucăsus.

kazati dico (xi, ctum, 3.); kaže se dicor.
kazan, kazna poena; kazan trpjeti poenam persolvo (lvi, lūtum 3.) ili do 1.; smrtna kazan supplicium.
kazniti punio 4., poenis afficio (feci, fectum) 3.; (osvetiti) vindĭco 1. (npr. scelus), ulciscor (ultus sum) 3.; kazniti progonom exsilio multo 1.; kazniti smrću supplicio afficio 3.
kći filia.
Kekrop Cecrops, ŏpis.
Kerber Cerbĕrus.
kip signum, (mjeden) statua.
Kipar Cyprus, f.
Kir Cyrus.
kiša pluvia, imber, bris, m.
kit balaena.
Kizik Cyzĭcus, f.; iz K. Cyzicēnus.
klanac angustiae, arum; klanci furcŭlae; Kaudinski klanac furcŭlae Caudīnae.
klanjati se (komu) adōro 1. (aliquem).
Klaudije Claudĭus.
Kleobis Cleŏbis, is.
Kleon Cleon, ŏnis.
Klimena Climĕne, es.
Klisten Clisthĕnes, is.
Klit Clitus.
kloniti se vito 1. (s acc.).
klonuti duhom animo deficio (feci, fectum) 3., animum demitto (si, ssum) 3.
knjiga liber, bri.
književnost littĕrae, ārum.
kockanje alea.
kočiti se rigeo.
kod ad (uz ime grada, rijeke, jezera); apud (uz imena ljudi, naroda); in (npr. kod ophoda, kod podsjedanja).
Kodar Codrus.
kohorta cohors, rtis.
koje — koje partim — partim.
koješta multa (neutr. pl.).
koji qui; (nekoji) aliquis; (kojigod) quicumque.
kola currus, us.
kolijevka cunae, arum.
kolik quantus 3.
koliko quantum, (pred kompar.) quanto; (pred glag.) quantopere; koliko (njih) quot; kolikogodputa quoties, quotiescunque.
Kolinski Collīnus 3.
Kolšani Colchi, ōrum.
konac finis (is, m.), exĭtus, us.
Konon Conon, ōnis.
Konstans Constans, ntis.
konzul consul, ulis.
konzulat consulātus, us.
konj equus.
konjanik eques, ĭtis.
konjaništvo equitātus, us.
kopno terra; i na moru i na kopnu mari atque terrā; na kopnu i na moru terrā marique.
koračaj, korak passus, us.
Korcira Corcўra.
Korinćanin Corinthius.
Korint Corinthus, f.
Koriolan Coriolānus.
Korioli Coriŏli, orum.
korist utilĭtas (ātis f.), usus, us; (probitak) commŏdum, emolumentum.
koristan utilis, e.
koristiti prodesse.
koristovati se utor (usus sum) 3.
koriti vitupero 1., reprehendo (ndi, nsum) 3.
Korkira Corcўra.
Kornelije Cornelius.
Kos Cossus.
kosa crines, ium, m.
košuta cerva.
Kotil Cotylus.
Kotis Cotys, yis.
kovina metallum.
koža pellis, is, f.; (zvjerinja)

koža (ferae) vellus, ĕris, n.; tvrda koža callum.
kralj rex, gis.
kraljevati regno 1.
kraljevski regius 3.; kraljevsko odijelo regis habitus, us; kraljevska vlađa regnum.
kraljevstvo regnum.
kraljica regīna.
Kras Crassus.
krasan praeclārus 3., splendĭdus 3., magnifĭcus 3., praestans (ntis), pulcher, chra, um.
kratak brevis, e; za kratko vrijeme brevi.
Kratip Cratippus.
kratkoća brevĭtas, ātis, f.
Krećanin Cretensis, is.
krenuti eo 4.; krenuti na koga proficiscor (fectus sum 3.) contra aliquem.
krepost virtus, ūtis, f.
Kres Croesus.
Kreta Creta, ae.
kretski Cretensis, e; i gen. od Creta.
krilo ala.
krišom clam.
kriti condo (didi, ditum) 3.; tego (xi, ctum) 3.
krivac reus; nocens, ntis.
krivda culpa; noxa.
kriviti accūso 1., insimŭlo 1.
krma puppis, is, f.
krmar gubernātor, ōris.
krmilo clavus.
Krotonjanin Crotoniāta.
kroz per (s acc.).
kruna diadēma, ătis, n.; opsadna kruna corōna obsidionālis.
krv sanguis, inis, m.
Ksenofont Xenophon, ntis.
Ksenokrat Xenocrătes, is.
Kserkso Xerxes, is.
kuća domus, us, f.; kod kuće domi; kući domum; od kuće domo; kod kuće i u ratu domi militiaeque.
kućarica casa.
kućni gen. od domus.
kud i kamo longe.
kudilac vituperātor, ōris.
kukavan miserabĭlis (e), miser, era, um.
kula (toranj) turris, is, f.; (tvrđava) arx, cis, f.
kupiti (novce) collĭgo (legi, lectum) 3.
kupiti, kupovati emo (emi, emptum) 3.
Kurcije Curtius.
kurija curia.
Kurzor Cursor, ōris.
kuštrav crispus.
Kv. = Quintus.
kvestor quaestor, ōris.
Kvincije Quintius.
Kvint Quintus.

L

L. = Lucius.
Labijen Labiēnus.
Labirint Labyrinthus.
labud cycnus.
Lacedemon Lacedaemon, ŏnis, f.
Lacedemonjanin Lacedaemonius.
lacedemonski Lacedaemonius 3.
lađa navis, is, f.; ratna lađa navis longa.
Lag Lagus.
lagati mentior 4
lak facĭlis e
Lakedemon Lacedaemon, ŏnis, f.
Lakedemonjanin Lacedaemonius.
lakedemonski Lacedaemonius 3.
lako facile; najlakše facillĭme.
lakoća facilitas, ātis, f.
lakom avārus 3.
lakomac avarus.
lakomost avarĭtia.
lakoumlje levĭtas, ātis, f.
Lampsačani Lampsacēni, ōrum.

Lampsak Lampsăcus, f.
lanac catēna; ulanceokovati koga catenas alicui inicio (ieci, iectum) 3.
laskanja željan cupidus (3) assentandi.
laskati adūlor 1., blandior 4.
latinski Latīnus 3.
Lautumije Lautumiae, arum.
lažljiv falsus 3., fictus 3.
led glacies, ei, f.
leđa tergum.
legat legātus.
legija legio, ōnis, f.
Leka Laeca.
Lemno Lemnos, i, f.
Lentikula Lenticŭla.
Lentul Lentŭlus.
Leonida Leonĭdas, ae.
letjeti volo 1.
leuktarski Leuctrĭcus 3.
ležati cubo (ui, ĭtum) 1. (u postelji); iaceo 2.; (o gradu) situm esse.
li -ne; ne li nonne.
Liber Liber, ĕri.
Libija Libya.
Libijci Libyes, um.
libijski gen. od Libya.
Licinije Licinius.
lični neprijatelj inimīcus.
Lidija Lydia.
lidijski, lidski gen. od Lydia.
Liđanin Lydus.
Ligarije Ligarius.
liječiti medeor 2. (s dat.).
liječnik medicus.
liječništvo medicīna.
lijek medicīna.
lijep pulcher, chra, um.
lijenost inertia.
lijevo, desno i lijevo dextra laevāque.
Likurg Lycurgus.
Lisandar Lysander, dri.
Lisija Lysias, ae.
Lisimah Lysimăchus.
list (na drvu) folium; **(pismo)** epistŭla, littĕrae, arum.
lišće folia, ōrum.
lišen sam careo 2.
lišiti privo 1.
livada pratum.
lomača rogus.
lopta pila.
ložnica cubīle, is, n.
Lucerija Luceria.
lud stultus 3., demens, ntis; ludim se učiniti amentiam simŭlo 1.
ludo stulte.
lug lucus, nemus, ŏris, n.
lukanski gen. od Lucāni, orum.
lukav callĭdus 3.
Lukrecija Lucretia.
Lukul Lucullus.
Luperkalije Lupercalia, ium.

Lj

Ljepota pulchritūdo, ĭnis, f.; forma.
ljeto aestas, ātis, f.
ljubav amor, ōris, m.; carĭtas, ātis, f.; (svjetine) gratia, favor, ōris.
ljubiti amo 1.; (štovati) dilĭgo (lexi, lectum) 3.; diligens sum (alicuius rei).
ljudski humānus 3.; igen. pl. od homo.
ljudstvo multitūdo (ĭnis, f.), homines.
ljuska squama.
ljut acer (cris, e), vehemens, ntis.
ljuto graviter.

M

M. = Marcus.
Macedonci Macedŏnes, um.
Macedonija Macedonia.
macedonski gen. od Macedŏnes.

mačka feles, is, f.
maćeha noverca.
mag magus.
mahnitost insania, vecordia.
majka mater, tris.
Makedonac Macĕdo, ōnis.
Makedonija Macedonia.
makedonski gen. od Macedŏnes.
Maksim Maximus.
malen parvus 3.
Malevent Maleventum.
malo parum; malo (njih) pauci, ae; malo pomalo paullatim, malo zatim paullo post.
mana vitium.
Manes Manes, is.
Mani Manes, ium, m.
Manlije Manlius.
Manlijev Manliānus 3.
manje minus.
Maraton Marăthon, ōnis, m.; na Maratonu Marathonius 3.
maratonski Marathonius 3.
Marcel Marcellus.
Marcije Marcius.
Mardonije Mardonius.
Marije Marius,
mariti facio (feci, factum) 3. (za = lat. acc.).
Marko Marcus.
marljivo studiōse.
Mart Mars, rtis.
masagetski gen. od Massagetae arum.
Masiljani Massilienses, ium.
Masinisa Masinissa.
maslina olīva, olea.
matematik mathematicus.
mati mater, tris.
med mel, mellis, n.
međa finis, is, m.
Međanin Medus.
među inter (s acc.); in (s abl.).
međusobno inter se (nos, vos).
međutim interea.
Megara Megara.
Megaranin Megarensis, is.
megarski Megarĭcus 3; i gen. od Megara i Megarenses, ium.
Memfis Memphis, ĭdis ili is, f.
Menandar Menander, dri.
Mucije Mucius.
Meneklid Meneclīdes, is.
Menestej Menestheus.
Meris, jezero Meris Moeris, ĭdis ili lacus (us) Moeridis.
Mesenci, Mesenjani Messenii, orum.
mesenski Messenius 3.
meso caro, rnis, f.; pasje meso caro canīna.
Metel Metellus.
metnuti (na) impōno (posui, positum) 3. (s dat.); metnuti komu krunu na glavu imponere diadēma alicui.
Micena Mycēnae, arum.
Micipsa Micipsa.
Micit Micythus.
Mida Midas, ae.
mijenjati muto 1..
Mikena Mycenae, arum.
mili v. mio.
milijun decies centēna milia.
Milon Milo, ōnis.
milosrđe misericordia.
Miltijad Miltiădes, is.
miljokaz lapis, ĭdis, m.
Minerva Minerva.
Minos Minos, ōis.
Minturnjani Minturnenses, ium.
Minucije Minucius.
mio carus 3., gratus 3.; suāvis, e.
mir pax, cis, f.; otium, quies, ētis, f.; u miru i uratu domi militiaeque, belli domique.
miran quiētus 3., tranquillus 3.; mirne duše aequo animo.
miraz dos, dotis, f.
misao cogitātum; misao (na) cogitātio, ōnis, f. (s gen.).
misliti cogĭto 1., puto 1., censeo (sui, sum) 2.; sentio (nsi, nsum) 4.; (vjerovati) credo (didi, ditum) 3.

mišljenje sententia; (ćud) animus, mens, ntis, f.
Mitilenjanin Mytilenaeus.
Mitridat Mithridātes, is.
mjed aes, aeris, n.
mjeden aereus 3., aēneus 3.
mjerica modius.
mjesec (na nebu) luna; (u godini) mensis, is, m.
mjesto locus.
mladež iuventus, ūtis, f.
mladica germen, ĭnis, n.
mladić adolescens (ntis), iuvĕnis, is.
mladost iuventus, ūtis, f.; adolescentia.
mlađahna dob aetas (ātis) puerīlis, iuventus, ūtis, f.
mlađi minor (natu).
mlijeko lac, ctis, n.
mlitavost ignavia, inertia.
mnijenje opinio, ōnis, f.; (u senatu) sententia.
mnogi multus 3.; (više njih) complūres, a.
mnogo multum; multo; mnogo puta bivam poražen multas clades accipio (cepi, ceptum) 3.
mnogobrojan frequens, ntis; magnus 3.
mnogovrstan varius 3.
mnoštvo multitūdo, inis, f.; vis, f.
moć potentia; opes, um, f.
moći posse.
molbe preces, um, f.
moliti oro 1., rogo 1.; molimo quaesŭmus; moliti silno za... supplĭco (1.) pro...
momak miles, ĭtis; armātus.
momčad milites, homines.
morati debeo 2. ili gerundiv.
more mare, is, n.; uzburkano more aestus (us) maris; na kopnu i na moru terrā marīque.
morsko tijesno frētum.
most pons, ntis, m.
mrav formīca.
mraziti se displiceo 2.
mrk trĭstis, e; (pogled) trux, cis.
mrtav mortuus 3.
mrzak invīsus 3.
mrziti odi (na koga aliquem); mrzi me što taedet 2., piget (2.) me alicuius rei.
mržnja odium.
mjera modus.
mučan difficilis, e.
mučati taceo 2.
mučitelj vexātor, ōris.
mučiti crucio 1., excrucio 1., vexo 1.; (uznemirivati) exagĭto 1.
mudar, mudrac sapiens, ntis.
mudro sapienter; (misliti) prudenter.
mudrost sapientia.
Mumije Mummius.
Mus Mus, uris.
muškarac vir.
Muza Musa.
muž vir, homo; (suprug) marītus, coniux, ŭgis; prvi muž princeps, ĭpis.

N

Na in; (= protiv) contra.
načelo, težnja i načelo lex, gis, f.
način modus, ratio, ōnis, f.; na način ritu, modo; nasilnim načinom per vim; stalež i način življenja ratio atque institutio vitae.
načiniti facio (feci, factum) 3., efficio (feci, fectum) 3.; pas. fiĕri.
naći invĕnio (vēni, ventum) 4., reperio (reppĕri, repertum) 4.; opet naći recipio (cepi, ceptum) 3.
nad supra (s acc.).

nada spes, ei, f.
nadaren praeditus 3.
nadariti dono 1.
nadati se spero 1.
nadimak cognōmen, ĭnis, n.
nadvisiti, nadvisivati supĕro 1., praecēdo (cessi, cessum) 3., praesto (tĭti) 1.; anteeo 4. (h r a b r o šć u virtute).
nadživjeti k o g a superstes (stĭtis) sum alicui.
nagon impĕtus, us.
nagovoriti persuādeo (suāsi, suāsum) 2.
nagrada praemium.
nagraditi dono 1., praemiis afficio (feci, fectum) 3.
nahrupljivati o v a m o huc tendo 3.
naići (n a) invenio (vēni, ventum) 4., offendo (ndi, nsum) 3. (s a cc.).
naime enim (m e ć e s e i z a r i j e č i).
najam, u z e t i u n a j a m, condūco (xi, ctum) 3.
najbliži proximus 3.
najbolje optime.
najedamput repente, subito.
najedati adĕdo (ēdi, ēsum) 3.
najmanje minime.
najmiti condūco (xi, ctum) 3.
najniži infimus 3.
najprije primo, primum; primus 3.; n a j p r i j e v o j e v a t i prima stipendia facio (feci, factum) 3.
najstariji maximus (natu).
najveći maximus 3.; summus 3.
najvećma maxime, plurimum.
najviše maxime, plurimum; n a j v i š e (n j i h) plurimi (ae, a), plerīque.
najviši summus 3.
nakon post; ex.
nakupiti h r a n e cibos comporto 1.
nalaziti invenio (veni, ventum) 4., reperio (repperi, reppertum) 4.; n a l a z i t i s e reperiri; esse.
nalagati impĕro 1., iubeo (iussi, iussum) 2.
nalijep aconītum.
nalog iussum, imperium; (p r o r o č i š t a) praeceptum.
naloga concursus, us.
naložiti praecipio (cepi, ceptum) 3., mando 1.
namjera consilium; (s r c e) animus, mens ntis, f.
namjeravati in animo habere; k o n j u g. p e r f r a s t. a k t.
nanijeti inferre.
naoči in conspectu.
naokolo circa.
naoružati armo 1.
napamet v. dolaziti.
napisati scribo (psi, ptum) 3.
napokon tandem, denĭque; (n a p o s l j e t k u) postrēmo, ad postrēmum.
napominjati memŏro 1., commemŏro 1.
naposljetku v. napokon.
naprijed p o m e n u t i supra commemŏro 1.; n a p r i j e d v i d j e t i provideo (vīdi, vīsum) 2., praevideo 2.
naprotiv contra; at; autem.
napuniti impleo (evi, etum) 2., compleo 2.
narav natūra.
narediti statuo (ui, ūtum) 3.
narod populus, natio, ōnis, f.; (p l e m e) gens, ntis, f.
narodni z a k l j u č a k populi scitum.
naselje colonia.
naseljenik colōnus.
nasilnim načinom per vim.
nasip agger, ĕris, m.; vallum.
naskoro mox, brevi (tempore).
naslada voluptas (ātis, f.), iucunditas.
naslađivati se delector 1.
naslikati pingo (nxi, ctum) 3.

nasljedovanje imitatio, ōnis, f.
nasmjehivati se arrideo (rīsi, risum) 2.
nasred in i medius 3.
nastajati ineo 4.
nastati orior (ortus sum) 4.
nastavati incŏlo (lui, ltum) 3.
nastojanje opera, labor, ōris, m.
nastojati studeo 2., conor 1.
nastupiti ineo 4.; n a s t u p i t i n a m j e s t o in locum succēdo (cessi, cessum) 3.
našuprot contra, at, autem; (p r i j e d l o g) contra; n a s u p r o t p o s t a v i t i oppōno (posui, positum) 3.
nasusret v. ususret.
natjecanje certāmen, ĭnis, n.
natjecati se za (n. pr. s l u ž b u) peto (īvi, ītum, 3.) aliquid.
natjerati compello (puli, pulsum) 3.; n a t j e r a t i u b i j e g fugo 1., in fugam converto (rti, rsum) 3.
nato tum, deinde; quo facto.
natrag dovesti ili **otpraviti** redūco (xi, ctum) 3.; n a t r a g p o z v a t i revŏco 1.
naučiti d o c e o (cui, ctum) 2.; n a u č i t i s e disco (didici) 3.
nauk, nauka studium; praeceptum; n a u k a f i l o z o f i j e studium philosophiae.
navala impetus, us.
navaliti adorior (ortus sum) 4., aggredior (gressus sum) 3., invādo (vasi, vasum) 3. (n a k o g a aliquem).
navesti proferre, adferre; referre (n a l o g praeceptum).
navijestiti indīco (xi, ctum) 3.
navući n a s e m r ž n j u p u k a odium plebis in se convertĕre.
nazivati, nazvati appello 1., dico (xi, ctum) 3.
ne non; ne; n e l i nonne.
nebeski caelestis, e; n e b e s k i s t u p columna caeli; n e b e s k i s v o d caeli fornix, ĭcis, m.
nebo caelum; u z i ć i n a n e b o ascendo (ndi, nsum, 3.) in caelum.
nebriga incuria.
nebrojen innumerabilis, e.
nečastan inhonestus 3.
nedostajati deesse.
nedostojan indignus 3.; n e d o s t o j n o t r p j e t i indigna perpĕtior (pessus sum) 3.
Nefela Nephĕle, es.
nego sed; n e g o (l i) quam (i z a k o m p a r a t.); n i š t a n e g o nihil nisi; n e s a m o — n e g o i non solum — sed etiam.
negodovanje indignatio, ōnis, f.
nehotice imprūdens (ntis), insciens, ignārus 3.
ne htjeti nolle.
neka ut.
nekada olim, quondam, aliquando.
nekakav aliquis, -quid.
neki quidam; aliquot, nonnullus.
nekoć olim, quondam, aliquando.
nekolicina pauci, ae.
nekoliko (n j i h) aliquot, nonnulli, ae.
neman monstrum.
nemarnost neglegentia.
nenazočan absens, ntis.
nenija nenia.
neobičan inusitātus 3.; insolitus 3.
neobraden incultus 3.
neobrazovan rudis (e), incultus 3.
neobuzdana požuda libīdo, ĭnis, f.
neočekivan inopinātus 3.
neodlučan incertus 3.; b i t k a o s t a đ e n e o d l u č n a aequo Marte pugnatum est.
neodvažan ignāvus 3., tardus 3.
neoprezan improvīdus 3., incautus 3.
neoskvrnjeno inviolāte.
neplodan sterĭlis, e.
nepočašćen sine honore.
nepodoba monstrum.

nepomirljiv implacabilis, e.
nepostojan incertus 3., cadūcus 3.
nepovoljan adversus 3.; dubius 3. (prilike res); (za brodovlje) aliēnus 3. (alicui).
nepoznat ignōtus 3., non notus 3.; nepoznato mi je latet 2., fugit 3., praeterit (4.) me.
nepostojanost inconstantia.
nepošten inhonestus 3.
nepovrijeđen incolŭmis, e.
nepravda iniuria.
nepravedan, nepravičan iniustus 3.; inīquus 3.
neprestan perpetuus 3.
neprestance, neprestano perpetuo, assidue, continuo.
neprijatelj (u ratu) hostis, **is;** (lični) inimīcus.
neprijateljica inimīca.
neprijateljski infestus 3.; i gen. pl. od hostis; neprijateljski i zlohotan inimīcus atque infestus.
neprijateljstvo inimicitiae, ārum.
nepromišljeno inconsiderāte, temĕre.
Neptun Neptūnus.
nerazborit imprūdens, ntis; temerarius 3.
nerazboritost amentia, temeritas, ātis, f.
Nerva Nerva.
nesebeznalost abstinentia.
nesebično innocenter.
nesiguran incertus 3.
nesreća calamĭtas (ātis, f.), res adversae, malum.
nesretan infēlix (īcis), miser 3.
nesretnik infēlix (īcis), miser.
nesretno proći minus prospere cēdo (cessi, cessum) 3.
nestalan cadūcus 3.; incertus 3.; fragĭlis, e.
nešto aliquid.
netko quidam, aliquis.
neugodnost iniquitas, atis, f.
neuk imperītus 3., rudis, e.
neumjeren immodĭcus 3., intemperans, ntis.
neumjerenost intemperantia.
neupućen rudis, e.
nevaljalost improbitas (atis, f.), pravitas.
nevaljao malus 3., improbus 3., perditus 3.
Nevijski Naevius 3.
nevin innŏcens, ntis.
nevinost innocentia.
nevjera perfidia.
nevjerovan incredibilis, e.
nevješt ignārus 3., imperītus 3., insciens, ntis.
nevolja miseria, malum, calamitas, atis, f.
nezahvalan ingrātus 3.
nezgodan aliēnus 3.
neznatan humilis (e), vilis (e), levis (e); parvus 3., exiguus 3.
ne znati ignōro 1., nescio 4.
ni neque, nec; ne — quidem; ni — ni neque — neque.
nijedan nullus; nemo (Romānus, Thebānus).
nijem mutus 3.
nikada nunquam.
nikakav nullus 3.; često non.
nikako nullo modo.
nikoji nullus 3.
Nioba Niŏba, ae.
ništa nihil; držati za ništa pro nihĭlo duco (xi, ctum) 3.; ništa nego nihil nisi.
niti neque.
nitko nemo.
nizak (posao) sordĭdus 3.
no sed, autem, tamen.
Nobilior Nobilior, ōris.
noć nox, ctis, f.
noćište hospitium.
noću noctu.
noga pes, pedis, m.
nokat unguis, is, m.
nositi porto 1., ferre; (haljine) gesto 1.; (pruće) gero (ssi, stum) 3.; nositi pred praeferre.
nov novus 3.
novci pecunia (i plur.).
novine res novae.
nož culter, tri.
nu sed.
Numa Numa.

Numancija Numantia.
Numidija Numidia.
numidski Numidĭcus 3.
nutarnji interior, ius.
nuto ecce.
nužda necessitas, ātis, f.
nuždan necessarius 3.

Nj

Njega cultus, us.
njegov eius; suus 3.
njezin eius; suus 3.
njihov eorum, earum; suus 3.

O

O de (s abl.).
oba uterque; ambo.
obala (rijeke) ripa; (morska) litus, ŏris, n.
obasipati dobročinstvima koga multa beneficia conferre in aliquem.
obavijestiti certiōrem facio (feci, factum) 3.
obavljati curo 1.; fungor (functus sum) 3.
obdariti dono 1.
obećati, obećavati promitto (mīsi, missum) 3., polliceor 2.; spondeo (spopondi, sponsum) 2.
običaj mos (ōris, m.), consuetūdo, ĭnis, f.
običavati soleo (solĭtus sum) 2., consuēvi.
obično plerumque; često se prevodi sa soleo 2.
obići circumvenio (veni, ventum) 4.
objediti insimŭlo 1., accūso 1; crimĭnor 1.
obilovati abundo 1., affluo (xi, xum) 3.
objeda crimen, ĭnis, n.
objesiti suspendo (ndi, nsum) 3.
oblak nubes, is, f.; tmast oblak nimbus.
oblast, pod oblast spraviti dicionis facio (feci, factum) 3., in diciōnem redĭgo (ēgi, actum) 3.
obličiti convinco (vīci, victum) 3.
obližnji stanovnik accŏla.
obojica v. oba.
obraćati se, obratiti se na adeo (4.) aliquem, se convertere ad aliquem.
obrana praesidium.
obranitelj defensor (ōris), patrōnus.
obratiti se v. obraćati se.
obučavati doceo (cui, ctum) 2., erudio 4., instituo (ui, ūtum) 3.
obuća calceamenta, ōrum.
obuzet affectus 3. (čeznućem desiderio); commōtus 3., captus 3. (bolju dolore).
obuzeti capio (cepi, captum) 3.
očekivanje exspectatio, ōnis, f.
očekivati exspecto 1.
oči v. 1. oko.
očinstvo patrimonium.
očinji vid lumina (um) oculorum.
očit manifestus 3.
od ab; (radosti) prae; ex.
odabrati elĭgo (legi, lectum) 3., delĭgo 3.
odan dedĭtus 3.; devōtus 3.
odanle inde.
odati se se dare, se dedĕre, se tradĕre.
odbiti arceo 2., prohibeo 2.

odgađati differre.
odgajati, odgojiti edŭco 1.
odgojitelj educātor, ōris.
odgovarati, odgovoriti respondeo (ndi, nsum) 2.; inquam, aio.
odgovor responsum.
odijelo vestis, is, f.; kraljevsko odijelo regis habĭtus, us.
odjeti vestio 4., induo (ui, ūtum) 3.
odlazak discessus, us.
odlaziti discēdo (cessi, cessum) 3., abeo 4.
odličan nobilis (e), generōsus 3.; insignis (e), praestans (ntis), excellens (ntis), egregius 3., eximius 3., summus 3.
odlikovati se emineo 2.
odlučan boj universae rei dimicatio, ōnis, f.
odlučiti decerno (crevi, cretum) 3., statuo (ui, ūtum) 3.; (rastaviti) sepăro 1.
odluka consilium, decrētum.
odmah statim, extemplo.
odmetnuti se deficio (feci, fectum, 3.), descisco (scīvi, scitum) 3., (od koga ab aliquo; ka komu ad aliquem).
odnijeti asporto 1., auferre; odnijeti ispred očiju ex conspectu auferre.
odrasla čeljad pubĕres, um.
odreći se čega se removēre (mōvi, mōtum) ab.
odrediti constituo (ui, ūtum) 3.; designo 1.
odriješiti solvo (solvi, solūtum) 3.
održati pobjedu nad kim reporto (1.) victoriam de ili ex aliquo; održati riječ promisso sto (steti) 1.
odsjeći ampŭto 1.
odsutnost, u odsutnosti absens, ntis.
odupirati se obsisto (stiti) 3.
oduzeti adĭmo (emi, emptum) 3.
odvažan fortis (e), strenuus 3.; audax, ācis.
odvesti abdūco (xi, ctum) 3.; odvesti natrag redūco 3.
odviše nimis, nimium; odviše velik nimius 3.; odviše strogo gravius.
odvratiti averto (rti, rsum) 3. (ab honestate); (odgovoriti) respondeo (ndi, nsum) 2.
odvući traho (xi, ctum) 3. (u ropstvo in servitūtem).
oganj ignis, is, m.
ognjen igneus 3.
ogovarati maledīco (xi, ctum) 3.
ogroman ingens, ntis.
ohol superbus 3.
oholo superbe; ponešto oholo govoriti superbius loquor (locutus sum) 3.
oholost superbia, insolentia.
okaljati contamĭno 1.
okaniti se čega omitto (misi, missum 3.) aliquid.
oklijevanje mora, cunctatio, ōnis, f.
oklijevati dubĭto 1., haesĭto 1.
1. **oko** ocŭlus; naoči, u očima in conspectu; odnijeti ispred očiju ex conspectu auferre.
2. **oko** (tabor) castra, orum; stati u oko castra pono (sui, situm) 3.
3. **oko,** prijedlog, circum, circa; (uz brojeve) circĭter.
okolnost res.
okovati u lance catēnas alicui inicio (ieci, iectum) 3.
okovi vincŭla, orum.
okretnost velocĭtas, atis, f.
okrijepljen armātus 3., instructus 3., ornātus 3.
okriviti insimŭlo 1., accūso 1.
okrugao rotundus 3.
okrutan crudēlis, e.
okružiti circumdo (dĕdi, dătum) 1.
Oktavijan Octaviānus.

Olimp Olympus.
Olimpiodor Olimpiodōrus.
Olimpljani dii Olympum incolentes.
olovo plumbum.
oltar ara.
omladina iuventus, ūtis, f.
omraziti javno palam oppugno 1.; omraziti se javno odium alicuius in se convertĕre (rti, rsum).
omrznuti taedet 2.
on is.
onaj ille; onaj isti idem.
onamo eo.
onda tum, deinde.
ondje ibi; ovdje — ondje hinc — illinc.
opačina scelus (ĕris, n.), facĭnus (ŏris, n), delictum, vitium.
opadati obtrecto 1.
opak pravus 3., impius 3., nefarius 3., scelerātus 3., improbus 3.
opasati circumdo (dĕdi, datum) 1.
opaziti conspicio (spexi, spectum) 3.; animadverto (rti, rsum) 3., video (vidi, visum) 2.
općenito vulgo.
opći commūnis, e (dobro salus).
općina civĭtas, atis, f.
općinstvo vulgus.
općiti pouzdano s kim familiariter aliquo utor (usus sum) 3.
opet iterum, denuo, rursus; opet naći recipio (cepi, ceptum) 3.
ophod, svečani ophod pompa.
opirati se obsisto (stĭti) 3., resisto 3.
opisivati fingo (nxi, ctum) 3.
opkoliti, opkoljavati claudo (si, sum) 3., inclūdo 3.; (brodovlje) circumeo 4.; circumvenio (vēni, ventum) 4., circumdo (dĕdi, dătum) 1.
opkop fossa.
oplakivati fleo (flevi, fletum) 2., deplōro 1.
oplemenjivati nobilĭto 1.
oplijeniti diripio (ripui, reptum) 3., spolio 1.
opnica membrāna.
opomenuti, opominjati moneo 2., admoneo 2., commoneo 2., commonefacio 3.; opom. se reminiscor 3., recordor 1.
oporaviti se reficior (fectus sum) 3.
oporuka testamentum.
opraštati v. oprostiti.
opremiti paro 1., instruo (xi, otum) 3.
oprezan cautus 3., prudens, ntis.
oprezno considerāte, caute, prudenter.
oprostiti, opraštati ignosco (ōvi, ōtum) 3.; (koga čega) libĕro 1., absolvo (lvi, lūtum) 3.
obsada obsidio, ōnis, f.
opsadna kruna corōna obsidionalis.
opsjedati, opsjednuti obsideo (sēdi, sessum) 2.
opskrbljen ornātus 3., instructus 3.
opstanak salus (ūtis, f.), incolumĭtas, ātis, f.
optužba accusatio, ōnis, f.
optuženički gen. pl. od reus.
optužiti accūso 1., incūso 1., arcesso (sīvi, sītum) 3.
opustošiti depopŭlor 1., vasto 1.
orao aquĭla.
Orfej Orpheus.
Orgetorig Orgetŏrix, īgis.
Orko Orcus.
ortaštvo factio, ōnis, f.
oružati armo 1.
oružje arma, orum; skočiti na oružje arma capio (cepi, captum) 3.; vježbe u oružju arma.
osidranu stajati in ancŏris sto (steti) 1.

osim praeter (s acc.); **osim toga** praeterea.
oskudica egestas, ātis, f.
oslabiti (intrans.) debilitor 1., minuor 3.
oslar asinarius.
oslobòditi libero 1.
osnívati se positum esse (in re).
osnova ratio, ōnis, f.; (plan) consilium.
osnovati condo (dĭdi, dĭtum) 3.
osobit praecipuus 3.; eximius 3. (ljepota forma).
osobito potissimum, praecipue, imprīmis.
osoviti se surgo (surrexi, surrectum) 3.
ostajati v. **ostati**.
ostali relĭquus 3., cetĕri, ae; u ostalom ceterum.
ostati, ostajati maneo (nsi, nsum) 2.; bitka ostade neodlučna aequo Marte pugnatum est; ostati pobjednik proelio superiōrem esse; ostaj zbogom vale; ostati živ in vita manēre.
ostaviti relinquo (līqui, lictum) 3.; ostaviti grad urbe egredior (gressus sum) 3.; ostaviti na cjedilu desĕro (rui, rtum) 3.
osuditi damno 1., condemno 1. (na smrt capitis ili capite); osuditi na držanje zavjeta voti damno 1.
osvetiti vindĭco 1. (zločin scelus); osvetiti se za ulciscor (ultus sum 3.) aliquid, vindĭcare aliquid; osvetiti se ratom za što vindicare armis aliquid.
osvetnica vindex, ĭcis.
osvetnik ultor, ōris.
osvojenje expugnatio, ōnis, f.
osvitak lux, cis, f.
osvojìti capio (cepi, captum) 3., expugno 1. (urbem), occŭpo 1. (regnum), potior 4. (imperio); osvojiti vrhovnu vlast rerum potiri.
oštroumlje sagacĭtas, atis, f.
otac pater, tris.
otadžbina patria.
oteti rapio (ui, ptum) 3., eripio (ripui, reptum) 3.; oteti se (kome) latet 2., fugit 3., fallit 3. (aliquem).
otići proficiscor (fectus sum) 3., contendo (ndi, ntum) 3., abeo 4., se conferre; otići bez borbe discēdo (cessi, cessum, 3.) sine proelio.
otjerati pello (pepŭli, pulsum) 3., expello (pŭli, pulsum) 3., eicio (ieci, iectum) 3.
otkriti, otkrivati detĕgo (xi, ctum) 3.; patefacio (feci, factum) 3.; (osnovu) communicare (komu cum aliquo).
otok insŭla.
otpraviti mitto (misi, missum) 3.; (na selo) relĕgo 1.; otpraviti natrag redūco (xi, ctum) 3.
otprilike circiter, fere.
otputovati proficiscor (fectus sum) 3.
otrcan pannōsus.
otrovan venenĭfer, ĕra, um.
otud inde.
otvoriti aperio (rui, rtum) 4., reclūdo (si, sum) 3.
otvoren apertus 3.; boriti se u otvorenoj bici acie decerno (crēvi, crētum) 3.
ovako sic.
ovamo huc.
ovan aries, ĕtis.
ovca ovis, is, f.
ovdje hic; ovdje — ondje hinc — illinc.
Ovidije Ovidius.
ovršìti exĭgo (ēgi, actum) 3
ozbiljan sevērus 3.

P

P. = Publius.
pa et, -que.
padati cado (cecĭdi, casum) 3.
pak autem (meće se iza riječi).
Paktol Pactōlus.
Palacij Palatium.
pamet mens, ntis, f.; napamet dolaziti in mentem venio (veni, ventum) 4.
pametan sanus 3.; (savjet) bonus 3.; pametan sam sapio 3.
Panetije Panaetius.
Papirije Papirius.
Par Paros, i, f.
parba causa.
Parmenion Parmenio, ōnis.
parnica lis, litis, f.; procijeniti parnicu litem aestĭmo 1.
Parti Parthi, orum.
partski Parthĭcus 3.
pas canis, is.
pasje meso caro (rnis) canina.
1. **pasti** (padnem) cado (cecĭdi, casum) 3.
2. **pasti** (pasem) pascor 3.
pastir pastor, ōris.
Patroklo Patroclus.
Paulo Paullus.
Pausanija Pausanias, ae.
paziti (se) dilĭgo (lexi, lectum) 3.
pećina saxum, rupes, is, f.; pećina Tarpejska rupes Tarpeia; (spila) specus, us.
Pelegon Pelĕgon, ōnis.
Pelopida Pelopĭdas, ae.
Pelopones Peloponnēsus, f.
peloponeski Peloponnesiăcus 3.
Peloponešani Peloponnēsii, orum.
Perdika Perdiccas, ae.
Peregrin Peregrīnus.
perje pennae, arum.
Persej Perseus.
Perzijanac Persa.
perzijski Persĭcus 3.; igen. pl. od Persa.
Petelija Petelia.
Pigmalion Pygmalion, ōnis.
pilo potio, ōnis, f.
Pir Pyrrhus.
piramida pyrămis, ĭdis, f.
Pireneji Pirenaei montes (ium) ili saltus (uum).
pisac scriptor, auctor, ōris.
pisati scribo (psi, ptum) 3.
Pisistrat Pisistrătus.
pismo epistŭla, litterae, ārum; pismom per litteras.
Pitagora Pythagŏras, ae.
Pitak Pittăcus.
pitati interrŏgo 1., rogo 1.; quaero (sīvi, sītum) 3. (koga što ex aliquo aliquid); pitati (za savjet) consŭlo (lui, ltum) 3.
piti bibo (bibi) 3.
Pitija Pythia.
pitom mitis, e.
pitomiti domo (ui, ĭtum) 1.
Pizon Piso, ōnis.
pjena spuma.
pjesma carmen, ĭnis, n.
pjesnik poēta.
pješak pedes, ĭtis.
pješaštvo pedĭtes, um; peditātus, us.
pjevanje cantus, us; cantare (gerund).
pjevati canto 1.
plaćati pendo (pependi, pensum) 3.
plakati fleo (flevi, fletum) 2.
plamtjeti flagro 1., ardeo (arsi, arsum) 2.
plašt pallium.
Plateja Plataeae, arum.
Platejani Plataeenses, ium.
platiti luo (lui) 3.
Platon Plato, ōnis.
pleći humĕri, ōrum.

plemenit nobĭlis, e (rod); generōsus 3., magnanĭmus 3.
plemenitost (duše) magnitūdo (ĭnis, f.) animi.
plemić nobĭlis, is.
plemstvo nobilĭtas, atis, f.; (plemići) optimātes (ium), nobiles (ium).
plesanje saltare (gerund.).
plesati salto 1.
plijen praeda.
plima aestus (us) maris.
pliskavica delphīnus.
plodan fertĭlis, e.
Pluton Pluto, ōnis.
po (poslije) post; (prema) secundum; per; ex; uzbrojeve lat. distrib. na pr. po sedam septēni, ae, a.
pobijediti vinco (vici, victum) 3., supĕro 1.
pobiti interficio (fēci, fectum) 3., occīdo (cīdi, cīsum) 3.
pobjeći fugio (fūgi) 3., effugio 3.
pobjeda victoria.
pobjednik victor, ōris; izaći kao pobjednik superior discēdo (cessi, cessum) 3.; biti pobjednik superiōrem esse; ostati pobjednik proelio superiōrem esse.
pobojati se vereor 2.
pobožno pie.
pobožnost pietas, ātis, f.
početak initium, principium; ispočetka (ab) initio.
početi coepi; incipio (cēpi, ceptum) 3.
poći proficiscor (fectus sum) 3., eo 4.; contendo (ndi, ntum) 3., se conferre; (s kīm) sequor (cūtus sum) 3.; poći dalje progredior (gressus sum) 3.; poći po reportare aliquid; poći nasusret obviam ire; poći (sretno) za rukom (da) contingit (tĭgit) 3. (ut).
pod sub, infra.
podanik subiectus, parens, ntis.
podati, podavati afferre, do (dedi, datum) 1., praesto (stĭti) 1.; **podati se** indulgeo (lsi, ltum) 2., se dedĕre (dĭdi, dĭtum).
podbradak mentum.
podići tollo (sustŭli sublātum) 3., extollo 3.
podijeliti divĭdo (vīsi, vīsum) 3.
podleći succumbo (cubui, cubĭtum) 3.
podmetnuti suppōno (sui, situm) 3.
podmititi corrumpo (rūpi, ruptum) 3.
podmuklost versutia.
podneblje caelum.
podnipošto minime.
podnositi ferre.
podsmijevati se irrīdeo (rīsi, rīsum) 2., rideo 2.
poduzeti suscipio (cepi, ceptum) 3.
podzemni subterraneus 3.; podzemni svijet infĕri, ōrum; u podzemni svijet ad inferos (baciti detrūdo, si, sum, 3.); u podzemnom svijetu apud inferos.
pogibao pericŭlum.
pogibati, poginuti pereo 4., intereo 4., exstinguor (nctus sum) 3.
poglavarstvo magistrātus, us.
poglavica princeps, cĭpis; caput, ĭtis, n.
pogled vultus, us.
pogrda contumelia, ignominia.
pogriješiti pecco 1.
pogrješka vitium.
poguban perniciōsus 3., exitiālis, e; (zvijezda) pestĭlens, ntis.
pogubljivati percutio (cussi, cussum) 3.
pohitjeti propĕro 1.; pohitjeti na ulicu in publĭcum evŏlo 1.
pohlepa cupīdo, ĭnis, f. (za vladom, novcima); amor, ōris, m. (za kipovima); libīdo, ĭnis, f.
pohlepan avĭdus 3., cupĭdus 3.
pohoditi adeo 4. (s acc.).
pohvalna djela laudes, um, f.
pohvatati capio (cepi, captum) 3.
poigravati od radosti laetitiā exsulto 1.
pojaviti se exsisto (stĭti) 3.
pojedini singŭli, ae, a.
pokajati se poenitet 2.
pokazati, pokazivati monstro 1., ostendo (ndi, ntum) 3., indĭco 1.; pokazivati štovanje reverentiam habeo 2.; pokazati se (čim) se praestare, se praebēre, apparēre.
pokloniti dono 1
pokopati, pokopavati sepelio (pelīvi, pultum) 4.
pokoravati, pokoriti (sebi) domo (ui, ĭtum) 1., perdŏmo 1., subĭgo (ēgi, actum) 3.; **pokoravati se** pareo 2., obtempĕro 1., obsĕquor (cūtus sum) 3.
pokrajina provincia.
pokriti tego (xi, ctum) 3.; (zlatom) operio (rui, rtum) 4.
pokropiti aspergo (rsi, rsum) 3.
pokućstvo supellex, lectĭlis, f.
pokušati, pokušavati experior (rtus sum) 4., conor 1., tento 1.
Polimnis Polymnis, ĭdis.
polovica dimidium, dimidia pars, rtis.
položiti na impōno (sui, sĭtum) 3.
polje campus; (njiva) ager, gri.
pomagati iuvo (iūvi, iūtum) 1., adiŭvo 1.
pomast unguentum.
pomenuti naprijed supra commemŏro 1.
pomilovati misereor 2.
pomiriti placo 1.
pomnja cura, diligentia.
pomoć auxilium; s pomoću ope, auxilio, operā; doći u pomoć auxilio venio (veni, ventum) 4.; pritećiu pomoć succurro (rri, rsum) 3.
pomoći iuvo (iūvi, iūtum) 1., adiŭvo 1., auxilium ferre; succurro (rri, rsum) 3.
pomoćnik adiūtor, ōris.
pomoliti se oro 1., peto (īvi, ītum) 3.
pomorska bitka proelium navāle, pugna navālis; pomorski rat bellum navāle.
Pompej Pompeius.
Pompejev Pompeiānus 3.
Pompilije Pompilius.
Pomponije Pomponius.
porajviše (njih) plerīque, plurĭmi.
ponamjestiti collŏco 1.
Poncije Pontius.
ponešto oholo liberius.
ponijeti rapio (pui, ptum) 3., incĭto 1.
ponizivati obtrecto 1.
ponoć media nox, ctis.
ponoviti renŏvo 1.; boj ponoviti proelium redintegro 1.
ponuditi offerre (nadar dono).
ponuka praeceptum.
popaliti incendiō deleo (lēvi, lētum) 2.
popeti se conscendo (ndi, nsum) 3., ascendo 3.
popločivanje, skrb za popločivanje ulica cura viarum sternendarum.
popravljati corrĭgo (rexi, rectum) 3.
poradi propter, ob; causā.
poraz clades, is, f.
poraziti, prvi put biti poražen primam cladem accipio (cepi, ceptum) 3.; mnogo puta biti poražen multas clades accipĕre.
Porcije Porcius.
Porzena Porsenna.
posada praesidium.
posao (rad) labor (ōris, m.), opĕ-

ra; (stvar) **negotium, res; državni poslovi res publica, negotia publica.**
posiniti adopto 1.
posjedovanje possessio, ōnis, f.
posjesti occŭpo 1.
posjetiti adeo 4., convenio (vēni, ventum) 4.
poslaničko pravo ius (iuris, n.) legatiōnum.
poslanik legātus.
poslanstvo legatio, ōnis, f.
poslati mitto (mīsi,missum) 3. (podjaram sub iugum).
poslije, adv. postea, post; praep. post (s acc.).
poslušati pareo 2., obtempĕro 1.
posljedak, na posljetku postrēmo, ad postrēmum, tandem.
posljednji extrēmus 3., postrēmus 3., ultĭmus 3.
postati fiĕri; orior (ortus sum) 4.
postaviti, postavljati colloco 1., (kip) pōno (posui, posĭtum) 3., (posuđe) depōno 3.; (skrbnikom) constituo (ui, ūtum) 3.; postaviti na čelo praepōno 3., praeficio (feci, fectum) 3.; postaviti nasuprot oppōno 3.; postaviti pred praeferre, antepōno 3.
postelja lectus, i.
postojanost constantia.
Postumije Postumius.
postupati (s kim) tracto 1. (aliquem); (strogo) s kim (graviter) in aliquem consŭlo (lui, ltum) 3.
posuda vas, vasis, n.
posuđe vasa, orum.
posve omnīno, prorsus, plane; i superl. pridjeva.
posvetiti dedĭco 1., consecro 1.
posvojiti vrhovnu vlast rerum potior 4.
poštedjeti parco (peperci) 3.; u perf. pas. temperātum est.
pošten honestus 3., probus 3.
poštenjak bonus 3.
poštenje honos, ōris, m.
pošto postquam; quum.
potajno clam.
poteći orior (ortus sum) 4., nascor (natus sum) 3.
pothvat inceptum, res, negotium.
potiskivati trudo (si, sum) 3.
potjera, ići u potjeru za kim aliquem persĕquor (cutus sum) 3.
potjerati emitto (mīsi, missum) 3.
potkupiti (pecuniā) corrumpo (rupi, ruptum) 3.
potom deinde, tum.
potomstvo posterĭtas (ātis, f.), postĕri, ōrum.
potopiti mergo (rsi, rsum) 3., deprĭmo (pressi, pressum) 3. (naves).
potpora adiumentum; auxilium.
potpuno potući devinco (vīci, victum) 3.
potreban, potrebit necessarius 3.; potreban (bna, bno) je opus est.
potući fundo (fudi, fusum) 3., pello (pepŭli, pulsum) 3.; ametom potući funděre fugāreque; sasvim ili potpuno potući devinco (vīci, victum) 3.
poubijati interficio (feci, fectum) 3., occīdo (cīdi, cīsum) 3.
poučavati, poučiti erudio 4., doceo (cui, ctum) 2., instituo (ui, ūtum) 3.
pouzdano prijateljstvo familiarĭtas, atis, f.; pouzdano općiti s kim familiarĭter utor (usus sum 3.) aliquo.
pouzdanje fiducia (u koga alicuius); fides, ei, f.
pouzdavati se fīdo (fisus sum) 3., confido 3.
povećati augeo (xi, ctum) 3.
povesti duco (xi, ctum) 3.; (pjesnika) dedūco 3.

povjeravati, povjeriti committo (mīsi, missum) 3., credo (dĭdi, dĭtum) 3.; (upravu) permitto 3.
povjesnica historia.
povjesničar, povjesnik rerum scriptor, ōris.
povod causa; materies, ēi, f.
povoditi se sequor (secūtus sum) 3., imĭtor 1.
povoljan aequus 3.; opportūnus 3.
povratak redĭtus, us; skloniti na povratak ad redeundum commoveo (mōvi, mōtum) 2.
povratiti reddo (dĭdi, dĭtum) 3.; povratiti se redeo 4., revertor (perf. reverti) 3.
povući se natrag me recipio (cepi, ceptum 3.).
pozdravljati salūto 1.
poznat notus 3.; poznato je (svima) (inter omnes) constat (stĭtit) 1.
poznavanje scientia, peritia, doctrīna, cognitio, ōnis, f.
poznavati nosco (novi, notum) 3., cognosco (nōvi, nĭtum) 3.
pozvati convŏco 1., arcesso (īvi, ītum) 3.; pozvati na sud arcesso 3., postŭlo 1., in ius voco 1.; pozvati natrag revŏco 1.
požuda cupidĭtas (atis, f.), cupīdo, ĭnis, f.; neobuzdana požuda libīdo, ĭnis, f.
požuriti se matūro 1.
pračar fundĭtor, ōris.
prati lavo (lāvi, lautum) 1.
pratiti comĭtor 1.; sequor (secūtus sum) 3.
pratilac comes, ĭtis.
pratilica comes, ĭtis.
pratnja praesidium.
pravedan iustus 3.
pravednost iustitia.
pravi verus 3.
pravičan aequus 3.
1. pravo ius, iuris, n.; spravom iure; sjednakim pravom aequo iure; građansko pravo ius civīle, civitas, ātis (na pr. datikomu); poslaničko pravo ius legatiōnum.
2. pravo, adv. recte; (istinito) vere.
pravoznanac iuris consultus.
praznovjerje superstitio, ōnis, f.
prebaciti komu što obicio (iēci, iectum 3.) alicui aliquid.
prebjeg perfŭga.
pred ante; (u nazočnosti) coram.
predati trado (dĭdi, dĭtum) 3.; predatise čemu se conferre ad aliquid, se dare, se dedere, se tradere; predati se sasvim se totum dare ili tradĕre.
predjel locus, regio (ōnis, f.), pars, rtis, f.
predložiti zakon legem ferre.
prednja četa agmen (ĭnis) primum.
predobiti za se conciliare sibi.
preko trans, ultra; (po, kroz) per.
prekoračiti transgredior (gressus sum) 3., transeo 4.
prekoristan perutilis, e.
prelud stultissimus 3.
prema ad, ergo, adversus, in (s acc.); (istoku) versus, adversus; (o razmjeru) pro.
premalo parum.
premda quamquam, quum.
prenijeti transferre.
preoteti occŭpo 1.
preotimanje, o preotimanju otoka de recuperandā insulā.
prepirka controversia.
preran praematūrus 3.
preslavan praeclārus 3., gloriosissimus 3.
prestati cesso 1., desĭno (sīvi) 3., desisto (stĭti) 3.
prestizati supĕro 1.; praecēdo

(cessi, cessum) 3., antecēdo 3., anteeo 4.
prestrašiti terreo 2., perterreo 2.
prestupak delictum.
prestupiti intro 1., introeo 4. (granice fines).
pretor praetor, ōris.
pretrpjeti patior (passus sum) 3., perpetior (pessus sum) 3.; sasvim pretrpjeti kaznu perferre poenam.
pretura praetūra.
pretvoriti converto (rti, rsum) 3., muto 1.
preuzeti excipio (cepi, ceptum) 3., suscipio 3. (vladu); preuzeti državne poslove rem publicam capesso (sīvi, sītum) 3.
prevariti decipio (cepi, ceptum) 3.; (nada) fallo (fefelli, falsum) 3.; illūdo (si, sum) 3.
prevelik nimius 3.
prevesti transvĕho (xi, ctum) 3., traicio (ieci, iectum) 3.
previjan versūtus 3.
prezirati, prezreti contemno (mpsi, mptum) 3., sperno (sprevi, spretum) 3.
pri ad; (osvojenju) in.
pribavljati paro 1., compăro 1.
pridružiti se se applicare (ad).
pridržati retineo (tinui, tentum) 2.; servo 1.
Prijam Priamus.
prijatelj amīcus.
prijateljstvo amicitia; pouzdano prijateljstvo familiaritas, ātis f.; živjeti u najtješnjem prijateljstvu coniunctissime vivo (xi, ctum) 3.
prijazan comis, e; prijazan prema građanstvu civīlis, e.
prijazan, prijaznost gratia, benevolentia, favor, ōris, m.; comitas, ātis, f., affabilitas; prijazan svjetine aura populāris.
prije 1) adv. prius, ante, antea; (prvi od dvojice) prior; prije nego antequam 2) praep. ante.
prijeći transeo 4.; prijeći u rijeku in fluvium cēdo (cessi, cessum) 3.
prijedlog consilium; na savjet i prijedlog consilio et auctoritate.
prijesan recens, ntis.
prijesto, prijestolje solium; (kraljevstvo) regnum.
prijetiti insto 1., immineo 2.
prijetnje minae arum.
prijevara dolus, fraus, dis, f.
prikazivati fingo (nxi, ctum) 3.
prikladan aptus 3., idoneus 3.
prilika occasio, ōnis, f.; tom prilikom hac occasione; prilike vremenske tempŏra, um; otprilike circiter, fere.
primati, primiti accipio (cepi, ceptum) 3.; (gostoljubivo) excipio 3.
primirje indutiae, arum.
primjer exemplum.
primorska država civĭtas (atis) maritĭma.
pripadati esse (s genit.).
pripasti esse; contingit (tĭgit) 3.
pripojiti adiungo (nxi, nctum) 3.
pripovijedati, pripovjediti narro 1., trado (dĭdi, dĭtum) 3.; pripovijeda se dicor, traditur, fertur (s nom. i inf.).
pripovijest narratio, ōnis, f.
pripuštati admitto (mīsi, missum) 3. (čemu ad aliquid).
priroda natūra; od prirode natūrā.
prirođen innātus 3., ingenitus 3.
prisiliti cōgo (coēgi, coactum) 3.
prismok pulpamentum.
pristati s brodovljem kamo

appello (pŭli, pulsum 3.) classem ad.
pristojan decōrus 3.
pristoji se decet 2.
pristupiti accēdo (cessi, cessum) 3. (kakomu ad aliquem).
prisvajati sebi sibi vindĭcare.
priteći u pomoć succurro (rri, rsum) 3.
priučavati assuefacio (fēci, factum) 3.
privatan privātus 3.
privezati relĭgo 1.
privoliti (koga) impello (pŭli, pulsum) 3.
priznavati confiteor (fessus sum) 2.
probitačan utilis, e; salutāris, e.
probitak commŏdum, emolumentum.
probuditi excĭto 1. (od sna ex somno).
probušen pertūsus 3., cavus 3.
procijeniti parnicu litem aestĭmo 1.
proći (o vremenu) esse, interesse (inter); proći nesretno minus prospere cēdo (cessi, cessum) 3.
prodrijeti irrumpo (rūpi, ruptum) 3. (u grad in urbem).
prodati, prodavati vendo (dĭdi, dĭtum) 3.
proglasiti (neprijateljem) iudico 1.
prognanik exsul, ŭlis.
prognati pello (pepŭli, pulsum) 3. (iz grada ex urbe); aquā et igni interdīco (xi, ctum) 3.
progon, progonstvo exsilium.
progoniti consector 1., insector 1., persĕquor (cūtus sum) 3.
progonjenik profŭgus.
progovoriti loquor (locūtus sum) 3., dico (xi, ctum) 3.
prokazivati enuntio 1.
prokonzul proconsul, ŭlis.
prokušati experior (pertus sum) 4.
prolazan cadūcus 3.; (dobro) fluxus 3.
prolaziti (ure) cēdo (cessi, cessum) 3.; (godine) eo 4., transeo 4.
proljeće ver, veris, n.
Prometej Prometheus.
promijeniti muto 1.
promjena vicissitūdo, ĭnis, f.
propadati, propasti evertor (rsus sum) 3.; pereo 4., intereo 4., exstinguor (nctus sum) 3.
propast pernicies (ēi, f.), interĭtus (us), exitium.
propisivati praescribo (psi, ptum) 3.
propustiti omitto (misi, missum), 3., intermitto 3.
proputovati lustro 1., peragro 1.
proricati praedīco (xi, ctum) 3.
proročište oracŭlum.
Proserpina Proserpĭna.
proskribirati proscrībo (psi, ptum) 3.
prosta svjetina vulgus, i, n.
prosuditi pondĕro 1.
Protej Proteus.
proti, protiv contra, adversus, in (s acc.); protiv (svoje) volje invītus 3.
protivan contrarius 3.; diversus 3.; adversus 3.
protivnik adversarius.
protjerati pello (pepuli, pulsum) 3. (iz grada urbe ili ex urbe).
provaliti penetro 1., irrumpo (rupi, ruptum) 3.; (suze) erumpo 3.
provesti ago (egi, actum) 3., transĭgo (ēgi, actum) 3., dēgo 3.
provincija provincia.
prozor fenestra.
prozračan, veoma prozračan perlucĭdus 3.
prozvati appello 1., dico (xi, ctum) 3.
proždrijeti devŏro 1.
prsi pectus, ŏris, n.; zatjerati

u prsi in pectore defīgo (xi, xum) 3.
prst digĭtus.
prsten anŭlus.
pruće sarmenta, ōrum.
prvak princeps, cipis.
prvi primus 3.; princeps, cipis.
Psitaleja Psitalīa.
psovka maledictum.
pšenica tritĭcum.
ptica avis, is, f.
Ptolemej Ptolemaeus.
pučka skupština contio, ōnis, f.; pučki tribun tribūnus plebis.
puk plebs, is, f.
puknuti rumpor 3.; puče glas fama percrebrescit (bruit).
Pulher Pulcher, chri.
pun plenus 3.
puniti impleo (ēvi, ētum) 2., repleo 2.
punski Punĭcus 3.
Punjani Poeni, orum.
pust vacuus 3.; pusta volja arbitrium.
pustaija latro, ōnis.
pustiti dimitto (mīsi, missum) 3.; pustiti podjaram sub iugum mittere.
pustošiti depopŭlor 1., vasto 1.
put via, iter, itinĕris, n.
putovanje iter, itinĕris, n.
putovati proficiscor (fectus sum) 3.; putovati (po) lustro 1. (s acc.).

R

Racilije Racilius.
računajući, od sada računajući prije abhinc (s acc. ili abl.).
radi propter, ob; causā, gratiā.
radinost industria.
raditi ago (egi, actum) 3.
rado libenter, animo libenti; libens, ntis.
radost gaudium; laetitia.
radovati se gaudeo (gavīsus sum) 2.
ran (smokva) praecox, ōcis.
rana vulnus, ĕris, n.
raniti vulnĕro 1.
rasipan luxuriōsus 3.
rasipnik prodĭgus.
rasipnost luxuria.
raskalašnost libīdo, ĭnis, f.
raskošnost luxuria.
raskršće trivium.
raspaliti inflammo 1.
raspaljen incensus 3.
raspoznati diiudĭco 1.
raspravljati dispŭto 1.
rasrdivši se irātus 3.
rastavljen biti distari.
rasti cresco (crevi, cretum) 3.
rastresati distrăho (xi, ctum) 3.
raširiti proferre.
rat bellum; kod kuće i u ratu, u miru i u ratu domi militiaeque, belli domīque; pomorski rat bellum navāle; savezničkí rat bellum sociāle; rat voditi, rat ratovati bellum gero (gessi, gestum) 3.
ratarstvo agricultūra.
ratni belli; ratna lađa, ratni brod navis (is) longa.
ratnik miles, ĭtis.
ratovati bello 1.; (rat) ratovati bellum gero (gessi, gestum) 3.; dalje ratovati s kim bello persĕquor (cūtus sum, 3.) aliquem.
ravan par, paris; ravan postati aequo 1., adaequo 1.
ravnica planities, ei, f.
razbirati intellĕgo (xi, ctum) 3.
razbiti pello (pepuli, pulsum) 3.

razbojstvo latrocinium.
razbor ratio, ōnis, f.
razborit prūdens, ntis.
razboritost prudentia, ratio, ōnis, f.
razderati dilanio 1.
razdor discordia, dissensio, ōnis, f.
razgovarati se collŏquor (cūtus sum) 3.
razgovor colloquium; sermo, ōnis, m.
razići se discēdo (cessi, cessum) 3.
razigranost alacrĭtas, ātis, f.
različan varius 3., diversus 3.; dissimĭlis, e.
razlika je interest (među inter); kakova je razlika među...? quid interest inter...?
razlikovati se interesse; abhorreo 2.
razmak intervallum.
razmišljati (u sebi) secum repŭtare.
razoriti deleo (ēvi, ētum) 2., diruo (rui, rŭtum) 3.
razum ratio, ōnis, f., mens, ntis, f.
razumjeti intellĕgo (xi, ctum) 3.; audio 4. (od vrača a vate).
razumnost ratio, ōnis, f.
razviti se explĭcari.
Rea Silvija Rhea Silvia.
reći dico (xi, ctum) 3.; aio; reče inquit.
red, bojni red acies, ei, f.
Regil Regillus.
Regul Regŭlus.
Rem Remus.
remen lorum.
Remi Remi, orum.
remski gen. od Remi.
Ren Rhēnus.
retor rhetor, ōris
riba piscis, is, m.
ribarski čamac scapha piscatoria.
riječ verbum, dictum, vox, cis, f.; održati riječ promisso sto (steti) 1.
rijedak rarus 3.; rijetki pauci, ae.
rijeka fluvius, flūmen, ĭnis, n.
Rim Rōma.
Rimljanin Romānus.
rimski Romānus 3.; i gen. pl. od Romānus.
riznica thesaurus.
rječit elŏquens, ntis, disertus 3.
rječitost eloquentia.
rob servus.
robinja serva.
roba merx, cis, f.
ropska služba servorum munus, ĕris, n.
rod genus, ĕris, n.; (kraljevski) stirps, pis, f.; rodom natione.
roditelji parentes, um.
roditi gigno (genui, genĭtum) 3., pario (pepĕri, partum) 3.; roditi se nascor (natus sum) 3.
rodni grad (urbs) patria.
rođak propinquus.
Rođanin Rhodius.
rođen ortus 3., nātus 3.
rođendan dies natālis.
Romul Romŭlus.
ropstvo servĭtus, ūtis, f.
Roscije Roscius.
ruglo ludibrium, contumelia, ignominia.
ruka manus, us, f.; biti na ruku faveo (favi, fautum) 2.; sretno poći za rukom contingit (tĭgit) 3.
runo vellus, ĕris, n.
Rutilije Rutilius.
ružan turpis (e), foedus 3.
rvalište palaestra.
rvati se luctor 1.

S

S, sa (s g e n.) de; (s i n s t r u m.) cum.
Sabinci Sabīni, ōrum.
sabrati collĭgo (lēgi, lectum) 3.
saći descendo (ndi, isum) 3. (s a de i l i ex).
sad, sada nunc.
saditi sero (sēvi, satum) 3.
sadržaj sententia.
sagraditi exstruo (xi, ctum) 3., aedifĭco 1., condo (dĭdi, dĭtum) 3. (urbem).
sagrađenje, o d s a g r a đ e n j a R i m a ab urbe condĭta.
Sagunt Saguntum.
sahraniti sepelio (pelīvi, pultum) 4., humo 1.
sakriti, sakrivati celo 1.
sakupiti contrăho (xi, ctum) 3.; **sakupiti se** convenio (veni, ventum) 4., congrĕgor 1.
Salamina Salamis, īnis, f. (o t o k i g r a d); k o d S a l a m i n e Salaminius 3.
salaminski Salaminius 3.
Salustije Sallustius.
Salustijev g e n. o d Sallustius.
sam (j e d i n i) solus 3., ūnus 3.; (g l a v o m) ipse; s a m p o s e b i suā (meā, tuā etc.) sponte.
Samničani Samnītes, ium.
samnitski g e n. o d Samnītes.
samo solum, tantum; solus 3.; n e s a m o — n e g o i non solum — sed etiam.
samrt, n a s a m r t i moriens, ntis.
samski Samius 3.
san somnus; o d a s n a p r o b u d i t i e somno excĭto 1.
sapeti vincio (nxi, nctum) 4.
Sardanapal Sardanapālus.
Sarde Sardes, ium, f.
saslušati audio 4.
sastajati se, sastati se convenio (veni, ventum) 4 (g d j e in locum).
sasvim p o t u ć i devinco (vīci, victum) 3.; s a s v ī m s e p r e d a t i se totum tradĕre i l i dare; s a s v i m p r e t r p j e t i k a z n u poenam perferre.
sat hora.
satrap satrāpa.
satrti contĕro (trīvi, trītum) 3., frango (fregi, fractum) 3. (m o ć opes), confringo (fregi, fractum) 3.
Saturno Saturnus.
sav omnis (e), tōtus 3., universus 3.
savez foedus, ĕris, n.; s k l o p i t i s a v e z societātem ineo 4.
savezнički r a t bellum sociāle.
savezник socius.
savezništvo societas, atis, f.
savjest conscientia; z l a s a v j e s t conscius animus.
savjet consilium; z a s a v j e t (z a) p i t a t i consŭlo (lui, ltum) 3.; n a p r i j e d l o g i s a v j e t consilio et auctoritate; p o (m o m) s a v j e t u (me) suadente, (me) auctore.
savjetnik consultor (ōris), auctor.
savkolik universus 3., totus 3.
saznati cognosco (nōvi, nĭtum) 3., comperio (pĕri, pertum) 4.
Scevola Scaevŏla.
Scićanin Scytha.
Scipion Scipio, ōnis.
Scir Scyrus.
Scitija Scythia.
scitski g e n. o d Scythia; g e n. p l. o d Scytha.
sebe, m e đ u s e inter se (nos, vos).
sedmorica septem.
Sej Sēius.
Sekst Sextus.
Sekvanci Sequāni, orum.
selo vicus; (p r e m a g r a d u) rus, ruris, n.; n a s e l o rus; n a s e l u ruri; s a s e l a rure.
seljak agricŏla, rustĭcus.
Semiramida Semirămis, ĭdis.
Sempronije Sempronius.
senat senātus, us.
senator senātor, ōris.
Seneka Senĕca.
Servije Servius.
sestercij sestercius (n o v a c, k o j i v r i j e d i o k o 15 f i l i r a).
sestra soror, ōris.
Sfakterija Sphacteria.
sfinga sphinx, ngis.
Sicilija Sicilia.
Sicilijanac Sicŭlus.
sicilijanski Sicŭlus 3.
sicilski g e n. p l u r. o d Sicŭlus.
Siciljanin Sicŭlus.
Sicin Sicinnus.
sići descendo (ndi, nsum) 3.
siguran (i z v j e s t a n) certus 3.; (b e z p o g i b l i) tutus 3.
sigurno tuto.
sigurnost securĭtas, ātis, f.
sijeva fulgŭrat 1.
sila vis f.; b o j n e s i l e vires, ium.
silan potens, ntis; valens.
Silen Silēnus.
silno moliti z a . . . supplĭco (1.) pro . . .
silovit libidinōsus 3., intempĕrans, ntis.
silovitost impĕtus, us.
sin filius.
sinko fili (v o c. o d filius).
sir caseus.
Sirakusa Syracūsae, arum.
Sirakušanin Syracusānus.
Sirani Syri, orum.
Sirija Syria.
siromašan pauper, ĕris.
siromaštvo paupertas, atis, f.
sirski g e n. o d Syri.
Sizena Sisenna.
sjajan splendĭdus 3.
sjajnost splendor, ōris, m.
sjati fulgeo (lsi) 2., splendeo 2.
sjećajući se memor, ŏris.
sjećati, sjetiti (k o g a č e g a) admoneo 2., commoneo 2., commonefacio (fēci, factum) 3.; **sjećati se** meminisse, recordor 1.
sjediti sedeo (sedi, sessum) 2.
sjekira secūris, is, f.
sjesti n a . . . conscendo (ndi, nsum) 3. (s a c c.).
sjetilo sensus, us.
sjetiti (se) v. sjećati.
sjever septentriōnes, um, m.
skinuti detrăho (xi, ctum) 3.
Skićanin, Skit Scytha.
Skir Scyrus.
Skitija Scythia.
skitski g e n. o d Scythia; g e n. p l. o d Scytha.
skitački errans, ntis.
skloniti n a p o v r a t a k ad redeundum commoveo (mōvi, mōtum) 2.
sklopiti s a v e z societātem ineo 4.
skočiti irruo (rui, rŭtum) 3., irrumpo (rupi, ruptum) 3. (n a k o g a in aliquem); s k o č i t i n a o r u ž j e arma capio (cepi, captum) 3.
skopčan coniunctus 3., copulātus 3.
skotrljati se devolvor (lūtus sum) 3.
skrb cura; s k r b z a p o p l o č i v a n j e c e s t a cura viarum sternendarum.
skrbiti consulo (lui, ltum) 3., prospicio (pexi, pectum) 3. (z a k o g a alicui).
skrbnik tutor, ōris.
skriviti delinquo (līqui, ctum) 3.
skrovit occultus 3.; s k r o v i t b i t i lateo 2.
skupiti, skupljati contrăho (xi, ctum) 3., congrĕgo 1.
skupo magno; t a k o s k u p o tanti.

skupocjen pretiōsus 3.
skupština (pučka) contio, ōnis, f.; skupštinu držati contionem habēre; vojnička skupština militum contio.
slab imbecillus 3., debĭlis, e.
slabo se dopasti displiceo 2.; slabo cijeniti parvi facio (feci, factum) 3.
sladak dulcis (e), suāvis, e.
sladost dulcēdo, ĭnis, f.
slagati se consentio (nsi, nsum) 4. (s kim cum aliquo).
slama stramentum.
slast deliciae, arum.
slati mitto (misi, missum) 3. (na koga adversus aliquem).
slava gloria, laus, dis f.; bojna slava belli laus ili gloria.
slavan gloriōsus 3.; clarus 3.
sleđa a tergo.
sličan similis, e.
slijedeće godine insequenti anno.
slijediti sequor (cūtus sum) 3.
slijep caecus 3.
slika simulacrum; tabŭla; (Helenina) imāgo, ĭnis, f.; kip i slika signum et tabŭla.
slikar pictor, ōris.
slikati pingo (nxi, ctum) 3.
sloboda libertas, ātis, f.
slobodan liber, ĕra, um; slobodno je licet 2.
slobodno adv. lĭbĕre.
sloga concordia.
slon elephantus.
slovo littera.
slučaj casus, us; slučajem casu.
slučajno forte.
sluga servus.
slušati audio 4.; (pokoravati se) pareo 2., obtempĕro 1.
slutiti suspĭcor 1.
služba ministerium; (posao) munus, ĕris, n.; (državna) magistrātus, us; državna služba rei publicae procuratio, ōnis, f.; ropska služba servorum munus; vojnička služba militia.
službenik minister, tri.
služiti (biti) za što esse sdat.; služiti se utor (usus sum) 3.
smaknuti interĭmo (ēmi, emptum) 3., interficio (feci, fectum) 3.
smatrati puto 1., existĭmo 1., iudĭco 1., habeo 2., duco (xi, ctum) 3.
smetati impedio 4.
smilovati se misereor 2. (na koga alicuius).
smion audax, ācis.
smjelost audacia.
smjesta statim, extemplo, confestim.
smjeti audeo (ausus sum) 2.; ne smijem nōn debeo 2.
smokva ficus, i i us, f.
smrt mors, rtis, f.; poslije smrti mortuus 3.; smrt u zgodno vrijeme mors opportūna; na smrt voditi ad supplicium duco (xi, ctum) 3.; smrću kazniti supplicio afficio (feci, fectum) 3.
smrtan mortālis, e; smrtna kazan supplicium.
smrtnik mortālis, is.
smrzavati se rigeo 2.
snaga vis (i pl.), robur, ŏris, n.; duševna snaga animi vis, animi virtus, ūtis f.; tjelesna snaga corporis vis i vires, robur.
snijeg nix, nivis, f.
sofist sophista.
Sokrat Socrātes, is.
Sokratov gen. od Socrātes.
Sokratovac Socraticus.
sol sal, salis, m.
Solon Solo, ōnis.
spaliti (igni) cremo 1.; incendio deleo (ēvi, ētum) 2.
Sparta Sparta.

Spartanac Spartānus.
Spartanka Lacaena.
spartski Spartānus 3.; i gen. pl. od Spartānus.
spas salus ūtis, f.; Spas (božanstvo) Salus, ūtis, f.
1. spasti (spadnem) decĭdo (cĭdi) 3.
2. spasti (spasem) servo 1., conservo 1.
spavati dormio 4.
Spinter Spinther, ēris.
spojen coniunctus 3., connexus 3.
spolja extrinsĕcus.
spoljašnost habĭtus, us.
spomena vrijedan memorabĭlis, e.
spona vinculum.
spopasti comprehendo (ndi, nsum) 3., corripio (ripui, reptum) 3.
spoznati cognosco (nōvi, nĭtum) 3.
spraviti pod oblast (vlast) in diciōnem ili potestātem redĭgo (ēgi, actum) 3., diciōnis suae facĕre.
spremiti se za bitku pugnam parare.
sprovoditi ago (ēgi, actum) 3.
Spurije Spurius.
sramota contumelia, ignominia, turpitudo, ĭnis, f.
sramotan turpis (e), foedus 3.; sramotno djelo flagitium.
srce (u tijelu) cor, rdis, n.; animus.
srčan animōsus 3., fortis, e.
srčano fortĭter; srčanije fortius.
srčanost animus.
srdit irātus 3.
srditi se irascor 3.
srdžba ira.
srebrn argenteus 3.
srebro argentum.
sreća felicĭtas, atis, f., res secundae; fortūna; (blagostanje) salus, ūtis, f.
sredina medius 3. (na pr. sredina grada media urbs).
sresti obvium esse, obvium fieri, occurro (rri, rsum) 3. (koga alicui).
srednji put mediocritas, ātis, f.; udariti srednjim putem mediocritatem teneo (nui, ntum) 2.
sretan felix (īcis), beātus 3.; sretnim zvati beātum praedĭco 1.
sretno felicĭter; sretno za rukom poći contingit (tĭgit) 3.
srodstvo cognātio (ōnis, f.), affinĭtas, atis, f.
stablo, arbor, ŏris, f.
stado govedsko armenta, ōrum.
stajaći tabor castra (orum) statīva.
stajati sto (stĕti) 1. (uz koga ab aliquo); (o gradu) situm esse; stajati osidran in ancŏris stare.
stalež ordo, ĭnis, m.; stalež i način življenja ratio atque institutio vitae.
stalo je (do toga) interest, refert.
stalnost constantia, stabilĭtas, atis, f.
stanovati habĭto 1.
stanovnik incŏla; obližnji stanovnik accŏla.
stanje status, us; (povoljno) stanje res prospĕrae.
star vetus (eris), vetustus 3., antīquus 3., priscus 3.; (starac) senex, is; stari (predi) maiōres, um; stariji (pogodinama) maior (natu); najstariji maximus (natu).
starac senex, is.
starati se curo 1. (za što aliquid).
starost senectus, ūtis, f.
stas, veoma visok stas ingens procerĭtas, ātis.

stati u o k o castra pono (posui, posĭtum) 3.
staviti, stavljati pono (posui, posĭtum) 3.; s t a v i t i n a č e l o praepōno 3., praeficio (fēci, fectum) 3.
steći (s e b i) paro 1., compăro 1.; pario (pepĕri partum) 3., reporto 1. (s l a v u, p o b j e d u).
stepen, stepenica gradus, us.
stići venio (veni, ventum) 4., pervĕnio 4.
stidim se pudet (2.) me.
stijena saxum, rupes, is, f.
stiska angor, ōris, m.
stoga propterea, ob eam rem, idcirco; ĭtaque; quare.
stoglavi centĭceps, cipĭtis.
stoljeće saecŭlum.
stopa pes, pedis, m.
strah (j a s e b o j i m) metus (us), timor, ōris, m.; (d r u g i s e m e n e b o j e) terror, ōris, m.
strahovit terribĭlis (e), horribĭlis, e.
strana pars, rtis, f.; s o v e s t r a n e cis; s o n e s t r a n e trans.
stranka factio, ōnis, f.
strast cupiditas, ātis, f.; s t r a s t (d u h a) perturbatio (ōnis, f.) animi, concitatio (ōnis, f.) i l i motus (us) animi.
strašan terribĭlis (e), horribĭlis.
strašiv timĭdus 3., ignāvus 3.
straža, (v o j n i k) o d t j e l e s n e s t r a ž e (miles) praetoriānus.
stražiti custodio 4.
stric patruus.
strići tondeo (totondi, tonsum) 2.
strijela sagitta.
strijelac sagittarius.
strijeljati sagittas mitto (misi, missum) 3.
strm arduus 3.; praeruptus 3.
strmoglavljivati praecĭpĭto 1.
strog sevērus 3.
strogo sevēre; gravĭter.
strogost severĭtas, atis, f.
stubokom fundĭtus.
1. **studen** frigus (ŏris, n.), algor, ōris, m.
2. **studen,** a d j e c t. frigĭdus 3.
stup columna.
stupanj gradus, us.
stupati s v o j s k o m cum exercĭtu accēdo (cessi, cessum) 3. (p r o t i v ad).
stvar res; causa.
stvor, ž i v i s t v o r animans (ntis), animal, ālis, n.
stvoriti creo 1., genĕro 1.; b i t i s t v o r e n nascor (natus sum) 3.
sud iudicium; p o z v a t i n a s u d postŭlo 1., arcesso (īvi, ītum) 3., in ius voco 1.
sudac iudex, ĭcis.
sudbina fortūna; fatum; (r o p s t v a) sors (rtis, f.), condicio, ōnis, f.
sudija iudex, ĭcis.
sudište tribūnal, ālis, n.
suditi iudĭco 1.
Suebi Suēbi, ōrum.
Suepkinja Suēba.
sugrađanin civis, is.
sukobiti se occurro (rri, rsum) 3.; congrĕdior (gressus sum) 3.
Sula Sulla.
Sulin Sullānus 3.
Sulpicije Sulpicius.
sumnja suspicio, ōnis, f.; d o ć i u s u m n j u in suspiciōnem incĭdo (cĭdi) 3.
sumnjiv suspectus 3.
sunce sol, solis, m.
sunčani g e n. o d sol.
Superb Superbus.
surov asper (ĕra, um), rudis (e), horrĭdus 3.
susjed finitĭmus.
susjedan finitĭmus 3.
susret, p o ć i n a s u s r e t obviam eo 4.
sušiti sicco 1.
sutra cras.

sutradan postero die.
suviše insuper; praeterea.
suza lacrĭma.
sužanj captīvus.
sužanjstvo servĭtus, ūtis, f.
svaki, svatko omnis (e), quisque; (o d d v o j i c e) uterque.
Svebi Suebi, orum.
svečani ophod pompa.
svečano sancte.
svećenica sacerdos, ōtis.
svemir mundus.
Svepkinja Suēba.
svet sacer, cra, um (mons); sanctus 3.
sveudiljan assiduus 3.
svijet mundus; g d j e n a s v i j e t u? ubi tĕrrarum?; g o r n j i s v i j e t supĕri, orum; n a g o r n j i s v i j e t ad superos; p o d z e m n i s v i j e t inferi, orum; u p o d z e m n i s v i j e t ad infĕros.
svjetina multitūdo, ĭnis, f.; (p r o s t a) s v j e t i n a vulgus, n.; p r i j a z a n s v j e t i n e aura populāris.
svjetlost lux, cis, f.
svjetovati suādeo (suāsi, suāsum) 2.
svladati supĕro 1., vinco (vici, victum) 3.; (u k r o t i t i) domo (ui, ĭtum) 1.
svod n e b e s k i fornix (ĭcis, f.) coeli.
svota novaca pecunia.
svrnuti natrag o č i m a ocŭlos refĕrre i l i retorquēre (rsi, rtum).
svršetak finis (is, m.), exĭtus, us.
svuda ubīque.

Š

Šafran crocus.
šala iocus.
šaren versicŏlor, ōris.
šest, p o š e s t seni, ae, a.
šiba virga.
širina latitūdo, ĭnis, f.; amplitūdo.
širok latus 3.
široko late; d a l e k o i š i r o k o longe lateque.
škoditi noceo 2., obesse.
škodljiv noxius 3., perniciōsus 3.
škrge branchiae, arum.
štedjeti parco (peperci) 3.
štedljiv parcus 3.
šteta damnum, detrimentum, incommŏdum.
štititi tueor (tutātus sum) 2.; defendo (ndi, nsum) 3.
što quid? quod; (v e z n i k) quod; š t o — t o quo — eo.
štogod quidquid, quodcumque; (n e š t o) aliquid, quid.
štovan honorātus 3.
štovanje honor (ōris, m.), reverentia, observantia; (b o g a) cultus, us; p o k a z i v a t i š t o v a n j e reverentiam habēre; š t o v a n j e b o g o v a sacra, ōrum.
štovati colo (colui, cultum) 3.
šuma silva.
šutjeti taceo 2.

T

Tabanji g e n. p l. o d solea.
tabor castra, orum; s t a j a ć i t a b o r castra statīva.
tad, tada tum, tunc.
Tag Tagus.
taj hic, is; i t o et is, isque.
tajan clandestīnus 3.
tajiti celo 1.
takav talis, e.
takmiti se aemŭlor 1.
tako ita, sic; (p r e d a d j e c t. i a d v.) tam, adeo; t a k o —

kao tam — quam; kao što — tako sicut (ut) — ita; isto tako — kao (i) aeque — atque (ac).
takoder etiam.
takov talis, e.
talenat talentum.
Tales Thales, ētis i is.
tamnica carcer (ĕris, m.), custodia.
Tantal Tantălus.
Tarent Tarentum; iz Tarenta Tarentīnus.
tarentski Tarentīnus 3.
Tarkvinije Tarquinius.
Tarkviniji Tarquinii, iōrum.
Tarpejska pećina rupes (is) Tarpēia.
tat fur, furis.
taurski Taurĭcus 3.
te et, -que; (= da) ut.
Teba Thebae, arum.
tebanski Thebānus 3.
Tebanci, Tebljani Thebāni, orum.
teći fluo (xi, xum) 3.; teći pokraj praeterfluo 3.
tek demum.
teklič cursor, ōris.
Tel Tellus.
Telesin Telesinus.
temelj fundamentum; udariti temelj fundamenta iacio (ieci, iactum) 3.
temeljito accurāte.
Temistoklo Themistocles, is.
Teofan Theophănes, is.
Terencija Terentia.
termopilski Thermopylārum.
Tesalci Thessăli, orum.
Tesalija Thessalia.
tesalski Thessalicus 3.; i gen. od Thessălia.
Tesej Theseus.
teško graviter; non facile, difficulter; teže difficilius; najteže difficillĭme.
teško oružani vojnici milites (um) gravis armaturae.
Teukar Teucer, cri.
Teutoni Teutŏni, orum.
težak gravis. e; (mučan) difficilis, e.
težiti appĕto (īvi, ītum) 3., expĕto 3. (na što aliquid).
težnja (nastojanje) studium; (čežnja) desiderium.
Tiber(a) Tiběris, is, m.
Tiberije Tiberius.
Ticin Ticīnus.
tijek cursus, us.
tijelo corpus, ŏris, n.
tijesan artus 3., angustus 3.; tijesno mjesto angustiae, arum; živjeti u najtješnjem prijateljstvu coniunctissime vivo (xi, ctum) 3.
tijesno morsko fretum.
Timej Timaeus.
Timoleont Timoleon, ntis.
Timotej Timotheus.
Tir Tyrus, f.
tiran, tiranin tyrannus.
tiranstvo tyrannis, ĭdis, f.
Tiron Tiro, ōnis.
Tirtej Tyrtaeus.
Tisaferno Tissaphernes, is.
tisuća mille.
Tit Titus.
Titan Titan, ānis.
tjelesni corpŏris; tjelesna snaga (jakost) vis (i pl.) corporis, robur, ŏris, n.; od tjelesne straže praetoriānus 3.
tko quis (upitno i neodređeno); (svatko) quisque.
tlo humus, f.
tmast oblak nimbus.
to, što — to quo — eo.
Toant Thoas, ntis.
tobože specie, in speciem.
Tolumnije Tolumnius.
tolik(i) tantus 3.
toliko tantum; toliko (njih) tot; toliko — koliko (cijeniti, stajati i t. d.) tanti — quanti; isto toliko — koliko (njih) totĭdem — quot.
Tomirida Tomўris, ĭdis.
toranj turris, is, f.
Torkvat Torquātus.
Tračani Thrāces, um.
trački gen. od Thrāces, um.
tragedija tragoedia.
tragički tragĭcus 3.
trajan stabĭlis, e.
trak radius.
Trasibul Thrasybūlus.
Trazumenski Trasumēnus 3.
tražiti quaero (sīvi, sītum) 3.; tražiti spolja pomoć extrinsĕcus auxilium (ili opem) acquīro (sīvi, sītum) 3.
trčati curro (cucurri, cursum) 3.
trebati egeo 2., indigeo 2.; treba opus est; oportet 2., gerund.
Trebija Trebia.
Treveri Trevĕri, orum.
trg forum.
trgovac mercātor, ōris.
tribun tribūnus (pučki plebis, vojnički militāris).
trijem portĭcus, us, f.; (kućni) vestibŭlum.
trijesak fulmen, ĭnis, n.
Trinakrija Trinacria.
triput, tri puta ter.
trirema trirēmis, is, f. (sc. navis).
triumf triumphus.
trk, trka cursus, us.
trnje vepres, ium, f., sentes, ium, f.

troglav triceps, cipĭtis.
Troja Troia.
Trojanac Troiānus 3.
trojanski Troiānus 3.
trošak sumptus (us), impensa; na državni trošak, o državnom trošku publice.
trošiti consūmo (mpsi, mptum) 3. (na što in aliquid).
trovanje veneficium.
trpjeti patior (passus sum) 3.; nedostojno trpjeti indigne perpetior (pessus sum) 3.; trpjeti kazan poenam persolvo (lvi, lūtum 3.) ili do 1.
trsiti se annītor (nīsus sum) 3.
trud labor, ōris, m., opĕra.
truplo cadāver, ĕris, n.
tu hic, ibi.
tuđ aliēnus 3.
tuga luctus (us), tristitia, (duševna) maeror, ōris, m.; tuga i žalost luctus et tristitia.
tugovati doleo 2.
Tulija Tullia.
tumač interpres, ĕtis.
tumarati erro 1., vagor 1.
tužaljka cantus (us) lugubris.
tužiti se queror (questus sum) 3.
tvrd durus 3.; tvrda koža callum.
tvrdica avārus.
tvrditi affirmo 1.
tvrdoglavost pertinacia.
tvrđa, tvrđava arx, cis, f.

U

U in; apud; (u rukama) penes.
ubav amoenus 3.
ubistvo caedes, is, f.
ubiti neco 1., interĭmo (ēmi, emptum) 3., interficio (fēci, fectum) 3., occīdo (cīdi, cīsum) 3.
ublažiti sedo 1.
ubog inops, ŏpis.
ubojstvo oca parricidium.
uboštvo paupertas, ātis, f.
ubrati decerpo (psi, ptum) 3.
učen erudītus 3., doctus 3.
učenik discipŭlus.
učenost doctrīna.
učenjak vir doctus.
učesnik particeps, cĭpis.

učiniti facio (feci, factum) 3., efficio (feci, fectum) 3.; reddo (dĭdi, ditum) 3.; učiniti nepravde inferre iniurias; učiniti se fieri; videor (visus sum) 2.; učiniti se ludim amentiam simŭlo 1.
učitelj magister, tri.
učiti doceo (cui, ctum) 2.; ućiti se disco (dĭdĭci) 3.
udaljen remōtus 3.; udaljen biti disto 1., abesse.
udaljiti se discēdo (cessi, cessum) 3., cedo 3. (iz domovine); deflecto (xi, xum) 3. (oda).
udarac vulnus, ĕris, n.
udaranje citare chordarum sonus, us.
udarati, udariti ferio 4.; udariti srednjim putem mediocritatem teneo (tenui, tentum) 2.; udariti temelj fundamenta iacio (ieci, iactum) 3.
udati se nubo (psi, ptum) 3.
udes fortūna; fatum.
udružen coniunctus 3., adunātus 3.
udvorica adulātor (ōris), assentātor.
ugađati delecto 1.; iuvo (iūvi, iūtum) 1.
ugledan conspicuus 3., clarus 3., nobilis, e.
ugledati conspicio (pexi, pectum) 3.; ugledati se imĭtor 1.
ugodan gratus 3., iucundus 3., suāvis, e.
ugodnost iucundĭtas, ātis, f.
ugostiti excipio (cepi, ceptum) 3.
ugrabiti rapio (rapui, raptum) 3.
uhoda explorātor, ōris.
ujed morsus, us.
ujedno simul.
uklanjati se, ukloniti se vito 1., fugio (fugi) 3.
ukor animadversio, ōnis, f.; (zasluživati) obiurgatio, ōnis, f.
ukrotiti domo (ui, ĭtum) 1.
ulazak introĭtus, us; adĭtus, us.
ulica via; pohitjeti na ulicu in publĭcum evŏlo 1.
Uliks Ulixes, is.
ulizica adulātor, assentātor, ōris.
uloga partes, ium, f.
uljika olea.
uljudnost humanĭtas, atis, f.
um mens, ntis, f.; ratio, ōnis, f.; (talenat) ingenium.
umaći effugio (fūgi) 3.
umiliti se komu alicuius favorem sibi conciliare.
umiljavati se adūlor 1.
umirati morior (mortuus sum) 3.
umiti abluo (lui, lūtum) 3.
umjeća ars, artis, f.
umjeren modĭcus 3., temperātus 3.
umjerenost moderatio, ōnis, f., temperantia; abstinentia, frugalitas.
umjetnost ars, rtis, f.; bojna umjetnost scientia rei militāris, disciplīna militāris.
umnožiti augeo (xi, ctum) 2.
umoliti oro 1.
umoran fessus 3.
umorstvo caedes, is, f.
umrijeti morior (mortuus sum) 3.; junački umrijeti gloriōsa morte occumbo (cubui, cubĭtum) 3.
uništiti deleo (ēvi, ētum) 2.; opprĭmo (pressi, pressum) 3.
unovačiti conscrībo (psi, ptum) 3.
unuk nepos, ōtis.
unuka neptis, is.
unutar, unutra (adverb.) intus; (praep.) intra.
uostalom ceterum.
upaliti incendo (ndi, nsum) 3., accendo 3.
upitati rogo 1., interrŏgo 1.; consŭlo (lui, ltum) 3. (vrača, proročište).
uplašiti perterreo 2.
upornost pertinacia.
upoznati (se) nosco (novi, notum) 3., cognosco (novi, nĭtum) 3.

upotrebljavati utor (usus sum) 3.
uprava državna rei publicae administratio, ōnis, f.
upravljati rego (xi, ctum) 3.; administro 1.; moderor 1.; upravljati državom rem publĭcam administrare.
upravo ipse; upravo zato eandem ob causam, ob id ipsum.
upropastiti pessumdo (dĕdi, dătum) 1., everto (rti, rsum) 3.
uputiti (uvjeriti) persuādeo (suāsi, suāsum) 2.
ura hora.
uraditi pravo recte facio (feci, factum) 3.
uroniti u valovlje in undas mergor (mersus sum) 3.
urota coniuratio, ōnis, f.
urotiti se coniūro 1.
usjev seges, ĕtis, f.
uskliknuti exclāmo 1.
uspjeh eventus, us; successus, us.
uspomena memoria.
uspregnuti tempĕro 1.
usprotiviti se resisto (restĭti) 3.
ustaviti sisto (stĭti) 3.; ustaviti se consĭdo (sēdi, sessum) 3.
ustegnuti ruke od... abstineo (tinui, tentum, 2.) manus aliqua re.
ustrajnost patientia.
ustrpljivo patienter.
usuđivati se audeo (ausus sum) 2.
ususret poći, obviam eo 4.
uštap luna plena, plenilunium.
utaživati depello (pŭli, pulsum) 3.
uteći effugio (fūgi) 3.
utemeljitelj condĭtor, ōris.
utemeljiti condo (dĭdi, dĭtum) 3.
Utica Utĭca.
utjeha solacium.
utočište refugium, confugium.
utvrđivati munio 4.
uvesti introdūco (xi, ctum) 3.
uvidjeti intellĕgo (xi, ctum) 3.
uvijek semper.
uvis dići alte tollo (sustuli, sublatum) 3.
uvjeravati confirmo 1., assevēro 1.
uvjeriti persuadeo (suāsi, suāsum) 2.; uvjeren sam persuāsum habeo 2., mihi persuasum est.
uvjet condicio (ōnis, f.), lex, gis, f.
uvježban exercitātus 3.
uvježbao sam se exercitātus sum.
uvreda iniuria.
uvrijediti offendo (ndi, nsum) 3., laedo (si, sum) 3.
uvrstiti među bogove in (inter) deos referre.
uz iuxta.
uzalud nequiquam, frustra.
uzbiti propulso 1., prohibeo 2.
uzburkano more aestŭs (us) maris.
uzdržanje continentia; frugalĭtas (ātis, f.), temperantia.
uzdržati arceo 2., prohibeo 2.
uzdržavati se abstineo (tinui, tentum) 2. (od čega re); tempĕro 1.
uzduž secundum (s acc.).
uzeti sumo (sumpsi, sumptum) 3.; uzeti u najam condūco (xi, ctum) 3.; uzeti bježati fugĕre coepisse.
uzići na nebo ascendo (ndi, nsum, 2.) in caelum.
uzmak receptus, us.
uzmaknuti recēdo (cessi, cessum) 3.
uznemirivati exagĭto 1.
uzrasti cresco (crevi, cretum) 3.
uzrok causa.
uživati fruor 3., utor (usus sum) 3., percipio (cepi, ceptum) 3.

V

Val unda.
valja (da) oportet 2., gerund.; debeo 2.
valjan bonus 3., fortis, e.
valjanost bonitas, ātis, f.
varati fallo (fefelli) 3., decipio (cēpi, ceptum) 3.
vatra ignis, is, m.
vazda semper.
važan gravis, e.
već iam; (nego) sed.
većina plurimi, plerīque.
većma magis.
Veji Vei, iorum.
veleizdajica parricīda.
Velej Velleius.
veličina magnitūdo, ĭnis, f.
velik magnus 3.; odviše velik nimius 3.
velim aio; inquam; dico (xi, ctum) 3.
Venera Venus, ĕris.
venetski gen. od Veněti.
Venuzija Venusia.
veoma admŏdum, magnopĕre, valde; s adiect. često = superl.
Ver Verres, is.
Vercingetorig Vercingetorix, īgis.
veseo laetus 3.
Vespazijan Vespasiānus.
veteran veterānus.
Veturije Veturius.
vez vincŭlum.
vezati vincio (nxi nctum) 4.
vid, očinji vid lumĭna (um) oculorum.
vidjeti video (vīdi, vīsum) 2.; vidjeti naprijed provideo 2., praevideo 2.
vihar turbo, ĭnis, m.
vijenac corōna.
vijest nuntius; donijeti vijest nuntium afferre.
vikati za kim his verbis prosĕquor (cūtus sum, 3.) aliquem.
vino vinum.
Viridomar Viridomārus.
Virijat Viriāthus.
vis locus edĭtus; uvis dići alte tollo (sustŭli, sublātum) 3.
visjeti nad pendeo (pependi, 2.) supra.
visok altus 3., excelsus 3.; veoma visok stas ingens procerĭtas, ātis, f.
više plus, amplius; magis; više (njih) plures, complūres.
viteški equester, tris, e.
vitez eques, ĭtis.
vječan, vječit sempiternus 3., aeternus 3.
vjera fides, ei, f.
vjeran fidus 3., fidēlis, e.
vjerno fideliter.
vjerojatan credibilis, e.
vjerovati credo (dĭdi, dĭtum) 3.; fidem habeo 2.
vješt perītus 3. (boju belli).
vještina bojna scientia (ili peritia) rei militaris.
vjetar ventus.
vježbanje exercitatio, ōnis, f.
vježbe u oružju arma, orum.
vlada imperium (nad kim alicuius); kraljevska vlada regnum.
vladar princeps (cipis), regens, ntis.
vladati rego (xi, ctum) 3.; regno 1.
vlast potestas, ātis f.; potentia; (p)osvojiti vrhovnu vlast rerum potior 4.; u vlasti držati in potestate teneo (nui, ntum) 2.; spraviti pod vlast in dicionem (ili potestatem) redigo (ēgi, actum) 3., diciōnis suae facĕre.
vlastit suus 3., proprius 3.
voda aqua.
voditi duco (xi, ctum) 3.; voditi na smrt ad supplicium duco 3.; (služiti) esse.
vođa dux, cis; vrhovni vođa summus dux.
vojevati pugno 1.; najprije vojevati prima stipendia facio (feci, factum) 3.
vojna expeditio, ōnis, f.; bellum; dignuti vojnu na koga bellum inferre alicui.
vojni tribun tribūnus militum.
vojnička skupština militum contio, ōnis, f.; vojnička služba militia.
vojnik miles, ĭtis; vojnik od tjelesne straže milĕs praetoriānus.
vojska exercitus, us.
vojskovođa, vojvoda dux (cis), imperator, ōris.
Volščani Volsci, ōrum.
volščanski gen. od Volsci.
Volumnija Volumnia.
volja voluntas, ātis, f.; pusta volja arbitrium; od svoje volje libens (ntis), suā sponte; protiv (svoje) volje, preko volje invītus 3.; coactus 3.
voljeti malle.
vosak cera.
voziti veho (xi, ctum) 3.; voziti se vehor 3.
vrač vates, is.
vraćati, vratiti redūco (xi, ctum) 3.; (Euridiku) reddo (dĭdi, dĭtum) 3.

vraćati se redeo 4., revertor (perf. reverti) 3.
vrata porta.
vratiti v. vraćati.
vremenske prilike tempŏra, um.
vremešan aetate provectus 3.
vrhunac cacūmen, ĭnis, n.
vrhovni summus 3.; vrhovni zapovjednik (vođa) summus dux (cis), imperātor, ōris; vrhovno zapovjedništvo imperium; (p)osvojiti vrhovnu vlast rerum potior 4.
vrijedan dignus 3.
vrijediti valeo 2. (najviše plurimum); esse.
vrijednost pretium.
vrijeme tempus, ŏris, n.; spatium; na vrijeme in tempore; za kratko vrijeme brevi, brevi tempore; smrtu zgodno vrijeme opportūna mors (rtis).
vriska vagītus, us.
vrli bonus 3., fortis, e.
vrlina virtus, ūtis, f.
vrlo = veoma, što v.
vrst, vrsta genus, ĕris, n.
vršnjak aequālis, is.
vrućina ardor, ōris, m.
vući traho (xi, ctum) 3.
vuk lupus.
Vulkan Vulcānus.
vulkanski Vulcanius 3.; gen. od Vulcānus.

Z

Za pro; intra.
zabaciti repudio 1.
zabasati incĭdo (cĭdi) 3.
zabava voluptas, atis, f.
zaboraviti, zaboravljati obliviscor (oblītus sum) 3.
zabrinut anxius 3.; metuens, ntis.
zabuna trepidatio, ōnis, f.
zabušen perculsus 3.
začinjati condio 4.
zadaća munus, ĕris, n.
zadaviti suffōco 1., guttura (alicui) elīdo (līsi, līsum) 3.
zadobiti adipiscor (adeptus sum) 3., consĕquor (cutus sum) 3.;

(r a n e) accipio (cēpi, ceptum) 3.
zadovoljan contentus 3.
zadnja č e t a agmen (ĭnis) novissimum.
zaglaviti exstinguor (nctus sum) 3., pereo 4., intereo 4.; succumbo (cubui, cubĭtum) 3.
zagrliti amplector (plexus sum) 3.
zahtijevati peto (īvi, ītum) 3., postulo 1., posco (poposci) 3.
zahvalan gratus 3.
zahvaliti gratias ago (egi, actum) 3.
zahvalnost gratia.
zaiskati postŭlo 1., posco (poposci) 3.
zajednički commūnis, e.
zajedno (sa) una (cum).
zakleti se iuro 1. (č i m per).
zaklinjati obtestor 1., obsecro 1.
zaključak consilium; z a k l j u č a k n a r o d n i populi scitum.
zaključiti statuo (ui, ūtum) 3.; decerno (crēvi, crētum) 3. (r a t bellum).
zakon lex, gis, f.: z a k o n p r e d l o ž i t i legem ferre.
zakonit legitimus 3.
zakonodavac legislātor, ōris.
zakratiti interdīco (xi, ctum) 3. (aquā et igni).
zakrčiti obstruo (xi,ctum) 3.
zametnuti b o j proelium committo (misi, missum) 3.
zamjeravati crimini do (dedi, datum) 1.
zamoliti oro 1., rogo 1.
zamračivati obscūro 1.
zamutiti turbulentum facĕre.
zanimljivo je iuvat (iūvit) 1.
zao malus 3.; z l a s a v j e s t conscius animus.
zaodijevati, zaodjeti vestio 4., induo (ui, ūtum) 3.
zaodjeven indūtus 3.
zapad occĭdens, ntis, m. (s c. sol).
zapaliti incendo (ndi, nsum) 3., accendo 3.
zapitati interrŏgo 1., rogo 1.; z a p i t a t i z a s a v j e t consŭlo (lui ltum) 3.
zaplašiti perterreo 2.
zaplijeniti capio (cepi, captum) 3.
započeti b i t k u proelium capesso (sīvi, sītum) 3.; z a p o č e t i k a v g u venire in certāmen (s k i m cum aliquo)
zapovijed iussum; n a z a p o v i j e d iussu.
zapovijedati, zapovjediti impĕro 1.; iubeo (iussi, iussum) 2.
zapovjednik praefectus (b r o d o v l j a A n t i o h o v a); v r h o v n i z a p o v j e d n i k imperātor (ōris), summus dux, cis.
zapovjedništvo (v r h o v n o) imperium.
zapriječiti k o m u d o v o z h r a n e commeātu aliquem interclūdo (si, sum) 3.
zaputiti contendo (ndi, ntum) 3., se conferre; (s v o j s k o m) proficiscor (fectus cum) 3.
zaratiti se s k i m bellum inferre alicui; proficiscor (fectus sum, 3.) contra aliquem.
zarobiti capio (cepi, captum) 3.
zarobljen captus 3.
zarobljenik captīvus.
zarobljenica captīva.
zaručnik sponsus, coniux, ŭgis.
zasjeda, zasjede insidiae, ārum.
zasjeka arborum tractus, us.
zasluga meritum (z a k o g a in aliquem); virtus, ūtis, f.
zaslužan bene merĭtus 3. (z a k o g a de aliquo).
zaspati obdormisco (mīvi) 3.
zastarjeli inveterātus 3.
zastrašiti perterreo 2., terreo 2.
zasužnjiti capio (cepi, captum) 3.
zaštićen munītus 3.; tectus 3.
zaštita praesidium.
zašto cur.

zateći deprehendo (ndi, nsum) 3.
zatim deinde, tum, post.
zatirati hebĕto 1.
zatjerati u p r s i in pectore defīgo (xi, xum) 3.
zato propterea, idcirco, ob eam rem; itaque; quare.
zatvoren clausus 3.
zatvoriti claudo (si, sum) 3.; cingo (nxi, nctum) 3.
zaudarati oleo 2. (č i m aliquid).
zaustaviti, zaustavljati detineo (tinui, tentum) 2.; retineo 2. (t i j e k cursum).
zauzdavati domo (ui, ĭtum) 1.
zauzeće expugnatio, ōnis, f.
zauzeti, zauzimati occŭpo 1., capio (cepi, captum) 3., expugno 1.
zavada iurgium.
zaveden inductus 3.
zavidan invĭdus 3.
zavist invidia.
zavjera coniuratio, ōnis, f.
zavjeriti se coniūro 1.
zavjet votum.
zavjetovati se se devovēre (vōvi, vōtum).
zavlačiti duco (xi, ctum) 3.
zavojštiti bellum inferre (n a k o g a alicui).
zazvati voco 1., clamo 1.
zbogom, ostaj(te) zbogom vale, valete.
zbor conventus, us.
zdrav sanus 3., incolŭmis, e; salūber, bris, e; z d r a v s a m valeo 2.
zdravlje valetūdo, ĭnis, f.
zdravo, b u d i z d r a v o, d a s i m i z d r a v o salve; z d r a v o vale.
združen coniunctus 3.
združiti se societatem ineo 4. (s k i m cum aliquo)
zdvajati despēro 1.
zemaljski terrester, tris, e; b i l j e z e m a l j s k o humi pabŭlum.
zemlja terra; fines, ium, m.; (k r a j) regio, onis, f.; (t l o) humus, f.; n a z e m l j i, n a z e m l j u, humi; s a z e m l j e humo.
zemljan fictĭlis, e.
Zenon Zeno, ōnis.
zet gener, ĕri.
Zeuksis Zeuxis, ĭdis
zgodan idoneus 3., opportūnus 3., commŏdus 3., s m r t u z g o d n o v r i j e m e opportūna mors.
zgrada aedificium.
zgroziti se o d aversor (1.) aliquid.
zid murus; z i d i n e, z i d o v i muri (ōrum), moenia, ium.
zima hiems, mis; z i m i hieme.
zimovati hiĕmo 1.
zlatan aureus 3.
zlato aurum.
zlikovac malus.
1. **zlo** malum; res adversae.
2. **zlo,** a d v. male.
zloba malitia, malevolentia.
zločest malus 3., imprŏbus 3.
zločin, zločinstvo scelus (ĕris, n.), maleficium.
zlohotan infestus 3.
zlovolja indignātio, ōnis f.
zmaj draco, ōnis, m.
zmija serpens (ntis), anguis, is, m.
zmijodlaki anguibus crinītus 3.
značaj mores, um, m.
znak signum (d a t i dare).
znamenitosti ea quae visenda sunt.
znanost littĕrae, arum; doctrīna; ars, rtis, f.; l i j e p e z n a n o s t i artes (ium) liberāles; n e u k u z n a n o s t i m a rudis (e) artium.
znati scio 4., novi; n e z n a t i nescio 4., ignōro 1.

zrak aër, ĕris, m.
zrnje grana, orum.
zub dens, ntis, m.
zublja taeda, fax, cis, f.
zvati appello 1., nomĭno 1., voco 1., dico (xi, ctum) 3.; zvati sretnim beātum praedĭco 1.
zvijer bestia; divlja zvijer fera.
zvijezda stella

Ž

Žaliti doleo 2., lugeo (xi) 2.
žalost tristitia; tuga i žalost luctus (us) et tristitia.
žalostan tristis.
žao mi je misĕret 2., poenitet 2. (me); (boli me) doleo 2.
žeđa sitis, is, f.
želja desiderium; želju ispuniti optāto adnuo (ui, ūtum) 3.
željan cupĭdus 3., avĭdus 3.
željeti opto 1., cupio (īvi, ītum) 3.
žena femĭna, mulier, ĕris; (supruga) uxor, ōris.
ženski muliebris, e; ženska haljina tunĭca muliebris.
žestoko acriter. cupide, vehementer.
žezlo sceptrum.
žito fruges, um, f.; frumentum.
živ vivus 3.; živ ostati in vita maneo (nsi, nsum) 2.; živ stvor animans (ntis), animal, **ālis, n.**
živež res frumentaria, commeātus, us.
živjeti vivo (xi, ctum) 3.; esse; živjeti u najtješnjem prijateljstvu coniunctissime vivo (xi, ctum) 3.
življenje, način življenja consuetūdo (inis, f.) vivendi.
život vita; za života vivus 3.
životinja animal, ālis, n.; bestia.
žrtva sacrificium; (žrtvena životinja) hostia.
žrtvenik ara.
žrtvovati sacrifico 1.; (zaklati) immŏlo 1.
žudjeti cupio (īvi, ītum) 3., desidĕro 1., expĕto (īvi, ītum) 3.

SINTAKTIČKI I STILISTIČKI DODATAK

Sintaktički i stilistički dodatak.

1. Latinski pasiv često se prevodi na hrvatski glagolima: **dati** ili **moći** i infinitivom, na pr. *terreor* dajem se zastrašiti, *adducor* dajem se sklonuti. *Flumen transitur.* Rijeka se može prijeći. 1.

2. Prezent se upotrebljava u živahnu pripovijedanju mjesto perfekta. Ovaki se prezent zove: **praesens historicum.** 2.

3. Od dvije prošle radnje izražava se **pluskvamperfektom** ona, koja se prije dogodila. Na pr. *Pausanias eodem loco sepultus est, ubi vitam posuerat.* Pausanija bi sahranjen na istom mjestu, gdje je poginuo. 3.

4. Od dvije buduće radnje izražava se ona, koja se ima prije dogoditi, **futurom eksaktnim.** Fut. eks. stoji redovito u sporednim rečenicama. U glavnoj rečenici stoji prema njemu futur I. ili imperativ. Futur eksaktni prevodi se na hrvatski prezentom perfektivnoga glagola. Na pr. *Ubi ad te venero, rem tibi exponam.* Čim k tebi dođem, razložit ću ti stvar. 4.

5. Dum (dok) slaže se u latinskom obično s prezentom indikativa, ako se odnosi na prošlu radnju. 5.

Alexander dum inter primores pugnat, sagitta ictus est.	Dok se Aleksandar borio među prvima, bi pogođen od strijele.

6. Postquam (pošto, kad), **ubi, ut, simulac i simulatque** (čim, kako) slažu se s perfektom indikativa, kad se izriče prošli čin. *Postquam Xerxes in Graeciam descendit, Aristides in patriam restitutus est.* Pošto je Kserkse došao u Grčku, bi A. natrag pozvan u domovinu. — *Simulac hostem conspexit* ... Čim je ugledao neprijatelja ... 6.

Consecutio temporum.

	Ako stoji u glavnoj rečenici:		onda stoji u sporednoj rečenici: ako se radnje obiju rečenica zbivaju u isto vrijeme,		ako se radnja sporedne rečenice dogodila prije radnje glavne rečenice,		ako se radnja sporedne rečenice događa iza radnje glavne rečenice,		
7.	prezent futur fut. eksakt. imperativ	*video* *videbo* *(si) videro* *vide*	konjunktiv prezenta	*quid agas* (što radiš).	konjunktiv perfekta	*quid egeris* (što si radio).	konj. prez. perifr. konjug. aktiva	*quid acturus sis* (što ćeš raditi).	7.
8.	imperfekt perfekt pluskvamperfekt	*videbam* *vidi* *videram*	konjunktiv imperfekta	*quid ageres* (što si radio, radiš).	konj. pluskvamperfekta	*quid egisses* (što si radio).	konjunktiv imperfekta perifr. konjug. aktiva	*quid acturus esses* (što ćeš raditi).	8.

Prezent, oba futura i imperativ zovu se glavnim vremenima.

Imperfekt, perfekt i pluskvamperfekt zovu se sporedna (historička) vremena.

9. **9. Konjunktiv u glavnim rečenicama:**

a) **coniunctivus potentialis** prezenta ili perfekta (bez razlike) pokazuje mogućnost ili čednu tvrdnju: *Dicat (dixerit) quis* mogao bi tko reći, rekao bi tko.

b) **coniunctivus optativus** izriče želju. Želja, koja se pomišlja ispunljivom, izriče se konjunktivom prezenta i perfekta, a želja, koja se pomišlja neispunljivom, izriče se konjunktivom imperfekta i pluskvamperfekta. Negacija je *ne*. — *Utinam* stoji često uz taj konjunktiv. Na pr. *Valeant cives mei!* Bili zdravi sugrađani moji! — *Utinam pater meus viveret!* Kamo sreće, da otac moj živi (ali ne živi)! — *Utinam Catilina omnes secum suas copias eduxisset!* Kamo sreće, da je K. sve svoje čete sa sobom izveo (ali nije)!

c) **coniunctivus dubitativus (deliberativus)** upotrebljava se u dvojbenim pitanjima, kad subjekt ne zna, što treba ili što je trebalo da učini. Za sadašnjost se uzima prezent, za prošlost imperfekt ili perfekt. Na pr. *Quid faciam?* Što da radim? *Quid facerem?* ili *quid fecerim?* Što mi je trebalo raditi?

10. **10. Pogodbenom (hipotetskom) rečenicom** zove se ona složena rečenica, u kojoj zavisna rečenica (protaza) izriče pogodbu, pod koju što biva, a glavna rečenica (apodoza), ono, što pod tu pogodbu biva. Protaza se počinje sa *si*, ako je pozitivna; sa *nisi (si non)*, ako je negativna.

11. **11. Indikativne hipotetske rečenice** zovu se one, gdje se posljedica mora vršiti, ako se vrši pogodba; a da li se pogodba u istinu vrši ili ne, za to se ne pita. U protazi i apodozi stoji indikativ ili imperativ. *Si id credis, erras.* Ako to vjeruješ, varaš se.

12. **12. Hipotetske irealne rečenice.** Protaza (sporedna rečenica, koja izriče pogodbu) počinje se veznikom *si* (da) ili *nisi* (da ne). U protazi i apodozi stoji konjunktiv imperfekta za sadašnjost, a konjunktiv pluskvamperfekta za prošlost. Pogodba se ne vrši, zato se ne vrši ni posljedica. *Si hoc diceres, mentireris.* Da to veliš, lagao bi (ali ne veliš). *Si hoc dixisses, mentitus esses.* Da si to rekao, bio bi lagao (ali nijesi rekao).

13. **13. Namjerne rečenice.** Pozitivne uvode se sa *ut* (da) *(ut finale)*, negativne sa *ne* (da ne). U glavnoj rečenici stoji često *ideo, idcirca, propterea* (zato). Iza glavnoga vremena stoji u njima prezent konjunktiva, a iza sporednoga vremena imperfekt konjunktiva. Pamti:

da nitko . . . ne . . . prevodi se sa *ne quis*
da ništa . . . ne . . . „ „ „ *ne quid*
da nikada . . ne . . . „ „ „ *ne umquam.*

Edere oportet, ut vivas, non vivere, ut edas. Treba jesti, da živiš, ne živjeti, da jedeš.

Osim toga stoje namjerne rečenice:

a) iza glagola, koji znače: zahtijevati, moliti, zapovijedati, siliti i sl. *(verba postulandi).* Na pr. *Senatus Lentulum coegit, ut se abdicaret praetura.* Senat prisili Lentula, da se odreče preture.

b) iza glagola, koji znače: brinuti se, nastojati *(verba curandi): Cura, ut valeas.* Nastoj, da budeš zdrav.

c) iza glagola, koji znače: hotjeti, željeti *(verba volendi): Volo, ut mihi respondeas.* Hoću, da mi odgovoriš.

14. **14.** Iza izraza, koji znače bojati se **(verba timendi)** stoji *ut* (da ne), kad se subjekt glavne rečenice boji, da se nešto ne će dogoditi, a želi, da se dogodi, a *ne* (da), kad se subjekt glavne rečenice boji, da će se nešto dogoditi, a želi, da se ne dogodi, *Timeo, ut veniat.* Bojim se, da ne će doći (a želim, da dođe). — *Timeo, ne veniat.* Bojim se, da će doći (a želim, da ne dođe). — Iza glavnoga vremena stoji prezent konj., a iza sporednoga imperf. konjunkt.

15. **15. Ut** (da, te) **consecutivum,** negativno *ut non* (da ne, te ne) s konjunktivom stoji:

a) u posljedičnim rečenicama, ako su u glavnoj rečenici izrazi, koji znače tako *(ita, tam, adeo,* i t. d.) ili se bar mogu u mislima dodati. Na pr. *Adeo Pylades Orestem dilexit, ut pro eo mori paratus esset.* Tako je Pilad ljubio Oresta, da je bio za nj spreman umrijeti.

b) iza izraza *fit, accidit, evenit* događa se; *mos est* običaj je; *restat, reliquum est* preostaje i sl. *Persaepe accidit, ut utilitas cum honestate certet.* Vrlo se često događa, da se korist bori s poštenjem.

16. **16. Quo = ut eo** (da tim) stoji obično uz komparativ. To je namjerna rečenica. *Legem brevem esse oportet, quo (= ut eo) facilius teneatur.* Zakon treba da je kratak, da se tim lakše obdržava.

17. **17. Quominus** ili **ne** s konjunktivom stoji iza glagola, koji znače smetati, priječiti. *Mors non deterret sapientem, quominus (ne) rei publicae suisque consulat.* Smrt ne priječi mudraca, da se ne bi brinuo za državu i za svoje.

18. **18. Quin** s konjunktivom stoji, ali samo ako je glavna rečenica niječna:

1) mjesto: *ut non, qui non, quod non* da ne (koji ne, što ne). *Nihil est tam difficile, quin investigari possit.* Ništa nije tako teško, da se ne bi dalo istražiti.

2) iza izraza: *non dubito, quin* ne sumnjam, da; *non est dubium, quin* nema sumnje, da; *non abest suspicio, quin* nema sumnje, da; *temperare mihi non possum, quin* ne mogu se uzdržati, da ne i sl. *Non debet dubitari, quin ante Homerum fuerint poetae.* Ne treba sumnjati, da je bilo pjesnika prije Homera.

19. **19. Poredni veznici:**

a) *quasi, tamquam, quam si, ac si, ut si, velut si* (kao da) slažu se s konjunktivom, jer se njima nešto pomišljeno poređuje

s nečim zbiljskim. *Xenomenes tam te diligit, quasi (quam si, tamquam* etc.) *vixerit tecum.* Ksenomen tako te ljubi, kao da je živio s tobom.

b) *ut, sicut* (kao što) slažu se s indikativom, jer se njima nešto zbiljsko uspoređuje s nečim zbiljskim. U glavnoj rečenici stoji obično: *ita, sic* tako, *item* isto tako.

20. **20. Dopusni veznici:**

a) s konjunktivom slažu se: *licet* (ma, makar — ali samo prezenta i perfekta), *quamvis* (ma kako — naznačuje uvijek stepen), *quum* ili *cum* (premda). *Non est magnus pumilio, licet in monte constiterit.* Nije velik patuljak, makar na brdo stao. — *Quod turpe est, id, quamvis occultetur, tamen honestum fieri nullo modo potest.* Što je sramotno, ono ne može nikako postati pošteno, ma kako se skrivalo. — *Phocion fuit perpetuo pauper, cum ditissimus esse posset.* Focion bio je neprestano siromašan, premda je mogao biti vrlo bogat.

b) *quamquam* (premda) slaže se s indikativom.

21. **21. Quum (cum)** slaže se s konjunktivom:

a) kad se rečenicom kazuje uzrok *(cum causale*: budući da). Na pr. *Aedui, cum se suaque defendere non possent, legatos ad Caesarem miserunt.* Budući da E. nijesu mogli braniti sebe i svoje, poslaše poslanike Cezaru.

b) kad je rečenica dopusna *(cum concessivum:* premda). Vidi točku 20, a).

c) kad je u suprotnoj rečenici *(cum adversativum:* dok). Na pr. *Equitum Romanorum numerus erat magnus, cum hostes non amplius octingentos equites haberent.* Broj rimskih konjanika bijaše velik, dok neprijatelji nijesu imali više od 800 konjanika.

d) najčešće u vremenskim rečenicama, kad se pripovijeda prošli događaj *(cum historicum:* kad). Budući da je u tom slučaju u glavnoj rečenici svagda historičko vrijeme, to stoji u sporednoj rečenici imperf. konjunktiva, ako se radnje obiju rečenica događaju u isto doba (u hrv. imperf. glagol), pluskvamperfekt konjunkt., ako se radnja sporedne rečenice vrši prije radnje glavne rečenice (u hrv. perfekt. glagol). *Cum meridies appropinquaret, dux milites in castra redire iussit.* Kad se podne približavalo, zapovjedi vođa vojnicima, da se povrate u tabor. *Alexander, cum interemisset Clitum, vix a se manus abstinuit.* Kad je A. ubio K., jedva je uzdržao ruke od sebe.

Inače se cum slaže s indik.

22. **22. Konjunktiv u relativnim rečenicama:**

a) u namjernom smislu: *Lacedaemonii legatos miserunt, qui (= ut ii) rem explorarent.* L. poslaše poslanike, da stvar ispitaju.

b) u posljedičnom smislu: *Non is sum, qui (= ut ego) mentiar.* Nijesam takav, da lažem.

c) u uzročnom smislu: *O fortunate adulescens, qui (= quum tu) tuae virtutis Homerum praeconem inveneris.* Sretni mladiću, jer si u Homera našao glasnika svoje hrabrosti.

23. **23. Konjunktiv neupravne ovisnosti.** Ako rečenica visi o rečenici, u kojoj je konjunktiv ili infinitiv, stoji i ona u konjunktivu. *Mos est Athenis laudari in contione eos, qui sint in proeliis interfecti.* Običaj je u Ateni, da se u skupštini hvale oni, koji su u bitkama poginuli.

24. **24. Upravna pitanja:**

a) Prosta upravna pitanja uvode se upitnim zamjenicama i prilozima (adverbima), osim toga česticama:

-ne (li, dodaje se naglašenoj riječi): *Licetne dicere?* Smije li se reći? (Odgovor: da ili ne);

nonne (ne li): *Nonne dicere licet?* Ne smije li se reći? (Odgovor: da);

num (zar): *Num dicere licet?* Zar se smije reći? (Odgovor: ne).

b) Rastavna upravna pitanja uvode se obično sa *utrum — an* ili *ne — an: Utrum hoc verum est an falsum?* ili *Verumne hoc est an falsum?* Je li to istina ili laž? — **Ili ne** znači *an non: Utrum hoc verum est an non?* Je li to istina ili nije?

25. **25. U neupravnim pitanjima** (koja svagda vise o glagolu glavne rečenice) stoji konjunktiv. Vrijeme se izabire po konsekuciji *temporum.* Uvode se kao i upravna pitanja upitnim zamjenicama i prilozima, a

a) prosta neupravna pitanja još česticama: *num* ili *-ne* li (odgovor jestan ili niječan) i *nonne* (odgovor jestan): *Interrogo te, viderisne* (ili *num videris) elephantum?* Pitam te, jesi li vidio slona? — *Quaero ex te, nonne canis similis sit lupo?* Pitam te, nije li pas sličan vuku?

b) rastavna neupravna pitanja (obično) česticama: *utrum (ne) — an: Nescio, utrum hoc verum sit an falsum* (ili: *verumne hoc sit an falsum).* Ne znam, je li to istina ili laž. **Ili ne** znači *necne: Nescio, utrum hoc verum sit necne.* Ne znam, je li to istina ili nije.

26. **26. Zapovijed i zabrana.**

	Zapovijed:	Zabrana:
2. lice sing. i plur.:	imperativ: *dic, dicite,* reci, recite; *dicito, dicitote* reci, recite.	*noli, nolite* s inf. ili *ne* s perf. konj. *noli dicere, nolite dicere* nemoj (nemojte) govoriti; *ne dixeris, ne dixeritis* ne reci, ne recite.
3. lice sing. i plur.:	konj. prez. ili imperativ: *dicat, dicito* neka reče *dicant, dicunto* neka reku.	konj. prez. ili imperativ s neg. *ne: ne dicat, ne dicito* neka ne reče; *ne dicant, ne dicunto* neka ne reku.

1. lice plurala: konj. prez.: konj. prez. s neg. *ne:*
dicamus! recimo! *ne dicamus!* nemojmo reći!

Konjunktiv, kojim se izriče zapovijed ili zabrana, zove se *coniunctivus iussivus*, kad se upotrebljava za 2. i 3. lice, a *coniunctivus adhortativus*, kad se upotrebljava za 1. lice pl.

27. **27. Akuzativ s infinitivom** je konstrukcija, u kojoj subjekt (dakako i njegov atribut i apozicija) sporedne rečenice dolazi u akuzativ, predikat glagolski u infinitiv, a imenski također u akuzativ. Kod prevođenja s hrvatskoga izostavlja se veznik: „da“ — Ako je subjekt sporedne rečenice lična zamjenica, treba u latinskom svakako da se izrazi *(me, te, eum, eam; nos, vos, eos, eas)*. Ako je subjekt trećega lica u obje rečenice isti, treba da se u sporednoj rečenici izrazi zamjenicom *se*.

Akuzativ s infinitivom dolazi:

a) kao subjekt α) uz bezlične izraze kao: *aequum est* pravedno je; *verum est* istinito je; *necesse est* nužno je; *constat (constare, constitit)* stalno je; *oportet* treba. Na pr. *Legem brevem esse oportet.* Zakon treba da je kratak. β) uz pasiv glagola *sentiendi i dicendi.* Na pr. *Nuntiatum est adesse Scipionem cum legionibus.* Javilo se, da je blizu S. s legijama;

b) kao objekt uz glagole *sentiendi* (osjećanja) i *dicendi* (govorenja). *Videmus nivem esse albam.* Vidimo, da je snijeg bijel. — *Deum esse dicimus.* Tvrdimo, da ima bog.

28. **28. Uz glagole:**

iubeo, iussi, iussum, 2. zapovijedam, dajem
veto, vetui, vetitum, 1. zabranjujem

stoji akuzativ s inf. akt., ako je izrično spomenuto lice, kojemu se zapovijeda ili zabranjuje, a s inf. pas., ako lice nije izrično spomenuto. *Caesar milites fossam ducere iussit (vetuit).* Cezar zapovjedi (zabrani) vojnicima iskopati jamu. — *Caesar fossam duci iussit (vetuit).* C. dade (zabrani) iskopati jamu.

Uz ove glagole, kad su u pasivu stoji nom. s inf. (v. 29.).

29. **29. Nominativ s infinitivom** sastoji u tom, da subjekt (njegov atribut i apozicija) i imenski predikat ostane u nominativu, glagolski predikat dolazi u infinitiv, a glavni glagol slaže se u licu i broju sa subjektom sporedne rečenice. Dolazi uz:

1. *videor, videri, visus sum* činiti se u svim licima i vremenima. *Urbs videtur dolo capta esse.* Čini se, da je grad varkom osvojen.

2. *dicor, putor, existimor, iudicor* kaže se, misli se, da . . . (samo u prez., imperf. i futuru). *Homerus caecus fuisse dicitur.* Za Homera kažu da je bio slijep.

3. *traditur, traduntur; fertur, feruntur* = kaže se, da . . samo u tim oblicima: *Ulixes et Nestor sapientes fuisse traduntur* Kaže se, da su U. i N. bili mudri.

4. *iubeor i vetor* (v. 28.). *Militeș iubentur castra facere.* Vojnicima je naloženo sagraditi tabor.

30. **30. Particip futura pasivnoga** proteže se na objekt nekih glagola *(do 1., trado 3.* i dr.) pokazujući, što treba da se čini s objektom. *Harpagus Cyrum pastori exponendum tradidit.* Harpag predade Cira pastiru, da ga izloži.

31. **31. Ablativus absolutus** stoji mjesto takvih sporednih rečenica (vremenskih, uzročnih, dopusnih i dr.), kojima se subjekt ne proteže ni na jednu riječ u glavnoj rečenici.

U tom se slučaju veznik u hrv. jeziku izostavlja, subjekt se meće u ablativ, a glagol u particip i složi kao atribut s ablativom subjekta. *Pythagoras Tarquinio regnante in Italiam venit.* Kad je Tarkvinije vladao (za vlade Tarkv.), došao je P. u Italiju. — *Mortuo Traiano Hadrianus imperator factus est.* Kad je Tr. umr'o (po smrti Tr.), postade H. carem. *Bello perfecto imperator Romam rediit.* Kad je bio svršen rat (po svršetku rata, svršivši rat), vrati se vođa u Rim.

32. **32. Ablativus apsolutus** stoji i bez participa, gdje bi trebalo načiniti part. prez. od *esse*, kojega nema:

auctore Caesare na savjet Cezarov
Romulo rege za kralja Romula
Cicerone consule za konzulovanja Cic.
nobis pueris dok smo bili dječaci
me invito protiv moje volje.

33. **33. Gerund** je glagolska imenica, koja se upotrebljava u genitivu, dativu, akuzativu i ablativu. Hrvatski se prevodi ili infinitivom ili glagolskom imenicom na -nje (pjevanje) ili drugom imenicom. — Lat. se gerund označuje adverbom, a objekt mu stoji u onom padežu, koji glagol zahtijeva.

a) genitiv gerunda stoji uz imenice i pridjeve, uz koje stoji i inače genitiv. Zatim uz *causā* i *gratiā*. Na pr. *Spes vincendi* nada pobjede; *cupidus imperandi* željan vladati (vladanja); *dormiendi causā (gratiā)* poradi spavanja.

b) dativ gerunda dolazi uz glagole i izraze, koji se slažu i inače s dativom. *Capio locum oppido condendo.* Odabirem mjesto za sagrađenje grada. (v. t. 34.).

c) akuzativ gerunda dolazi obično s prijedlogom *ad: Tempus satis longum est ad bene beateque vivendum.* Vrijeme je dosta dugo za dobar i sretan život.

d) ablativ gerunda stoji bez prijedloga na pitanje čim? kako? i s prijedlozima: *in, ab, ex, de: Mens hominis discendo alitur.* Duh ljudski hrani se učenjem. *Virtus cernitur in agendo.* Krepost se raspoznaje u radu.

34. **34.** Kad ima uz gerund akuzativ objekta, taj se akuzativ obično meće u padež gerunda, a gerund se pretvara u gerundiv t. j. u pridjev, koji se složi sa svojim objektom u rodu i broju. Dativ gerunda dolazi samo kao gerundiv t. j. svagda s objektom.

mjesto *legendi libros* obično *librorum legendorum*
mjesto *condendo oppidum* svagda *oppido condendo*
mjesto *de contemmendo mortem* „ *de morte contemnenda.*

35. **35. Perifrastična konjugacija aktivna** postaje, ako se particip futura aktivnoga složi s pomoćnim glagolom *esse.* Prevodi se sa: hoću. nakan sam, namjeravam: *Laudaturus sum (eram),* hoću (hotijah) da hvalim; nakan sam (bijah), namjeravam (namjeravah) hvaliti.

36. **36 Perifrastična konjugacija pasivna** postaje ako se particip futura pasivnoga složi s pomoćnim glagolom *esse.* Pozitivna naznačuje, da se nešto mora ili da nešto treba učiniti, a negativna, da se nešto ne mora ili ne smije učiniti.

a) Ako glagol nema uza se objekta, upotrebljava se ta konjugacija bezlično, t. j. particip dolazi u srednji rod sing. *Currendum est.* Treba trčati.

b) Ako glagol ima uza se akuzativ objekta, dolazi objekt u nom., a part. se složi s njim: *Liber legendus est.* Knjiga se mora (knjigu treba) čitati.

c) lice, koje mora ili ne smije što učiniti, dolazi u dativ: *Omnibus moriendum est.* Svi moraju umrijeti.

37. **37. Prilozima (adverbima),** koji su postali od adjektiva i stoje na pitanje kako?, označuje se izbliže:

a) glagol: *Pulchre scribere* lijepo pisati;
b) pridjev: *valde bonus* vrlo dobar;
c) prilog: *valde bene* vrlo dobro.

Pridjev stoji na pitanje kakav? i označuje izbliže imenicu.

Kako se prave prilozi, vidi gramatiku.

38. **38. Naslovi** se kazuju najobičnije prijedlogom *de* s riječju *agitur* ili bez nje. Na pr. *De Hercule et Iphicle (agitur).* Herkul i Ifiklo: Ovako se ima prevesti većina naslova u ovoj vježbenici.

39. **39.** Više riječi jednake vrijednosti valja ili sve spojiti s *et* (polysyndeton) ili se stave jedna uz drugu bez veznika (asyndeton) ili se samo posljednji član spoji s *-que.* U hrvat. se jeziku obično samo posljednji član spoji s **i.** *In Capitolio templum fuit Iovi et Iunoni et Minervae dicatum* ili: *Iovi, Iunoni, Minervae* ili: *Iovi, Iunoni Minervaeque.* Na Kapitolu bijaše hram posvećen Jupiteru, Junoni i Minervi.

40. **40. Relativna sveza.** Relativna se zamjenica upotrebljava često, da se njom druga rečenica nadoveže. Takva se relat. zamj. prevodi sa: taj, on, i taj, taj pak (ipak) i sl. Na pr *Coriolanus ad Volscos contendit. A quibus dux factus etc.* Koriolan zaputi k Volščanima. Bivši od njih vođom izabran i t. d. — *Quam ob rem, qua de causa, quare* stoga; *quo facto* nato; *quo factum est, ut* . . . tako se dogodi, te . . .

KNJIŽARA ST. KUGLI, ZAGREB, ILICA 30.

Uzorna djela
iz hrvatske i svjetske književnosti.

Za školsku porabu priredio DR. DAVID BOGDANOVIĆ.

Br. 1. *Mažuranić-Bogdanović:* Smrt Smail-age Čengića (br. 377) . . . . . D 26.—

Br. 2. *Petar II. Petrović-Njegoš—dr. Bogdanović:* Luča Mikrokozma (br. 393.) . . . . . D 14.—

Br. 3. *Demeter Dimitrije—dr. David Bogdanović:* Teuta D 30.—

Br. 4. *Bogdanović dr. D.:* Srpski pripovjedači I. (Šćepan Mitrov Ljubiša, — Milan Đ. Milićević, — Milorad P.

Br. 5. *Bogdanović dr. D.:* Srpski pripovjedači II. (Milovan Šapčanin, — Paja Marković-Adamov (br. 692) . . D 28.— Đ. Glišić, — Laza K. Lazarević, — M. Veselinović (br. 693) . . . . . D 22.—

Br. 6. *Bogdanović dr. D.:* Hrvatski pripovjedači (br. 1775). . . . . D 38.—

Br. 7. *Luka Botić, — dr. D. Bogdanović:* Pobratimstvo i Bijedna Mara (br. 1323.) . . . . . D 22.—

Br. 8. *Dr. D. Bogdanović:* Život i priključenja Dimitrija Obradovića (br. 1515.) . . . . . D 30.—

Br. 9. *Gundulić-Bogdanović:* Dubravka (br. 1434.) . . D 22.—

Br. 10. *Vraz-Bogdanović dr. D.:* Đulabije (br. 1757) . . D 28.—

Br. 11. *Matija Antun Reljković — dr. D. Bogdanović:* Satir iliti Divji čovik (br. 1774) . . . . . D 40.—

Bogdanović: Narodne pripovjetke . D 45.—, broš., D 54.— vez.

Bogdanović: Izabrane narodne pjesme hrvatske i srpske (br. 1683) . . . . . D 40.—

Bogdanović: Pregled književnosti hrvatske i srpske, I. knjiga (br. 1374.) . . . . . D 48.—

Bogdanović: Pregled književnosti hrvatske i srpske, II. knjiga I. dio (br. 690) . . . . . D 68.—

Bogdanović: Pregled književnosti hrvatske i srpske, II. knjiga, II. dio (br. 691) , ... D 51.—